

PAMĚTNÍ SPIS

O KATOLICKÉ CHARITĚ (MILOSRDNÉ LÁSCĚ)

V ZEMI

MORAVSKO-SLEZSKÉ

SESTAVIL

P. LEANDER BREJCHA O. F. M.,

ŘEDITEL CHARITY

1 9 3 0

C. 20.558

IMPRIMATUR

Olomucii, die 30. Decembris 1929

JOSEPHUS VYVLEČKA,

Praeses a. e. Consistorii

C. 455

IMPRIMATUR

Brunae, die 20. Januarii 1950

† JOSEPHUS,

tit. episcopus Adrahensis,

apostolicus administrator

Brunensis

*SVATÉMU VÁCLAVU,
KNÍŽETI A DĚDICI ČESKÉ ZEMĚ.
VZORU MILOSRDENSTVÍ A LÁSKY.
K JEHO VZNEŠENÉMU JUBILEU
TĚNOVÁNO*

Charita znamená v širším smyslu lásku k Bohu a lásku k bližnímu, konanou pro Boha. Jest největším přikázáním a plností přikázání (K Řím. 13, 10). V užším smyslu vztahuje se na ty, kteří potřebují ve své duševní nebo tělesné bídě pomocné praktické lásky a jest v křesťanském duchu prováděnou péčí o chudé a pomoci potřebné, neboli krátce: křesťanským milosrdenstvím. I tak zůstává v těsném spojení s láskou k Bohu, ba jest nejlepším důkazem, že ta láska jest pravou a silnou. (Viz: Dr Liese: Geschichte der Caritas, Caritas-verlag, Freiburg i. Br. 1922.)

Milosrdnou lásku přikázal zakladatel křesťanství Ježíš Kristus slovem i příkladem a odkázal ji jako nejdražší závěš své Církvi. Církev ji vždycky a všude plnila. Všechny dobročinné ústavy založila ona a od dob apoštolských prováděla charitu ve všech vrstvách lidstva, zejména svými speciálně charitativními institucemi: řády a kongregacemi, jejichžto členové se zavázali zvláštním slibem konati milosrdenství jako svůj životní úkol.

Poněvadž v moderní době nelze konati milosrdné lásky křesťanské nahodile a neorganizovaně, založeno světové ústředí charity: Světový svaz charity. Ten má své odbočky v jednotlivých diecésích: diecéšní Svazy charity; v říších pak a zemích mohutné celky: Říšské nebo zemské Svazy nebo Říšská (zemská) ústředí Svazů diecéšních. V naší republice jest Říšské ústředí Svazů charity v RČS se sídlem v Praze, v němž jsou sdruženy tyto zemské celky: Zemské ústředí Svazů charity v zemi české, Zemské ústředí Svazů charity v zemi moravsko-slezské a Ústředná katolická charita na Slovensku. Vedle toho jest u nás Německý říšský Svaz charity.

Přítomné dílo podáváme široké veřejnosti jako první pokus soustavného přehledu charitativní práce, kterou vykonala církev katolická v arcidiecési olomoucké a brněnské. Děkujeme všem těm, kteří zasláním a shromážděním materiálu: zpráv, fotografií atd. umožnili vydání tohoto díla, které má na charitu upozorniti a jí nové přátele získati.

V Brně 1. prosince 1929.

Dějiny a statistika ústředí:
Svazů charity v Olomouci a Brně

Podle stanov, schválených biskupy i zemským úřadem, mají diecéšní Svazy charity tento úkol, doporučený a nařízený na několika konferencích čsl. episkopátu:

§ 2. Účel a činnost: 1. Svaz je ústředí vši charitativní činnosti (*všech katolických charitativních ústavů, korporací, spolků*, osob charitativní činnosti se věnujících) v diecési (olomoucké, brněnské). 2. Za touto příčinou *soustřeďuje*, doplňuje a dle jednotného duchu a potřebám doby odpovídajícího *plánu* vede celou charitativní práci v diecési, *ponechává však jednotlivým ústavům, spolkům a jiným charitativním institucím v jich stanovách, domácím řádu atd. úplnou svobodu*. 3. Hájí a šíří slovem a tiskem i všemi zákonitými prostředky zájmy katolické dobročinnosti v diecési; povzbuzuje ku práci charitativní a tak chce sloužiti nejdokonalejším způsobem církvi svaté.

Účelu toho dosahuje:

a) Vede seznam všech katolických institucí v diecési; jako: dobročinné ústavy, sirotčince, ústavy pro mrzáčky atd., a spolků, na př. Vincentských, sv. Alžběty atd. a jiných korporací, na př. řeholí, kongregací; vede i evidenci celé práce jejich v oboru charity, stav jejich financí, personál atd., jsa s nimi ve stálém písemném nebo osobním spojení.

b) Svolává konference, ankety, pořádá přednášky po republice týkající se charity a otázek s ní souvisejících.

c) Sprostředkuje styk jmenovaných charitativních ústavů a jednotlivých spolků.

d) Dává všem charitativním institucím informace o nejnovějších zákonech, ustanoveních atd., týkajících se dobročinnosti a sociální péče vůbec a návrhy, jak zdokonaliti, rozšířiti nebo zreformovati práci charitativní.

e) Obstarává žádosti všem v něm sdruženým ústavům a korporacím.

f) Udržuje stálý styk i s jinými organisacemi sociální péče a s cizinou v zájmu ústavů, spolků a osob ve Svazu sdružených.

g) Má ústřední poradnu pro věci dobročinnosti se týkající vůbec.

h) Má odbornou knihovnu a čítárnu, vypisuje ceny na práce literární, v obor charity spadající.

ch) Zakládá prodejny a jiné svépomocné hospodářské akce.

i) Zakládá nové spolky, ústavy a jiné instituce charitativní.

Uskutečnění těchto ideálních, tvořivých a celé — do nedávna roztržštěné, charitativní práci pevných základů skýtajících ustanovení dalo se a děje pomalu a postupně, ale doba sama varuje všechny nerozhodné jedince i dobročinné korporace, které dosud konají dobro na svou pěst: *Vae soli! Běda samotnému!*

K pochopení toho, co vykonáno a co se má udělat, buďtež podány:

*J. M. Msgre Dr. Leopold Prečan, arcibiskup olomoucký,
protektor charity.*

*J. M. Msgre Dr. Josef Kupka, biskup brněnský,
protektor charity.*

DĚJINY A VÝVOJ PRÁCE OBOU ÚSTŘEDÍ CHARITY NA MORAVĚ — SVAZU CHARITY V OLOMOUCI A SVAZU CHARITY V BRNĚ

Organisaci charity na Moravě umožnil zvěčnělý blahé paměti arcibiskup *Dr. Ant. Cyril Stojan*. Na Svatém Kopečku u Olomouce, známém poutním místě řádu premonstrátů strahovských, působil od r. 1919 jako kaplan *P. Ludvík Antonín Bláha*, jenž začal charitu organisovati. Rozeslal na 200 dotazníků na všechny řeholní domy v RČS, aby bylo získáno přehledu o jejich činnosti humanní i osvětové z doby předválečné, válečné i poválečné. Dotazník měl 25 otázek o významu a práci katolických řeholí, hlavně těch, které aktivně pracují na poli milosrdné lásky. Většina dotazníků byla aspoň v hlavních bodech zodpověděna a P. Bláha sestavoval statistickou i historickou látku, kterouž zpracoval a poslal poslancům, a vydal v populárně psaném, ilustrovaném spise: „Několik kapitol z dějin naší charity.“ Vydal jej vlastním nákladem v Arcib. tiskárně v Olomouci ve prospěch těžce zmrzačených v domě milosrdenství „Vincentinum“. Shromažďoval též fotografie dobročinných ústavů a výjevů jejich činnosti, svým nákladem dal zhotoviti diapositivy a zahájil přednáškovou činnost po Moravě, hlavně na Olomoucku.

Když se dověděl o jeho činnosti arcibiskup Stojan, pozval jej k sobě na poradu a jejím výsledkem bylo: zařaditi charitativní činnost jako jednu z nejdůležitějších složek církve do programu veřejného života církevního a jako jeden z nejhlavnějších bodů do programu porady kněžstva arcidiecése olomoucké v Olomouci, na níž měly být rozřešeny současné otázky církevní činnosti a discipliny v kritických poměrech bouřlivé poválečné doby. Referát o charitativní činnosti v církvi katolické a o účasti katolického duchovenstva i laiků na ní měl P. Bláha. (Německým spolureferentem byl P. Lux, člen řádu Něm. rytířů.) Při těch poradách uspořádal (bylo to na jaře r. 1921) P. Bláha v arcibiskupském semináři první výstavku katolické charity s diagramy a přehledy. Byly tam též ukázky činnosti jiných konfessí (Armády Spásy, YMKY, Českobratrské církve atd.). Všechny účastníky porad získal P. Bláha veliké myšlenky: učiniti charitu zase tím, čím byla za prvních dob: jednou z nejhlavnějších složek katolického života praktického, ovšem na moderních podkladech, které se všechny kupí v pojmu: organisace.

Po skončení porad, kteréž byly impulsem k prvním počátkům organisace charity i v diecési brněnské, jak bude dále napsáno, měl P. Bláha několik konferencí o charitě s arcibiskupem a na nich poznal dlouholetého pracovníka v provádění charity praktické: *P. Jana Stavěla*, tehdy katechetu v Hranicích na Moravě, zakladatele ústavu v Zašové, nynějšího světícího biskupa olomouckého, předsedu Svazu olomouckého, místopředsedu Zemského svazu a předsedu Říšského ústředí charity. Oba tito mužové se sešli nejenom osobně, ale setkaly se hlavně jejich nadšené duše na nejušlechtilejším poli křesťanství, na poli milosrdné lásky. Od té doby pracovali spolu rukou v ruce a stali se zakladateli dnes tak slibně pracující organisace této lásky. Sám arcibiskup Stojan ocenil práci a snahu Stavělovu a jmenoval jej olomouckým kanovníkem. Za nástupce Stojanova, nynějšího olomouckého arcibiskupa *Dra Prečana*, byl jmenován kanovník Stavěl papežem Piem XI. roku 1927 světicím biskupem v Olomouci. Jeho zásluhy o charitu jsou nedocenitelné. Již jako mladý kněz vybudoval s velikými obětními sirotčinec v Zašové se soukromou dívčí školou, v němž vychoval na tisíce zmrzačených, opuštěných a osiřelých děvčat. V posledních letech zřídil v ústavě oddělení pro dívky těžce zmrzačené s pomocnou školou. Největší však zásluhu má, že pracoval s P. Bláhou od počátku na obhájení práv katolických dobročinných ústavů — kolik tu podnikli bojů a práce, ví jenom oni sami a milý Bůh — a o vybudování pevné

*J. M. Msgre Jan Stavěl, světlí biskup,
říšský předseda charity.*

organizace charity. Roku 1920 odejel P. Bláha na pozvání pražského komitě na sjezd katolíků do Prahy a instaloval tam spolu s prof. Drem Beranem první větší výstavu charity v RČS ve velkém sále kláštera voršilek. Při sjezdu přednášel v odboru sociálně-charitativním spolu s prof. Drem Frant. Krusem o katolické Charitě.

Když se vrátil P. Bláha na Sv. Kopeček, zabýval se stále intensivněji otázkami charity, zahájil obšírnou korespondenci se všemi katol. ústavu, hlavně na Moravě, přednášel, psal, sledoval odborné časopisy domácí i cizí, zabývající se sociální péčí, a o prázdninách konal první studijní cestu do ciziny. Studoval organizaci charity ve Vídni, v Solnohradě, Innsbrucku a Celovci, navštívil mnoho ústavů charit. a vrátil se přímo na Velehrad, kdež přednášel v létě téhož roku 1921 opět duchovenstvu za předsednictví Dra Stojana a vytýčil už přesně stěžejné body organizace charity na Moravě a v celé RČS. Ličil dosah této organizace pro celou katolickou charitu po stránce morální i hmotné. Výsledkem jeho referátu, ukončeného živou debatou přítomných, bylo, že jej arcibiskup Dr. Stojan jmenoval prvním ředitelem charity pro arcid. olomouckou.

Arcibiskup Stojan vymohl pak P. Bláhovi dovolenou u řádu premonstrátů (známý Dr. Metod Zavoral, opat strahovský, ochotně svolil) a v Olomouci ustavil se brzo nato Svaz charity, jehož stanovy schváleny úřady 7. února 1922. Zvolen první výbor, jenž měl tyto členy: Protektor: Dr. Stojan, arcibiskup; předseda: Dr. Adolf Procházka, senátor; místopředseda: Max. Meyer-Ahrdorf, dómský probošt, a J. Koláček, sekční šéf a ředitel stát. drah; ředitelem zvolen P. Ludvík Bláha, pokladníkem Artur Pavelka, insp. st. drah; za členy výboru zvoleni: Ant. Vlček, vřeh. zemský rada, Rudolf Mels-Colloredo, kanovník, pí. Rédlichová, choť továrníka v Hodoníně, P. Jan Stavěl, katecheta v Hranicích a Karel Dostál-Lutinov, farář v Prostějově. — Ihned po formálním ustavení Svazu začal ředitel Bláha ještě intensivnější činnost. Kancelář charity ve Štefánikově tř. č. 5 stala se úlem, kdež se pilně shromažďoval materiál statistický a sbírky peněžité, z nichž byly podporovány katol. ústavy; ale přicházelo také dosti chudých, ochrany potřebujících a bezradných. A všem se dostalo ochotné, rychlé a vydatné pomoci. Protokolistou kanceláře a účetním jmenován Jan Kašpárek, četn. nadporučík v. v., a při-brání: František Hejl k pracem technickým a za sílu konceptní Josef Kuběna.

Aby se reprezentoval Svaz charity i na venek efektivní odbornou činností, propůjčila mu zdarma metropolitní kapitola olomoucká zámek v Tršticích u Olomouce, který byl přeměněn vhodnými adaptacemi v „Útulnu sv. Ludmily pro těžce zmrzačené děti“. Byl to kus práce na odpomožení jednomu z největších nedostatků sociální péče u nás v oboru péče o děti zmrzačené. Dalším podnikem olomouckého Svazu bylo zakoupení *ústavu v Lukově*, kdež, kromě již existující katol. dívčí školy, byl zařízen pěkný dívčí sirotčinec.

Ředitel Bláha konal v té době velkou činnost propagační, hlavně přednáškami se světelnými obrazy, vydával letáky, psal do časopisů a pod.

V téže době organizuje charitu i *diecése brněnská*. První k tomu dal podnět ředitel úřadu pro válečné poškozence Dr. Jan Svoboda. 30. března 1921 sešli se v Brně do křesť. soc. domu v Nové ulici zástupci katol. spolků a založili „*Ústředí křesťanské charity*“. Nebyl to nový spolek, nýbrž odbočka spolku válečných poškozenců, a všechny spolky křesťanské, které se zabývaly činností charitativní byly přizvány. Předsedou toho sdružení zvolen katecheta Eduard Haiser. Sdružení scházelo se jednou měsíčně a konalo tichou, ale intensivní práci a připravovalo půdu k utvoření diecésního Svazu charity. V prosinci toho roku zavítal na schůzi charity po prvé P. Bláha a po jeho přesvědčivých slovech usneseno založiti Svaz. Ustavující schůze konala se 14. března 1922 a zvolen tento výbor: presidentem Frant. Sal. Bařina, opat, vicepresidenti Dr. Jan Sedlák, prof.

*J. M. Msgre Adolf Tenora, papežský prelát,
zemský předseda charity.*

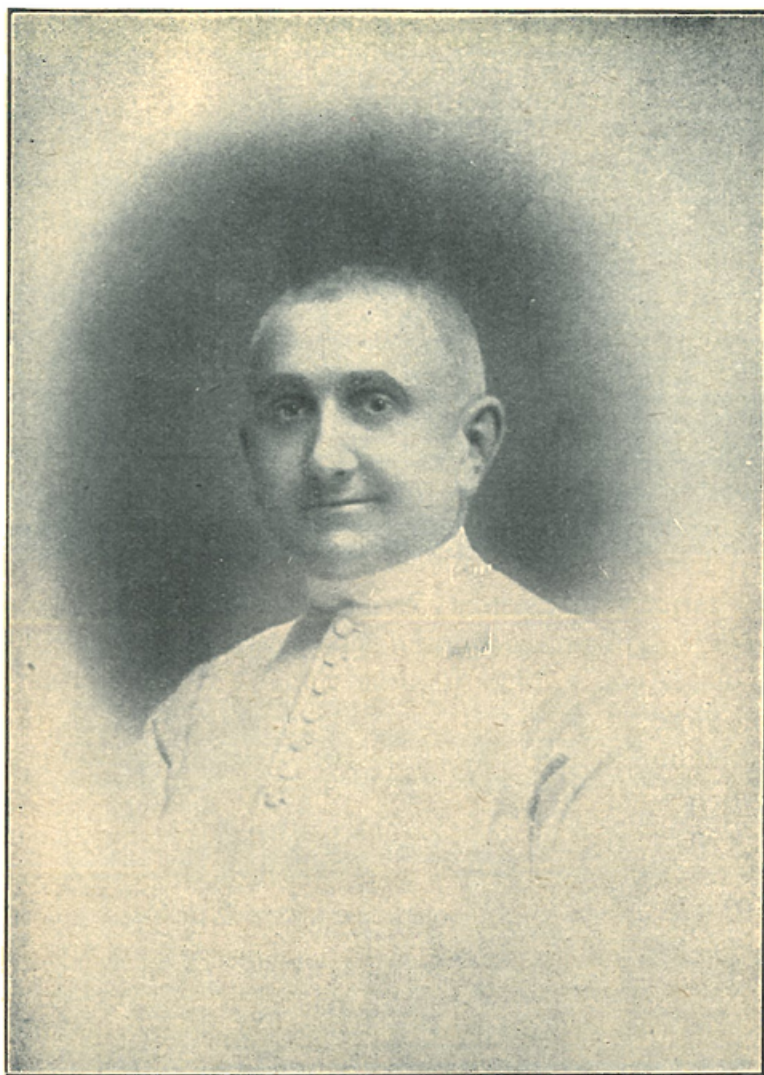
bohosloví a Dr. Josef Kratochvíl, zem. archivář, ředitelem Jan Dvořáček, farář, pokladníkem Eduard Haiser, katecheta, členy kuratoria Čeněk Landa, městský rada. Hedvika Rubrová, předsedkyně „Zdislavy“, Josef Švábenský, předseda Svazu invalidů. Za čestné členy zvoleni: Dr. Bernard Šústek, regent ústavu bohoslovců, Dr. Antonín Novák, správce fary na dómě, Dr. Josef Kadlec, Norbert Smékal, kvardián kláštera kapucínského, Roman Habala, účetní Rol. pojišťovny, Ant. Vymazal, fin. účetní rada. Ant. Ambros, nadpor., Ant. Votoupal, profesor, Ant. Sánka, fin. účet. revident, Frant. Rektoříková, správkyně měst. útulku, Růžena Fišerová, úřednice. za III. řád sv. Františka, a Pold. Sázavská. Po resignaci vdp. Dvořáčka převzal funkci ředitele P. Haiser, který neúnavně zastával ten úřad až do příchodu P. Bláhy do Brna, t. j. do valné schůze, konané 26. října 1923. Jeho zásluhy o první počátky organisace charity v Brně jsou veliké. Ihned po založení Svazu ustavil několik odborů (finanční, organizační, právní), v nichž pracovali první nadšení pracovníci. Na první valné schůzi zvolen presidentem J. M. ndp. Adolf Tenora, sídelní kanovník v Brně, dosavadní předseda diec. Svazu a předseda Zemského ústředí.

Laskavostí zvěčnělého preláta Josefa Pospíšila byly dány zdarma pro kancelář charity k dispozici vhodné místnosti a tato kancelář stala se střediskem nadšené a obětavé práce. Ředitel Bláha získal nadšené a obětavé pracovníky, zvláště v pokladníku Svazu, panu kapitánu Ambrosovi, a pak zejména pracovnice sl. Ludm. Krškovou a dvě zasl. učitelky v. v., sl. Marii Šolcovou a Marii Chytilovou. Poslední dosud neúnavně a obětavě pracují v ústředí.

R. 1924 přibrán do kanceláře za účetního Alois Brůžička. R. 1925 začal vydávati ředitel Bláha samostatný věstník charity, měsíčník „Za láskou“, kterýž se stal propagačním časopisem organisované milosrdné lásky. V něm také vytištěny výroční zprávy o činnosti obou Svazů za další léta jejich existence pod vedením ředitele Bláhy. Za zvláštní zmínku stojí, že r. 1924účastnila se charita činně sjezdu katolíků v Brně, kdež ředitel Bláha byl zvolen do odboru charitativního a přednášel na téma: Organisace katolické charity. Dalšími referenty o věcech charitativních byli: Prelát Vančček z Prahy, ředitel Filkorn z Bratislavy, Dr. Nejezchleba, farář Hudeček a kanovník Stavěl.

Roku 1924 otevřena Ženská letní ozdravovna v Dalečíně pro chudé ženy a dívky města Brna. Ozdravovna byla zařízena v loveckém zámečku býv. hraběnky Thekly Coudenhove - Honrichs, majitelky velkostatku v Kunštátě. Od roku založení až po nynější doby dostávalo se tam v letních měsících 30–40 ženám a dívkám v tamější horské zalesněné krajině řádného zotavení. Založení této ozdravovny bylo kusem sociální práce v oboru, v němž se jeví dosud veliký nedostatek podobných zařízení. Na začátku vedla ozdravovnu obětavě zasloužilá sl. Marie Šolcová, kterouž vystřídal pak choť pokladníka charity pí Marie Ambrosová. Vedla ústav s nevšední pílí až do r. 1928.

Oba diecéšní Svazy hned po svém zřízení rozvinuly usilovnou práci organizační. Zvláště zakládány v katol. farnostech nejmenší organizační jednotky charity: farní odbory, jimž dáno jméno po pramáteři charity v našich plátech: „Ludmily, farní odbory charity“. Jestliže zvěčnělý arcibiskup Štojan dal podnět na biskupských konferencích k utvoření diecéšních svazů charity, ujal se provedení této myšlenky nástupce jeho na stolci sv. Metoděje nynější pan arcibiskup Dr. Leopold Prečan ve své arcidiecesi; ve svém ordinariátním listu několikrát vybízel farní úřady k zakládání odborů, na biskupských konferencích opětne poukazoval na důležitost organisace, doporučoval věřícím sbírky pro charitu, sám valným hromadám svazu býval přítomen a radou i skutkem býval nápomocen. On staral se o to a důrazně vybízel všechny dobročinné ústavy, aby se přidružily do organisace charity, neboť postřehl, jaké důležitosti jest společný po-

*Ludvík Ant. Bláha, řeh. kanovník řádu premonstrátského.
první ředitel charity.*

stup pro zdárný vývoj celého hnutí i jednotlivých ústavů. V jubilejním roce 1925 odevzdal nejdp. arcib. sv. Otcí album, který žehnal ústavům a vybízel k další horlivé práci.

J. M. ndp. arcibiskup olomoucký uctívá presidentovo jubileum velkým darem. Rozhodl se vybudovati k počtě 80. narozenin pana presidenta republiky T. G. Masaryka na Valašsku (ve Frýdlantě nebo Čeladné) útulek pro churavé, zestárlé, nebo různými nehodami při lesní práci v arcibiskupských lesích postižené dělníky. V listě pana arcibiskupa, jímž věnování ustanovuje, se praví: „Dnes kdy v republice československé i mimo ni s takovým nadšením oslavují osmdesáté narozeniny našeho prvního presidenta, domnívám se, že nemohu den ten pro národ a stát náš tolik významný oslaviti lépe, než když věnuji nějaký peníz dobročinnému účelu, po rozumu šlechtitných snah pana presidenta republiky.“ Na vydržování útulku ustanovil ndp. arcibiskup 500 tisíc Kč, a kdyby se peníz ten ukázal nedostatečným, věnuje dalších 250.000 Kč.

Nejdůstojnějšímu p. arcibiskupovi k ruce jest nynější světicí biskup Msgr. Stavěl, který ho vždy o celém hnutí informuje a od něho rady a pokyny pro další práci přijímá.

Jak celé charitativní hnutí v jeho arcidiecesi leží panu arcibiskupovi na srdci, patrně z toho, že se vždy staví veškerou svou autoritou svého vysokého úřadu za požadavky Charity; a proto rozmachu nabylo zakládání farních odborů. Ludmil zejména v r. 1926 a 1927, kdy nastoupil za sekretáře olomouckého P. Leandr Brejcha, člen řádu Františkánů.

Charitě na Moravě i v Československu dostalo se uznání i na fóru mezinárodní charity, když na mezinárodním sjezdu char. práce v Amsterdamě r. 1927 byl jmenován P. Bláha druhým stálým místopředsedou „Mezinárodního Svazu charity“ (Unio Caritatis internationalis), který má sídlo ve Švýcarsku.

R. 1927 odešel z charity velezasloužilý ředitel Bláha, byv povolán představenými do duchovní správy. Na jeho místo nastoupil dosav. sekretář Brejcha z Olomouce. Sekretářem v Olomouci stal se pak r. 1928 *Stanislav Šimiček*. Řed. Brejcha začal pod protektorem biskupa brněnského zakládati farní odbory charity v diec. brněnské.

Oba oficiální funkcionáři charity a celé charitativní hnutí bylo podpořeno samými arcipastýři katol. obou diecesí.

Rovněž nejd. biskup brněnský, Msgr. Kupka pracoval pro charitu a měl pro její zájmy všestranné pochopení.

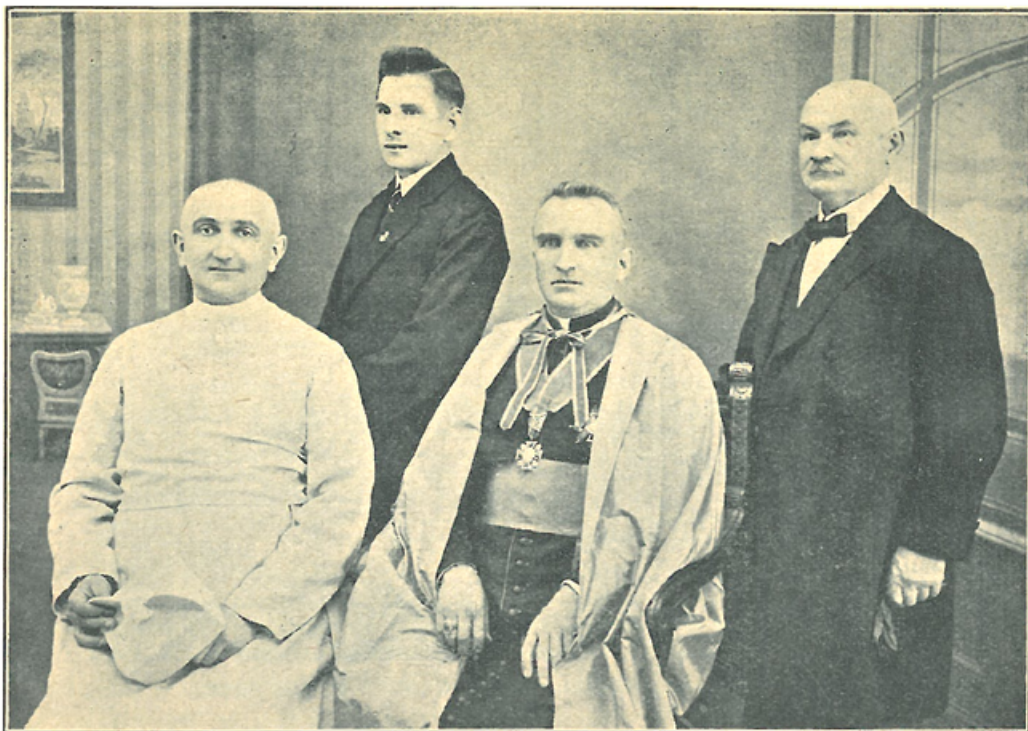
Oba vznešení církevní hodnostáři jsou protektory diec. Svazů a zárukou další prosperity charitativních zájmů.

Další organizační práci obou Svazů bylo utvoření celozemské jednotky pro nový útvar země moravsko-slezské. Založení *Zemského ústředí Svazů charity v zemi moravsko-slezské* uskutečněno r. 1928, 20. září. Za první funkcionáře zvoleni: J. M. Msgr. Adolf Tenora, síd. kanovník v Brně, předsedou. Místopředsedou: J. M. Msgr. Jan Stavěl, světicí biskup v Olomouci. Ředitelem: Leander Brejcha, pokladníkem: Ladislav Vsetečka, vrch. tajemník fin. řed. v Brně, revisory účtů: Artur Pavelka, senátor v Olomouci a Fr. Háb, min. rada v Brně.

Z popudu charity moravské uskutečněn též téhož roku celoříšský celek charity v ČSR.: Říšské ústředí Svazů charity v ČSR., za jehož předsedu jmenován biskupskou konferencí předseda olomouckého Svazu: biskup Stavěl.

Propagačně zúčastnily se oba Svazy výstavy soudobé kultury v Brně r. 1928, kdež byla na dvou místech malá expozice diagramů práce charity.

K posouzení činnosti obou Svazů v poslední době podáváme nyní několik nejdůležitějších momentů z výroční zprávy za r. 1928.

Kancelář charity v Brně r. 1922.

Stanislav Šimíček, ředitel charity v Olomouci.

a) SVAZ V OLOMOUCI

Předsednictvo a výbor Svazu v jubilejním roce 1928

Protektor: J. M. Msgre Dr. Leopold Prečan, arcibiskup.

Předseda: J. M. Msgre Jan Stavěl, světící biskup.

Místopředseda: Antonín Vlček, vrch. rada zem. soudu v Olomouci.

Pokladník: senátor Artur Pavelka, vrchní inspektor stát. drah v Olomouci.

Revisoři účtů: dpp. vikáři: Josef Glogar, Olomouc, a Ludvík Kašpar, Kroměříž.

Členové výboru: J. M. ndp. Ignác Janák, kanovník, Olomouc, J. M. ndp. František Světlík, kanovník a poslanec, Olomouc, vdp. Jan Rýpar, katecheta a poslanec, Opava, Marie Zahradníčková, vdova po vrchním radovi, Prostějov. Za odbory „Ludmila”: dp. Dr. František Kolář, katecheta, Zábřeh, Msgre Dr. Rudolf Nejezchleba, profesor, Moravská Ostrava, dp. Josef Pospíšil, kaplan, Předměstí.

Ředitel: Stáňa Šimíček.

Účetní: Jan Kašpárek.

Z činnosti organizační, statistické a propagační

Presidiálních schůzí konáno 25, výborové 5. Výsledek jejich zobrazen je v mnohotvárné činnosti kanceláře, jež usnesení realizovala.

Svaz se aktivně zúčastnil celostátní výstavy, již pořádalo ústředí sociálních a soc.-zdravotních dobrovol. spolků v Praze v měsíci květnu. Taktéž svou expozicí obeslal výstavu soudobé kultury v Brně, jak již poznamenáno. K získání finančních prostředků udělena byla Svazu licence pro konání kinematografických představení pro oblast celé arcidiecése.

Ředitel Šimíček přednášel o úkolech katolické charity během roku celkem 10krát, kromě toho při 11 jiných schůzích a projevech veřejných propagoval intence charity.

Kancelář a její činnost revidována byla v květnu instruktorem ministerstva soc. péče p. Šilhou k jeho úplné spokojenosti.

Kancelář přijala a vyřídila celkem 1.716 čísel jednacího protokolu, pokladního pak kromě toho 2.451 — úhrnem 4.167 kusů. Kromě toho rozeslala dalších 17.915 různých oběžníků, dotazníků, provolání, brožur, sběracích listin a j. různých tiskopisů svým odbočkám, ústavům, úřadům i jednotlivcům.

Téhož roku podniknuta byla široká akce pro založení nových odboček; akce tato potkala se s úspěchem a nově založeno dalších 89 odborů, takže koncem roku 1928 bylo již 160 a koncem r. 1929 189 farních odborů.

Obsáhlou činnost vyvíjel Svaz v podporování chudých a trpících, zejména dětí, které umísťoval v různých ústavech a na ně platil vyživovací příspěvky. — Z podzimních sbírek po farnostech podporovány ústavy.

Úhrnem vydal Svaz v Olomouci pro chudé a trpící za rok 1928: 87.667,77 Kč.

b) SVAZ V BRNĚ

Předsednictvo a výbor Svazu

Protektor: J. M. ndp. Dr. Msgre Josef Kupka, biskup.

Předseda: J. M. ndp. Msgre Adolf Tenora, papežský prelát.

První kancelář charity v Brně.

*Kancelář charity v Brně 1928.
(Úprostřed Leandr Brejcha, zemský ředitel.)*

Místopředsedové: František Háb, vládní rada, Brno, a Marie Chytilová, učitelka v. v., Brno.

Pokladník: Ladislav Vsetečka, vrchní tajemník zem. fin. řed.

Revisoři účtů: Antonín Vymazal, vrchní tajemník zem. fin. řed., a Karel Horák, úředník tamtéž, Brno.

Členové výboru: Františka Pražáková, Brno, Marie Wiererová, choť vládního rady, Brno, Františka Rektoříková, správkyňe útulku, Brno, Marie Scholcová, učitelka v. v., Brno, Dr. Jan Svoboda, vládní rada, řed. zem. úřadu pro válečné poškozence, Brno, vdp. Richard Wagner, bisk. rada a děkan, Bystřice n. P., Josef Urbánek, úředník, Brno, dp. Eduard Haiser, katecheta, Brno, Josef Kubín, úředník, Brno, Alois Brůžička, úředník v Brně.

Ředitel: P. Leander Brejcha O. F. M., Vítězslav Novák - Arrata, osobní sekretář ředitelův v Praze.

Z ČINNOSTI ÚSTŘEDNÍ KANCELÁŘE

1. Z činnosti organizační a propagační

Pokračováno v zakládání farních odborů Svazu charity, kteréž byly zakládány jednak proto, aby charita byla propagována do nejširších vrstev lidu ve farnostech a obcích, a pak také proto, aby byl utvořen základ k vytvoření organizací charity.

Před kompetentními úřady, zvláště před ministerstvem sociální péče, obhájil Svaz charity v Brně spolu se Svazem olomouckým svou koordinaci, i. j. naprosto stejně cennou, nikoliv podřízenou, součinnost s ostatními velkými celky dobrovolné sociální péče. Oba Svazy, sdružené v zemské ústředí, zahájily vyjednávání se Zemskou péčí o mládež, Československým Červeným Křížem a Masarykovou ligou proti tuberkulóze o harmonické součinnosti na poli sociálně zdravotním.

U ministerstva vnitra usilováno, aby Svaz charity v Brně — pak zemské ústředí — dostalo do počtu odborníků při zemském zastupitelstvu zástupce charity. Částečně se to podařilo. Do zemského zastupitelstva jmenován Msgre Dr. Rudolf Nejezchleba, profesor v M. Ostravě, jeden z největších charitativních pracovníků.

Pro propagaci charity konal ředitel v neděle a svátky 33 přednášek se světelnými obrazy a filmy. Jako kněz konal i častá kázání a třídní duchovní cvičení ve farnostech diecése a při všech zdůrazňoval, že hlavním obsahem křesťanství je charita, účinná, milosrdná láska, podle zásady, že víra bez skutků jest mrtva . . . Nebo, jak dí sv. Pavel: „Kdybych měl víru, která by přenášela hory, ale lásky kdybych neměl, byl bych jako měď zvonící a zvon hlučící (naprázdno) . . . Hlavní propagandou charity byla expozice charity jednak v Praze při výstavě sociální péče v budově YWKy v květnu — jednak při výstavě soudobé kultury v Brně, jak už zmíněno.

2. Z agendy

Duší celé činnosti Svazu byl výbor (kuratorium) charity. Bylo pořádáno 6 schůzí — kromě valné hromady — a všechny tyto schůze byly plodné a staly se vždy zdrojem nových a nových námětů pro zpevnění charity a uskutečňování jejích plánů.

Ústřední kancelář pracovala i minulého roku svou osvědčenou cestou: Byla praktickou pomocnou ústřednou, kamž se obraceli jednotlivci i osoby morální, kněží, učitelé, úřady státní, zemské i obecní, školy, ústavy a spolky, aby svaz umísťoval trpící všeho

druhu v dobročinných ústavech, nebo za příznivé vyřízení žádosti o jejich umístění u kompetentních úřadů intervenoval.

Svaz umístil: 10 dětí do sirotčinců, 1 dítě do rodiny, 2 batolátka do ústavů pro ty nejmenší, 4 slabomyslné děti, 1 epileptika, 1 encephalitika a 2 mrzáčky do příslušných ústavů, 2 děti na prázdniny do rodiny, 1 dospělého slepce do ústavu, 2 nemocné do nemocnic a 5 dospělých do chorobince. Celkem umístěno: 31 osob.

Jinak v mnohých případech v zájmech všech lidí sociálně slabých intervenováno písemně i ústně u úřadů i soukromníků, psány žádosti, udíleny rady atd.

Jednací čis. docíleno 2.481 protokolu jednacího. Protokol pokladní vykazuje 1.020 č.

Jednací protokol a registratura Svazu vykazuje bohatý a zajímavý materiál, který dává nahlédnouti do moře lidské bídy. Jest jí opravdu mnoho, ale díky Bohu, charita našla i v roce 1928 mnoho nových, nadšených pracovníků a dobrodinců a mohla zase jako jiná léta, ba ještě intensivněji, chrániti chudáky všeho druhu a pomáhati jim nezištně, beze všech dočasných nahodilých rozdílů politické, náboženské i národní příslušnosti.

5. Jak podporováni chudí (chudinská akce)

Kancelář v Brně nebyla jen ústřednou práce teoretické (papírové), jak už z minulého odstavce vidno, nýbrž byla činná prakticky a vykazuje účinnou pomoc chudým a trpícím,

Ze svých skromných prostředků, které si musel Svaz obstarávat sbírkami, almužnami a dary šlechetných dobrodinců, udělovala kancelář:

a) Podpory vyživovací na chovance v ústavech: Zapláceno na 37 chovanců, umístěných v 10 ústavech, za rok 1928 24.315.— Kč.

b) Jiné vyživovací podpory — peněžité a v naturaliích.

Svaz charity v Brně má zařízenou samostatnou akci chudinskou pro Velké Brno. Kancelář charity v Brně na Biskupské 7, navštívilo skoro denně mnoho osob pomoci potřebných nejružnějšího věku, povolání, náboženství a národnosti. Zejména ve středy a pátky, kdy se vydávají pravidelně podpory, dostoupil počet chudých 100 až 200. Případy, kdy se dožadovali prosebníci větší nebo stálé pomoci, byly registrovány ve zvláštní kartotece, důvěrníky a důvěrníci byly prozkoumány všechny poměry dotyčného a podle toho bývala pak poskytnuta nebo odmítnuta pomoc. Tato pomoc týkala se všech potřeb nutných k životu. Hlavně dodán pravidelně chléb, mouka, brambory, otop, léky, šatstvo, prádlo, obuv, opatřen byt, zaměstnání, lékařská pomoc, ošetřovatelka atd.

Ku přihlášeným 3.826 osobám z roku 1927 pomoci a podpory potřebným přihlášeno nových 493 osob. Z toho dospělých 219, dětí 214 (loni: 189 dospělých, 168 dětí; — jeví se tedy přírůstek: 136 osob).

Úhrnem podporováno 4.676 osob.

Akce ošacovací (jen ústředí — bez odboček), kde bylo udíleno šatstvo, prádlo a obuv, věci buď nové nebo trochu obnošené, ale čisté a ještě dobře upotřebitelné, vykazují tyto cifry: Úhrnem rozdáno 555 kusů prádla, 774 oděvu, 164 obuvi; celkem 1.493 kusů v ceně 23.620 Kč.

Vyživovacích příspěvků peněžních (kromě chovanců v ústavech) uděleno v r. 1928 4.819.50 Kč.

Plodin rozdáno 8.066 kg viktualií, oceněných na 6.231.50 Kč.

Celkem vydáno pro chudé: 58.986 Kč.

4. Podpora katolickým dobročinným ústavům

Z podzimních sbírek, které Svaz charity pořádá po katolických farnostech, rozdál roku 1928: 18.770 kg viktualii, oceněných na 16.761·50 Kč.

Celkem vydalo ústředí v Brně pro chudé a trpící 85.785·50 Kč.

ČINNOST V R. 1929

V jubilejním roce sv. Václava zahájily oba Svazy novou intenzivní činnost. Vrcholným bodem propagační činnosti charity byla v tomto roce *jubilejní výstava charitativní činnosti v celé republice*, pořádaná Říšským ústředím charity v Praze v červenci a srpnu, již obeslaly oba Svazy — olomoucký i brněnský — nádhernou expozicí fotografií ústavů, map, statistik, diagramů a praktické práce chovanců.

Výstava zahájena byla v sále sester Voršilek 4. července. Předseda Říšského ústředí svazů charity v ČSR, Msgre Jan Stavěl, světící biskup v Olomouci, přivítal účastníky, zvláště milé krajany z Ameriky opata Neužila a redaktora Dostála, a pak zástupce hlavního města Prahy, faráře Tylinka a radu Holoubka, senátora Pavelku, dra Hrdličku, zástupce min. zdravotnictví, zástupce německé charity a všechny účastníky. V úvodu vyzvedl předseda velikou práci katolické charity na poli sociálně-zdravotním. Výstava charity poskytovala přehled všeho toho, co učinila katolická církev svými sociálními spolky a zejména sociálně-zdravotními ústavy pro blaho národa. K projevu se přihlásili: prof. dr. Kudrnovský za klub lidových členů zemského zastupitelstva v Čechách. Jsa členem sociálně-zdravotní komise, sliboval účinnou podporu charitativní práci. Slovenský biskup dr. Kmeťko nadšeně pozdravil jednotu Čechů a Slováků, kteréž možno docílit na poli charity. Farář Tylinek, městský rada, pozdravil výstavu za hlavní město Prahu nadšeným proslovem. Pak promluvil opat Neužil z Ameriky a projevil víru, že přispěním sv. Václava cestou charity dojde se k cíli společného a jednotného míru a sbližení. Za ženy promluvila pí Šmahová; děkovala zvláště milosrdným sestrám za jejich obětavou práci. Nakonec děkoval biskup Stavěl všem účastníkům a zejména sestrám voršilkám za ochotné propůjčení školy k výstavě. Účastníci s velkým zájmem procházeli výstavu a obdivovali krásné expozice milosrdné lásky. Zahájení zúčastnili se mimo jmenované pp. biskupové: Vojtašák, Jantusch a Čarský ze Slovenska, zástupce pražského arcibiskupa kanovník dr. Čihák, prelát Vaněček, probošt dr. Zapletal, opat Vykoukal, katecheta Jedlička za Budějovice, organisátor výstavy dr. Kaucký, říšský ředitel charity, zemští ředitelé Brejcha za zemi moravsko-slezskou a dr. Kováč za Slovensko, ředitel charity v Olomouci Šimíček a mnozí jiní. Výstava byla otevřena denně od 8—12 a od 14—18 hodin, vstup volný.

Výstava byla dílem všech tří zemských celků charity v ČSR a pochvaly zasluhují ty sociálně-charitativní ústavy a spolky, které na výzvu ji obeslaly fotografiemi a ukázkami prací chovanců.

Byla vhodně umístěna v zahradní školní budově voršilek v šesti velkých učírnách. Obrazy a diagramy byly rozvěšeny i po chodbách.

Již dole u vchodu vítal účastníky ověšený obraz knížete charity, sv. Václava. Nahore v prvním poschodí vítal úsměv Srdce Páně, kteréž jest výhni láskou planoucí. V tomto poschodí byla expozice ostravské Ludmily, velmi pilně a názorně pořízená, z níž se jevila ohromná a obdivuhodná práce tohoto dobročinného spolku. Pak expozice opatroven a sirotčinců a konečně výstava diagramů, map, statistik atd. organisace cha-

rity a jejich jednotlivých spolků. Zde byla umístěna i expozice spolku sv. Rafaela pro péči o vystěhovalce.

V druhém poschodí umístěny byly expozice ústavů pro duševně a tělesně úchylné (ústavy pro mrzáčky, slabomyslné, hluchoněmé, slepce, epileptiky atd.). Upoutávaly zejména krásné práce chovanců, které namnoze zasloužily obdivu a pozornosti.

Výstava těšila se oblibě návštěvníků Prahy a zejména o slavných dnech Orelstva byla navštívena velmi četně.

5. července zavítal jako nejvzácnější návštěvník na výstavu apoštolský nuncius arcibiskup *Ciriaci* a prohlédl si se zájmem všechny expozice. Slíbil referovati o výstavě a charitativní práci u nás sv. Otcí.

Výstava navštívena byla mnohými vzácnými hosty, na př. nejdůstojnějším panem arcibiskupem Dr. L. Prečanem, který pochvalně se vyslovil nejen o výstavě, ale i o výsledcích dosavadní práce, a pí Dr. Alicí Masarykovou, předsedkyní Československého Červeného Kříže, která s velkým zájmem prohlížela různé úseky sociální péče a projevila uznání nad vykonanou prací.

Dozor na výstavě konaly vzorně charitky III. řádu sv. Františka od P. Marie Sněžné.

R. 1928 rozvířena Svazem charity v Brně otázka postavení dětské přímořské ozdravovny v Jugoslavii na pobřeží Jadranu. Když byly založeny Zemské Svazy charity, převzaly úkol k uskutečnění tohoto významného podniku. Z jara 1929 vypravila se k moři deputace zdrav.-charit. odborníků a podnikla studijní cestu po pobřeží ostrova Krku a Dalmácie. Usneseno postavit ozdravovnu na ostrově Krku u města Omišalje. Na plánech stavby jest horlivě pracováno a provedení její by bylo jedním z největších podniků charity.

V poslední době sjednotily se v zemi Moravsko-slezské čtyři hlavní ústředny sociálně-zdravotní dobrovolné péče: České zemské péče o mládež, Společnost čs. Červeného kříže, Masarykova liga proti tuberkulóze a Zemské ústředí Svazů charity ke společné spolupráci. Dne 10. října 1929 podepsali zástupcové zmíněných organizací společnou úmluvu. O dílčích úmluvách se bude ještě jednati. V čele smluvních stran stojí rada, v níž každá strana má 2 zástupce.

O dalším vývoji práce Ústředí a vůbec celé charitativní práce budou podávány každým rokem v měsíci dubnu relace ve výroční zprávě.

Měsíčně referuje o tom časopis „Za láskou“ (administrace: Brno, Biskupská 7).

Charitativní činnost
katolických farností a katolických spolků

Můžeme směle prohlásiti, že charita má vlastně tolik ústavů, kolik jest katolických farností. Farní úřady s farními chudinskými ústavy (fondy) a dobročinnými spolky nebo dobročinnými úseky při náboženských, kulturních nebo politických spolcích jsou nejmenšími ústřednami Svazu charity pro obce katolických farností. Zvláště tam, kde založena „Ludmila“, farní odbor charity, jest viděti veliký rozmach charitativní práce. V mnohých farnostech zařízen tak zvaný Chléb sv. Antonína, t. j. pokladnička pro chudé, kterýž vykazuje krásné položky. Zde podáváme:

1. Souhrnný přehled, t. j. výčet farních chudinských ústavů v obou diecésích, jejich celkové jmění a vydání za r. 1928 a za I. desetiletí republiky.

2. Výčet a vydání „Ludmil“, farních odborů charity, — a

3. zprávy o některých farních dobročinných spolcích nebo dobročinných úsecích spolků náboženských, stavovských a politických (pokud nám byly zaslány) a o větších odborech („Ludmilách“) — buďto od založení, nebo alespoň za r. 1928.

1. FARNÍ CHUDINSKÉ ÚSTAVY

Od nepamětných dob tíše a bez hluku konáno v obou diecésích tak ohromné dílo charitativní, že zaslouží, aby o něm bylo těchto několik řádků napsáno a výsledek v cifrách sdělen i širší veřejnosti, jež o tomto díle nemá namnoze ani potuchy. Jsou to *farní chudinské ústavy a chudinské nadace*, jež ročně podporují tisíce a tisíce těch, jimž veřejnost odepřela jakoukoliv podporu pro nedostatek nějakého právního titulu.

Zatím, co sám náš stát teprve v roce 1929 přikročil k soupisu osob přestárých, jimž toho roku začal vypláceti podporu, existují v naší vlasti už celá desítilétí naše farní chudinské ústavy a nadace, jež ročně vydají statisíce na podporu skutečné chudiny a starým osobám, o jejichž výživu postaráno není.

Dobří katoličtí občané ve farnosti, chtějíce podporovati chudé, přišli ke katolickému faráři a založili zbožnou nadaci k podpoře chudých, starých osob ve farnosti. A z takovýchto nadací, nijakou reží nezatížených, žije tisíce chudáků, o nichž ani úřady, ani širší veřejnost, ani různé humanitní organisace nevědí.

Během let vzrostly tyto nadace i jmění chudinských ústavů v katolických farnostech zásluhou zbožných katolíků na jmění jdoucí do milionů. Přispěním nejdůstojnějších konsistoří a péčí farních úřadů sebrali jsme tuto přehled farních chudinských ústavů a nadací, jejich zakládací jistinu i výdaje (pouze českých farností — nebo s českou většinou) a to za jeden rok (1928) a za I. desítilétí RČS.

a) ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Olomouc u sv. Václava	132797·58	5240·—	48570·—
Olomouc u sv. Michala	8597·66	1588·26	4604·98
Olomouc u sv. Mořice	2200·—	88·—	880·—
Olomouc kláš. dominikánů	almužny	3440·48	26501·99
Olomouc-Chvalkovice	8476·—	2947·27	15897·84
Olomouc-Klášter Hradisko	8578·52	544·16	5212·60
Olomouc-Nová ulice	9727·95	1044·80	6556·50
Olomouc-Nové Sady	25044·79	1786·94	14000·69
Albrechtičky	5917·12	642·10	11595·29
Bánov	5211·18	240·—	2569·—
Beňov	2525·47	128·—	1410·—
Bernartice	7527·54	1181·75	8781·54
Bílá	952·56	80·—	1498·80
Bílá Lhota	8144·50	506·—	5426·82
Bílavsko	4496·12	520·55	4987·20
Bílovec	4971·91	5606·60	15116·26
Bílovice u Uh. Hradiště	10859·04	772·—	7001·75
Biskupice u Jevíčka	6500·—	1171·—	7094·58
Blatnice p. Sv. Ant.	5151·92	861·18	7462·88
Blazice	2081·93	298·—	4474·90
Bludov	4155·83	950·—	4725·20
Bohuňovice	14260·—	1109·—	9422·—
Bohuslavice	5282·32	545·20	5145·—
Bohuslavice na Těšínsku			
Bochoř	5712·50	452·50	5650·28
Bojkovice	15556·—	672·60	6726·—
Bolatice	6580·—	561·—	5610·—
Borotín	4508·89	184·86	1616·50
Boršice u Buchlovic	6976·09	560·60	4507·90
Boršice u Uh. Brodu	1278·45	255·65	5666·47
Bouzov	11702·47	682·28	5157·97
Bránky na Mor.	4590·56	456·—	4081·98
Braňejov	758·60	36·60	568·88
Brodek u Nezamyslic	5652·99	827·70	7607·45
Brodek u Přerova	647·60	72·—	488·—
Brumov	9488·91	855·60	6384·10
Brušperk	17726·17	1479·50	8568·59
Břest	15572·49	1952·42	28255·42
Březnice	5485·41	100·—	1017·15

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Březolupy	969·01	154·20	1275·60
Březová u Uh. Brodu	4796·15	255·40	2651·—
Březová ve Slezsku	14886·41	652·94	4665·47
Buchlovice	54116·67	1542·—	20195·—
Bystročice	6684·11	515·—	3766·37
Bystřice pod Hostýnem	55951·25	1574·44	10504·60
Bzenec	15065·97	730·—	6272·82
Cetechovice	5296·54	40·60	5545·09
Citov	10915·51	741·71	6318·36
Cotkyně	9105·28	588·15	4255·20
Čechovice	4576·62	415·—	2660·—
Čechy pod Košířem	7922·90	1220·80	8757·85
Čeladná	181·56	164·46	5170·62
Černotín	1755·97	596·28	6407·79
Český Bohdík	5481·50	87·—	1425·50
Derfle	6419·60	254·—	2490·68
Deštná	2051·81	108·80	1568·80
Dědice	15295·50	1244·80	9804·96
Dlouhomilov	2166·59	159·57	1581·78
Dobromilice	15091·72	726·—	7099·58
Dolany	16056·64	1275·16	10797·66
Dolní Bečva	5049·62	667·10	9165·01
Dolní Benešov	15154·69	678·—	5057·59
Dolní Němčí	725·—	270·—	2188·90
Dolní Studénky	686·25	36·45	641·65
Dolní Újezd	12297·45	445·50	5976·50
Dolní Životice	6700·50	449·52	5702·95
Doloplazy	1495·58	349·—	2915·54
Domanín	7712·50	574·—	7780·52
Domaželice	12512·78	600·—	6855·—
Drahanovice	8048·74	618·—	4117·20
Drahany	6409·25	987·—	8427·61
Drahotuše	24159·29	977·—	11692·58
Dryšice	2996·71	296·—	2857·—
Dřevohostice	45430·26	1861·50	19572·95
Dub n. Mor.	11750·—	782·05	7559·10
Dubany	8809·94	890·16	6984·05
Dubíčko	4062·42	170·66	2779·95
Francova Lhota	2550·14	402·21	4218·21

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Frenštát	24022·80	982·—	7132·—
Fryčovice	18097·84	825·84	9261·59
Frýdlant n. Ostr.	9740·—	529·80	5473·94
Fryšták	6544·52	299·18	2603·47
Háj-Chabíčov	945·25	619·20	2662·16
Halenkov	1075·81	522·—	2037·50
Halenkovice	1474·57	1425·85	6782·95
Haf		Nezaloženo	
Ilavnice			
Hlinsko u Lipníka	2838·47	225·—	1591·—
Hlučín		Nezaloženo	
Hluk	7911·42	684·94	8248·24
Hnojnice	7911·98	305·60	3710·17
Hněvošín u Olomouce	19124·60	934·—	8023·—
Hodolany		Nezaloženo	
Hodslavice	3870·69	570·69	4124·61
Holešov	83334·65	4217·67	41252·95
Holice u Olomouce	4654·74	474·20	4519·41
Horka nad Moravou	6456·79	252·—	3056·85
Horní Bečva	1246·95	676·95	7274·29
Horní Lhota	2234·99	518·—	4457·96
Horní Moštěnice	36272·29	888·—	8046·83
Horní Němčí	5017·51	287·—	1147·—
Horní Otaslavice	8444·04	658·04	5574·50
Horní Studénky			
Horní Újezd	4946·45	250·55	3422·55
Hoštejn	6850·—	118·—	831·—
Hošťálková	4907·20	215·—	4876·01
Hošťálkovice		Nezaloženo	
Hoštice	2795·25	215·55	1650·17
Hoštice u Zdounek	10847·22	688·47	5260·55
Hovězí	3170·54	687·20	7914·71
Hrabová	1200·—	681·44	3743·50
Hrabyně	826·77	644·—	6198·87
Hradčovice	1678·87	444·—	4068·—
Hradec u Opavy	5565·—	2198·50	26577·89
Hradečná u Uničova	11315·76	862·49	6501·12
Hradisko u Kroměříže	9125·40	769·55	6932·45
Hranice	66587·73	5219·40	20555·51
Hroznová Lhota	2053·14	586·40	4558·97
Huška	2655·10	261·—	2314·78
Hukvaldy	4695·18	1042·—	4781·60

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Hulín	52921.62	2948.—	27634.68
Hustopeč n. Bečvou	12641.57	1088.50	13068.58
Huštěnovice			
Hutisko			
Hvozdná	1920.61	548.—	4699.16
Charváty	8634.45	432.55	4221.72
Cholina	44775.22	1797.—	18044.35
Chornice	5564.48	628.98	2040.46
Choryně	4416.70	200.—	2495.68
Chropyně	8265.56	383.—	3235.—
Chudobín	12334.50	508.82	5630.97
Chuchelná			
Chválkovice u Ivanovic	5481.63	709.—	5208.—
Chválkovice u Olomouce			
Chválnov	2077.08	363.49	3608.42
Ivanovice na Hané	37350.57	2942.40	16415.83
Jaktař	33884.56	3663.—	21399.26
Jakubovice	4422.50	117.05	1115.—
Jalubí	8481.25	793.—	3735.—
Jankovice	7072.56	293.39	3084.92
Jaroměřice	22130.—	1023.—	9923.04
Jasenná	1295.16	97.05	957.52
Jedlí	6966.96	464.50	4305.88
Jesenec	6121.93	340.—	5331.14
Jestřebice	5924.36	383.—	3699.40
Jevíčko	17970.97	620.65	7322.50
Jezernice	6911.51	429.33	4143.96
Ježov	10963.32	653.07	7259.03
Jindřichov u Hranic	8086.42	380.80	3860.03
Kašava	2850.—	576.40	1866.60
Kateřinky	4588.51	1279.—	8530.50
Kelč	46787.99	172.—	3382.36
Kladky	3362.88	398.—	4245.08
Kláster na Moravě	630.55	30.55	368.28
Klelnovice na Hané	20100.—	913.40	8758.—
Klimkovice	11022.—	526.16	6003.42
Kněždub	4551.12	381.—	3051.28
Kobeřice u Opavy	Není ústavu ani fondu chud.		
Kojetín	30759.51	1663.02	13784.21

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Kokory	21589·56	984·—	8897·41
Komárov u Opavy	4550·—	178·05	1682·15
Komňa	1504·35	180·75	1272·10
Konice	10856·52	1455·50	12430·25
Kopřivnice	18325·51	88·—	5627·—
Koryčany	58451·21	2048·09	15757·62
Korytná	1789·55	566·42	5150·26
Kostelany n. Moravou	5415·45	96·—	747·—
Kostelec na Hané	58449·95	644·—	11564·47
Kostelec u Holešova	8206·54	646·64	6109·16
Kostelec u Kyjova	12447·91	907·72	9878·54
Kozlovice u Frenštátu	15954·89	590·—	5657·10
Kozmice	není podobných fondů		
Kralice na Hané	47975·52	2507·90	21552·24
Krásensko	4575·28	600·—	7571·78
Kravaře na Ilučínsku	457·44	19·59	1912·72
Kroměříž u P. Marie	16546·45	1014·80	7541·05
Kroměříž u sv. Mořice	159795·18	5164·55	48274·76
Krumsín	7591·98	459·20	4271·28
Křelov	5925·51	377·—	5081·70
Křenovice u Kroměříže	5536·92	124·—	1570·10
Kunčice pod Ondřejníkem	1501·20	490·70	5029·65
Kunovice	8795·76	680·—	5602·—
Kurovice	4045·86	270·—	2567·74
Kužclov	5811·54	1826·88	11009·66
Kvasice	65490·95	5952·20	20762·24
Kyjov na Moravě	2555·59	589·95	2644·24
Kylešovice	1562·—	271·40	2851·97
Kyselovice	445·80	245·80	2757·10
Laškov	999·55	242·80	2594·58
Lesnice	2731·15	689·—	4906·99
Lešná u Valaš. Meziříčí	8742·48	250·—	5486·08
Lhota u Malenovic	1361·59	8·40	286·—
Libhošť	5595·60	1924·50	14155·50
Lidečko	1905·51	487·—	4408·97
Lichnov ve Slezsku	1575·24	219·40	1847·16
Lipník nad Bečvou	55626·05	2554·60	27506·17
Lipov	2197·54	666·—	6147·—
Liptál	5709·84	267·84	2453·15
Litenčice	59047·94	1822·52	18544·86
Litovel	4775·86	262·20	2425·28
Litultovice	5918·16	275·—	2408·—

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Lobodice	17441·54	878·—	10411·90
Loštice	37288·29	2295·50	12502·39
Loučka u Kelče	1725·21	638·78	5294·29
Loučka u Lipníka	5769·23	445·32	3516·79
Loukov	16528·32	543·04	4994·08
Lubojaty	866·24	208·64	2572·25
Ludgeřovice	9400·—	422·96	5396·48
Ludslavice	2891·85	887·70	8062·19
Luhačovice	6832·53	1237·40	8829·10
Luká	2380·80	289·11	2426·92
Lukov	1530·60	226·10	2593·25
Majetín	4540·86	848·—	6261·12
Malenovice	22049·52	1070·—	8595·—
Metýlovice	720·48	520·—	4966·—
Měrotín	79272·79	8347·53	18144·83
Měrovice	10022·98	584·12	6504·67
Městečko Trnávka	7639·92	414·05	3887·98
Milotice u Bzence			
Mistřín	4678·78	348·75	3947·88
Místek	17618·34	3632·28	18948·—
Mokré Lazce	2136·26	409·70	4201·66
Moravičany	29567·78	1340·—	10106·48
Moravská Hůzová	2216·50	327·10	3303·40
Moravská Ostrava	19859·27	1598·13	19515·56
Mor. Ostrava-Hrabůvka	1036·49	147·—	496·—
Mor. Ostrava-Marián. Hory	5282·49	1270·—	12362·—
Mor. Ostrava-Přívoz	3911·—	244·—	2094·—
Mor. Ostrava-St. Ves n. Ondř.	5198·—	620·—	3974·88
Mor. Ostrava-Vítkovice	10033·—	2033·—	8408·62
Mor. Ostrava-Zábřeh n. Odr.	11802·12	1253·48	12538·80
Moravské Prusy	11460·93	814·—	7873·90
Moravský Písek		1920·—	19200·—
Morkovice	13125·59	648·—	4319·—
Mořkov	1326·45	872·35	6501·18
Mostkovice	11171·11	574·—	6448·51
Myslejovice	5660·88	138·—	1355·88
Mysločovice	12146·23	732·—	6514·—
Náklo	36424·69	3477·98	36154·60
Náměšť na Hané	6906·44	3055·64	21937·40
Napajedla	21318·28	453·40	6755·90
Neplachovice	875·48	587·48	7027·60

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Nezamyslice	7814·37	394·60	4562·07
Nezdenice	6747·50	323·73	4671·57
Nová Lhota u Strážnice	2153·02	434·30	4351·94
Nový Hrozenkov	3676·16	793·—	5250·38
Nový Jičín	1400·—	56·—	560·—
Němčice nad Hanou	17011·52	356·70	4149·15
Němčice	26902·30	949·20	12137·88
Ohrozim			
Olbramice	458·20	260·—	1425·66
Oldřišov	466·70	23·35	235·30
Olšany u Prostějova	2483·35	257·02	2863·95
Opava u sv. Ducha	17107·35	703·92	6647·20
Orlovice u Vyškova	3064·25	191·—	2145·—
Osek nad Bečvou	56370·52	1624·65	15547·42
Ostravice	542·14	291·—	2406·—
Ostrožská Lhota	3900·67	335·—	3798·—
Ostrožská Nová Ves	20411·32	3218·63	18501·67
Osvětimany	7647·72	538·59	3758·74
Otrokovice	5391·44	236·—	2433·—
Pačlavice	13585·—	1020·45	9752·—
Palkovice	37525·—	4227·05	22562·75
Paršovice	6503·98	670·60	6399·—
Partutovice u Hranic	2862·50	274·—	2422·17
Paskov	4297·96	1741·62	15353·08
Pavlovice u Kojetína	40966·80	2095·60	17145·43
Pavlovice u Přerova	15152·81	1293·76	13070·72
Penčice	8042·25	497·05	5586·01
Petřvald	6508·55	795·—	4851·—
Písařov	10722·28	139·—	1217·20
Pitín	3313·41	135·48	1354·80
Pivín	10336·27	1638·10	6434·05
Píšť na Hlučínsku	2309·55	133·—	646·80
Plesná	2805·80	145·80	1664·47
Plumlov	7012·83	963·70	8000·56
Pňovice	4330·95	373·95	3800·97
Počenice	3945·07	688·—	4895·83
Podhoří	4725·—	84·—	1178·—
Podhradní Lhota	7451·60	286·—	2838·—
Podivice u Vyškova	132·—	127·18	1266·56
Pohoř u Oder	4002·60	206·—	1395·—
Pohořelice	13495·92	575·—	4577·50

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Polanka n. Odr.	440·35	440·35	3704·34
Polanka u Vsetína	3754·16	1225·40	8770·02
Polešovice	4826·20	1178·37	10811·94
Polkovice	260·56	241·60	2354·28
Popovice, p. Kunovice	376·35	200·—	1275·—
Poruba	10240·28	728·85	9499·89
Postřelmov	3411·—	393·42	3562·70
Pozděchov	6491·22	177·45	1225·55
Pozlovice	6470·50	278·—	2396·66
Prakšice	9329·31	450·—	2845·—
Prasklice	4980·—	472·—	4470·75
Prostějov	129937·81	9676·16	86669·15
Provodov	2699·04	813·—	3396·64
Prusinovice	6469·51	248·68	2112·58
Pržno	400·—	296·—	2253·—
Předmostí u Přerova	6361·87	436·20	3708·82
Přemyslovice	7337·89	498·—	4449·—
Přerov	32025·21	2670·82	22887·20
Příbor	44756·90	2493·50	22498·98
Ptení	6555·11	516·—	5479·86
Pustá Polom	4071·20	1791·56	15135·03
Pustějov	630·—	129·50	1003·43
Pustiměř	16995·32	1286·12	10777·08
Radějov	1887·60	258·—	4770·30
Raduň	707·80	515·80	4719·84
Raškov	11429·80	2057·02	16571·62
Ralaje	12064·73	579·34	5319·67
Renoty	8139·37	323·—	3299·50
Rohatec	2941·32	240·—	2306·20
Rohle u Zábřehu na sev. Mor.	2124·27	497·80	4673·39
Rokytnice u Přerova	11479·24	988·52	8691·43
Roštín	9343·79	389·—	4872·—
Roubanina	1643·14	158·50	2300·99
Rozstání	3333·30	187·90	3391·40
Rožnov p. Radh.	9376·43	680·33	6271·50
Ruda n. Moravou	23419·20	1039·73	8821·13
Rudice	5426·50	326·68	3536·76
Rusava	733·97	191·95	1376·59
Růžďka	643·—	131·90	1100·87
Rybí	2493·05	68·—	1059·—
Rychaltice	4946·46	123·—	1532·—
Rychtářov	5275·24	447·60	3753·—

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Rymice	8556·13	500·—	4453·50
Říkovice	1250·—	174·—	1184·—
Senice na Hané	34462·51	6242·10	28133·87
Skrbeň	4259·15	120·—	1549·68
Skřipov	599·40	393·70	3583·44
Slatina	8621·—	803·25	13397·71
Slatinice u Olomouce	10492·—	422·48	4311·03
Slavičín-Mladotice	9114·14	1456·47	13108·52
Slavkov u Opavy	6673·27	190·—	4916·50
Slavonín	13159·47	1001·—	6900·20
Slušovice	3665·55	698·45	3934·50
Smržice	8881·08	700·80	4872·80
Soběchleby	14161·96	1646·10	17984·—
Spálov	9005·57	623·30	4169·13
Spytihněv	10469·49	699·75	9228·41
Stará Bělá	12952·32	2440·02	13308·02
Stará Ves u Přerova	6504·16	341·—	2728·23
Starý Hrozenkov	2107·68	279·—	1822·50
Starý Jičín	7416·71	856·05	8169·33
Staříč u Místku	3224·46	741·20	6440·66
Stěbořice ve Slezsku	2176·29	57·56	579·61
Stínava	3819·—	300·—	1796·10
Strahovice		Není ústavu	
Strání	1928·25	395·80	5274·59
Stražisko	906·56	211·—	2040·45
Strážnice u P. Marie	7972·80	2422·33	24326·60
Strážnice u sv. Martina	6925·76	1723·44	15077·09
Štříbrnice	3813·30	516·—	2955·80
Štřílky	16402·43	885·10	8462·66
Štřítež u Lipníka	15029·90	1171·—	7345·40
Studénka			
Studnice	24100·—	996·—	9946·55
Stupava	510·99	692·—	5572·98
Sudice	2535·59	17·89	5136·40
Suchdol			
Svatý Kopeček	13484·28	1282·68	12570·71
Svébohov	5507·95	211·—	2248·45
Syrovín	6560·70	173·17	2652·65
Špičky u Hranic	14617·—	846·—	9154·74
Štáblovice	7113·06	379·—	3903·68
Štarnov	4150·—	137·—	1481·—

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Štěpánkovice na Illuč.	Není ústavu		
Štěpánov u Olomouce	5924·70	394·—	2830·—
Štípa	6281·36	452·59	4452·20
Štítná nad Vláří	3725·—	1008·—	12357·50
Štramberk	38754·85	808·—	9869·76
Šubířov	1480·—	61·56	615·60
Šumice	6450·50	497·20	5270·85
Šumvald u Uničova	23484·77	1103·48	4785·39
Švábenice	9052·09	479·76	5505·51
Tlumačov	8221·27	559·40	4665·—
Topolany	6149·96	297·38	4000·—
Tovačov	45456·23	2269·59	20367·41
Trnava u Vizovic	576·01	433·—	2192·86
Trnávka	1109·86	137·05	1242·46
Troubky	15352·28	724·—	7778·30
Tršice	6551·10	517·45	3895·94
Třebětice u Kroměříže	18340·10	573·15	2889·42
Třebovice ve Slezsku	830·—	450·—	4694·14
Třeština	1313·—	69·30	914·93
Týn	30102·08	515·40	14529·20
Těšetice	3288·—	504·42	4318·42
Těžkovice ve Slezsku	460·—	241·10	3246·49
Těšnovice	19107·19	970·23	8309·25
Tichá	13153·42	432·—	3505·—
Tištín	7917·—	571·—	5436·30
Uherské Hradiště	16257·31	1568·20	14065·24
Uherský Brod	31757·51	2404·—	17631·70
Uherský Ostroh	139587·40	5417·37	49595·19
Úřčice	75711·18	3805·99	33676·95
Újezd u Vizovic	6935·70	769·—	5663·—
Újezdec u Luhačovic	4197·47	2406·—	16584·50
Úsov	5576·03	136·—	1360·—
Valašská Bystřice	2092·59	773·74	11860·27
Valašské Klobouky	13703·56	880·—	8758·75
Valašské Meziříčí	6000·—	4388·—	22889·—
Velehrad	8361·27	1098·14	11073·27
Velká u Strážnice	4240·20	393·70	2791·12
Velká Bystřice u Olom.	16703·43	2531·05	20820·66
Velká Polom	871·12	871·12	6806·13
Velké Hoštice na Hluč.	3235·—	139·62	1456·07

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Velké Karlovice	2439 08	331 —	3063 —
Velké Opatovice	6789 24	536 45	4659 65
Velké Prosenice	53145 46	467 55	4826 94
Velký Ořechov	2254 84	661 —	6359 16
Velký Týnec	13470 14	1419 20	11428 15
Velký Újezd	6057 92	812 35	6004 62
Veřovice	698 06	100 60	953 52
Veselá u Val. Meziříčí	1399 33	278 —	3067 —
Veselí nad Mor.	27492 89	2565 34	22384 24
Větrkovice u Příbora	11192 36	74 87	873 15
Vidče	800 47	133 —	1310 60
Vilémov	2606 91	133 —	743 40
Vitonice	3461 61	168 —	1795 20
Vizovice	18928 93	758 17	7341 92
Vícov	1249 98	111 17	1872 91
Vlachovice nad Vlárí	5616 72	488 —	5273 60
Vlčnov	21360 —	1614 04	15251 35
Vlčovice	4371 09	133 —	1734 80
Vlkoš u Kyjova	5172 26	362 50	6206 68
Vlkoš u Přerova	9754 17	876 80	6314 60
Vnorovy	2355 70	531 70	4496 22
Vracov	3251 —	488 —	3429 09
Vrahovice	21864 99	1290 83	12010 27
Vranová Lhota	5557 35	360 —	2810 60
Vranovice u Prostějova	4658 75	339 66	3306 54
Vrchoslavice	5490 04	376 95	4608 26
Vřesina		Není ústavu	
Vřesovice	10039 56	351 61	3605 10
Vsetín	7975 50	452 —	3777 —
Všechovice	12509 —	684 —	3413 08
Všemina	3429 19	352 —	3819 —
Vyškov	16684 25	6145 33	52176 53
Výšovice	3890 33	248 20	2037 —
Zašová	7126 99	1091 21	8277 43
Zábřeh na svz. Mor.	3911 42	1439 —	9549 —
Záhlinice	931 94	210 80	1092 09
Zborovice	13415 03	560 —	6592 29
Zdčehov	437 74	16 —	160 —
Zdounky	36655 32	1814 62	15702 20
Zlámanka	4917 65	323 —	3300 70
Zlín	4421 76	639 09	5323 38
Zlobice	1052 73	193 63	2773 —

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Zubří	4314·25	443·20	3832·80
Zvole	1637·88	502·30	4210·37
Žalkovice	4454·09	520·20	3308·27
Želeč	10805·93	791·50	6255·63
Želechovice	4579·75	897·04	6230·90
Žeranovice u Holešova	7602·03	1233·97	6644·66
Žeravice	7566·90	538·55	7618·52
Žešov	8725·—	501·—	4881·—
Úhrnem	4,840.779·89	375.018·93	3,167.006·45

b) DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Brno, stol. chrám sv. Petra a P.	Není ústavu	Jen podpory 80	800.—
Brno, u sv. Jakuba		Není ústavu	
Brno, u sv. Janů		Není ústavu	
Brno, u sv. Tomáše	1000.—	55.40	554.—
Brno, u Nep. Početí, Křenová		Není ústavu	
Brno, u Augustiniánů	8404.—	300.—	4054.—
Brno-Husovice	4598.79	4502.20	30532.70
Brno-Komárov	2911.28	483.—	7193.—
Brno-Komín	4980.—	180.—	2070.—
Brno-Královo Pole	12983.76	10921.—	63148.—
Brno-Obřany	35017.20	—.—	2897.—
Brno-Řečkovice	1284.—	280.—	7717.—
Brno-Zábrdovice	2808.64	660.—	7637.50
Adamov	3844.—	132.—	2303.09
Archlebov	554.10	116.48	1170.50
Babice u Adamova	1800	75.—	750.—
Babice, p. Lesonice			
Batelov	11250.—	1800.—	12457.—
Bedřichov	1995.37	223.60	7427.88
Benešov u Boskovic	1965.30	677.—	5381.65
Benetice	205.—	272.90	2721.68
Běhařovice	35886.47	1418.—	15185.20
Bílovice nad Svit.			
Biskupice u Hrotovic	1760.18	336.60	1707.15
Bítov	12233.96	—.—	2971.20
Blansko	2806.51	691.—	7005.28
Blížkovice	3120.—	286.99	3750.—
Blučina	7459.45	788.96	5820.96
Bohdalice	11625.—	956.—	16220.10
Bohdalov	12081.92	460.—	2649.31
Bohuňov	868.11	551.—	4662.60
Bohuslavice u Kyjova	1616.—	185.—	1662.78
Bohutice	3118.77	208.91	2486.91
Boleradice	3120.34	455.50	3099.26
Borkovany	1882.95	1193.90	11911.05
Bořetice	6261.60	114.—	1998.90
Bořítov	29971.27	1040.—	11214.—
Boskovice	5413.97	294.—	3065.50
Bošovice		Není ústavu	

Farní ústav	Součet jinění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Bradlné	690·40	90 —	731·—
Brankovice	28657·70	1547·40	18289 15
Bratčice	1800·—	132·—	1299·54
Brtnice	22275·54	735·—	6329·68
Brumovice na Mor.	1843·99	288·—	1720·83
Břeclav	7811·97	2276·—	18467·50
Březí	9106·76	352·—	4364·—
Březník	2250·—	128·—	1392·—
Bučovice	39121·10	2250 16	18205·75
Budeč	19685·40	376·20	3471·29
Budišov u Třebíče	18903·90	537·20	6623·28
Budkov	7743·90	1249·—	5882·48
Bystec u Brna	17275·64	835·40	8214·—
Bystřice n. Pernšt.	4003·02	860·—	7883·81
Cetkovice	8718·04	—·—	7058 22
Citonice	5455·62	116·—	3116·40
Čáslavice	3573·88	321·88	2743·58
Častohostice	8240·—	115·—	1987·—
Čebín	2500·—	—·—	545·58
Čejkovice	4390·—	180·—	1668·—
Černá Hora	5147·88	428·32	7775·23
Černovice u Kunštátu na M.	2527·89	114·50	1411·91
Červená Lhota	15200·—	800·—	3528·—
Český Rudolec			
Čučice	2336·17	100·—	1230·20
Dačice	42557·06	2390·—	14173·60
Dalečín	1158·80	445·—	2762·80
Dalešice	15710·19	1114·72	10786·—
Dambořice	3404·38	611·—	2804·—
Deblín	3559·39	—·—	881·50
Dešná u Jemnice	5849·59	411·50	6639·50
Dlouhá Brtnice	3613·71	1060·—	7059·30
Dlouhá Lhota	387·06	271·—	4710·—
Dobré Pole	3425·57	52·—	1081·10
Dobřínsko	1000·—	42·—	466·—
Dolní Bojanovice	5743·60	235·40	1177·—
Dolní Kounice	5735·22	710·—	5203·91
Dolní Loučky	1728·—	88·—	999·80
Domamil	4402·77	668·28	4813·57
Domašov	18304·40	480·—	4857·—

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Doubravice n. Svitavou	12627·78	1241·—	11786·—
Doubravník	378·25	363·20	6119·60
Drásov	4590·53	36·—	551·20
Dražovice	6041·90	523·50	9043·26
Drnovice	6312·49	252·49	5679·58
Dubňany u Hodonína	13821·—	200·—	1775·—
Dukovany	6390·80	234·15	3500·35
Diváky	5926·71	136·40	1354·59
Frélichov	7682·80	240·—	2351·—
Fryšava pod Žák. Horou	2154·11	143·69	1496·09
Hartvíkovice	4550·—	440·05	3567·25
Herálec	778·43	20·—	1898·57
Heraltice	5100·—	169·61	3359·33
Heřmanov	4396·90	192·36	3543·85
Hluboké Mašůvky	168·—	72·—	664·—
Hodonín	11611·65	123·—	1850·—
Horní Bobrová	14900·—	669·—	10177·15
Horní Bojanovice	1852·—	200·—	4179·42
Horní Bory	880·10	697·14	8680·80
Horní Dubňany	8725·—	90·—	3337·50
Horní Dunajovice	4757·45	308·70	3296·65
Horní Kounice	13500·—	270·—	3786·46
Horní Slatina	4638·52	485·—	1447·40
Horní Štěpánov	2857·35	237·—	2258·10
Horní Újezd	8862·20	977·50	8328·70
Hostěradice	4307·—	627·—	8075·—
Hostim	13033·67	583·60	11510·05
Hovorany	3695·15	360·—	3804·40
Hradiště sv. Hippolita	3842·77	228·74	4269·64
Hrotovice	4650·89	287·60	2554·98
Hustopeče	2700·—	114·87	1148·70
Chlum	3021·29	329·65	3123·84
Chvalkovice u Nov. Hvězdlic	15385·64	609·04	5756·89
Ivančice	1950·—	95·74	1237·92
Ivaň	2419·75	87·99	1251·20
Jamné	3825·83	796·50	6736·12
Jámy, p. Město Žďár	59·33	59·33	3099·33
Jaroměřice	19725·—	2245·05	21015·44

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Jedovnice	1853·33	1750·—	13635·64
Jemnice	1190·—	426·65	3684·20
Jevišovice	3620·68	384·—	3345·14
Jihlava (u sv. Jakuba)	4508·17	157·40	1791·—
Jihlava (u Matky Boží)	28497·80	1083·71	6215·55
Jimramov	6155·26	351·—	7354·63
Jinošov	11692·96	280·—	3446·80
Kamenice	8317·80	1376·19	10215·52
Kdousov	24114·37	999·36	10876·60
Klobouky u Brna	15393·20	330·—	5461·20
Kněžice u Jihlavy	3074·68	565·22	3622·48
Knínice u Boskovic	28988·15	399·—	9577·—
Kobeřice	1200·—	48·—	480·—
Kobyli	3880·—	140·—	1304·—
Komín u Brna	4980·—	180·—	2070·—
Komořany	42·66	42·66	477·82
Končšín	3015·35	90·—	1195·—
Kostelní Myslová	8810·—	612·50	3770·45
Kostelní Vydří	1520·64	220·—	3339·—
Krásné	514·50	90·—	354·44
Krasnice	5343·89	735·—	4769·—
Krhov	9678·90	843·85	8440·36
Krumvír	5339·51	200·—	1929·—
Křenovice u Brna	1539·68	57·02	412·03
Křepice	1155·88	80·—	3311·20
Křetín	1660·—	389·—	3398·—
Křižanov	18362·61	1384·85	22416·58
Křižanovice u Slavkova	7540·—	476·—	4738·49
Křoví	800·—	20·—	471·94
Křtiny	1887·32	270·—	3470·50
Kučerov	6781·25	746·40	6199·70
Kunštát na Moravě	16953·28	375·—	7000·30
Kuřim	4338·58	282·34	2743·53
Lanžhot	10173·82	1157·12	6447·14
Lažánky	1567·21	156·—	694·60
Lednice	2124·53	142·50	1090·47
Letonice	57·73	52·40	3773·93
Letovice	13156·—	1024·35	12518·52
Lhota u Bystřice n. Pernšt.	3525·81	460·—	5022·16
Linhartské Vážany	1926·30	357·70	3822·25
Lipník u Hrotovic	2994·70	515·42	5730·70

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Lípolec	1380.—	98.—	1161 80
Lípovec	2267 50	159 10	1895 84
Litohoř	2155.—	138 36	506 40
Loděnice u Pohořelic	2733 95	335 30	2400 50
Lomnice	19813.—	1254.—	8559 90
Lovčice	4184 63	130.—	2846.—
Luka u Jihlavy	5900.—	262 70	1957 44
Lukov u Mor. Budějovic	5336 61	1627 85	8578 12
Lukov u Znojma	10000.—	800.—	6650.—
Luleč	15063 57	671 30	11717 08
Lužice		Není ústavu	
Lysice	9563 52	384.—	6627 47
Martinkov	659 95	210 70	2962 34
Mašovice	16693 76	990.—	8556 70
Matějovec	5700.—	150.—	2927 68
Medlov	6991 50	288 60	5498 20
Měnín	5093 19		4027 50
Měřín	29978 22	1200.—	18169.—
Město Žďár	7440 55	598.—	2088 98
Mikulčice	4418 50	423 30	3230 32
Mikulovice u Znojma	2572 32	100.—	994.—
Milonice	12000.—	360.—	5073 70
Mirolava	8700 43	1327 70	10557 03
Modřice	20187.—	1385.—	14861.—
Mohelno	6272 45	307 50	2792 54
Molenburk	3084 37	555.—	4345.—
Moravany	4069 90	220.—	2020.—
Moravec	3569 29	423.—	4317 01
Moravská Nová Ves	4584 55	1994 04	18550 78
Mor. Budějovice	24906.—	1943 74	15746 13
Mor. Krumlov	1899 84	80.—	516 48
Moutnice	1449 90	374.—	3883 57
Mrákotín	2300.—	10.—	2051.—
Mutěnice	3089 75	116 46	1166 65
Myslibořice	6996.—	108.—	4252.—
Náměšť n. Oslavou	463 13	416.—	4876 62
Nedvědice	171 20	292 40	2263 25
Nemotice	3139 70	316 57	4287 36
Neslovicě	1260 60	77.—	603 62
Netín	3699 62	550.—	7648 73
Nevojice	4774 63	206.—	1801 04

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Němčičky	2977·60	210 14	2479 59
Něm. Knínice	5900·62	285 90	2686·90
Německé	2709·49	188 03	2736·97
Nikolčice	4620·66	110—	682 80
Nížkovice	2275·26	87 90	895 90
Nosislav	2900—	117 80	1305·89
Nová Říše	15634—	938—	8874—
Nové Hvězdlice	5537·99	344—	5620—
Nové Město na Moravě	33138·70	2061·10	9911 60
Nové Sady	477·10	57·10	2606 04
Nové Veselí	1576—	76—	589 94
Nový Přerov	388·89	141·67	1344·92
Obyčtov	1170·50	40·58	341 02
Ochoz	2825·06	25—	4810 85
Okříšky		Není ústavu	
Olbramkostel	6784—	197 93	3287·78
Olbramovice	5200—	690—	9052—
Olešná u Nov. Města na M.	240 44	96—	2095·94
Olešnice na Moravě	20789·33	1601·24	8863 64
Olšany, p. Č. Strmilov	5040·35	164—	2277—
Olší	353·03	48—	495—
Opatov na Moravě	13226·74	552·60	7808 40
Ořechov u Brna	1476·59	376·59	2467·95
Oslavany	43827·68	1405 97	8734—
Osová Bitýška	11210·94	340·22	2265 35
Ostrov u Macochy	3900·95	342—	3944·64
Ostrov n. Oslavou u Žďáru	591·18	184—	888—
Ostrovačice	20077·10	1425—	13629—
Otnice u Sokolnic			3101·10
Palupín	142 65	15—	98·39
Panské Dubénky	3526·59	553 74	5687·16
Pavlice	2572—	133—	2003·56
Pavlov, p. Stonařov	13784—	72—	2996·76
Pavlov, p. Radostín	4348·94	115—	6786·75
Petrovice, p. Mor. Krumlov	4175·46	549 60	7653·80
Petrovice, p. Rájec n. Svit.	1122·85	230—	3175·33
Podivín	9010·62	385 80	2771·66
Podolí		Není ústavu	
Pohořelice	18761·94	3343·50	15487·35
Popelín	4925—	—	—
Popovice	11308·84	760—	4409·50

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Pozořice	15546·40	796·—	9625 —
Prace	3450·89	211·60	2092·60
Prosetín	2600·—	174·60	2083·80
Protivanov	4104·—	1829·—	10253·—
Prušánky	2815·74	260·—	2185·80
Předín u Želetavy	3797·93	76·20	1789·81
Předklášteří	4125·—	218·35	2240·77
Přibice		1315·75	7040·25
Přibyslavice	10285·51	1235·51	14346·96
Přísnovice	16128·90	1248·—	7834·—
Pyšel	10096·67	170·—	2066·20
Račice	4741·22	109·80	4184·—
Radešínská Svratka	3290·15	625·10	1264·70
Radkov u Telče	3250·—	130·—	1288·46
Radkovice	7740·45	140·—	1324·52
Radostín	14771·91	686·40	7006·90
Rájec n. Svitavou	11635·—	1114·83	5169·05
Rajhrad	12835·81	2053·—	12943·52
Rakvice	2712·—	114·55	4543·60
Ratíškovice	4230·70	150·—	2610·06
Rokytnice nad Rokytinou	4033·—	211·—	2876·40
Rosice u Brna	21232·20	273·—	4336·30
Rouchovany	10189·—	201·60	5993·92
Rousínov	7209·20	1349·—	10996·30
Rousínovec	5842·90		584·72
Rovečné	1829·93	300·—	2369·—
Rozseč	2000·—	80·—	930·53
Rozsochy	2659·12	1550·—	6630·50
Rožná nad Pernštýnem	266·80	38·71	606·85
Ruda, p. Bítýška			567·02
Rudíkov	17619·—	1025·—	12356·78
Růžená	1751·70	50·—	2657·16
Řeznovice	575·—	24·80	234·80
Sebranice na Moravě	1885·88	545·—	6100·30
Slavkov u Brna	21607·95	513·—	7829·68
Sloup na Moravě	13074·06	790·50	6297·40
Sokolnice		250·—	2500·—
Stará Říše	3112·54	194·—	2437·—
Staré Hobzí	4826·47	518·—	3177·—
Starovičky	4382·—	430·—	8880·95

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Stareč	4893·02	256·44	4711·39
Stonařov	11430·—	665·40	6410·78
Strážek	2176·57	131·50	1935·70
Střelice u Brna	6635·49	764·23	6529·10
Strážov, p. Luka u Jihlavy	374·28	20·—	331·—
Strážov, p. Vladislav	3147·50	120·—	4039·—
Studené	6574·64	294·—	3477·—
Sulíkov	167·27	160·27	2390·04
Sulkovec	112·62	4·—	366·05
Svatoslav	2028·—	—·—	369·50
Svitávka	4834·43	820·—	12483·—
Syrovice	3954·04	350·—	3562·—
Šakvice	1891·23	136·—	1159·—
Šaratice	3300·—	550·—	4466·80
Šardice	12489·13	676·80	4977·70
Šitbořice	6200·—	550·25	3268·08
Šlapanice	9883·25	476·—	6664·—
Štěpánov u Nedvědice	2199·75	158·—	1747·88
Tasov	26920·65	1546·53	11820·01
Telč	2261·—	145·—	3367·—
Telnice	6421·81	635·—	4061·09
Těšany	77·43		
Tikovice	8532·66	483·—	5242·—
Tišnov	18563·—	1404·—	13146·—
Trnava u Třebíče	4342·55	668·30	3874·05
Troubsko	7457·98	416·96	4556·51
Trstěnice	5610·25	170·—	1980·06
Třebětice	200·—	8·—	145·86
Třebíč-Jejkov	9483·—	368·—	6656·—
Třebíč-město	9475·—	379·08	3790·80
Třebíč-zámek		Není ústavu	
Třešť		Není ústavu	
Tuřany	40362·31	3463·40	32385·40
Tvarožná	418·80	565·20	8513·93
Tvrdonice	3096·64	627·98	6196·61
Uherčice	3425·25	568·—	6196·22
Uhřínov	8140·91	940·—	7661·72
Újezd u Blanska	4100·—	158·—	1912·50
Újezd u Sokolnic	21846·60	1500·—	14544·—
Unín u Tišnova	3621·45	230·—	2790·20

Farní ústav	Součet jmění	Součet podpor za rok 1928	Celkem vydáno podpor za 10 let republiky
Urbanov	5811·30	—·—	822·75
Valeč	5428·42	220·20	5253·32
Vážany Královopolské	4346·—	204·75	2115·41
Vedrovice	2900·—	195·—	3208·36
Velká Bíteš	16277·—	690·—	4474·40
Velké Bílovice	4000·—	210·—	2095·—
Velké Meziříčí	25897·44	1576·14	11069·20
Velké Němčice	7619·—	846·—	8281·97
Velké Pavlovice	6119·13	672·44	6083·46
Velký Újezd	116·—	1900·—	9828·90
Vémyslice	9670·31	594·—	13090·—
Větřov u Kyjova		Není ústavu	
Veverská Bítýška	33253·62		4044·—
Vílanec	8861·92	885·20	4345·20
Visky	292·46	250·—	2729·—
Višnové	3287·09	257·25	2673·74
Vladislav	3847·34	493·83	7380·34
Volfířov	2388·25	352·87	1593·40
Vranov u Brna	5038·—	822·—	7537·44
Vranovice	11007·58	1165·—	3631·72
Vysoké Studenice	3215·75	290·—	3966·19
Zaječí	16323·27	151·50	2166·76
Zámek Žďár	6767·—	520·—	4670·—
Zbraslav	2951·64	209·19	4141·65
Zbýšov u Brna	5065·98	169·40	7166·57
Zhoř	5616·65	380·—	3558·20
Znojmo, u sv. Mikuláše	100·—	4·20	42·—
Znojmo nad Pernštejnem	4328·83	248·—	2865·—
Žarošice	5307·28	563·—	4657·41
Žatčany			
Ždánice	7272·80	364·60	4057·80
Žďárec u Tišnova	2232·63	87·—	644·42
Žďárná	7513·19	964·—	10671·—
Žebětín	682·95	39·—	850·—
Želetava	2957·—	24·—	1069·86
Želetice	4629·03	53·36	1750·63
Žerotice	6247·60	535·—	7599·15
Židlochovice	25158·64	1134·—	10682·05
Úhrnem	2,455.400·54	184.068·30	1,780.443·08

2. „LUDMILY“

Farní odbory Svazů charity jsou nejmenšími organizačními jednotkami účelné charitativní práce ve farnostech. Podle stanov mají farní odbory, jimž dáno po svaté praměni charity Ludmily jméno za účel:

§ 5. Účel: „Ludmila, farní odhor charity“ slučuje a sdružuje charitativní katolické spolky a jiné katolické spolky náboženské, osvětové, tělovýchovné i odborové, pokud provádějí ve svých sekcích sociálně zdravotní činnost, jakož i jednotlivce, touto činností se zabývající, farnosti za účelem sjednocení, zorganizování a účelného provádění a prohloubení křesťanské dobročinnosti. Tohoto účelu hodlá dosáhnouti:

a) sloučením jednotlivých místních charitativních zařízení i jednotlivců charitativně činných. Tito se na společných pravidelných schůzích radí o účelném organizování charitativní činnosti ve své farnosti. Starají se i o zakládání ústavů charitativních, odstraňování sociální, mravní a náboženské bíd obyvatelstva farnosti. Starají se dále o podporování, šíření a uplatňování zásad a instrukcí, jež pravidelně budou diecézním Svazem charity v Brně zasílány;

b) pořádáním přednášek, jež by seznámily lidi s úkoly katolické charity a po případě je pohnuly, aby přistoupili za členy „Ludmily, farního odboru charity“ nebo diecézního Svazu charity;

c) shromažďováním statistického materiálu o charitativní činnosti ve farnosti jak pro vlastní potřebu, tak i pro potřebu diecézního Svazu charity;

d) rozšiřováním publikací, vydaných a posílaných diecézními Svazy charity;

e) účinnou charitativní pomocí v duchovní správě za vedení řádně ustanoveného duchovního správce;

f) prováděním praktické lásky milosrdenské ve všech oborech lidské bíd a utrpení, hlavně v těch, v nichž ostatní humánní instituce dosud nezakročily;

g) prováděním slavností, divadelních představení a jiných podniků, z jejichž výtěžku hraditi bude farní odhor charity vydání správní, i vydání vzniklá poskytováním podpor ústavům i jednotlivcům;

h) provozováním kinematografických a kinofonických představení, ke kterémuž cíli si opatří u kompetentních úřadů licenci;

ch) zřízením a udržováním dobročinné kanceláře.

„Ludmila“, farní odhor charity jest přičleněn k diecéznímu Svazu charity.

Zprostředkují tedy „Ludmily“ předně spojení dobročinnosti se Svazem nahoru a potom prohlubují charitativní práci dolů, do nejzapadlejších dědin a samot našeho venkova.

„Ludmily“ uvádíme seřazené podle okresních úřadů a k vůli přehledu uvádíme v jednotlivých okresích i ústavy, aby bylo patrné, jak v dotyčném okrese jest charita zastoupena. Čísla v závorce při ústavech značí počet míst (t. j. kolik chovanců může býti přijato).

a) ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Poli- tický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok zalo- žení	Členů	Pravidelné přidporováo chudých	Celkem na charitu vy- dáno za r. 1928 Kč
Olomouc	Olomouc-město	Olomouc u sv. Michala u sv. Mořice u sv. Václava Olomouc- Chvalkovice Olomouc- Kl. Hradisko <i>Olomouc, Mariánská</i> ošetřov. nemoc- ných po domech <i>Olomouc-N. Sady,</i> sirotčinec, ústav pro slabom. <i>Olomouc, Wurmova,</i> opatrovna	V. Bystřice " "	1929 1929 1929 1928 1926	35 98 (50) (30) (25)	59 2	2.059·67 252·
	Olomouc-venkov	Dolany, okr. Olom. Drahanovice Dub n. Moravou Charváty Křelov Majetín, p. Brodek Slatinice Těšetice Velký Týnec <i>Dolany, sirotčinec</i> <i>Křelov, sirotčinec</i> <i>Véska, sirotčinec</i> <i>Sv. Kopeček,</i> domov žen	V. Bystřice Čechy Dub Dub Cholina Přerov Čechy Cholina V. Bystřice	1928 1926 1927 1928 1928 1928 1926 1927 1928	34 24 157 200 50 38 205 100 (15) (20) (26)	30 1 50 10 4 35	3.215·— 20·— 2.500·— 1.800·— 2.852·— 1.230·— 3.596·— 907·—
Mor. Beroun	Dvorce						
	Město Libava						

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok zalo- žení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vy- dáno za r. 1928 Kč
Bílovec	Bílovec	Teškovice Pustějov	Hradec Bílovec	1928 1928	25	6	250.—
	Klim- kovice	Klimkovice ve Sl. Poruba u Svinova Třebovice ve Sl. <i>Klimkovice</i> ústav pro slabomysl.	Bílovec „ „	1928 1927 1927	100 50 (40)	20 25	200.— 1.595.—
Bruntál	Bruntál						
	Horní Benešov						
	Vrbno						
Č. Těšín	Český Těšín						
	Jablun- kov						
Frýdek	Frýdek	<i>Frýdek</i> dětské jesle opatrovna sirotčinec chudobinec ošetř. nemocných po domech			(50) (70) (50) (20)		
	Slezská Ostrava						
Fryštát	Fryštát						
	Bobu- mín						
Frývaldov	Frý- valdov						
	Cuk- mantl						
	Javor- ník						
	Vid- nava						
Hlučín	Hlučín	Hošťálkovice n. O. <i>Hlučín</i> chorobinec	Hlučín	1928	56 (50)	4	300.—

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok zalo- žení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vy- dáno za r. 1928 Kč
Hodonín	Hodonín	Viz diec. brněnskou!					
	Břeclav	Viz diec. brněnskou!					
	Stráž- nice	Strážnice u sv. Martina	Strážnice	1928			5.000.—
		Kněždub, p. Stráž- nice		1928	160	16	4.382.—
		N. Lhota, p. Velká Rohatec		1928			
		Velká Strážnice sirotčinec ošetř. nemocných po domech		1926 1927	21 70	6 10	640.— 450.—
Holešov	Hole- šov	Holešov	Holešov	1927	170	124	8.600.—
		Fryšták u Holešova		1928	50		600.—
		Kašava, p. Lukov	„	1929			
		u Holešova					
		Ludslavice, p. Záhli- nice	Holešov	1928	27	6	2.572.70
	Bystřice p. Host.	Třebětice	Kroměříž	1928			
		Žeranovice, p. Hol.	Holešov		83		1.425.—
		Bystřice p. Host.	Holešov	1929			
		Blazice, p. Bystřice	Kelč	1927	26		
		p. H.		1929			
		Dřevohostice	Holešov				
	Vizo- vice	Hor. Újezd, p. Vše- chovice	Kelč	1928	25	8	678.—
		Podhradní Lhota, p. Rajnochovice	„	1928	73		1.362.—
		Vitovice, p. Bystřice	Holešov	1928	45		
		p. H.		1929			
	Zlín (okres Uh. Hra- diště)	Všechnovice	Kelč				
		Holešov					
		Holešov					
		ošetř. nemocných po domech					

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok zalo- žení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vy- dáno za r. 1928 Kč
Hole- šov		<i>Lukov</i> sirotčinec chorobinec ošetř. nemocných po domech <i>Rajnochovice</i> ozdravovna <i>Štípa</i> chudobinec <i>Vizovice</i> sirotčinec úst. pro epileptiky nemocnice			(58) (30) (30- -80) (7) (20) (70)		
Hra- nice	Hra- nice	Hranice	Lipník	1928	67	20	250.—
		Černotín	Kelč	1928	6		200.—
		Drahotuše	Lipník	1928	75	30	4.580.—
		Hustopeče n. Beč.	Kelč	1928	12	14	800.—
		Jindřichov, p. Stráž	Lipník n. Beč.	1929			
		Kelč	Kelč	1928	25	20	1.450.—
		Paršovice	"	1927	60	20	2.050.—
Hra- nice	Lipník	Stráž u Hranic	"	1927	74	3	281.80
		Lipník nad Bečvou	Lipník	1928			
		Dol. Újezd, p. Lipník	"	1928			
		Osek nad Bečvou	"	1928	33		120.—
		Soběchleby	"	1928	35		110.—
Krnov	Krnov	<i>Tršice</i> mrzácci <i>Skalička</i> úst. pro epileptiky			(27)		
Kromě- říž	Kromě- říž	Kroměříž	Kroměříž	1926	150	155	30.930.—
		Břest u Hulína	"	1926			
		Hulín	"	1929			
		Kvasice	"	1926	15	12	1.151.—
		Těšnovice, p. Kotojedy	"	1926	50	17	1.100.—

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok zalo- žení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vy- dáno za r. 1928 Kč
Kromě- říž	Zdoun- ky	Hoštice, p. Litenčice	Kroměříž	1929			
		Chvalnov, p. Střilky	Zdounky	1928	30		44.80
		Morkovice	Švábenice	1928	130	80	979.—
		Pačlavice	"	1927	60	4	795.—
		Počenice, p. Mor- kovice		1928	32	8	444.—
		Prasklice, p. Mor- kovice	"	1928	16	8	619.—
		Střilky	Zdounky	1928	20	25	1.520.—
		Zlámanka, p. Jaro- hněvice	"	1928	35		173.—
		<i>Kroměříž</i> chudobinec			(10)		
		nemocnice					
		<i>Morkovice</i> sirotčinec			(30)		
Kyjov	Kyjov	<i>Pačlavice</i> chudobinec			(10)		
		Kyjov	Bzenec-Kyjov	1928	225	68	2.175.—
		Koryčany	"	1928	33	30	638.—
		Kostelec u Kyjova	"	1928	120	25	800.—
		Milotice u Kyjova	"	1927	26	16	4.070.—
		Mistřín, p. Svato- bořice		1926	220	10	5.580.—
		Osvětimany		1928	59	20	1.894.—
		Vlkoš, p. Kelčany u Kyjova	"	1927	66	6	2.092.—
		Vracov	"	1928			
		Žeravice	"	1928	184	5	1.550.—
Litovel	Ždánice	Viz diec. brněnskou!					
	Litovel	Bílá Lhota, okr.					
		Litovel	Mohelnice	1928			
		Bouzov	"	1928			
		Cholina	Cholina	1929			
		Vilémov	"	1928	11		
	Konice	Konice	Čechy	1929			
		Přemyslovice	"	1927	44	8	922.—
		<i>Litovel</i> ústav pro epilep- tiky					

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok zalo- žení	Členů	Pravidelné podporováno chudých	Celkem na charitu vy- dáno za r. 1928 Kč
Místek	Místek	Místek	Místek	1929			
		Brušperk	"	1929			
		Hukvaldy	Příbor	1927	120	100	2.550.—
		Paskov	Místek	1927	340		2.302.82
	Fren- štát	Rychaltice, p. Huk- valdy	Příbor	1927	55	8	951.—
		Frenštát p. R.	Příbor	1925	60	550	11.750.—
		Kunčice p. Ondř.	"	1927	62	6	462.—
Mor. Ostrava	Mor. Ostrava	Kozlovice u Fren- šátu	"	1926	56	50	580.—
		<i>Paskov</i> chudobinec ošetř. nemocných po domech			(10)		
		<i>Místek</i> jesle sirotčinec			(12) (36)		
		M. Ostrava-IIra- bůvka	M. Ostrava	1929			Viz zvlášť. stať!
		M. Ostrava-Prívoz	"	1928	92	9	5.827.40
		Stará Bělá	"	1929			
M. Tře- bová	M. Tře- bová	Stará Ves n. Ondř., p. Jistebník		1928	59	12	1.271.—
		<i>M. Ostrava</i> sirotčinec útulek pro služebné ošetř. nemocných po domech			(40) (150)		
		M. Tře- bová	M. Třebová	1928			
		Jaroměřice u Jevíčka	V. Opatovice Čechy	1929			
Nový Jičín	Nový Jičín	Kladky		1928	60	17	1.517.35
		<i>Spítavy</i> sirotčinec			(130)		
		Bernatice u N. Jičína	N. Jičín	1926	12	6	1.550.—
Nový Jičín	Nový Jičín	Libhošť, p. Sedlnice	"	1928	12	12	1.510.—
		Starý Jičín	"	1927	50	25	2.539.20
		Štramberk	"	1928	50	11	987.50
		Veřovice, p. Frenštát p. Radh.	"	1928			

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok založení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vydáno za r. 1928 Kč
Nový Jičín	Fulnek						
	Příbor	Příbor	Příbor	1926	312	156	8.010.—
		Albrechtický, p. Studénka	„	1928	40	12	1.015.—
		Vlčovice, p. Frenštát	„	1928			
		<i>Nový Jičín</i> jesle opatrovna sirotčinec			(275) (80)		
Opava	Opava	Dol. Životice u Opavy	Opava	1928	50	35	671.—
		Hrabyně	Hradec	1928			
		Litultovice	Opava	1928	25	3	73.—
		Mokré Lazce, p. Štítina	Hradec	1928	300	12	1.553.—
		Odry					
		Vítkov					
		<i>Opava</i> mrzácci úst. pro slabomysl. chudobinec <i>Háj-Smolkon</i> jesle sirotčinec dívčí domov <i>Slavkov u Opavy</i> opatrovna			(140) (15) (56) (60) (10) (40)		
Prostějov	Prostějov	Brodek u Nezamyslic	Vyškov	1927	49	30	2.260.—
		Dubany, p. Vrbátky	Dub	1928	10		
		Olšany, o. Prostějov	Prostějov	1929			
		Vranovice, p. Vřesovice		1926	15		661.50
		Vřesovice u Prostějova		1926	40	20	1.000.—
		Výšovice u Prostějova, p. Bedihošť	„	1927	29	4	159.—
	Plumlov	Kostelec na Hané	Prostějov	1928	182		6.700.—
		Krumsín, p. Plumlov	„	1928	15	3	1.170.—
		Myslejovice, p. Určice	„	1928	10	2	170.—
		Rozstání, o. Plumlov	„	1928	125	17	678.70

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok zalo- žení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vy- dáno za r. 1928 Kč
Prostěj- jov		<i>Prostějov</i> opatrovna nemocnice ošetř. nemocných po domech			(45)		
		<i>Plumlov</i> sirotčinec			(30)		
		<i>Úrčice</i> chudobinec			(14)		
Přerov	Přerov	Přerov	Přerov	1928	605	200	6.907.—
		Brodek, okr. Přerov	"	1928	30	6	1.522.—
		Citov, p. Brodek	"	1929			
		Horní Moštěnice	"	1928	81	8	3.393.—
		Kokory	"	1927	64	20	450.—
		Vlkoš-Kánovsko	"	1928			
		Penčice, p. Předmostí	V. Bystřice	1928	45	6	3.330.—
		Předmostí	Přerov	1927	388	40	3.883.—
	Kojetín	Kojetín	Kroměříž	1928	140	64	8.769.—
		Hruška, p. Němčice nad Hanou	Švábenice	1929			
		Klenovice na Hané	Dub	1928	25	9	670.—
		Křenovice u Kojetína	Kroměříž	1928	48		990.—
		Měrovice na Hané	Švábenice	1928	12	8	3.557.25
		Němčice n. Hanou	"	1929			
		Pavlovice u Kojetína	"	1927	40	13	4.087.65
		Pivín	Dub	1928	165	4	2.687.—
		Polkovice, p. Kojetín	"	1928	40	2	360.—
		Tovačov	"	1928	35	20	515.—
		<i>Přerov</i> opatrovna sirotčinec			(20)		
		útulek pro děti mravně ohrožené			(37)		
		<i>Viceměřice</i> úst. pro slabomysl.			(7)		
		<i>Tovačov</i> nemocnice			(70)		
		<i>Němčice</i> opatrovna ošetř. nemocných po domech			(40)		

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok založení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vydáno za r. 1928 Kč
Přerov		<i>Pavlovice u Přerova</i> opatrovna ošetř. nemocných po domech			(50)		
		<i>Kojetín</i> sirotčinec			(32)		
		<i>Nezamyslice</i> sirotčinec ošetř. nemocných po domech			(80)		
Rýmařov	Rýmařov						
Šternberk	Šternberk	Bohuňovice	V. Bystřice	1927	138	10	1.076.—
		Mor. Huzová, p. Štěpánov	Šternberk	1928	25		
		Štěpánov u Olom. Hradečná	„ Uničov	1929 1928			
	Uničov	Renoty, p. Uničov	Uničov	1929			
Šumperk	Šumperk	Bludov	Šumperk	1926	180	40	900.—
	Staré Město						
	Vizenberk						
Uh. Brod	Uh. Brod	Uherský Brod	Uh. Brod	1928	525	148	9.310.—
		Hradčovice	„	1928	30	12	7.242.—
		Korytná, p. Nivnice	„	1929			
		Luhačovice	Pozlovice	1928	62	9	2.016.—
		Pozlovice, p. Luhačovice	„	1928	58	35	494.25
		Prakšice, p. U. Brod	Uh. Brod	1929	180	12	2.060.—
		Strání	„	1928	50	25	1.300.—
	Bojkovice	Bojkovice	Pozlovice	1928	25		400.—
		Rudice, p. Nezamyslice	„	1928	61	8	657.20
		Slavičín-Mladotice	„	1928			
	Val. Klobouky	Val. Klobouky	Val. Klobouky	1928	36	16	879.—
		Lidečko, p. H. Lideč	„	1928	53	15	500.—
		Štítná nad Vláří	„	1928	47	20	2.415.—
		Vlachovice	„	1928	18	70	2.500.—

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok zalo- žení	Členů	Pravidelně podporováni chudých	Celkem na charitu vy- dáno za r. 1928 Kč
Uh. Brod		Uh. Brod sirotčinec			(25)		
Uh. Hra- diště	Uh. Hra- diště	Boršice u Buchlovic Huštěnovice, p. Ba- bice u Uh. Hradiště Jalubí	Uh. Hradiště	1928	30	20	3.580.—
			"	1928	42	4	2.760.—
			"	1928	31		1.360.—
	Napa- jedla	Březolupy Otrokovice Tlumačov	Uh. Hradiště	1926	38	29	2.030.—
			"	1928	62	34	365.—
			"	1926	20	20	230.—
	Uh. Ostroh	Bzenec Hluk Ostrožská Lhota, p. Uh. Ostroh Ostrož. N. Ves	Bzenec-Kyjov Uh. Hradiště	1927 1928	20	9	1.102.65 9.959.60
			Strážnice Uh. Hradiště	1927 1928	120 260	50	1.000.— 2.500.—
	Zlín	Zlín	Napajedla	1928	193		
		<i>Velehrad</i> ústav pro encep- halitiky <i>Napajedla</i> ošetř. nemocných po domech			(80)		
Valaš. Meziříčí	Valaš. Meziříčí	Lešná Zašová	Val. Meziříčí	1928			
			"	1928			530.60
	Rožnov	Dolní Bečva Valašská Bystřice u Rožnova Zubří	Val. Meziříčí	1928	12	13	616.—
			"	1929 1929			
		<i>Valaš. Meziříčí</i> ošetř. nemocných po domech <i>Zašová</i> sirotčinec ústav pro zmrzač. dívky			(50) (10)		
Vsetín	Vsetín	Vsetín Polanka u Vsetína	Vsetín	1929 1928	20	4	250.—
		<i>Liptál</i> sirotčinec			(110)		

Poli- tický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok zalo- žení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vy- dáno za r. 1928 Kč
Vyškov	Vyškov	Vyškov	Vyškov	1927	590	72	20.851.—
		Ivanovice na Hané	Švábenice	1928	136	40	3.000.—
		Krásensko	Vyškov	1928	17	4	251.—
		Podivice, p. Pustiměř	„	1928	18	4	722.—
		Rychtářov	„	1928			
		Studnice u Vyškova	„	1928	15		97.—
Zábřeh na svz. Mor.	Zábřeh	Zábřeh na sev. Mor.	Zábřeh	1928	140	125	10.417.70
		Dubicko na Moravě	„	1927	30	8	120.—
		Janoslavice	fara Rohle	1928	18	2	20.—
		Postřelmov	Zábřeh	1928	120	7	950.—
		Svébohov, p. Zábřeh	Šilperk	1927	50	1	128.—
	Mohel- nice	Loštice	Mohelnice	1928	150		6.121.10
		Zvole	Zábřeh	1927	192	40	2.002.—
	Šilperk	Cotkyně, p. Šilperk	Šilperk	1928	65	4	75.—
		Žadlovice u Loštic opatrovna					
		<i>Celkem 188 odborů</i>			11.022	3.278	317.968.24

b) DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok založení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vydáno za r. 1928 Kč
Brno	Brno-město	Zábrdovice	Brno	1924	20	133	6.724·80
		Brno, Nová 24, sirotčinec útulek pro služebné Brno, Vídeňská, ochrana mládeže Brno, Pekařská, sociálně-charit. akademie Brno, Kamenná 29, útulek pro mravně vadné dívky Brno, Lerchova 65, úst. pro duš. úchylné Brno, Údolní 39, chudobinec pro staré ženy Brno, Vídeňská, zem. chorobinec, nemocnice Brno, Kamenná, žen. nemocnice Brno, Falkenšteine- rova 45-47, domov pro služebné Brno, Údolní 115, Sušilova kolej pro studenty			(50) (100) (70) (48) (100) (40) (180) (555) (60) (170)		
	Brno-okolí	Křtiny	Jedovnice				
		Modřice	Modřice	1928	12	4	100·—
		Něm. Knínice, p. Ostrovačice	Kuřim	1929	75	6	400·—
		Tikovice, p. Ořechov u Brna Brno-Jundrov dívčí sirotčinec, opatrovna pro slepé děti Líšeň, opatrovna	Rosice	1928	(105) (130)		

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok zalo- žení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vy- dáno za r. 1928 Kč
Brno	Brno-okolí	<i>Chrlice</i> , chorobinec pro slepé <i>Střelice</i> , ústav pro slabomyslné			(52) (65)		
		Dolní Kounice Popovice, p. Rapo- tice Řeznovice, p. Mor. Krumlov	Kounice Rosice Rosice	1929 1928 1927	20 106	30 3	2.000.— 430.—
	Ivančice						
Boskovice	Bosko- vice	Boskovice Benešov, p. Boskovice	Boskovice „	1926 1928	250 30	50 6	2.000.— 677.—
	Blansko	Blansko Molenburk, p. Sloup na M. Sloup na Mor.	Jedovnice „ Klobouky	1928 1928 1929	40 35 10	5 43 7	1.020.— 2.173.24 390.—
	Kunštát	Kunštát Bedřichov, p. Lysice Bohuňov, p. Křetín Bradlné, p. Rozhraní Dlouhá Lhota, p. Lysice Doubravník Křetín Lysice Olešnice na Mor. Sulíkov, p. Křetín	Letovice „ „ „ „ Lomnice Letovice „ Bystřice Boskovice	1929 1928 1928 1928 1928 1928 1927 1928	 40 31 57 20 60 100 70 27	 8 14 5 10 5 22 57 8	 520.— 379.30 270.— 482.— 80.— 750.— 2.267.— 160.—
		<i>Boskovice</i> , sirotčinec <i>Svitávka</i> , opatrovna <i>Letovice</i> , nemocnice			(30) (80) (289)		
Dačice	Dačice						
	Telč	Rozseč, p. N. Říše	Želetava	1928	31	10	200.—
	Slavonice						
		<i>Dačice</i> , opatrovna ošetř. nem. po domech <i>Nová Říše</i> , opatrovna sirotčinec			(80) (60) (16)		

Politi- tický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok zalo- žení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vy- dáno za r. 1928 Kč
Hodo- nín	Hodo- nín	Čejkovice	Hodonín	1928	64	15	600.—
		Dubňany u Hodon.	"	1928	40	20	4.000.—
		Hovorany, p. Čejč	"	1928	54	5	347.50
		Mutěnice	"	1928	15		
		Prušánky, p. Mor. Nová Ves	Podivín	1928	95	7	448.50
Husto- peče	Břeclav	Břeclav	Podivín	1928	385	150	11.800.—
		Podivín	"	1928	70	15	1.150.—
	Husto- peče	Bořetice, p. Vel. Pavlovice	Hustopeče	1928	60	24	1.570.—
	Klobouky u Brna	Boleradice	Klobouky	1928	10	7	1.876.—
		Borkovany, p. Těšany	"	1928	76	21	1.258.—
		Moutnice, p. Těšany	"				
		Šitbořice, p. Těšany	"				
		Těšany					
	Židlo- chovice	Nikolčice, p. Něm- čice u Židlochovic	Židlochovice	1928	21	10	500.—
		Rajhrad	Modřice	1928	250	28	14.189.—
Jihlava		<i>Diváky, denní útulek batolat ošetř. nemocných po domech</i>			(27)		
		<i>Rajhrad, ošetř. nem. po domech</i>			(74)		
	Jihlava	Kamenice	Měřín	1929	90	16	950.—
		Kněžice u Jihl.	Jihlava	1928	50	20	1.000.—
	Třešť						
Kyjov		<i>Batelov, opatrovna Luka u Jihl., opatrovna ošetř. nemocných po domech</i>			(85)		
		<i>Třešť, opatrovna</i>			(65)		
					(175)		
Kyjov	Kyjov	Šardice	Hodonín	1928	55	10	11.000.—
	Ždánice	Boleradice	Klobouky	1928	36	15	1.101.—
		Dambořice	"	1928	10	15	4.284.—

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok založení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vydáno za r. 1928 Kč
Mikulov	Mikulov						
	Pohořelice						
		<i>Lednice</i> opatrovna nemocnice <i>Valtice</i> nemocnice			(7) (563)		
Morav. Budějovice	Mor. Budějovice	Blížkovice	Jevišovice	1928	128	19	986·90
		Častohostice	M. Budějovice	1928	10	12	930—
	Jemnice	Hostim	„				
		Jemnice	Jemnice	1928	64	200	25.000—
		Dešná u Jemnice	„	1928	20	4	680—
		Kdousov, p. Police u Jemnice	„	1928	28		60—
		<i>Jemnice</i> ošetř. nemocných po domech			(43)		
Mor. Krumlov	Mor. Krumlov	Bohutice, p. Olbramovice	Olbramovice	1928	30	6	500—
		Vedrovice, p. Olbramovice	„	1928	35	5	800—
	Hroto-vice	Hroto-vice	Jaroměřice	1929	70	8	
		Dalešovice	Jevišovice	1928	94	37	1.098—
		Krhov, p. Hroto-vice	Jaroměřice	1928	15	24	990—
		Lipník u Hroto-vice	„	1929	10	8	160—
		Radkovice, p. Hroto-vice	Jevišovice	1929	25	5	200—
		Valeč u Hroto-vice	Jaroměřice	1929	26	12	163—
		<i>Biskupice</i> sirotčinec ošetř. nemocných po domech			(20)		
M. Třebová	Jevíčko	Cetkovice	Mor. Třebová	1928	10	21	1.024—
Nové Město na Mor.	Nové Město	Nov. Město na Mor.	Nové Město	1925	267	91	4.000—
		Horní Bobrová	Hor. Bobrová	1928	30	15	1.200—
		Jimramov	Bystřice n. P.	1928	10		390—
		Krásné, p. Německé	Nové Město				

Politický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok založení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vydáno za r. 1928 Kč
Nové Město	Nové Město	Olešná, p. N. Město na Mor.	Nové Město	1928	12	6	300.—
	Bystřice	Bystřice n. Pernšt.	Bystřice	1928	68	40	947.45
		Dalečín, p. Jimramov	"	1928	6		
		Moravec	Hor. Bobrová	1928	44	6	1.023.—
		Strážek	"	1928	15	5	200.—
		Rožné n. Pernšt.	"	1928	21	12	430.—
		Zvole n. Pernšt.	"	1928	30	8	353.—
	Město Žďár	Město Žďár na Mor.	Nové Město	1928	10	18	664.—
		Herálec u Svratky	"	1928	24		
		Obyčtov, p. Město Žďár	Hor. Bobrová	1928	8		74.—
Tišnov	Tišnov	Zámek Žďár	Nové Město	1928	20	10	520.—
		Jimramov			(65)		
		opatrovna			(20)		
Třebíč	Třebíč	Moravec			(40)		
		chorobinec			(40)		
		ozdravovna			(40)		
Třebíč	Třebíč	Dalečín			(40)		
		ozdravovna			(40)		
Třebíč	Třebíč	Deblín	Kuřim				
		Čebín, p. Drásov	"	1928	10	15	170.—
		Veverská Bítýška					
Třebíč	Třebíč	Předklášteří			(8)		
		chorobinec					
Třebíč	Třebíč	Třebíč u sv. Martina	Třebíč	1890	6	68	8.551.04
		Čáslavice, p. Kojetice		1929	10	7	300.—
		Přibyslavice, p. Okříšky	"	1928	10	11	626.—
Třebíč	Třebíč	Rokytnice n. Rokyt.	"	1928	21	5	358.—
		Stařeč	"	1928	61	6	120.—
Velké Meziříčí	Velké Meziříčí	Náměšť n. Osl.					
Velké Meziříčí	Velké Meziříčí	Velké Meziříčí	Vel. Meziříčí	1926	100	150	10.192.—
		Netín	Měřín	1928	25	9	470.—
		Pavlov, p. Radostín	"	1928	30	3	113.—
Velké Meziříčí	Velké Meziříčí	Radostín	Jihlava	1928	21	13	676.—
		Rudíkov	Vel. Meziříčí	1927	22	16	1.037.50
		Uhřínov	"	1926			

Poli- tický okres	Soudní okres	Sídlo (pošta)	Děkanství	Rok zalo- žení	Členů	Pravidelně podporováno chudých	Celkem na charitu vy- dáno za r. 1928 Kč
Velké Meziříčí	Velká Bíteš						
Vyškov	Vyškov	Dražovice, p. Rou- sínov	Slavkov	1928	40	3	30.—
		Komořany, p. Rou- sínov	"	1928			
		Nevojice, p. Bučo- vice	Bučovice	1928	10	10	205.—
	Bučo- vice	Bučovice	Bučovice	1928	30	5	500.—
		Bohdalice	"	1928	15	10	1.110.—
		Letonice, p. Bučovice	Slavkov	1928	11	2	20.—
		Slavkov u Brna	Slavkov	1927	65	30	582.—
		Křenovice u Brna	"	1926	38	29	3.477.95
		Pozořice	"	1928	36	21	2.200.—
		Vážany Královopol- ské, p. Rousínov	"	1928	37	5	80.—
		<i>Slavkov u Brna</i> opatrovna			(12)		
		<i>Nové Ilvězdlíce</i> ústav pro slepce			(90)		
	Znojmo	Znojmo, „Křesť. charita”	Znojmo	1925	250	70	38.000.—
		Mikulovice u Znojma	Hostěradice	1928	6	2	100.—
		Pavlovice, p. Grešl. Mýto	Jevišovice	1928	12	11	315.—
	Jaroslava- vice						
	Vranov	Bítov		1928	58	4	168.30
		<i>Úhrnem 102 odbory</i>			4.322	1.891	189.172.48
		<i>Dohromady v zemi moravsko-slezské 308 odborů</i>			16.144	5.169	507.140.72

3. ZPRÁVY

a) ÚSTAVY, ZALOŽENÉ Z CIIUDINSKÝCH NADACÍ

Chudinský ústav v Ivanovicích na Hané: Špitál svaté Alžběty

Buď již r. 1183, kdy Ivanovice staly se majetkem Johanitů, nebo brzy potom založil jejich velkopřevor Bernard v Ivanovicích špitál pro chudé. Kde stál, byl-li nadán pozemky či dostávali špitálníci od Johanitů dárky na přírodních, povědět nelze. Podobně neznámo, kdy ten špitál zanikl, ale před rokem 1490 jistě.

Pozdější majitel zboží orlovsko-ivanovského Jan z Kunovic v závěti své z roku 1496 odkázal 500 zl. na vystavění nového špitálu a 3000 zl. jako nadaci, z jejíž úroků měli býti špitálníci udržováni. Také tento špitál zanikl i s nadací v časech válečných.

Po třetí založil špitál obětavý farář ivanovský František Balšánek (farářoval v Ivanovicích 1704—1726). Vystavěl domek z vepřovic, došky krytý, farníci mu pomohli dovozem a prací.

Špitál měl 3 světnice, kuchyň a komoru. Jest to nynější domek č. 107 v Ivanovicích, kde špitál až do roku 1774 byl. Týž dobrodinec také špitál nadal 100 zl. půjčenými obci hoštické a 100 zl. půjčenými Ant. Šimonickému, měšťanu vyškovskému. Umíraje odkázal ještě špitálu 200 zl.

Různými dary dobrodinců, zbožnými odkazy vzrostlo jmění špitálu tak, že r. 1736 měl jmění 853 zl. 53 kr. Špitálních bylo 5 a dostávali hotově po 4 zl. stříbra. Špitální hospodář měl za účtování ročně 2 zl. stříbra.

R. 1741 špitál shořel; jeho oprava po ohni stála 28 zl. 26 kr. stříbra. Jmění toho roku bylo 1017 zl. 17 kr. stř. Roku 1743 bylo již 6 špitálních a dostávali po 7 zl. stř. Roku 1751 špitál zase shořel; kryt opět došky. Špitál z vepřovic postavený, dvakrát vyhořelý a po každém ohni vždy jen jakž takž opravený, nebyl ovšem dobrým stavením. V letech sedmdesátých předešlého století byl „úplně zpusťou chalupou“.

Tehdejší farář Václav Vážanský máje špitál znova stavěti, vyhlídl proň lepší místo poblíž kostela a sice „nepotřebnou část panské hospody“. Majitelka panství Marie Antonie Bukůvka postoupila vyhlídnuté místo, ale vyžádala si za ně náhradou od kostela místo, kde kdysi stával sbor bratrský i se hřbitovem, nynější to byt panského zahradníka, i pozemek, kde jsou skleníky, a spojila je se svojí zahradou.

Starý špitál, nynější domek č. 107, prodal farář pekaři Tomáši Budinskému za 60 zl. rýnských. Poněvadž ale ten domek jako špitální ani daní neplatil ani robotou povinen nebyl, zůstal také nový majitel toho prost, ale vzal za to na sebe povinnost, že bude šesti chudákům v novém špitále zadarmo péci chléb z mouky, kterou od dobrodinců dostanou.

Nový špitál na nynějším místě mezi radnicí a pauskou hospodou byl zbudován roku 1774 nákladem 302 zl. 16 kr. v té podobě jako nyní. Měl tři světnice, kuchyni, kapličku r. 1780 sice ještě nedopravenou, ale měla již býti opravována. Špitál byl kryt šindelem.

Šest chudšů bylo v něm zaopatřeno. Byli i se špitálem pod dozorem špitálního hospodáře, 4 zl. ročně za práci odměňovaného.

R. 1799 měl špitál jmění 1008 zl. 52 kr.

Ivanovský rodák Martin Benedikt Robocký, farář frenštátský, rozmnožil nadaci špitální odkazem 1000 zl. roku 1780 (závět 1./10. 1771).

Z úroků té jistiny měla býti ve špitále vystavěna kaplička pro 12 osob a pak vždy za 3 roky špitálníci dostali hábity z červeného sukna s černými pásy. Ostatek úroků měl býti věnován na opravu špitálu a kapličky. Roku 1871 oblečení špitálníci po prvé v stejnokroj; loket sukna placen 1 zl. 15 kr.

Majitelka ivanovských statků Marie Antonie Bukůvka odkázala r. 1782 špitálu 1500 zl., a sice 500 zl. na stavbu a 1000 zl. na úročení a vydržování špitálních.

Téhož času daroval chvalkovský soused Jan Vysloužil špitálu 151 zl. jako legát.

R. 1795 odkázala Marie Anna z Rychnova, paní na Ivanovicích, špitálu 500 zl., aby za úroky kupováno bylo špitálníkům dříví na otop.

R. 1802 dostávalo 6 špitálních měsíčně 9 zl. (všichni spolu) a 25 zl. ročně na otop.

R. 1804 již dostávali každý denně 4 kr., čili všichni měsíčně 12 zl.

R. 1806 zemřel v Ivanovicích (v č. 211) bývalý kanovník zrušeného kláštera Všech svatých v Olomouci Jakub Kristelly a učinil dědicem svým náš špitál. Z pozůstalosti jeho dostalo se špitálu 345 zl., jež uloženy na úrok.

Od r. 1808 měli špitálníci šedé pláště s černými pásy, výložkami a límci.

R. 1812 bylo sice 6 osob ve špitále, ale že klesnutím peněz vůbec také důchody špitálu ztenčeny byly, dostávali denně jen 3 kr. každý, ročně všichni 12 zl. 30 kr. na otop a teprve každý 6. rok plášť.

Jmění toho roku měl špitál 4770 zl.

R. 1825 dne 16. listopadu zemřelý farář Jankovič odkázal špitálu „památku“ na 1000 zl., původně 5% úrokovanou, tehdy již jen 2½% podle finančního patentu.

Od r. 1830 mají špitálníci novou uniformu, modré pláště s bílými výložkami.

R. 1832 dostalo se špitálu odkazem majitelky Ivanovic Johanny Nepomuceny z Lusignau 500 zl. a roku následujícího odkazem jejího manžela markýze z Lusignau taktéž 500 zl. víd. měny.

R. 1837 poručil Jan Jankovič špitálníkům na přilepšenou 120 zl. v. m. a Libor Přikryl z Něm. Prus 200 zl. kom. měny, čili 500 zl. v. m. Úroky z jistiny měla bráti jeho manželka do smrti své a pak teprve špitál.

R. 1836 darovala Terezie Schleicherová špitálu dlužní úpis na 316 zl., jehož úroky 15 zl. 48 kr. špitálníkům přidány.

Od r. 1812 až do r. 1841 dostávali špitálníci po 3 kr. konv. měny denně; od poslednějšího roku po 3 kr. víd. měny.

R. 1843 upravována před špitálem silnice; cesta tam tudy šla hodně výše a proto odvezeno jen před špitálem 152 vozů hlíny.

R. 1862 počínaje dostává každý špitálník denně 10 kr.

R. 1870 obnoven špitál, 1878 dlážděno před ním, 1879 přestavěny světnice, komíny, krby, špitál omítán, 1881 dávány podlahy ve světnicích a na dvoře postaven dřevník, r. 1882 nová střecha, 1884 nová dlážka na půdě, 1886 líčen a nové dveře na dvorku.

Koncem roku 1889 měl špitál jmění:

9012 zl. 70 kr. v úpisech,
 133 zl. 80¹/₂ kr. na hotovosti,
 celkem 9146 zl. 50¹/₂ kr.

Z toho platil na vydržování špitálníků po 10 kr. denně za rok 219 zl.

ze záduší Jankovičové 2 zl. 02 kr.,

ze záduší Schleicherové 5 zl. 31 kr.,

na dříví 31 zl. 38 kr.

Každý 3. rok každému nový plášť, což pro všechny asi 80 zl. stojí. (Farní kronika.)

Staňkův chudobinec v Křenovicích u Kojetína

Založen frátre kapucínským ctp. Felixem Staňkem, zemřelým v Roudnici 28. ledna 1909.

Narodil se v Křenovicích u Kojetína 4. listopadu 1863, vyučil se obuvníkem a jako dovedný řemeslník těšil se vždy velké přízni a lásce občanstva. Byl při tom opravdu zbožným a toužil po životě řeholním. Když zemřeli jeho rodiče a jediný bratr František jako theolog řádu kapucínského, rozhodl se vstoupiti sám jako bratr laik do tohoto řádu v r. 1894.

Dříve však než složil slavné sliby, učinil poslední pořízení o svém majetku testamentem ze dne 11. dubna 1896, sepsaném v Opočně, v němž odkázal svůj domek čís. 74 na zřízení chudobince, jenž by nesl jeho jméno, a k tomu asi tři čtvrtě míry pole na případné opravy a podporu chudých.

Testament vešel v platnost po smrti bratra Felixe Staňka a domek i pole připsáno nadaci „Staňkova chudobince“.

Správu jeho vede kuratorium tříčlenné, skládající se z faráře, jako předsedy, starosty obce a otce chudých. Jsou v něm nyní ve třech světničkách od sebe oddělených, se zvláštními vchody, 3 chudí příslušníci obce. Majetek, mimo pole a domek, obnáší na hotovosti 1732 Kč.

Útulna u sv. Martina, Třebětice

Založili ji roku 1892 manželé František a Veronika Fůksovi a jejich syn dp. František Fuksa, farář v Třebeticích. Věnovali útulně domek, v němž bydlí dvě chudobné rodiny, a na vydržování domku 5 a půl míry pole (107 arů), pole knihovně připsáno. — Roku 1927 vydány 304 Kč.

Útulek svaté Alžběty ve Vnorovách

Založil jej roku 1918 vnorovský farář František Kučera, jenž zemřel 21. ledna 1921. Do jeho smrti měl 101 přispívajících členů a jmění 10.077 Kč. Po tři leta pak nikdo se o něj nestaral. Až nastoupil 1. února 1924 nynější farář Vincenc Palkovský, na jehož vybídnutí přistoupilo 204 nových členů, přispívajících měsíčně od 10 h až do 1 Kč. Dnes má jmění 16.128 Kč. Farář František Kučera založil také dobročinnou nadaci pro chudé opuštěné dítky farnosti vnorovské při útulku sv. Alžběty. Nadace ta má jmění 30.309 Kč. Výnosu nadace užívají doživotně pozůstalé dvě dědičky, každá z polovice. Po smrti jejich má býti výnosu použito na vydržování jednoho neb dvou osiřelých dítek při Útulku sv. Alžběty ve Vnorovách, aneb kdyby ještě nebyl zřízen, v některém katolickém ústavě.

b) DOBROČINNÉ SPOLKY

Charitativní spolek sv. Antonína a bl. Jana Sarkandra v Olomouci

Byl zřízen pro katolické místní chudé, nuzné a potřebné v Olomouci za doby zemřelého p. arcibiskupa Dra Antonína Stojana roku 1922. Trvá tedy 7 roků. Jeho předsedou jest nyní nejdůstojnější olomoucký světitel biskup Jan Stavěl. Spolek tvoří 3 farní odbory, jež mají každý svého předsedu, jednatele a pokladníka. Odbory vedou nouzovou akci, každý při své farnosti, a to ve farnosti sv. Václava, sv. Michala a sv. Mořice. Akci vedou dpp. Dr Závrbský, katecheta P. Kostruch a vikář P. Glogar. Spolek jako takový je přidružen k Svazu charity. V roce 1928 vyžádala si činnost spolku v jeho 3 odborech velmi značných finančních nákladů s ohledem na mimořádné mrazy a nouzi, zvláště v posledním měsíci roku. Odbory podporovaly místní chudinu darováním mouky, sádla, cukru, krupice, chleba, uhlí a léků a vydaly celkem na tuto péči:

I. odbor u sv. Václava celkový obnos	Kč 2.902.—
II. odbor u sv. Mořice	„ „ Kč 1.580.—
III. odbor u sv. Michala	„ „ Kč 3.277.—
Úhrnem vydáno	Kč 7.759.—

asi pro 180 rodin i jednotlivců, jímž spolek přispěl v jejich nouzi a bídě.

Dobročinný komitét dam v Olomouci

Dobročinný komitét dam ustavil se v roce 1923 za účelem, aby chudým dětem vánoční nadílkou udělal radost a přispěl jim na ošacení. Komitétem podniknuta byla roku 1928 sbírka obětavými členkami, která vynesla na penězích celkem Kč 16.552·30, včetně s dary zaslanými na základě prosb poštou rozeslaných. Z tohoto příjmu poděleny byly děti botami, papučemi, cvičkami, plášti, šaty, zimníky, vlněnými svetry, vánočkami, moukou a jablky, což si vyžádalo celkového nákladu Kč 13.487·80.

Zůstatek per Kč 2.864·50 uložen u Eskomptního ústavu na účet nadílky v roce 1929. Kromě uvedeného obnosu vydání na nadílku bylo rozdáno dalších naturálních darů v ceně Kč 993.—, kteréžto naturální dary byly rovněž dobrodinci, hlavně zdejšími obchodními firmami věnovány. Od r. 1923—1928 rozdáno věcí v ceně 101.302·80 Kč.

Spolek „Marta“ v Olomouci

Pomocný odbor „Marta“ při křesťansko-sociálním spolku žen a dívek v Olomouci zahájil svoji činnost v roce 1925. Od té doby vykonal již mnoho na poli soc. činnosti.

Pomocný odbor „Marta“ je stěžejní část svého programu a úkolu má povinnost starati se zemřelým členkám o radný a slušný katolický pohřeb a má přihlížeti k tomu, aby i nuzným pozůstalým nějaká výpomoc vyplacena byla. V roce 1928 bylo na těchto podporách vyplaceno Kč 78.655·10. „Marta“ sdružuje v sobě české i německé příslušnice a jest přísně dbáno, aby spravedlnost nebyla nikdy porušena.

Poskytovány podpory v nemoci a nouzi. Roku 1928 bylo na těchto podporách vyplaceno Kč 2.046.—.

Další činností pomocného odboru „Marta“ je starost o nuzné šestinedělky. Každá členka „Marty“, která vyhověla stanovám a usnešením valné hromady, obdrží v šestinedělí na dítě vyplaceno Kč 100.—. Roku 1928 bylo vyplaceno Kč 4000.—.

„Marta“ posílá každoročně několik dětí do ozdravovny v Rajnochovicích. V r. 1928

obnášel náklad na tuto výpravu dítek za doprovodu milosrdné sestry Kč 4185.60. Posílají se děti chudobných rodičů, a to takové děti, které lesního vzduchu k utužení svého zdraví potřebují.

Do jisté míry sociálním počinem jest vysílání pracovnic v „Martě“, t. j. nemajetných výběřčích, na velehradské exercicie. Vyžádalo si to v roce 1928 nákladu téměř 3.000 Kč.

V roce 1928 byly pořádány zdravotně-vzdělávací kursy, k nimž měly naše ženy a děti volný přístup; v únoru byl zakončen kurs šití prádla a šatstva. Mimo to bývají pořádány kulturně-vzdělávací přednášky.

Spolek „Marta“ v Prostějově

Byl založen katolickými paními a dívkami, aby vydržoval sestry ošetřovatelky pro ošetřování chudých nemocných po domech. R. 1928 ošetřovaly milosrdné sestry 44 nemocných, 25 úplně zdarma a 19 nemocných za mírný poplatek. Ctihodné sestry byly zaměstnány u nemocných 97 dní a 337 nocí. Mimo toho vykonaly 337 návštěv u nemocných a poskytly nemocným nutné pomoci a ošetření. V nutných případech poskytl spolek peněžité a jiné podpory.

Na peněžních podporách rozdáno chudým 3.830 Kč. — Mimo toho uděleny podpory v potravinách a jiných životních potřebách za obnos 1.312.50 Kč. Dobročinným ústavům a korporacím darováno 800 Kč. Na udržování kostelů darováno 1.000 Kč. Na pohřebních podporách vyplacen za minulý rok obnos 236.190 Kč, na svatebních podporách vyplacen byl obnos 20.912.50 Kč. Svatební podpora byla vyplacena v 28 případech. Koncem roku čítal spolek celkem 4196 členů.

Dobročinný spolek sv. Václava v Hulíně

Založen r. 1921. Členstva má 240. Účelem jest starat se o chudé, choré, staré a opuštěné lidi a podporovat je penězi, jídlem i šatstvím. Pomáhat všude, kde je potřeba pomoci.

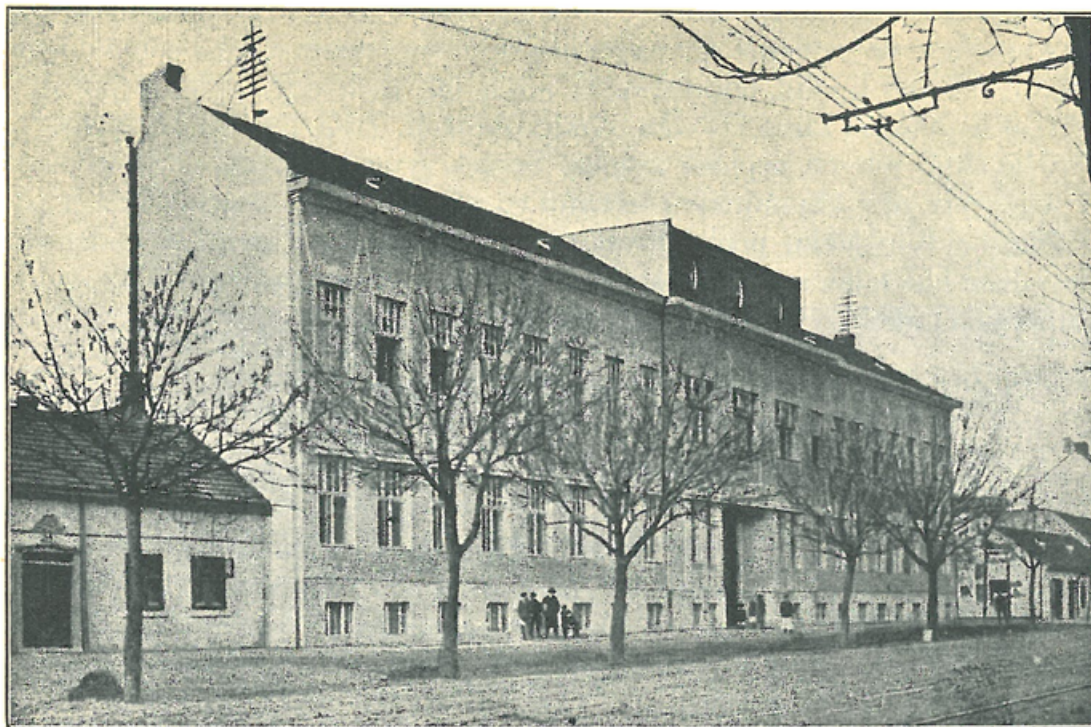
R. 1928 dostali chudí celkem 2.400 Kč. Na vánoce bylo dětem a starým lidem rozdáno prádla a šatstva asi za 1.000 Kč. Obědů pro nemocné a chudé bylo vyprošeno asi 550. Činné členky ošetřovaly onemocnělé chudé lidi, o které se neměl kdo starat. Po celý rok nebylo zapomínáno na krásný úkol spolku, aby v místních rodinách, které jsou členům spolku přístupny, byl udržován pokoj a byla pomoc poskytnuta tam, kde pomoci bylo potřeba.

Spolek postavil r. 1923 v Rajnochovicích nákladem 90.000 Kč lesní útulnu se 60 lůžky pro děti na zotavení na horském vzduchu.

Roku 1925 postavil nákladem asi 400.000 Kč lesní ozdravovnu pro dospělé pro léčení na horském vzduchu. Má 40 lůžek.

R. 1928 v obou budovách byla pořízena vnitřní okna (48 oken) a všechna okna emailována, pro lesní školu byly zjednány školní stoly, skříně na šaty a prádlo. Pro děti koupeno 25 nových lůžek s drátěnými matracemi, pořízeno 40 nových prošíváných slamníků a 20 větších polštářů. V budově pro děti bylo zavedeno elektrické osvětlení, nová cesta byla celá vyštěrkována a osázena třešněmi (40). Do kaple bylo koupeno harmonium za 3.500 Kč, které věnovali hosté.

Konečně bylo dosaženo, aby ozdravovna pro děti nestála mimo prázdniny prázdná a sloužila zdraví dětí po celý rok. Koncem června odjedou školní děti a jejich místa nastoupí děti z okolí. V Hulíně v roce 1928 bylo na prázdninové zotavené 58 dětí, 9 chudých měl tam spolek zdarma. Spolek bude nyní usilovat o to, aby ani ozdravovna pro

„Ochránovna“ spolku Zdislavy, Brno, Vídeňská

Chovanci „Ochránovny“ spolku Zdislavy

dospělé přes zimu nebyla prázdná, neboť zimní léčení jest stejně účinné jako letní a pro hosty mnohem pohodlnější. Horský vzduch, lázně vodové i sluneční, dobrá strava vyčistí krev, dá chuť k jídlu, tělo vzpruží a posílí, takže dovede zdolat zárodky chorob a ubránit se nemocem, které člověka všude ohrožují. Zdraví jest vzácný dar Boží a každý by ho chtěl mít co největší zásobu. Spolek svými nízkými sazbami umožňuje i méně majetným, aby klimatickým léčením co nejvíce zdraví si uchovali a je šťasten, že každý host si tuto léčbu pochvaloval. Schází jenom ještě rozumná vodol léčba, jež bude zavedena hned, jak se najde vhodná osoba, a ozdravovna bude pak plně konati svůj ozdravovací úkol.

c) NÁBOŽENSKÉ A JINÉ SPOLKY KATOLICKÉ

Třetí řády, zvané sv. Františka a Dominika a Mariánské družiny,

ryze náboženské spolky, vykonaly na poli charitativním v naší zemi veliké dílo. Podrobných údajů nemůžeme zatím podati, protože nám nebylo možno pro krátkost času těchto údajů získati. Naše přítomné dílo bude impulsem, aby byla vydána podobná práce o charitě v celé naší republice, kdež pak bude pojednáno podle zpráv centrál těchto spolků o jejich charitativní činnosti.

Katolické řády a kláštery,

kromě těch, které se zabývají výhradně milosrdnou láskou, podporovaly a podporují chudé a trpící (almužny, klášterní polévky u brány, podpory z pokladniček v kostele, podpory na studie pro chudé studenty, poskytování bezplatného přístřeší pocestným atd. atd.). Přesná statistika jest nemožná, poněvadž se záznamy nevedou a zmíněné kláštery konaly a konají dobročinnost tak, aby neviděla levice, co činí pravice.

Spolek „Zdislava“ v Brně

Spolek českých žen a dívek „Zdislava“ v Brně založen 25. března 1898. Původně neměl názvu „Zdislava“. Hned při ustavující valné schůzi přihlásilo se 500 členek. Časem činnost spolku ochabla, až na schůzi 17. března 1907 přešla správa spolku pod moc nového výboru, kdež byla předsedkyní M. Šebíková, místopředsedkyně M. Prokešová, jednatelkou M. Chytilová a pokladní M. Rubrová. Jednou ze členek výboru byla sl. Hedvika Rubrová, pozdější obnovitelka a nynější předsedkyně spolku. Prvního roku jevila se činnost spolku ponejvíce pořádáním poučných přednášek, ale již bylo pomýšleno i na činnost humanitní. R. 1908 založena „Nádražní missie“ na ochranu venkovských děvčat, stěhujících se do Brna. Pro dívčí dorost byl zařízen ve spolkovém domě na Pekařské ulici dívčí pensionát a pro sirotky malá domovina.

Na mimořádné valné hromadě 12. listopadu 1911 byl nazván spolek „Zdislavou“, na památku Moravanky bl. Zdislavy, která se narodila 1208 v Křížanově. Od té doby brala se práce spolku dvojím směrem: vzdělávacím a dobročinným. R. 1911 postavila Ochranovna mládeže v Brně na Vídeňské ulici, kdež zřízen útulek pro děti zanedbané, osiřelé a opuštěné a zároveň škola pro výchovu dívek. Vnitřní vedení ústavu a výchova ve škole odevzdána školským sestrám z mateřince v Horažďovicích. I když pak zuřily temné chvíle světové války a ústav velice strádal, přece úsilím jednatelky a později předsedkyně sl. Rubrové a obětavých dobrodinců se udržel a vnitřně vzrůstal. Kláš-

Brno, Zdislava, chovanci ústavu

*Chovanky dřívějšího útulku pro dívčí dorost s předsedkyní „Zdislaví“,
sl. II. Rubrovou*

terní škola byla rozšířena z obecné na měšťanskou a ve smutných dobách války byla opatrovna i sirotčinec na Vídeňce opravdovým dobrodiním mnohým opuštěným matkám, jejichž manželé byli na frontách nebo padli.

Po válce vzrostl počet dětí v Ochranovně. V r. 1920 vystřídalo se 90 opuštěných dětí, r. 1921 již 177. Ochranovna plnila v těchto dobách rodinného rozvratu plně a účelně svoje poslání pro blaho mládeže.

R. 1924 zařízen *útulek pro dívčí dorost živnostenský a dělnický* v budově spolku na Pekařské ulici, místo zaniknuvšího za války dívčího pensionátu. Přijímány dívky od 14 let, které navštěvovaly v Brně různé kursy, chodily do škol, úřadů neb obchodů a továren, a v útulku byly vedeny k tomu, aby si zamilovaly život mravný a po křesťanskou správný.

Jak v Ochranovně, tak i v Útulku vedena mládež i k ušlechtilému pobavení a vzdělání. Pořádáno mnoho osvětových přednášek a širší veřejnosti přístupných divadel a zábav.

Za prvního desetiletí republiky vystřídalo se v sirotčinci 1006 dětí a vynaloženo na ně 805.509 Kč. V útulku vystřídalo se 20 dívek a vydáno pro ně 84.200 Kč.

V Ochranově i ve škole působí nyní 17 sester, v útulku pro dívky vychovávala chovanky sama předsedkyně se svojí sestrou Matildou. — V r. 1929 byl útulek zrušen a místo něj zavedena křesťanská soc.-charitativní akademie, t. j. škola pro výchovu charitativních pracovníc. Jest vedena sestrami Nep. Poč. P. Marie z Přerova.

d) „LUDMILY“

Jubileum ostravské „Ludmily“

Dobročinný spolek „Ludmila“ v Mor. Ostravě slavil o 10. jubileu našeho státu v roku 1928 také svoje jubileum 30letých prací a 20leté svojí péče ústavní.

Od r. 1898 našli se v Ostravě někteří lidumilové, kteří nemohli se dívat lhostejně na to moře dětské bídý českého dítěte, zvláště osiřelého a opuštěného, na Ostravsku. Vedle nezměrné bídý fysické i mravní, čekala našeho českého vydědence jistá smrt i národní. Nikdo tu nebyl, jenž by českého sirotka zachránil, kdo by se ho ujal v té germanisační „zátopě“ německých radnic a německých závodů. Byl tu sice i před „Ludmilou“ někde nějaký dobročinný spolek, zvláště spolek ženský, který poskytoval ve svém úzkém kruhu trpícímu dítěti nějakou pomoc chvilkovou a přechodnou, jídlo, knihy, šaty, obuv a pod., ale trvalé ochrany a pomoci nebylo nikde, leda v těch dvou německých ústavech, kde ovšem takové dítě českému národu odumřelo navždy. Teprve naše „Ludmila“ pustila se houževnatě do systematické, plánovité, velkorysé práce a organisace na záchranu osiřelých a opuštěných dětí českých. Nemožno vypočítat všechny ty drobné práce, řeči, schůze, letáky, propagační články, osobní prosby a pod., jimiž kypřilo tu tvrdou, bezcitnou a apatickou půdu ostravskou po 10 let těch několik obětavých lidí, z nichž jmenuji vítkovického katecheta Stavěla (nyní biskupa v Olomouci), ředitele Ručku, Dra Nejezchleba, šichtmistra Jungbauera, učitele Nováka, inspektora Ludwiga; k těmto se postupně přidružili katecheta Dovrtěl, stavební rada Štarošta, paní: Modrová, Bradáčová, Reslerová, ředitel Schallenberg, katecheta Zamazal, ředitel Šťastný a jiní nadšení pracovníci, z nichž mnozí už zemřeli nebo odešli z Ostravy na jiné působiště a jež vystřídali noví „Ludmili“ a „Ludmilky“.

Po likvidační ústavu v Broumově na Vlárce utvořen Drem Nejezchlebou r. 1908 nový spolek „Ludmila“ ku zřízení a vedení lidumilných ústavů, který hned v tom roce otevřel svoji první ostravskou útulnu pro osiřelé dívky v najaté (za 300 K ročně) obecní bu-

*Dům spolku Zdislavy v Brně, Pekařská ulice,
nyní sociálně-charitativní akademie*

Odznak nádražních misí

dově staré školy v Nové Vsi u Mor. Ostravy. Tam je počátek všech těch Ludmiliných ústavů a zařízení dobročinných, které přinesly tolik požehnání celému ostravskému kraji na Moravě i ve Slezsku.

Opomíjejíce všecku tu organizační činnost ostravské „Ludmily“ i její přechetné dobročinné akce pro naši chudinu, válečné vdovy, strádající děti, registrujeme pouze chronologický rozvoj jejich lidumilných ústavů a zařízení:

1. Dívčí sirotčinec v Nové Vsi u Moravské Ostravy pro 30 dětí v r. 1908 v najaté obecní budově.

Pod vlastním krovem:

2. Dívčí sirotčinec v Mar. Horách pro 40 dětí v r. 1910.

3. Stravovnu chudých školních dětí v Mar. Horách.

4. Sirotčinec v Chabíčově-Háji u Opavy ve Slezsku, v budově sester sv. Kříže, pro 25 dětí v r. 1912. Byl to první a jediný sirotčinec slezský, který vedla a udržovala „Ludmila“ od 2. února 1912 do 15. srpna 1915.

5. Pomocnou šicí školu pro dívky (pracovnu šití prádla a šatů) ve vlastní budově v Mar. Horách v r. 1913 se stálými 20 žákyněmi po 4 roky.

6. Prázdninové (dvouměsíční) šicí kursy v r. 1913 s 30 účastnicemi ve vlastní budově v Mar. Horách.

7. Večerní pracovnu šití pro chudé ženy v Mar. Horách v téže budově s 90 frekvenciantkami v r. 1913.

8. Chlapecký sirotčinec v Mar. Horách v nově koupené budově v r. 1914 pro 35 dětí.

9. Denní útulek pro školní děti, jsoucí za války bez dozoru, v r. 1916 v Mar. Horách s 50 dětmi.

10. Denní útulek (druhý) pro školní mládež, jsoucí bez dozoru, v Moravské Ostravě v klášterní budově v r. 1917 se 60 dětmi.

11. Bezplatné kursy mateřské v Národním domě v Morav. Ostravě a okolí r. 1917 se 207 účastnicemi.

12. Bezplatnou lékařskou poradnu i soc. pomoc pro matky a kojence v Mor. Ostravě v r. 1918 s odborem „Ochrana matek a kojenců“, z něhož vyrostla pak mohutná organizace „Ochrany“ s 10 lékařskými poradnami pro tisíce matek.

13. Sirotčinec v Mor. Ostravě ve Štěrlíční ulici v r. 1918 pro 25 osiřelých hochů a 25 osiřelých dívek.

14. Stravovací stanici pro děti podvýživou trpící v Moravské Ostravě v r. 1919—1921 s 50 dětmi denně.

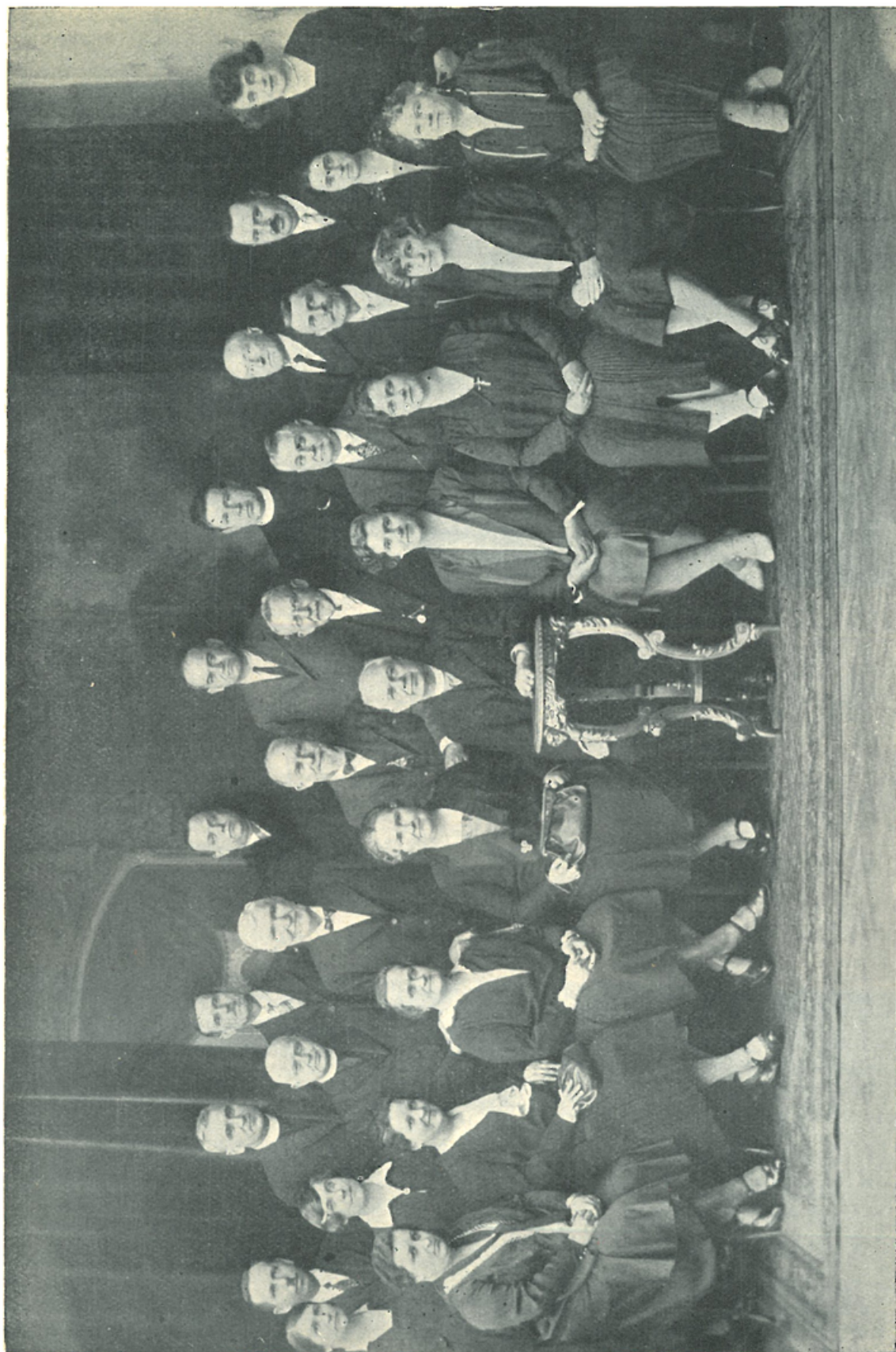
15. Stravovací stanici (druhou) pro děti podvýživou trpící v Mar. Horách v r. 1919—1921 s 85 dětmi denně.

16. V r. 1921 vytvořila „Ludmila“ ze sebe novou organizaci: „Okresní péči o mládež“, propůjčivši jí své jméno, popularitu, pracovníky, místnosti i peníze. Tento „porod“ málem by byl stál „Ludmilu“ i život; tříletým bojem však uhájila si vlastnictví svých četných budov a tak nyní svojí ústavní péčí doplňuje harmonicky rozvětvenou činnost Okresní péče.

17. Útulek pro služby v klášterní budově v Mor. Ostravě v roku 1923 až do konce r. 1928; v něm poskytnuto nezaměstnaným 1.112 služebným celkem 9.439 noclehů a stravy.

18. Ozdravovnu dětskou v Litultovicích (Mor. enklavy) v budově spolku „Feriálních kolonií“ v r. 1924 s 30 zakrnělými dětmi. První to ozdravovna toho druhu na Ostravsku vůbec.

19. Zakoupen zbytkový statek s rozsáhlými budovami o 26 ha půdy v Háji-Smolkové u Opavy v r. 1925 pro zajištění aprovisace a pro výcvik dorostu v hospodářství.

Správní výbor ostravské „Ludmily“ r. 1950

Jako svoje jubilejní dary republiky v jejím 10. výročí svobody odevzdala „Ludmila“ veřejnosti v r. 1928 tyto další ústavy:

20. „Sirotčí zátíší“ pro hochy a dívky v Háji-Smolkově s 50 místy.

21. „Dívčí domov“ pro dospívající dorost pomocnic v hospodářství a domácnosti v Háji-Smolkově.

22. Stálou zotavovnu celoroční a zvláště pro prázdninové kolonisty se 70 místy v Háji-Smolkově.

23. Přejícný útulek pro pracovnice v domácnosti ve vlastním, přizemním domku ve Střelníční ulici v Mor. Ostravě se 14 místy.

24. Bezplatnou zprostředkovatelnou služby s honorovanou sekretářkou v Mor. Ostravě v téže domě.

25. „Studentský domov“ ve svém dvoupatrovém domě v Mor. Ostravě v ulici Hodžovč, jenž k tomu účelu začíná se už adaptovati a nadstavovati.

26. „Stavební kuratorium sociálního domu“, jemuž věnovala „Ludmila“ ve středu města Mor. Ostravy velké stavební své místo, vyholovené plány a rozpočty pro „Druhý domov služebných“, pro lidovou jídelnu a studentskou mensu i s nasbíraným začátečním kapitálem 200.000.— Kč.

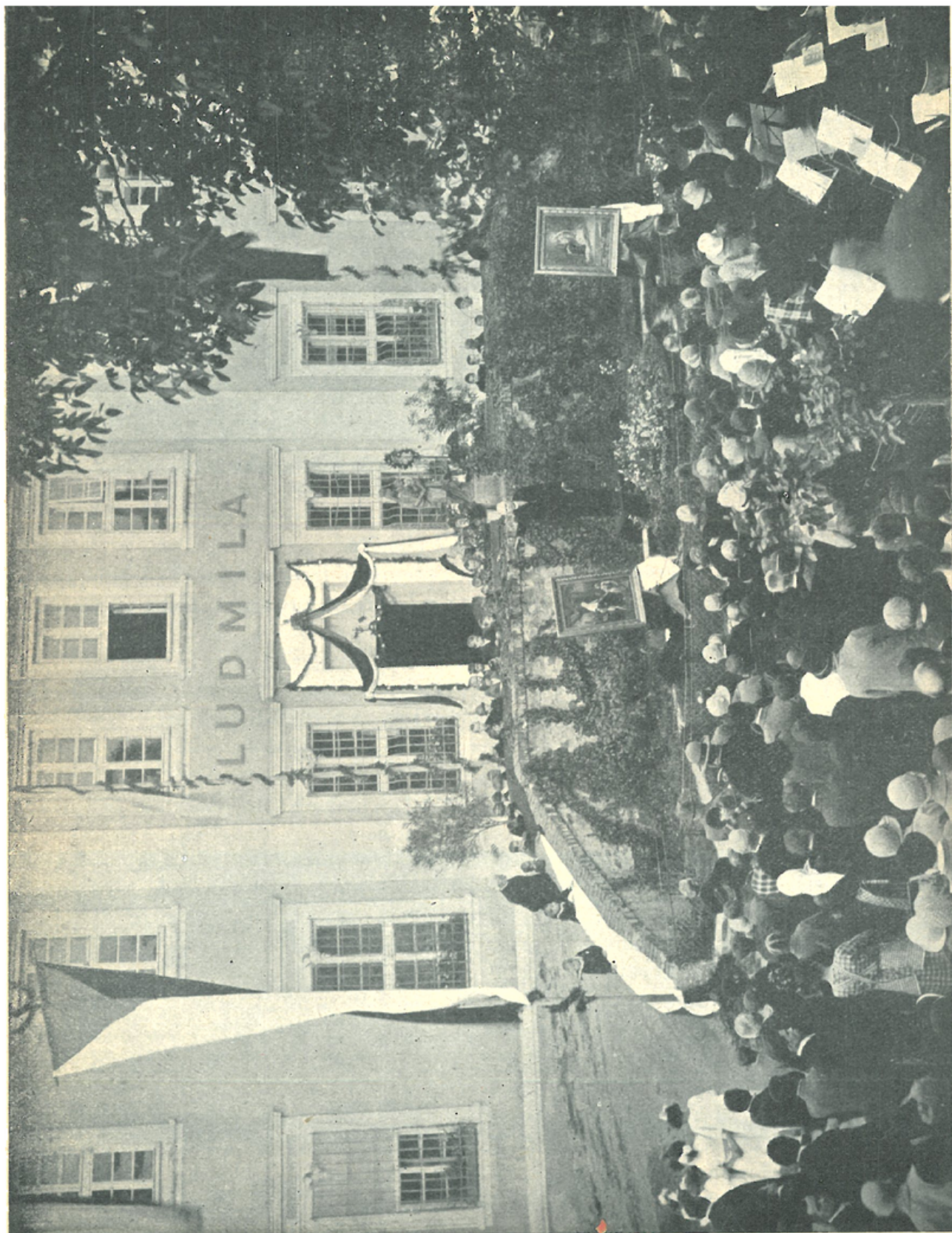
27. „Jesle a útulek pro batolata“ v Místku ve své (darované) vile s velkou zahradou i polem.

Toť kratinká historie, vlastně jen recense těch 27 našich ústavů a zařízení v uplynulém 20letí. Podrobnější zprávy jsou uvedeny v našem časopise „Ludmila“, který jsme od r. 1909 až do r. 1924 o 1500 až 5000 číslech ročně vydávali.

Ostravská „Ludmila“ vydala na záchranu těch malých trpitelů od svého počátku do konce jubilejního roku 1928 celkem 6 a čtvrt milionů Kč; v částce té sečteny jsou jednoduše i koruny předválečné, jež by bylo ovšem třeba sedmehonásobně hodnotiti.

Tak oslavila „Ludmila“ 10. výročí státní a svoje 20leté jubileum ústavní a 30leté jubileum pracovní. Nestavěla nákladných pomníků a drahých reprezentačních budov, nýbrž vybudovala pevné bašty a monumentální hrady účinné lásky a křesťanského milosrdí, v nichž odstraňuje nebo aspoň mírní ty stony trpících, jež odevšad se ještě ozývají.

Klasický básník Ovidius popisuje v jedné svoji básni, nadepsané „Deukalion a Pyrrha“, jak dva zbylí manželé po vyhlazení lidstva potopou nařikali nad vylidněnou zemí a prosí olympské bohy, aby opět zalidnili a obnovili pustou zemi. Na to dostali od bohů rozkaz, aby házeli za sebe „kosti velké roditelky“. Deukalion a Pyrrha pochopivše, že těmi „kostmi“ míněny jsou kameny, nasbírali je a zahalivše si hlavy, házeli jimi za sebe. Z házených kamenů Deukalionových prý se zrodili muži a z kamenů Pyrrhy povstaly ženy. — Snad chtěl Ovidius tímto antickým mythem svým soukmenovcům římským vysvětliti, proč je na světě tolik srdcí tvrdých, kamenných. — Po světové válce, této krvavé zátopě, povstaly nepřehledné řady bezcitných, surových, jež hrůzou naplnily nejen to ubohé Rusko a daleké Mexiko, ale rozlily se téměř všude, čehož svědky jsme i u nás při těch nesčetných vraždách, podvodech, loupežích a katastrofách. — Velká rodina naší ostravské „Ludmily“ nechce se hlásiti k tomu kamennému semeni pohanického Deukaliona a Pyrrhy: my známe se k potomstvu našich českých velikánů, my chceme jít ve šlépějích české babičky svaté Ludmily a za naším národním světlem — knížetem Václavem, jehož slavné milénium, tisícileté úmrtí, si loni celý náš národ vděčně připomínal. My nechceme za sebe házet, za sebou zůstat tvrdé kameny lhostejnosti a bezcitnosti, ale pomníky obětavé, dobročinné práce a lidumilných ústavů, abychom tak z celého Ostravska udělali jednu velikou rodinu horlivých a nadšených „Ludmilů“ a „Ludmilek“.

Při otevření dobročinného ústavu ve Smolkově 20. září 1928 pronáší předseda „Ludmily“ slavnostní řeč

P. Ludvík Kašpar, ředitel:

Jednatelská zpráva Místní Charity v Kroměříži v roce 1928

Místní Charita dovršuje v letošním roce svatováclavském 5. rok svého trvání. I v tomto roce může se vykázati bohatou lidumilnou, charitativní činností. Tato zahájena valnou hromadou, při níž zvolen předsedou msgr. Bařinka, od p. arcibiskupa Dra Prečana podle stanov až do 1. srpna 1929 jmenovaný, místopředsedou p. prelát Valoušek, pokladní pí radová Wachutková a jednatelem vikář P. Kašpar. Do širšího výboru přibrány pí Unzeitigová a pí Škrobánková. Nový výbor oznámen městské radě koncem ledna.

Schůzí konáno 21. Prvních 11 bylo ještě v útulně terciářů u piaristů. Poněvadž ale útulna od OO. františkánů zrušena a zabrána pro jejich účely, uchýlila se M. Ch. do malé místnosti Orlovný v zadním traktu Centrálu. Tam ale konány jen dvě schůze, bylať místnost pro veliký chlad a vlhkost nehostinná. I bylo třeba hledati místnost jinou, protože spolek bez místnosti je jako ryba bez vody, živoří až zanikne docela. Úsilí o novou útulnou místnost bohudíky brzy korunováno úspěchem překvapujícím. Munificencí p. arcibiskupa Dra Prečana a benevolencí p. centrálního ředitele Holuba dostalo se M. Ch. místnosti přímo ideální a to v II. poschodí v III. kapitolském domě vedle hotelu Centrálu. Místnost tato je tak vhodná, že si lepší M. Ch. přáteli nemohla.

V ní konána hned po prázdninách první schůze v II. období s pocity opravdové radosti i naděje, že útulná tato místnost bude semeništěm nové horlivé činnosti nadšených členek a obětavých pracovnic na poli křesťanské charity.

Ze všech schůzí, jež se konaly v intervalech 14denních, bylo konáno 13 v I. běhu (t. j. od ledna do června), a 8 v druhém běhu (t. j. od září do prosince). Všem předsedal msgr. Bařinka a referoval P. Kašpar.

Postup jednání bere se týmž ustáleným pořadem: Odvedou se došlé milodary, jedná se o podaných prosbách, nejisté případy se přidělí členkám k vyšetření, debatuje se o návrzích na rozmnožení příjmů, podávají se návrhy na rozvinutí činnosti.

Po druhé schůzi v každém měsíci obyčejně pí radová Wachutková a sl. Schneidrová rozdávají lístky na chleby a na uhlí členkám, jež převzaly v určitých ulicích města pravidelné obstarávání přidělů chleba a uhlí 155 chudým a nemocným, kteří této podpory používají po celý rok.

Příjmy své čerpá M. Ch. hlavně z těchto zdrojů: Z pokladničky sv. Antonína u sv. Mořice (10.163 Kč 71 h), u Panny Marie (4800 Kč), z pokladničky u nádražní brány v podzámecké zahradě (4093 Kč 15 h), ze sbírky konané po městě paní Illožkovou (2718 Kč), z milodarů jmenovaných i nejmenovaných dobrodinců, jež bývají kvitovány podle přání v Pozorovateli (9418 Kč 10 h).

Charita pozvala na přednášku v únoru Salesiána P. Trochtu, jenž mluvil na téma: „Dílo dona Bosca“ a doprovázel svou přednášku světelnými obrazy. Celý její výtěžek s darem nejmenované per 1000 Kč, celkem 2106 Kč, odveden salesiánům do Fryštáku. Druhou přednášku o úkolech charity měl v listopadu ředitel Svazu Charity z Olomouce p. Stáňa Šimíček, jejíž výtěžek při dobrovolném vstupném per 95 Kč 50 h připadl M. Ch. V pondělí svatodušní o 11. hod. dopoledne uspořádán promenádní koncert vojenský v Podzámecké zahradě. Značný výtěžek 1174 Kč 60 h umožnila vojenská hudba zdejšího pěšího pluku č. 3 Jana Žižky z Trocnova, která hrála úplně bezplatně.

Pro svoji útulnou místnost zakoupila M. Ch. 25 nových úhledných židlí od fy Thonet-Mundus v Holešově za 800 Kč a stůl od zdejší firmy Zimák. Charita má nyní i svůj pěvecký kroužek, který při slavnostech Charity bude účinkovat. Co nevidět bude míti

Zámek ve Smolkově po částečné adaptaci r. 1925

Prozatímní přechodný útulek služebných při „Ludmile“ v Mez. Ostravě

t. zv. „údernou četou“ — jež sestává z 20 horlitlek, jež mají každá v ulicích sobě přidělených v evidenci praktické katolíky, a vždy pohotova je včas potřeby co nejrychleji svolat. Centrálnímu Svazu Charity do Olomouce odvedeno jako každoročně 200 Kč, rozšířeny jeho tiskopisy jakož i kalendářiky Svazu Charity v Čechách.

Tomu, kdo jen letmo si chce učiniti představu o lidumilné činnosti Místní Charity v Kroměříži, stačí uvést těchto několik suchých statistických dat:

M. Ch. za rok 1928 rozdala:

Chlebě 3576, uhlí 51.025 kg, vánoček 156, 53 poukázek na stravu pro nemocné, léků za 40 Kč, horské slunce pro rakovinou nemocné 300 Kč, 46 párů bot, 22 obleků chlapeckých, 9 obleků dívčích, 6 plášťů, 4 kabáty, 10 m látky na šaty, 8 halenek, 4 sukně, 6 zástěr, 4 klobouky, 6 čepic, 3 šátky, 2 trika, 1 plaid, 18 košil, 14 spodních kalhot, 12 párů punčoch, 8 párů ponožek.

Zvláštní péče byla věnována chudým šestinedělkám, jimž poskytnuty požívatiny i křestní prádlo zapůjčeno. Také v nutných případech postaráno o převoz nemocných do nemocnice a o bezplatné pochování mrtvých, zprostředkována služba hodným služebným a poskytnuta podpora Besídce dětí.

Gumové utensilie pro těžce nemocné méně užívány i vozík pro nemocné je už delší dobu bez provozu. Díky Bohu, že máme pro jejich úschovu v přilehlé místnosti naší útulny vhodnou komůrku.

Celkový příjem v roce 1928 činil 36.727 Kč 21 h a celkové vydání 30.730 Kč 30 hal.

Kmenové jmění obnáší 36.256 Kč 93 hal.

Leč členky nespokojovaly se pouze péčí o tělesné blaho trpících, nýbrž i o duchovní jejich útěchu a to horlivou návštěvou nemocných a opuštěných a včasná obstarávání náboženské posily pro umírající.

Dva svátky M. Ch. oslaveny kázáním a mší svatou. Na sv. Antonína u Panny Marie kázal Dr. Rochel a na sv. Alžbětu u sv. Mořice měl kázání P. Zetek, oba profesori arcibiskupského semináře.

Na konec mám za povinnost vzdáti díky všem horlivým členkám za jejich nezištnou a obětavou práci, všem dobrodincům za jejich šlechetné dary, jimiž při svatbách, pohřbech, odkazech, sbírkách i schůzích a svátcích a jiných příležitostech na M. Ch. pamatovali, panu centrálnímu řediteli Holubovi za jeho blahovůli vůči M. Ch., časopisu Pozorovatel za bezplatné uveřejňování zpráv i propagaci i reklamu M. Ch. a všem, kdož jakýmkoliv způsobem o rozvoj M. Ch. v našem městě se přičinili. Kéž Bůh žehná M. Ch. v příštím roce milenia smrti sv. Václava, který byl vzorem charitativního pracovníka, na přímluvu svatých patronů našich sv. Antonína Pad. a sv. Alžběty!

1. arní odbor Charity ve Frenštátě pod Radhoštěm

založen r. 1921. Na důkaz jeho bohaté činnosti zde zpráva za r. 1927.

Péče o chudé a nemocné:

Potřeby chudých a nemocných se dosti důkladně vyšetřují a projednávají ve schůzích výborových nebo konferencích. Výborových schůzí konalo se v r. 1927 7, konference byly 3 a jedna schůze důvěrníků. Bylo také mnoho případů, kde bylo třeba okamžité výpomoci. Každé takové opatření se pak ve výborové schůzi schválilo. Chudým vypořádali jsme po celý rok penězi, potravinami, šatstvem a prádlem. Několika chudým starým lidem dávali jsme malý chléb týdně skoro po celý rok. Též mlékem jsme hodně vypořádali, zvláště nemocným, kterým jsme přidělovali i víno. Jedna nemocná dostávala 1 l mléka denně po celý rok.

*Pohled na Smolkov z hrabyňského lesa
Uprostřed oddíl budov sociálně zdravotních ústavů „Ludmily“*

Útulek pro batolata a jesle v Místku (v zimě)

Nejobsáhlejší opatření jsme učinili o vánocích. Počet podělených byl opět větší než předešle. Dospělých jsme podělili 140, dětí 90. Dětem jsme rozdali: 16 párů botků, 2 papuče, 1 sandály, 33 dívčích šatů, 40 košil, 20 zástěrek, 37 párů punčoch, 9 chlapeckých obleků, 5 kalhot a 6 spodních kalhot. Mimo to jiné drobnosti a též obuv, šatstvo a prádlo obnošené. Dospělým darovali jsme 3 metrůky mouky, 23 kg másla, 550 kg zemáků, 320 Kč a též šatstvo a prádlo jednak nové, jednak obnošené. Vánoček rozdalo se 240. Nadílka může se odhadnouti přes 6000 Kč, kromě šití prádla a šatů, jež vše bylo zdarma. Do Okresního dětského domova darovala Charita 1 postel s příslušenstvím.

Péče o choré děti a mrzáky:

Ve všech záležitostech, týkajících se chorých dětí nebo mrzáků, obraceli jsme se na mor. zem. výbor, který nám v uplynulém roce všechny žádosti příznivě vyřídil. Podávalo se nám takto umístiti 2 děti, stížené kostižerem, v Šumperku; bohužel bylo léčení bezvýsledné a poslali nám je zpět jako nevyléčitelné. Hoch také již zemřel. Jinému hochovi zprostředkovali jsme léčení v Darkově, děvčeti 2měsíční pobyt v Cirkvenici a jedné dívce léčení v Jevíčku. Mrzáky Martina Adamčíka a nepřítelného Jindřicha Fialu podařilo se nám umístiti v ústavě u milosrdných bratří na Starém Brně.

Finančně byl rok 1927 pro nás také dosti příznivý. Peníze získávali jsme jednak sbírkami (pokladničky na Radhošti a v kostele), různými akcemi, jako prodáváním fialek, kytiček při koncertě, pohlednic a j.; pak členskými příspěvky a dary jak dobrodinců, tak korporací. Při výroční sbírce, dík našim sběratelkám, vybral se nejen pěkný obnos na penězích, ale i jiných věcí. Látek na šaty a prádlo vybralo se 220 m, punčoch 7½ tuctů, bramborů 8 q, mouky 10 kg a jiné menší věci k nadílce. Obnošených věcí sebralo se také dosti a podělilo jimi mnoho osob. Mezi tyto dary dlužno uvést také dar 4 krychl. metrů dříví od nejdůstojnějšího pana arcibiskupa.

Příčiněním dp. předsedy dostali jsme do naší správy spořitelní knížku s obnosem přes 10.000 Kč jako fond na podporu chudých studentů-kněží. Tedy i na tomto poli může Charita účinně spolupůsobiti.

Aby náš odbor vyhovoval moderním požadavkům, zřídili jsme si kartoteku členstva a osob podporovaných. Řada podporovaných je veliká, čítá 250 osob. Členů máme dosud jen 68. Bylo by si přáti, aby také řada členů hodně vzrostla a naší další práci Pán Bůh požehnával. Z pokladní správy uvádím alespoň konečné číslice: Celkový příjem v roce 1927 byl 14.048 Kč 87 h, celkové vydání 13.746 Kč 58 hal.

Bystřice nad Perštýnem

Zpráva jednatecká, přednesená na valné hromadě 3. března 1929 za rok 1928.

Po příkladě jiných měst zařídili jsme na vyzvání brněnské Charity také u nás farní odbočku. Třebaže město naše není střediskem nějakého průmyslu, přec i u nás je mnoho lidí, kteří buď vlastní vinou nebo beze své viny upadli do svízelných poměrů a jimž jest občas zapotřebí pomoci v jejich tísní. Naše Ludmila nevládne ovšem tisícovými prostředky, aby mohla čeliti veškeré bídě v našem horském chudém městě a aby mohla pomoci aspoň těm nejpotřebnějším, jak by bylo potřeba a jak by si vroucně přála.— Ale i ve skrovných a velice obmezených svých finančních poměrech činila, co mohla a pomáhala všude, pokud jí to její finanční prostředky dovolovaly. — Členů bylo 68. Výborové schůze konány 2. Při nich jednotliví členové výboru upozornili na případy, kdež bylo třeba pomoci a pomoci podle poměrů pokladny byla pak udělena. Tak bylo vydáno na šatstvo, prádlo a obuv přes 900 Kč, na léky 14 Kč. Opatřována nemocným lékařská pomoc, kterouž poskytl pp. lékaři ochotně zdarma. 29 osob bylo poděleno

podporami v obnosu na osobu 10—50 Kč. Jedna osoba byla ve své nemoci trvale podporována 30 Kč měsíčně. Jiné osobě udělována v její nemoci po 7 měsících pro její rodinu podpora po 20 Kč měsíčně. — Peníze se dávaly do rukou jen v řídkých případech. Zpravidla vydávány poukázky na potraviny, šaty, obuv a prádlo.

*Msgre Dr. Rudolf Nejezchleba,
hlavní budovatel sociálně-zdravotních ústavů na Ostravsku,
profesor a člen moravskoslezského zemského zastupitelstva*

Velké Meziříčí

Činnost Ludmily, far. odb. Charity, proti roku loňskému se značně zvýšila, díky porozumění tak mnohých dobrodinců, kteří s nevšední ochotou dary i značné věnovali, aby Ludmila aspoň z části požadavky na ni kladené splnit mohla.

Činnost její rozvinula se v několika oborech: Ve městě trvá už několik roků veliká nezaměstnanost, zastavením provozu jedné velké textilní továrny a slévárny kovů. Nezaměstnaným jako příspěvek na výživu bylo věnováno úhrnem 2.007 Kč, na otop dvě-

ma bylo přispěno částkou 100 Kč. Několika rodinám v nemoci byly dány podpory celkově 640 Kč. Na stravování dítek několika matkami bylo věnováno 450 Kč. Na ošacení dítek pro zimní období bylo zakoupeno šatů a botků v celkovém obnosu 1.389·50 Kč. Mimo nové šaty obdržel odbor několik kusů dětských zánovních šatů, prádla, 4 svetry a botky, kteréžto věci chudým dětem rovněž byly rozdány.

Jiná vydání odboru za rok 1928 činí 1.552·50 Kč. Na výživu rodinám bylo rozdáno za rok 1928 asi 12 q brambor a asi 1 q žita. Svazu Charity v Brně bylo darováno 2.000 Kč.

Všechna vydání byla hrazena ze subvence, darované tit. ministerstvem sociální péče v Praze v obnosu 1.500 Kč, dary různých dobrodinců, příspěvky a ze sbírky obilnin, která vynesla dík obětavosti a porozumění farníků a ochotě sběratelů 29·42 q žita, 1 q pšenice, 21·45 q brambor. Z toho žito a pšenice byla prodána a peněz použito se na dary chudým, brambory odbor dosud má pro jaro 1929.

Ludmila, farní odbor Charity, získala ku konci roku 1927 po úsilovné práci kinolicienci a Jednota sv. Josefa ve Velkém Meziříčí s nevšední ochotou vyšla vstříc odboru, propůjčila sál na představení. — Odbor vlastním nákladem asi 40.000 Kč upravil sál, aby vyhovoval policejním předpisům, zakoupil aparát a zahájil první představení dne 6. ledna 1928.

Celkový příjem činí za rok 1928		56.669·80 Kč
Celkové vydání činí za rok 1928		53.115·50 Kč
Zbývá tedy čistý zisk		3.554·50 Kč

který byl použit na umoření dluhu v Raiffeisence ve Velkém Meziříčí.

Dr. Bernardin Skácel, O. Praed :

Křesťanská charita ve Znojmě

Spolek založen r. 1926 P. Bernardinem Skácelelem, knězem ř. sv. Dominika, schválen výnosem zemské pol. správy dne 11. srpna 1926, č. 86.782/VIII. Přijat za člena Svazu Charity (účinné milosrdné lásky), centrála Brno, Biskupská č. 7 r. 1928. První předsedkyní byla paní Anna Durdová, vdova po generálu, po jejím odchodu ze Znojma od r. 1926 paní Anna Haasová, majitelka velkoobchodu a realit ve Znojmě. Táž jest předsedkyní dodnes.

V prvním správním roce čítal spolek 75 členů, finanční obrat činil 15.000 Kč. Poděleno bylo přes 100 osob, tři chudé děti vypraveny do Grada, šest dětí do sanatoria v Jakubově. Spolek po celou dobu svého trvání neobdržel žádné podpory státní.

Ve druhém správním roce činil finanční obrat 26.000 Kč. Podporováno pravidelně 8 rodin a 120 jednotlivců. Členů bylo 88.

Ve třetím správním roce bylo členů 90, finanční obrat činil 27.000 Kč.

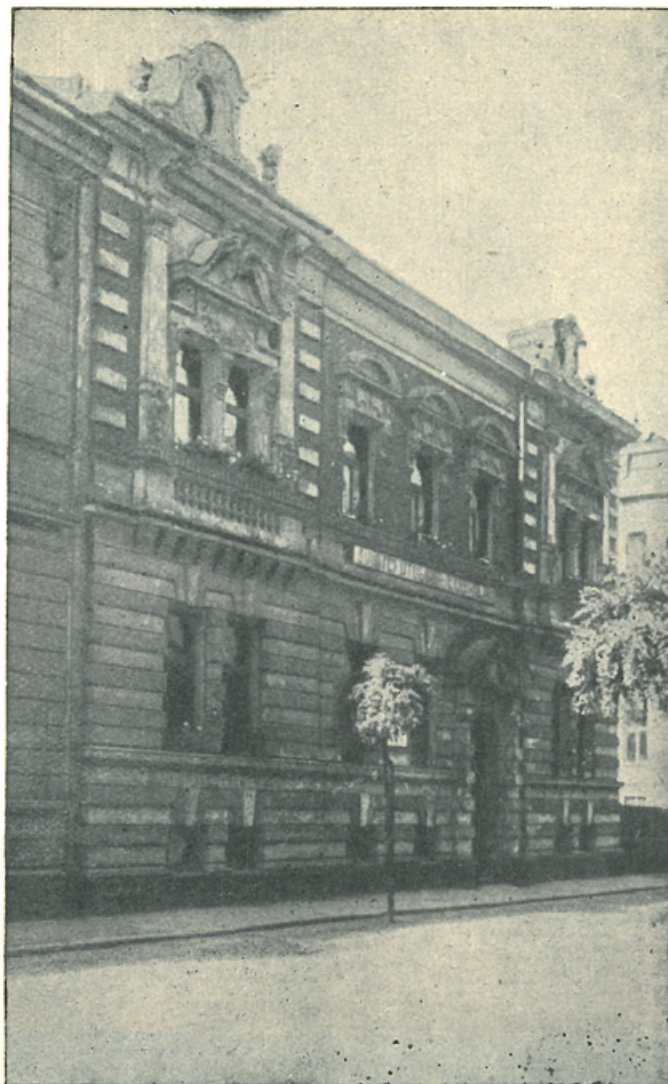
Roku 1928 čítal spolek 110 členů řádných, 200 členů mimořádných.

Roční obrat peněžní činil 58.000 Kč. Jednací protokol obsahuje 380 čísel. Je zařízen samostatný sekretariát, H. Česká č. 2, v němž se pravidelně úřaduje. Režii platí výbor z vlastních soukromých prostředků.

Pravidelně podporováno 10 rodin, přes 70 jednotlivců. Pořádány tři veřejné slavnosti a 2 informační přednášky. Při vánoční nadílce obdarováno 10 rodin, 80 dětí; vynaloženo na ni na penězích 2000 Kč, věcných darů přes 3000 Kč.

Spolek platí zubního lékaře, jenž zdarma, jen za zaplacení materiálu léčí chudé děti. Spolek je ve spojení s ostatními zdejšími dobročinnými spolky.

Nyní hodlá spolek zřídit ozdravovnu pro nemocné ošetřovatelky nemocnice a vyvinouti intensivnější činnost pro stavbu útulku pro zestárlé služebné.

Šíročí útulna pro hochy a dívky v Mor. Ostravě

Katolické sociálně - zdravotní ústavy

Chloubou katolické Charity jsou katolické ústavy dobročinné. Všechny byly založeny církví katolickou a mají primát dějin i činnosti před všemi pozdějšími podniky humanity. V nich je ohromná řada sociálních pracovníků a pracovníc, členů a členek katolických řeholí a kongregací, nenáročných, do krajnosti obětavých a laciných.

Podáváme historicko-statistický popis jednotlivých ústavů a zařízení sociálně-zdravotní péče, a to jen českých nebo oboujazyčných a jen těch, které patří řádům, kongregacím nebo katolickým osobám, nebo nanejvýš takových ústavů, kde celkový náklad vydržovací plyne z menší části z veřejných prostředků a z větší části z úsilí a práce členek katolických řeholí.

Nepopisujeme ústavů veřejných (státních, zemských, městských, obecních), kde milosrdné sestry pracují jako ošetřovatelky. Ani katolických škol, které patří řeholím a kongregacím, nepopisujeme zevrubně, nanejvýš jen potud, pokud jejich činnost zapadá do rámce ústavní péče (na př. v sirotčincích, v ústavech pro slabomyslné atd.).

Jako dodatek připojujeme popis některých ústavů, kde jsou jen dívčí výchovná zařízení, t. zv. pensionáty — a pak několik ukázek, jak působí milosrdné sestry v ústavech veřejných.

Pro všeobecnou informaci podáváme však na začátku této statě 1. krátký dějinný přehled řádů a kongregací, jejichž členové a členky pracují na poli sociálně zdravotní i výchovně-školské péče v ústavech soukromých i veřejných na Moravě a ve Slezsku, a 2. přehled ústavů, v nichž pracují, ať už to jsou ústavy soukromé nebo veřejné, české nebo jinojazyčné, sociálně-zdravotní nebo výchovné.

Jako 3. přehled před popisem ústavů českých uvádíme jejich výpočet, rok založení, kdo ústav vydrží a vede a kolik bylo v něm chovanců a jaké vydání za republiky.

Ke konci popisu před dodatkem 1. zařazujeme informační stať o počtu míst a platebních i přijímacích podmínkách jednotlivých ústavů, aby byla evidence, pro jaký druh sociálně-zdravotní péče je ten který ústav zařízen a za jakých podmínek chovance přijímá.

DĚJINNÝ PŘEHLED ŘADŮ A KONGREGACÍ

1. ŘÁDY MUŽSKÉ

Milosrdní bratři

Řád milosrdných bratří, jehož úkolem jest ošetřovati chudé nemocné, byl založen sv. Janem z Boha roku 1538 ve španělském městě Granadě. Během let rozšířil se pro svou požehnanou činnost téměř po celé Evropě a dostal se i k nám. Roku 1620 přišli bratři do Prahy a roku 1732 do Prostějova. Za 9 let usadili se ve Vizovicích. Roku 1920 byla utvořena pro konventy v republice čsl. samostatná provincie. Prvním provinciálem byl zvolen P. Veremundus Tvrdý se sídlem v Praze.

Československá provincie pod ochranou sv. archanděla Rafaela má dnes 11 konventů (3 v Čechách: v Praze, v Novém Městě nad Metují a v Kuksu; 3 na Slovensku: ve Spišském Podhradí, v Bratislavě a ve Skalici; 5 na Moravě). Bratři působí přes 100.

V nemocnicích jest ošetřováno ročně průměrně kolem 10.000 nemocných. Kdyby bylo možno sečísti celkový počet ošetřených nemocných ve všech konventech od počátku jejich založení, vyšla by číslice obrovská! Na př. v Praze ošetřeno od r. 1620 do r. 1922 436.942 nemocných!

Při všech nemocnicích jsou lékárny.

Bratři řádoví vykonávají všechny práce v nemocnici zdarma (slib chudoby) z pouhé čisté lásky k Bohu a k trpícímu bližnímu, oni sami nedisponují žádným vlastním majetkem, řád se stará o jejich materiální existenci sám.

Kromě obsluhy nemocných bez rozdílu stavu, náboženství a národnosti v řádové nemocnici, kde se chudým nemocným dostane přístřeší, ošetření, léků atd. (většinou zdarma), poskytoval řád hlavně před válkou velkému počtu těch nejchudších oběd (t. zv. klášterní polévka); též byli studenti v hojném počtu stravováni.

Poněvadž prostředky k vydržování tolika nemocných ročně nestačí, jest nucen řád hraditi výdaje sbírkami u lidumilů. Zajímavé jest, že řád všude má své nemocnice v nejchudších částech toho neb onoho města. Všecky úrazy z okolí bývají donášeny do nemocnice k obvazu neb ošetřování nemocničnímu. Ordinance lékařské udělují se též zdarma. Obvazů bývá denně 20-30 taktéž zadarmo.

2. ŘÁDY A KONGREGACE ŽENSKÉ

a) Řády, jejichž členky skládají doživotní slavné sliby a žijí v přísné klauzuře (uzavřenosti). — Na Moravě jsou to cisterciáčky, voršilky a alžbětinky.

1. Cisterciáčky

Mužský řád cisterciáků byl založen sv. Robertem, benediktinským opatem r. 1098 v klášteře v Citeaux (Cistercium) ve Francii. Největším jeho šířitelem byl sv. Bernard, opat z Clairvaux (zemř. 1155). Kdysi býval i v našich zemích tento řád velmi rozšířen. Dnes mají cisterciáci pouze dva kláštery v Čechách: v Oseku a ve Vyšším Brodě. — Sv. Bernard založil i ženské odvětví tohoto řádu, cisterciáčky, spolu se svou sestrou sv. Humbelinou. U nás jsou v přítomnosti pouze v klášteře „Porta Coeli” (Brána nebes) v Předklášteří u Tišnova.

2. Voršilky

Zakladatelem řádu voršilek, pojmenovaného po sv. mučednici Voršile, byla svatá Anděla Merici. Roku 1535 založila v Brescii (Italie) spolek nábožných panen, které se věnovaly ošetřování nemocných a vyučování mládeže. Z tohoto spolku utvořil se postupem doby řád s řeholí sv. Augustina a byl potvrzen roku 1618 sv. Stolicí. Hlavním úkolem tohoto řádu jest výuka a výchova dívčí mládeže ve školách, lyceích, pensionátech, ústavcích pro učitelky atd. Každý klášter jest samostatný pod správou místní představené.

Do našich vlastí přišly voršilky roku 1655 do Prahy, pak roku 1697 do Olomouce a roku 1782 do Brna. Kromě zmíněných měst jsou ještě v Liberci, Kutné Hoře, Hostiném, České Skalici, Přestavlkách, Frývaldově, Bratislavě, Trnavě a Košicích.

3. Alžbětky

Za svou hlavní patronku uctívají tyto řeholnice, které se věnují ve svých klášterních nemocnicích ošetřování chudých nemocných, sv. Alžbětu Duryňskou, nejslavnější terciárku sv. Františka, která založila v Marburku nemocnici. Alžbětky řídí se řeholí řeholních terciářů františkánských a jednotlivé jejich kláštery jsou zcela samostatné. Na Moravě jest klášter a nemocnice v Brně, Kamenná 36.

b) Kongregace (jejich členky skládají jednoduché (byť třeba doživotní) sliby). Přehled kongregací jest seřazen podle dějinného postupu založení řádů, z nichž vznikly, nebo — u kongregací nových — podle roku jejich založení.

1. Sestry řádu německých rytířů

Řád německých rytířů byl založen 1191 při 3. křížácké výpravě před městem Akkonem a měl se věnovati ošetřování chudých a nemocných poutníků. Jeho úplný název zněl: Řád bratří německého domu a hospitál Naší milé Paní v Jerusalemě. Tento útulek existoval již roku 1118. Na rytířský řád byl povýšen roku 1198 podle vzoru řádu templářů. Rytíři nosili bílý plášť z černým křížem a nazývali se podle své nebeské ochránkyně rytíři Mariánští, ale obvykle na rozdíl od italských johanitů a francouzských templářů „Rytíři němečtí”. Vedle rytířů byli již od počátku bratři kněží a bratři posluhující; vrchní představený jmenoval se velmistr. Později přidružily se k nim i sestry, aby se věnovaly ošetřování nemocných a vedení hospodářství; tyto sestry přebývaly ve vlastních klášteřích.

Tyto staré kláštery sester už dávno zanikly, až za zbožného velmistra arcivévody Maxmiliána Josefa z Rakous — Este byla založena knězem P. Riglerem, členem řádu německých rytířů, roku 1840 nynější kongregace sester v jihotyrolském městečku Lana.

Podle řehole, schválené Piem IX., ujalý se sestry dřívějšího úkolu: ošetřovati nemocné a chudé a k tomu připojily vyučování dívčí mládeže.

Do krajin naší vlasti přišly první sestry z Tyrolska v srpnu 1841 a usadily se nejprve v zámku řádu německých rytířů v Bruntále; postupem doby rozšířily se do následujících měst Slezska a Moravy:

1. *Mateřinec a provinciální dům v Opavě.* Byl založen 1842 a spolu byla tam zařízena obecná škola pro dívky. Rok na to zařízena soukromá nemocnice, přestavěná pak roku 1883. V jiné nádherné novostavbě byla zřízena roku 1892 dívčí škola měšťanská.

2. *Kláster v Engelsbergu* (Andělská Hora) založen byl 1844 se školou obecnou, kteráž byla přestavěna 1907. Mateřská škola byla tam otevřena 1918.

3. *Noviciát v Bruntále* (Freudenthal) založen 1846 s obecnou školou. Novostavba provedena 1890. Měšťanská škola zařízena 1901. V jiném domě jest nemocnice pro chudé nemocné, postavená 1847 a přestavená 1898. 1902 převzaly sestry vedení hospodářství v chorobinci a 1919 v německém chlapeckém semináři.

4. *Kláster ve Vrhně* (Würibenthal) byl postaven 1858 s obecnou školou. Nemocnice vystavěna 1897. Grohmannova mateřská škola zařízena 1899 a dívčí měšťanka postavena 1913.

5. *Kláster v Braunseifen* (Brunzeif) zřízen 1866 s obecnou školou, kteráž byla přestavěna 1895. Téhož roku byla zřízena nemocnice.

6. *Kláster v Dolní Dlouhé Loučce* (Unterlangendorf) byl vybudován spolu s nemocnicí 1890. Obecná škola postavena 1906.

7. *V Uničově* (Mähr. Neustadt) působí sestry od roku 1919 ve všeobecné nemocnici.

8. *Rovněž ve Dvorcích* (Hof) působí sestry od roku 1921 ve všeobecné nemocnici.

9. *V klášteře v Horní Dlouhé Loučce* (Oberlangendorf) mají sestry od roku 1922 školu hospodyňskou a od roku 1924 školu mateřskou.

10. Filiálka v chlapeckém semináři v Bruntále byla zařízena 1919.

Činnost v ústavech.

V nemocnicích sester něm. řádu jsou ošetřováni chudí nemocní bez rozdílu náboženství, národnosti nebo příslušnosti a dostává se jim bezplatného léčení. Zámožnější nemocní jsou přijímáni jen v omezeném počtu a ošetřováni na své útraty ve zvláštních odděleních.

Chudobinec v Bruntále jest útlukem 36 chudých starců a stařen, kterým se tam dostává zdarma přístřeší a zaopatření; jsou tam přijímáni předně ti, kteří byli dříve ve službách řádu.

Školy sester jsou skoro všude jedinými školami v místě a proto musí je navštěvovati všechna dívčí mládež bez rozdílu náboženského vyznání. Všecky sestry, které tam vyučují, mají předepsané vzdělání; školy mají právo veřejnosti a jsou povětšinou tak silně navštěvovány, že musely býti zařízeny třídy pobočné.

Jak ve školách tak i v nemocnicích působily sestry velmi horlivě a jejich práce jest oceňována jak od lidu, tak od úřadů. Sestry, které působí v nemocnicích, vyznamenaly se za dob válečných hrdinnými skutky milosrdné lásky na bojištích; tak na př. roku 1859 v jižním Tyrolsku, 1864 ve Šlesvik-Holštýnu, 1866 u Král. Hradce, 1885 v Sofii a Bělehradě a konečně za světové války ve čtyřech polních nemocnicích a v jiných nemocnicích rezervních. 5 sester umřelo za světové války jako oběti povolání: S. Reinelda Krössová zemřela na černé neštovice a byla pochována v cizí zemi u Kattovic; S. Metodějka Horáková uhnila si plicní nemoc a zemřela na cestě domů v Korutanech; S. Gonzaga Drešerová, Thaddea Klosová a Priscilla Klosová umřely doma na nemoci, které si přinesly z války.

Celkový počet jest: 222 sester a 26 kandidátek. Roku 1926 ošetřovalo 28 sester 2.050 nemocných v nemocnicích, 10.900 nemocných, kteří se léčili docházením do nemocnic; 75 sestry učitelky vychovávaly 230 dětí v mateřských školkách a vyučovaly 1.137 dětí ve školách obecných a 500 dětí ve školách měšťanských. Školy i ústavy — jsouce v německých městech republiky — jsou německé.

Sestry kongregace bl. Zdislavy třetího řádu sv. Dominika. (Mateřský dům v Řepčíně)

Veliký sv. Dominik založil řád kazatelů, t. zv. první řád, a řád pro ženy, t. zv. dominikánky, roku 1206. Tento řád byl potvrzen roku 1219. Z tohoto druhého řádu, který v naši vlasti byl velice rozšířen (a zanikl roku 1772), povstaly řeholní sestry III. řádu sv. Dominika. Roku 1889 přišly i na Moravu, uvedeny olomouckým převorem P. Česlavem Navrkalou. Usadily se v Řepčíně u Olomouce. Zařídily si českou trojtřídní školu obecnou a pensionát pro výchovu dívek. Sestry patřily tehdy pod uherskou provincii blahoslavené Markéty. V roce 1896 byla zřízena provincie samostatná a klášter řepčinský stal se mateřincem. Byla zřízena i škola měšťanská a mateřská v nové budově, kterou vystavěla Kontribučenská spořitelna a sestry otevřely ještě různé kursy pro dívky škoie odrostlé. Vyučovací řeč byla česká. Později zřízen i kurs pro učitelky ručních prací, který dosáhl práva veřejnosti. Sestry zařídily si i ústav pro vzdělání učitelek, který dosáhl roku 1905 práva veřejnosti. Z mateřince řepčinského šířila se činnost sester i na jiná místa, kdež se ujaly vyučování mládeže v katolických školách a ošetřování sirotků a dětí v katolických sirotčincích a jeslích. — Dnes má řád dominikánek 16 působišť se 170 sestrami, z nichž jest 50 učitelek literních, 50 učitelek industriálních, 19 pěstounek, 9 učitelek hudby a 1 učitelka francouzštiny. Sestry spravují: jeden ústav ku vzdělání učitelek o 4 ročnících, 3 školy měšťanské, 6 škol obecných, 9 mateřských škol a opatroven, 2 jesle, 8 sirotčinců, 2 ústavy pro slabomyslné, 1 kurs pro vzdělání učitelek ručních prací, 1 hospodyňskou školu a 2 chudobince. V to není započítáno soukromé vyučování ručním pracím, hudbě, řečem, vaření a j., jež se uděluje dívkám škoie odrostlým téměř v každém domě kongregace.

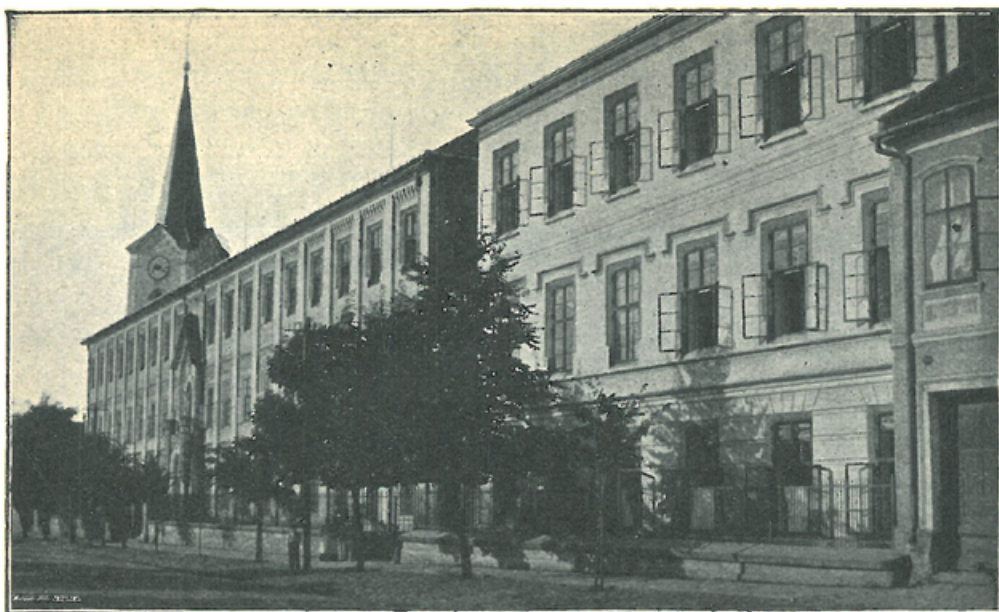
Mateřinec řepčinský jest plodem velikých obětí, krutých zápasů, neúporné práce a vytrvalé modlitby, a musí se tak, jako konventy filiální, těžce probíjeti životem. Kongregace jest ve stálém vývoji a za poměrně krátkou dobu vyvinula a stále rozvinuje rozsáhlou činnost na ohromném poli křesťanské charity.

5. Sestry třetího řádu sv. Františka

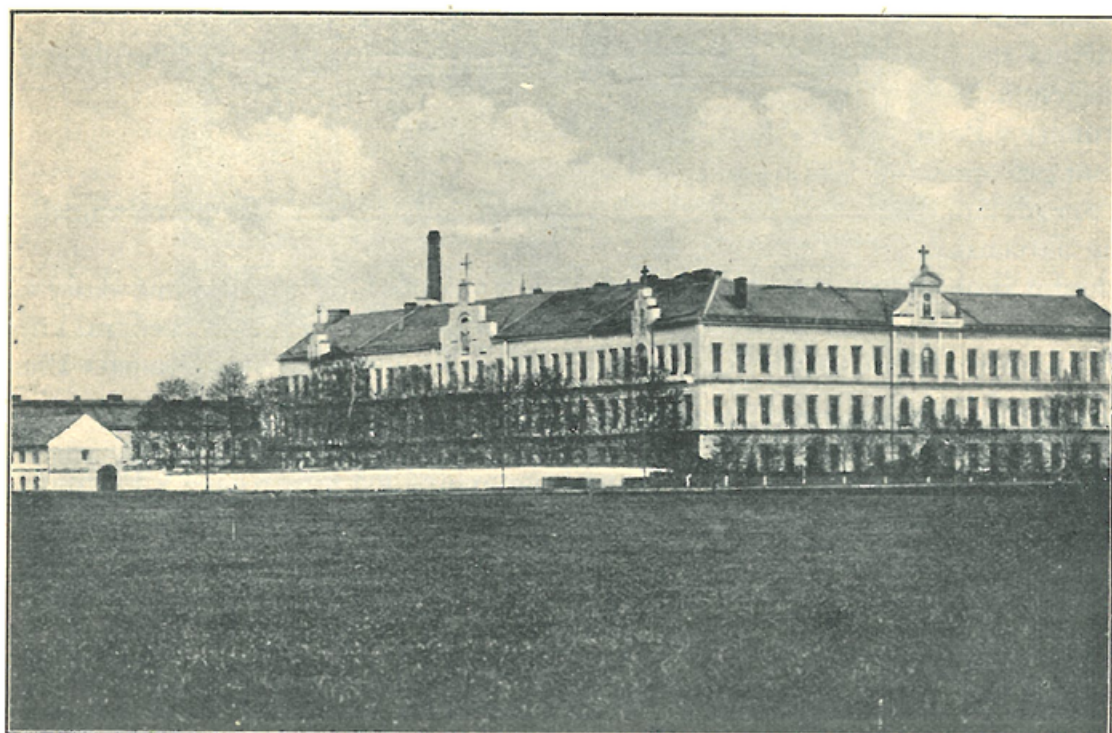
Sv. František z Assisi založil 3 řády. První pro muže (františkáni, minoriti, kapucíni), druhý pro ženy (klarisky) a třetí pro lidi žijící ve světě, kteří se snaží dosáhnouti křesťanské dokonalosti. Z těchto terciářů světských vznikli řeholní členové a členky třetího řádu, kteří a které se uchýlili do klášterů, aby tam modlitbou a zvláště dobrými skutky plnili veliké přikázání lásky. Zejména řeholní sestry třetího řádu vyznamenaly se skvělými skutky křesťanské charity, na jejímž poli pracovali a pracují ve všech možných ústavech, které byly zařízeny ke zmírnění lidské bídy.

Sestry františkánky sdružily se do několika kongregací. Na Moravě a ve Slezsku působí tyto:

- a) Sestry Neposkvrněného Početí Panny Marie III. řádu sv. Františka z Assisi.

Kláster sester Neposkorněného Početí Panny Marie v Přerově

Ústav sester řádu sv. Dominika v Řepčíně

Mateřinec v Přerově

Kongregace byla založena r. 1850. Státně byla uznána ministerským výnosem ze dne 30. září 1851, č. 5213.

Podle svých stanov, aprobovaných sv. Stolicí, pečuje kongregace především o dívky tříd nižších a chudiny, majíc na zřeteli jen lásku k chudým, Kristem Pánem hláсанou a dobro dítek bez ohledu na vlastní prospěch.

Pojímá však do své činnosti mimo to všechny dívky, které jí posílá Boží Prozřetelnost, aby je uchránila zloubného vlivu doby a vychovala na uvědomělé ženy a matky.

Kongregace rozvíjí svou činnost jednak u dětí normálních, jednak u dětí abnormálních.

I. Pečuje o mládež normální

a) pro děti ve věku předškolním, pro které má útulny v Prostějově, v Divákách (brněnská diecése), v Mor. Třebové, v Budišově (brněnská diecése); (měla útulny v Pusté Polomi u Opavy a ve Ždánicích u Kyjova).

Mateřské školy jsou v Přerově, v Uh. Brodě, v Mor. Třebové, ve Šternberku, v Divákách, v Budišově, v Levoči na Slovensku. (Dříve řídila Vychodilovu školku v Třebčíně, mateřské školy ve Ždánicích, v Hanušovicích a ve Fryštáku u Holešova.)

b) Pro děti ve věku školním má kongregace obecné školy s právem veřejnosti v Přerově, v Levoči, v Divákách, ve Šternberku, ve Sp. Vlaších na Slovensku (měla obecné školy v Uh. Brodě, ve Fryštáku, v Mor. Třebové, v Zašové);

občanské školy s právem veřejnosti má v Přerově a v Levoči (měla občanskou školu ve Fryštáku u Holešova);

sirotčince má kongregace v Uh. Brodě (Okresní dětský domov), ve Šternberku a ve Sp. Vlaších na Slovensku;

patronáty v Prostějově a v Budišově;

útulnu pro opuštěné děti normální v Přerově.

c) Pro vzdělání dívek dospívajících: Ženský učitelský ústav s právem veřejnosti v Levoči na Slovensku;

obchodní školu dvouletou s právem veřejnosti v Mor. Třebové; rodinné školy v Mor. Třebové a v Přerově; pokračovací kurs při škole občanské v Přerově; večerní kurs pro služebné s právem veřejnosti v Přerově; kuchařskou školu s právem veřejnosti v Přerově.

Mimo to má kongregace téměř ve všech filiálkách školy a kursy pro všestranné vzdělání dospívajících dívek.

d) Pensionáty pro dívky školou povinné i nepovinné má kongregace v Přerově, Mor. Třebové, Šternberku a v Levoči.

II. Pečuje o děti abnormální

Pro děti duševně úchylné má kongregace internáty se školami pomocnými v Budeňkách (Ernestinum v Čechách) a ve Šternberku; (měla internát bez pomocné školy ve Fryštáku u Holešova).

Od počátku působilo a působí v kongregaci ve výchově a v lidumilné činnosti 105 učitelek literárních, 83 učitelek ženských ručních prací, 47 učitelek mateřských škol a 45 učitelek a vychovatelek jiných odborů.

Ústavy sester v mateřinci i ve filiálkách se těšily a těší velké přízni rodičů, a proto

bývají přeplněny jako na příklad školy přerovské, jež za dobu svého trvání vychovaly téměř 52.000 dívek.

Namáhavá činnost ovšem stravovala zdraví sester a nejednou si přinesly sestry zárodky těžké nemoci z přeplněné učírny. Často podléhaly námaze, zvláště tehdy, když mívaly ve třídách, ač rozdělených na pobočky, přec ještě 100 dětí. A kolik obětí při-

Kaple kláštera sester sv. Františka v Opavě

nášely sestry pro své žáčky a pro chovanky i mimo školu! Nelze jich vůbec vypočítati.

Podle stavu ze dne 31. prosince 1926 měla kongregace ve svých ústavech 898 dětí školou povinných, 690 dítek školou ještě nepovinných, 480 dívek po dokonalé školní povinnosti a 157 abnormálních.

Koncem roku 1926 rozšířila pak svou činnost na nejzánedbanější pole charitativní pomoci a na organisovanou laickou výpomoc v duchovní správě tím, že pro tuto činnost buduje a vzdělává Jednotu sociálně-charitativních pomocnic (JSP). Dílo toto jest teprve v začátcích a členky JSP se připravují na svou činnost studiem duchovním a odborným.

Roku 1929 založen ústav pro výchovu těchto pracovnic: Sociálně-charitativní akademie v Brně.

Mateřinec v Algersdorfu u Štýrského Hradce

Založen byl sekavským biskupem drem Romanem Zängerlem roku 1843. Kongregace má nyní 19 domů a přes 250 sester. Kláštery jsou ve Štýrsku a jeden v diecési brněnské ve Slavonicích, kdež jest německý dívčí pensionát a školy.

b) Milosrdné sestry III. řádu sv. Františka s mateřským domem v Opavě

Kongregace započala vlastně již 1844, kdy 3 zbožné dívky III. řádu sv. Františka našly si společný byt v Opavě „U modré hvězdy“ a věnovaly se obsluze nemocných v privátních domech; brzy se k nim připojilo více zbožných dívek, které toužily věnovati se stavu řeholnímu. Tehdejší provinciál řádu minoritů, P. Leopold Klose, staral se o tento zbožný hlouček radou i pomocí a vedl jeho členky k životu bohumilému. Jeho pomocí zvolily si již v roce 1850 svoji představenou a nosily černý šat a bílé čepečky. Dle dekretu sv. Otce papeže Lva X. vypracoval jim P. Klose stanovy a sestavil řádový ritus, podle kterého se řídily, vedouce společný zbožný život a věnujíce se neúnavně obsluze nemocných. Začátek byl ovšem velmi těžký; sestry zvláště hmotně trpěly i často nedostatek měly, ale počet jejich rostl jako seménko hořčičné — požehnání a pomoc Boží byla s nimi.

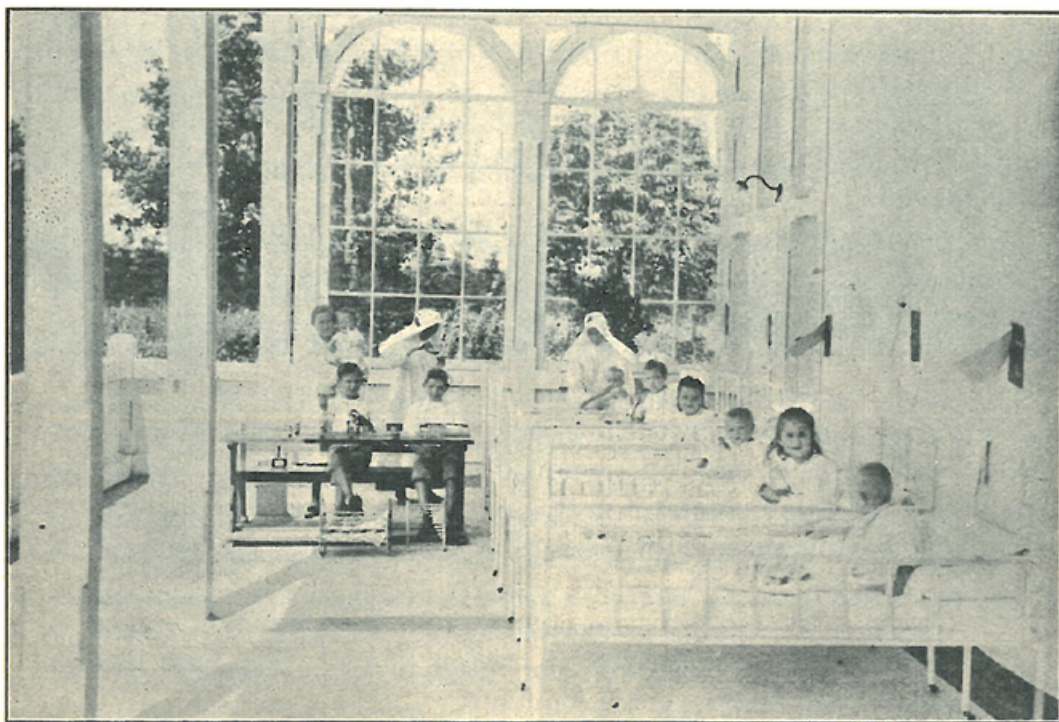
Kardinál olomoucký Bedřich Fürstenberg daroval jim v Opavě dům vedle bývalé staré zemské nemocnice. Jeho vlivem a péčí provinciála Klose převzaly i obsluhu ve velké zemské nemocnici v Opavě v roce 1855; tu čítala kongregace již 70 sester. V tomto roce zaveden a upraven sestrám úplný řeholní šat, jak až dosud jej nezměnitelně sestry nosí. Téhož roku 1855 přispěním Jeho Eminence byly povolány k ošetřování i do velké zemské nemocnice do Olomouce. Dne 25. září 1859 schválil zmíněný kardinál jejich řeholní stanovy a reguli a tak byla nová kongregace úplně zřízena.

Zakladatel kongregace P. Leopold Klose byl bohabojným a horlivým knězem a obětavým otcem sester. Pečoval o ně po 24 roků. Zemřel smrtí světců ve věku 66 let v Opavě roku 1868; v době jeho smrti byly sestry usazeny již v 8 řeholních domech. Po jeho blažené smrti převzal správu kongregace nový provinciál minoritů, P. Florenc Queis, který vedl s podobnou horlivostí a úctyplnou zbožností sestry po 25 roků; zemřel roku 1894. Za něho příčiněním tehdejší generální představené, Konstancie Lessny-ové, byla postavena řeholní kaple; r. 1894 byla posvěcena olomouckým arcibiskupem Theodorem Kohnem. — Téhož roku zemřel P. Florenc Queis a vedením sester pověřen P. Fortunát Stára, kvardián řádu minoritů. Pečoval o sestry po 10 roků až do své smrti 1904. Po něm byl jmenován ředitelem kongregace provinciál P. Vendelín Obertel. Roku 1914 dostala kongregace nové konstituce a zároveň pochvalný dekret od sv. Otce. Ihned konána podle nových stanov první generální kapitula, 25. března 1914. Zároveň jmenován prvním arcibiskupským komisařem kongregace Msgr. Gustav Klug, sekretář kardinála Bauera. Úřad zastával až do roku 1917, kdy J. E. kardinálem Skrbenským jmenován a ustanoven komisařem zmíněný provinciál Obertel.

Zvláštním požehnáním Božím vzkvétala a rozšířila se kongregace ve Slezsku a na Moravě. Nyní působí 642 sester v 32 domech, v nemocnicích, sirotčincích, chudobincích, útulnách pro slabomyslné, ve školách a pensionátech.

V roce 1874 byla zvolena první generální představená ctib. sestra M. Gabriela Bretschneiderová; zemřela 23. září 1880 ve věku 44 roků.

Po ní hned zvolena M. Helena Breuer-ová, dřívější učitelka klášterní školy v Rýmařově, která působila v úřadě po 10 let, vyznamenávala se neohrožeností, podnikavostí a nezlomnou důvěrou v Prozřetelnost Boží. V Rýmařově rozšířila nejen klášterní budovu, nýbrž i klášterní školy, zařídila měšťanku a pensionát a provedla stavbu vkusné řeholní kaple; sídlila stále v Rýmařově, zdržujíc se podle potřeby v řeholních filiálních domech; pomýšlela i na stavbu nemocnice pro tamější chudý lid. Ale smrt ukončila její působení 13. března 1911 a nejen klášter, ale i veškeré občanstvo ji provázelo ku hrobu jako svoji milou matku a ideál dobročinného života.

Klášter sester sv. Františka a opatrovna v Opavě

V roce 1890 zvolena byla generální představenou bývalá učitelka a představená v Rýmařově M. Konstancia Lessny-ová, která po 30 roků spravovala kongregaci s neobyčejnou dobrotivostí, šlechetností a lidumilností. Za jejího vedení rozšířila se kongregace o 20 domů (nemocnice, školy, pensionáty a podobné ústavy). Její vrozená dobrotivost, šlechetnost, zároveň ale též důstojná energie ovládala srdce všech jí svěřených. Byla vždy opět jednomyslně volena pro další úřadování na 6 roků, až do roku 1920. Při II. generální kapitule byla zvolena opět, ale nebyla již v Římě potvrzena; složila tedy svůj úřad. Dne 18. června 1926 povolal Pán tuto služebnici věrnou ze středu sester v 81. roce jejího žití, aby ji odměnil v říši nadvězdne.

Na 26. srpna 1920 svolána nová (III.) generální kapitula, kdež na 6 roků zvolena byla bývalá učitelka a novicmistrová, M. Klodesindis Frýsová. Dne 26. srpna 1926 při VI. generální kapitule byla opět zvolena. I ona pečuje o blaho sobě svěřených sester se vší láskou a prozíravostí.

V březnu 1927 složilo po ukončení 2letého pilného studia 45 sester s výborným pro-

spěchem státní ošetrovatelské zkoušky za přítomnosti státní komise a státního zastupitelstva. Nynější generální představená usiluje, aby co nejspíše byla otevřena sestrám státně schválená ošetrovatelská škola, kde ctihodné sestry všech kongregací budou se moci zúčastniti studia. Jeden rok jest určen teoretickému studiu a jeden rok praktickému výcviku; pak se podrobí státním zkouškám a obdrží diplomy jako státně zkoušené ošetrovatelky. Generální představená, zakladatelka této školy, pečlivě se přičiňuje o dostatečné i účelné místnosti pro všechny ctih. sestry všech kongregací.

Opavské sestry působí v těchto ústavech:

1. *Mateřský dům v Opavě*, Kylešovská 8. Započal roku 1844. Profesních sester jest 28, novicек 40, kandidátek 22. Profesní sestry některé zastávají vedoucí úřady, pak jsou tu churavé a staré sestry, některé zhotovují kostelní paramenty a některé se po celý rok věnují obsluze nemocných po domech. Výchova novicек a jich vzdělání jak pro život řeholní, tak i k budoucímu povolání ošetrovatelskému vyžaduje velkých obětí a času. (Ústav je oboujazyčný.)

2. *Sanatorium v Opavě*, Olomoucká třída; založeno roku 1915. Zaměstnáno tu 9 sester jako ošetrovatelky; jest to sanatoř jen pro případy chirurgické; průměrně denně 55 pacientů. (Oboujazyčné.)

3. *Městský sirotčinec v Opavě*, Rybářská ulice. Sestry tam jsou od roku 1907. Zaměstnány jsou 3 na oddělení pro těžce nemocné. Denně průměrně ošetřují 30 těžce nemocných po celý rok. (Oboujazyčný.)

4. *Zemská nemocnice v Opavě*; sestry převzaly ji roku 1855. Nyní je tam zaměstnáno 57 sester; průměrně se čítá asi 550 pacientů denně. (Oboujazyčná.)

5. *Zemský ústav pro nervově nemocné v Opavě*; sestry jej převzaly roku 1889. Nyní je tam 82 sester ošetrovatelek; ošetřují nemocné na všech ženských odděleních, vedou kuchyni, prádelnu, šijí celé inventární prádlo a oděvy pro zemskou nemocnici a ústav choromyslných, vedou inventární hlavní skladiště. Průměrně 460 pacientů denně. (Oboujazyčný.)

6. *Slavkov u Opavy* — útulna pro slabomyslné; dům kongregace, zařízení roku 1910. Je tam 5 sester; průměrně denně ošetřují 40 choromyslných. Jsou tam 2 zahrady s domácím hospodářstvím pro kongregaci. (Oboujazyčný.)

7. *Hradec-Podolí u Opavy*; dům kongregace, zařízení roku 1862. Je tam stále 6 sester; dům jest pro sestry zestárlé; přes léto uchylují se tam na zotavenou sestry z opavských ústavů. Domácí sestry se věnují i soukromé obsluze nemocných. (Oboujazyčný.)

8. *Osoblahy (Hotzenplotz)*; malá nemocnice, zařízení roku 1861. Působí tam 5 sester; ošetřují průměrně denně 20 nemocných, vaří, perou, pěstují zahradu a malé domácí hospodářství. (Německá.)

9. *Olomouc: Mariánská ulice*, dům kongregace; zařízení roku 1855. Bydlí tam 22 sester; hlavně sestry churavé a zestárlé; 3 sestry jsou zaměstnány v dětské útulně, 4 v Olomouci-Hradisku u těžce nemocných vojáků a jiné se věnují celý rok soukromé obsluze. (Český.)

10. *Olomouc: městský chudobinec* (Vodární ulice); převzat byl roku 1907; je tam 8 sester; ošetřují, vedou kuchyni a prádelnu; ošetřují průměrně denně 120 chudých, mezi nimi jest hodně ubohých a těžce nemocných. Roku 1909 byla přidělena sestrám dětská opatrovna; denně opatrují 40—50 dětí, kterým dostává se i stravy. Hlavní péči o děti má velezasloužilá sociálně-charitativní pracovnice pí ředitelka M. Pospíšilová. (Český.)

11. *Olomouc: sanatoř Dra Koutného*, převzata roku 1907; 7 sester ošetřuje, vede kuchyni a prádelnu; jsou tam vesměs případy chirurgické; průměrně denně 20 pacientů. (Česká.)

12. *Olomouc-Nová Ulice, zemská nemocnice*; péče o nemocné převzata roku 1897. Jsou tam zaměstnány 104 sestry, ošetřují na chirurgii, interním, očním a kožním oddělení, na infekčních odděleních, konají službu na ambulatoriích chirurgických i při roentgenu, vesměs všude; jen v porodnici na gynaekologickém oddělení jsou babičky ošetřovatelky civilní; sestry průměrně ošetřují asi 600 nemocných denně. (Oboujazyčná.)

13. *Svatý Kopeček, dům kongregace*; založen 1883. Je tam stále 5 sester. Vedou dětskou útulnu, dávají hodiny hudební, spravují malé domácí hospodářství; zároveň slouží tato filiálka ku zotavení sester bližších domů. (Český.)

14. *Sírotčinec Nové Sady, dům kongregace*; založen roku 1860. Je tam 20 sester; mají k ošetření a vedení 50 sirotek a 20 slabomyslných; zároveň mají českou a německou dívčí školu, zhotovují kostelní paramenta všeho druhu, pěstují zahradnictví a domácí hospodářství. (Oboujazyčný.)

15. *Odry (Odrau), školní dům sester*; založen 1867. Působí tam 20 sester, mají školy, pensionát, školu hospodářskou, hudební a ručních prací. (Německý.)

16. *Rýmařov (Römerstadt), škola, dům řádu*; založena roku 1867; 24 sester učí ve školách, pensionátě, ve škole hospodyňské, škole ručních prací všeho druhu; sestry mají dětskou zahrádku, učí hudbě a cizím řečem; vůbec věnují se moderní i praktické výchově dívek. (Německá.)

17. *Rýmařov: městská nemocnice*; služba převzata roku 1912; působí tam 13 sester, ošetřují nemocné, obstarávají kuchyni i prádelnu; průměrně denně asi 120 pacientů. (Něm.)

18. *Stará Ves u Rýmařova: útulna pro děti*; založena 1899 hraběnkou Harrachovou. 3 sestry mají průměrně denně 80 dětí na starosti. (Německá.)

19. *Brunál (Freudenthal): městská nemocnice*; převzata roku 1885; jest tam stále 22 sester, mají ošetřování, pracují v kuchyni, prádelně a zahradě. Denně průměrně 140 nemocných k ošetřování. (Německá.)

20. *Šternberk: městská nemocnice*; převzata roku 1912; jest tam 24 sester, které ošetřují nemocné a obstarávají kuchyni; denně průměrně 160 pacientů. (Německá.)

21. *Šternberk: městský chudobinec*; převzat roku 1904. 7 sester ošetřuje průměrně denně 80 starých lidí. Zároveň jest tam i sirotčinec, denně 40 dětí. (Německý.)

22. *Sanatoř na Pasekách (plicní zemský léčebný ústav)*, převzata roku 1915; 15 sester; ošetřují nemocné, vedou kuchyni a prádelnu, obsluhují roentgen a ambulatorium. Průměrně denně 150 pacientů. (Česká.)

23. *Bílovec (Wagstadt), městská nemocnice*; převzata roku 1909; 7 sester; ošetřují, vedou kuchyni a prádelnu. Průměrně 70 pacientů. (Německá.)

24. *Vítkov (Wigstadt), městská nemocnice*; převzata r. 1904; jest tam zaměstnáno 6 sester; ošetřují, spravují kuchyni, prádelnu, velkou zahradu a domácí hospodářství. Denně průměrně 70 pacientů. (Česká.)

25. *Německá Libina (Deutsch Liebau), městská nemocnice*; převzata r. 1921; jest tam 10 sester; ošetřují, vedou kuchyni a prádelnu; průměrně denně 90 nemocných. (Něm.)

26. *Německá Libina, městský sirotčinec*; převzat byl roku 1927; jsou tam 2 sestry, teprve se zařizují. (Německý.)

27. *Prostějov: městská nemocnice*; převzata byla roku 1900; jest tam stále zaměstnáno 37 sester ošetřováním nemocných; průměrně denně 300 pacientů. (Česká.)

28. *Hranice: městská nemocnice*; převzata r. 1899; 11 sester; ošetřují nemocné, vedou kuchyni a prádelnu; průměrně denně 100 pacientů. (Česká.)

29. *Litovel: zemská útulna pro slabomyslné*; převzata r. 1912; jest tam 8 sester; ošetřují, vaří, perou, pracují v zahradě a v malém hospodářství domácím; průměrně denně 40 pacientů. (Česká.)

30. *Náchod (Čechy): městská nemocnice*; převzata r. 1895; jest tam 25 sester; ošetřují, vedou kuchyni a prádelnu; denně průměrně 160 pacientů.

31. *Heřmanův Městec (Čechy): Nemocnice knížete Kinského*; převzata roku 1905; jsou tam 4 sestry a mají průměrně 25 pacientů denně.

32. *Tovačov: soukromá nemocnice a opatrovna*; od roku 1866 a 1909; 8 sester; opatrují v opatrovně 80 dětí, mají šicí a kuchařský kurs; nemocných ošetřují prům. asi 10 denně.

Jak obsáhlou a požehnanou činnost na poli křesťanského tělesného i duchovního milosrdenství vyvinují tyto prosté sestry Chudáčka Božího! Bůh jejich práci žehnej a vzbud jim hojný a dobrý dorost, aby mohly povždy obsaditi všechna místa, kamž je Prozřetelnost povolala a povolá!

c) Milosrdné sestry brněnské

Roku 1856 založily zbožné sestry Xaverie a Dulcelina Plaňanských v Praze kongregaci milosrdných sester s řcholí III. řádu svatého Františka, aby ošetřovaly nemocné po domech. Tato kongregace, velice oblíbená, jejíž členky jsou nazývány v řeči lidové „šedými sestrami“, byla povolána do Brna spolkem Červeného Kříže, aby sestry ošetřovaly vojíny, když by vypukla válka. Roku 1886 přišly tři sestry, k nimž se pak přidružily ještě jiné, k tehdejšímu biskupovi Františku Sal. Bauerovi. Ten je laskavě přijal a jeho působením založena samostatná kongregace. Roku 1890 usadily se sestry ve vlastním domě v Sirotní ulici. Postavily si i kostel, zasvěcený sv. Rodině, který byl roku 1902 zmíněným biskupem vysvěcen.

Jedna ze tří do Brna povolaných sester, M. Bernardina Hošková, jako zakladatelka převzala vedení kongregace a spravovala ji jako generální představená až do své smrti roku 1922.

S počátku ošetřovaly sestry nemocné na jednom chirurgickém oddělení mužů a pozorovacím oddělení choromyslných žen v zemské nemocnici u sv. Anny a navštěvovaly nemocné po domech. Tímto podomním ošetřováním bylo ošetřeno od začátku ústavu do konce roku 1926 celkem 2859 nemocných.

Postupně přijímala a zařizovala kongregace tyto filiálky:

1894: všeobecná veřejná nemocnice v Mor. Třebové. Odtud odešly sestry roku 1921.

1898: zemský chorobinec v Drnovicích u Vyškova.

1902: všeobecná veřejná nemocnice v Třebíči. Odešly roku 1919.

1906: všeobecná veřejná nemocnice v Jihlavě.

1907: všeobecná veřejná nemocnice v Ivančicích.

1908: chirurgické oddělení (pavilon) v zemské nemocnici u sv. Anny.

1922: tamtéž chirurgická klinika a oční klinika.

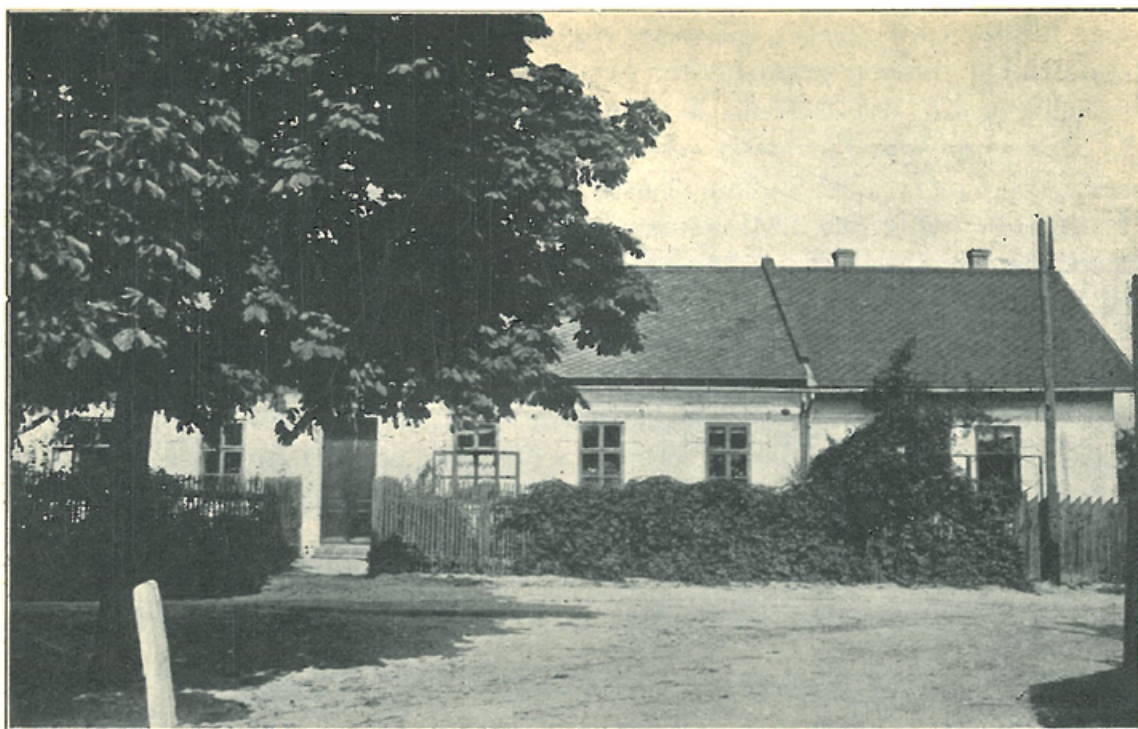
1908: zemská infekční nemocnice na Červeném kopci v Brně.

1916: zemské sanatorium (plicní léčebna) v Jevíčku.

1921: zemská chirurgická nemocnice na Žlutém kopci v Brně.

Za války ošetřovalo na 40 sester raněné a nakažlivými nemocemi stížené vojáky na ruském i italském bojišti, často s velkými obtížemi, zvláště s počátku, dokud nebyly zařízeny lazarety. Neměly nemocné a zraněné kam ukládati, doprava nemocničních potřeb, náradí, prádla, obvazů, potravin a léků vážla.

Mimo to ošetřovaly sestry raněné vojíny v záložních nemocnicích Červeného Kříže v Brně a v Ivančicích, jakož i ve všech klášterech. Za té smutné doby zemřelo 18 sester námahou a nákazou. Jedna sestra zemřela cholerou na ruské frontě. 70 sestrám dostalo se vyznamenání za samaritánské služby.

Klášter křížových sester v Kvasicích (ošetřování nemocných po domech)

Mateřinec křížových sester v Choryni

Po dobu svého trvání udělovala kongregace různé podpory, přispívala na dobročinné účely a spolky atd. Denně poděluje mnoho chudých pokrmů a almužnami.

Dnes působí v kongregaci 185 sester a 17 kandidátek.

Jako příklad činnosti sester budtež uvedena data z roku 1926:

V soukromých bytech ošetřeno 20 nemocných po 728 dní a 931 noci.

Na chirurgické klinice v zemské nemocnici sv. Anny (prof. Dr. Petřivalský): léčeno 3809 nemocných, z nichž 1763 mužů a 2046 žen; operací provedeno 3000 malých, 1949 velkých; ambulantně léčeno 8390 nemocných, na urologii 820, roentgenem 3600, fysikální terapií, diatermií, elektrisací, horským sluncem atd. 652; ošetrovacích dnů 47.135 — sester působilo 54, kandidátky 2.

Oční klinika v zemské nemocnici v Brně (prof. Dr. Slavík): léčeno 1845 žen a dětí, operací provedeno 1045; sester působilo 5.

Zemská chirurgická nemocnice na Žlutém kopci v Brně (přednosta primář Dr. Bakeš): léčeno 4008 nemocných, z nichž 2232 mužů a 1776 žen; operací provedeno 2075 velkých, 1720 malých; ambulantně léčeno 2170 nemocných, horským sluncem a roentgenem 2315. Sester působilo 26, kandidátek 5.

Infekční zemská nemocnice na Červeném kopci v Brně: léčeno trachomu 191, tyfu 349. Sester dle potřeby působilo 12 až 18.

V jiných ústavech:

Zemský zaopatřovací ústav v Drnovicích u Vyškova (chorobinec): v ošetřování je 130 chovaneč, ošetrovacích dnů 46.376. Sester působilo 12.

Všeobecná veřejná nemocnice v Jihlavě: léčeno 4589 nemocných, z nichž 2345 mužů a 2244 žen. Operací provedeno 2480; roentgenem léčeno 1573 nemocných, horským sluncem 3110; ambulantně léčeno 5340 nemocných. Sester působilo 27.

Všeobecná nemocnice v Ivančicích: 2060 mužů, žen a dětí; operací provedeno 960, ambulantně léčeno 1025 nemocných, ozařováno a roentgenem léčeno, po případě vyšetřeno, 1500 chorých. Sester působilo 16.

Zemské sanatorium (léčebna plicní) v Jevíčku: ošetřováno bylo 1017 žen, 72 dětí; ošetrovacích dnů bylo 89.728. Prozkoumána krev u 900 nemocných různými metodami; v roentgenu zhotoveno na 800 snímků plic, diapositivů na 400. Sester působilo 26, 1 kandidátka.

Ve všech zmíněných ústavech obstarávají, po případě řídí kuchyni, prádlo, v některých domech hospodářství a podobně.

Mimo ošetřování nemocných činny jsou sestry při operacích všeho druhu, obstarávají laboratoria bakteriologická, histologická, roentgenologická, léčení fysikální terapií, diatermií, horským sluncem a podobně se všemi příslušnými pracemi.

d) Sestry sv. Kříže

Kongregaci založil roku 1852 P. Theodorus Florentini z řádu kapucínů († 1865), aby ošetrovaly nemocné a konaly jiné skutky tělesného i duševního milosrdenství. Působí v nemocnicích, chudobincích, sirotčincích a v katolických školách a pensionátech. Jejich mateřský dům jest v Ingenbohl (kanton Chur ve Švýcarsku), kdež sídlí generální představená.

Do naší vlasti přišly na Moravu roku 1872 a o 2 roky později do Čech (mateřinec v Chebu). Na Moravu byly povolány hraběnkou Aloisií ze Sternberka, rozenou z Hohenlohe, která jim pořídila první útulek v Malenovicích. Brzy poté zřízena škola v Na-

pajedlích, kdež byl i noviciát. Roku 1882 přeložen noviciát do Choryně nad Bečvou, kdež jest zároveň sídlo provinciální představené.

Sestry sv. Kříže působí v 31 filiálkách na Moravě, ve 3 ve Slezsku a v 1 v Čechách. Nejvíce je jich v nemocnicích.

e) Milosrdné sestry z mateřince Sv. Mořice u Münsteru

Tuto kongregaci založil biskup münsterský Jan Jiří Müller roku 1850. 15 filiálek jest v Kladsku.

V arcidiecesi olomoucké jest klášter v Odrách, založený s nemocnicí roku 1901.

4. Milosrdné sestry sv. Vincence z Paula

Sv. Vincenc věnoval svůj život výhradně skutkům milosrdné lásky. Roku 1634 založil ženskou kongregaci, která podle řehole, jím napsané, měla se věnovati ošetřování nemocných, aby sestry posluhovaly v nich samému Kristu. Roku 1668 dostalo se kongregaci schválení od sv. Stolic. Některé mateřince řídí se novou řeholí, schválenou papežem Řehořem XVI. roku 1835. Celá kongregace jest rozdělena na provincie. U nás působí dvě odvětví vincentek: Kongregace sester lásky a družina dívek křesťanské lásky.

A) Kongregace sester lásky

Mateřinec ve Vídni, založený císařovnou Karolinou Augustou roku 1832, byl až do převratu provinčním domem klášterů moravských. Za doby naší samostatnosti tvoří se nová provincie s mateřincem v Kroměříži.

B) Družina dívek křesťanské lásky

Dříve byl mateřský dům ve Štýrském Hradci. Od roku 1924 jest mateřinec v Ladcích u Trenčína. Na Slovensku mají tyto sestry 42 klášterů, v Čechách 3 a na Moravě rovněž 3.

5. Milosrdné sestry sv. Karla Borromejského

Tato kongregace má jméno po sv. Karlu Borromejském, slavném kardinálu sv. Církve, jenž položil svůj život na oltář lásky bliženské, byv po celý život otcem nemocných a chudých. Boromejky byly založeny roku 1632 při špitále sv. Karla v Nančy ve Francii od Richarda Chauvenela. Řeholní předpisy složil jim premonstrát opat Epifanius Louys z Estivalu v Lotrinskách. Brzo utvořilo se několik samostatných provincií, z nichž první byla provincie *pražská*, založená roku 1841. Roku 1879 vznikla provincie *těšínská*.

A) Provincie pražská

Má domy v arcidiecesi olomoucké a v diecesi brněnské: ve Frýdlantě n. O., Místku, Novém Jičíně, Určicích, Brně, Hrušovanech, Jihlavě, Líšni, Nové Říši a Vel. Křídlovicích.

B) Provincie těšínská

Mateřinec v Albrechticích byl zřízen roku 1918 pro kláštery na Moravě a ve Slezsku

z dřívějšího provinciálního domu v Těšíně. Má 36 filiálek s 295 sestrami a 52 novickami. Domy jsou:

a) v arcidiecési olomoucké:

Albrechtice (Albersdorf); založen 1872; pensionát, obecná škola, rodinná škola, opatrovna; od založení bylo vychováno přes 2.000 dítek. Denně bývá 8—10 žebráků podělováno pokrmy a chudé děti dostávají v zimě polévku. Vyučovací řeč jest německá.

Moravský Beroun (Bärn); založen 1887; městská nemocnice.

Andělská Hora (Engelsberg); založen 1885; od počátku ošetřeno 1881 nemocných; chudí dostávají denně polévku.

Lipník; založen 1899; nemocnice; epidemické oddělení; od počátku ošetřeno přes 20.000 nemocných. Podomním ošetřováním ošetřeno na 1.500 nemocných.

Uničov (Mährisch Neustadt); založen 1884; dětské jesle; opatrovna; škola ženských ručních prací. Denně ošetřováno na 80 dětí a vyučováno 20 dívek. Mimo to vedou sestry soukromý sirotčinec.

Šumperk (Mährisch Schönberg); založen 1895; a) zemská nemocnice; denně na 200 nemocných. Od počátku ošetřeno na 40.000 pacientů. b) Od roku 1901 působí sestry v městském chudobinci, založeném nadací faráře Františka Urtlaufa. Denně ošetřováno kolem 70 starců a stařen; od založení ošetřeno na 300 osob.

Vítkovice; a) Od roku 1881 *klášterní školy*: mateřská, obecná, občanská a ručních prací. Od založení vyučováno celkem 34.000 dětí. Za války byl ve školní budově vojenský lazaret, v němž ošetřily sestry 15.803 vojíny. Ústav má krásnou veřejnou knihovnu. Vyučovací řeč jest česko-německá. b) Od roku 1890 působí sestry v *závodní nemocnici* (*Gutmannově*). Ročně ošetřují na 5.700 nemocných v nemocnici a na 40.000 ambulantních. c) Od roku 1899 vedou sirotčinec; denně ošetřují na 150 sirotků, většinou po zemřelých dělnících.

b) V diecési brněnské:

Chudobinec v *Moravci*.

c) V diecési vratislavské:

Einriedel u Vrbna; založen 1881; nemocnice a vodoléčebný ústav sv. Josefa; útulek starých sester; chorobinec; opatrovna. Ošetřeno na 600 chorých; vodou se léčilo na 3.500 nemocných; do opatrovny dochází 40 dětí denně.

Endersdorf u Zukmantlu; opatrovna.

Frývaldov (Freiwaldau); a) *nemocnice sv. Alžběty*; založena 1877; denně na 60 nemocných; od počátku na 19.000 nemocných. b) *Opatrovna*; založena 1886; denně 120 dětí; 40—50 dostává denně teplou polévku; o vánocích 100 dětí nadílku; od založení ošetřeno na 4.500 dělnických dětí. c) *Městský chorobinec*; založen 1910; 50 postelí; od počátku ošetřeno na 100 starých lidí. Za války stravováno na 900 vojáků. d) *Sirotčinec*; založen 1911; denně 30 sirotků.

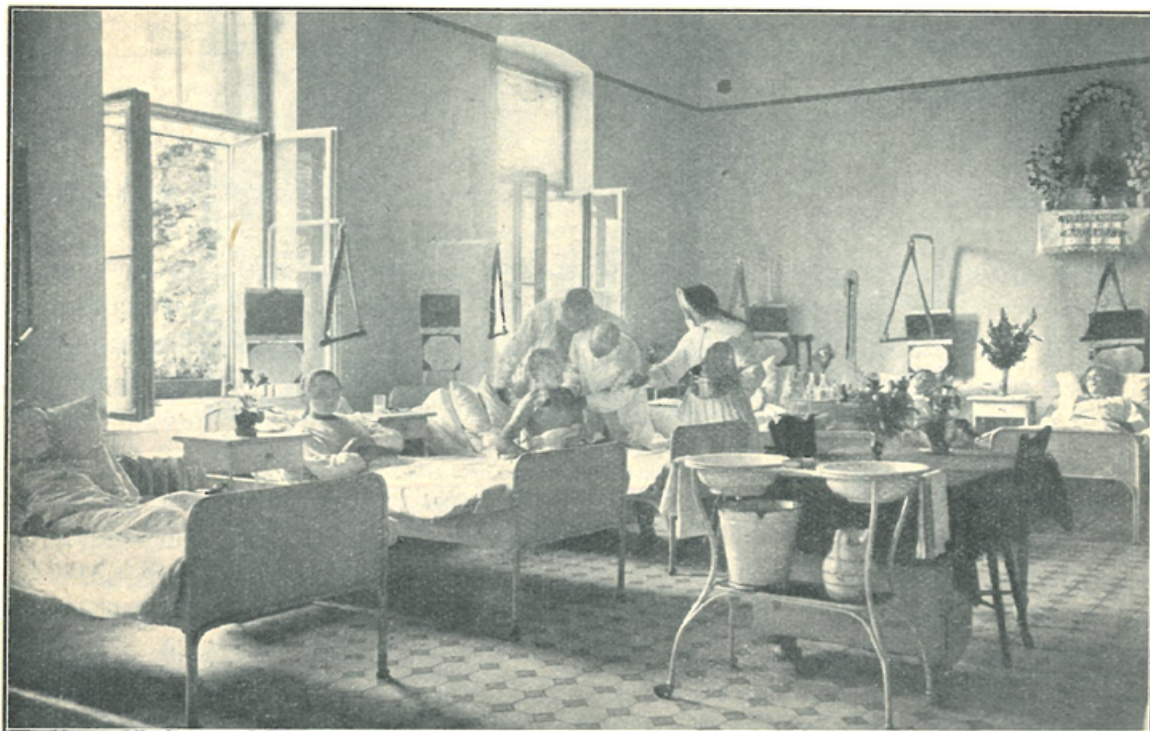
Frýdek; sirotčinec; založen 1877; denně 45 sirotků; od založení 1.600. Sestry navštěvují nemocné po domech.

Javorník (Jauernig); a) *městská nemocnice*, založena 1889; od založení ošetřeno 1950 nemocných v nemocnici a na 600 nemocných po domech; b) *městský chorobinec*; založen 1916; denně 15 starců. c) (Johannesberg u Javorníku), kníž.-biskupský *sirotčinec sv. Jindřicha*. Založen byl z odkazu vratislavského biskupa Dra Jindřicha Foerster, jenž odkázal před svou smrtí († 20. října 1881) 60.000 zlatých na založení sirotčince. Roku 1883 přišly tři sestry boromejky, aby opatrovaly 15 sirotků. Roku 1896 byl dům rozšířen

a nyní jest tam místo pro 40 dětí. Jsou přijímány od 6. roku věku a pobudou v ústavě do skončeného 14. až 15. roku. Denně jest 35 sirotků. Od počátku 180 dětí. Ústav jest vydržován biskupem vratislavským.

Jungferndorf; ambulance; ošetřeno dosud 980 nemocných.

Karvinná: a) *opatrovna*; založena 1896; 200 dětí denně opatrováno; od začátku ústavu přes 5.000 dětí. Denně dostávají stravu nejen děti, nýbrž i studenti a žebráci. b) *Závodní nemocnice* pro horníky; od roku 1898; za rok bývá ošetřeno 700—800 nemocných a přes 2.000 léčí se ambulantně. c) *Městská nemocnice* od roku 1904; ročně ošetřováno 536 nemocných.

Mateřinec sester boromejek, Albrechtice

Oberschaar u Albrechtic; založen 1917; plicní ozdravovna; nemocných je přes 100, od založení ústavu léčilo se jich na 2.000; asi 40 procent jich zemřelo.

Orlová: a) *klášterní školy*; založena 1877; dnes sedmitřídní obecná škola dívčí; dnes vyučuje tam 6 sester a 1 laička; 2 sestry vyučují hudbě a 2 ženským ručním pracím. Roku 1926 chodilo 215 dívek; od založení ústavu vychováno celkem přes 3.000 žákyň. b) *Závodní nemocnice Gutmannova*; založena 1902; denně ošetřováno kolem 150 nemocných; roku 1926 působilo 26 sester. Od počátku ústavu ošetřeno přes 40.000 pacientů. c) *Český sirotčinec*; data nedošla.

Třinec; závodní nemocnice; založena 1898; od počátku ošetřeno přes 25.000 nemocných.

Vidnava (Weidenau); a) *klášterní škola*; založena 1868; založena nadací biskupského komisaře Wache-ho; jest tam pensionát, pětitřídní obecná škola a opatrovna. Od založení vyučováno kolem 5.500 dětí. Mnoho chudých dostává denně stravu a podporu; b) Sestry vedou též oekonomii v biskupském semináři.

Zukmantl; a) *městská nemocnice*; zal. 1901; denně 14 těžce nemocných; celkem ošetřeno přes 2.000 nemocných. b) *Sirotčinec*; zal. 1910; denně ošetřováno kolem 20 sirotků.

Slezská Ostrava; dětské jesle, česká mateřská školka; založena 1889; založil kanovník Jan Bitta. Nyní působí tam 5 sester. Mateřskou školu navštěvuje 60 dětí; v jeslích jest 11 batolátek. Do kláštera docházejí i nemocní na ambulantní léčení.

Český Těšín; zotavovna pro staré sestry a sirotčinec.

6. Kongregace chudých školských sester pod ochranou Matky Boží (*de Notre-Dame*)

Povstala roku 1833 v Neumburku v Bavorsku na popud dómského faráře, potomního biskupa Jiřího Michala Wittmanna a sice podle řehole sv. Augustina, doplněné stanovami sv. Petra Fouliera. Tato kongregace jest dnes nejvýznamější kongregací školských sester katolického světa.

A) Česko-moravská provincie — mateřinec Horažďovice

Byla založena v roce 1853 prostým vesnickým kaplanem P. Gabrielem Schneidrem v šumavské vsi Hiršově. Svůj mateřinec má v Horažďovicích n. Otavou v Čechách. Vyučuje a vychovává mládež středního stavu, děti osiřelé, opuštěné, hluchoněmé, zmrzácelé, opatruje maličky v jeslích, starce a stařeny v asylech; vede s povolením Říma domácnost v některých ústavech vychovávacích, zejména v kněžských seminářích.

Za 70 let rozšířila se tak, že působí v republice československé ve 109 domech, v Americe v 10 domech. V roce 1926 měla 1033 členek (865 profesek, 48 novic, 220 aspirantek), jež pracovaly: ve 2 ústavech pro vzdělání učitelek, v 1 ústavě pro vzdělání pěstounek, ve 2 rodinných školách, v 6 školách občanských, v 10 školách obecných (veskrze s právem veřejnosti), v 11 pensionátech, ve 4 ústavech pro hluchoněmé, ve 4 soukromých školách ženských ručních prací, v 37 sirotčincích, ve 3 školách mateřských, v 62 opatrovnách, ve 2 jeslích, v 1 útulku pro batolata, ve 4 denních útulcích dětských, v 6 asylech pro starce a stařeny, v 1 útulku pro dívky mravně ohrožené, v domě ošetřovatelek Červeného Kříže, ve 4 kněžských seminářích, v 3 chlapeckých seminářích. V 25 domech udělovalo se domácí vyučování ženských ručních prací a v 17 domech vyučovalo se hudbě a cizím jazykům. Některé odborné a literární učitelky léto kongregace působí dosud na veřejných školách: v Hradci Králové, v Chrasti, v Kladně, v Kinžvartě, v Mariánských Lázních, v Novém Bydžově a v Úšovicích. Před převratem bylo těchto státních řeholních učitelek nepoměrně více.

Školy a pensionáty výše uvedené jsou většinou kongregační; ostatní ústavy jsou buď okresní, nebo obecní, nebo vrchnostenské, spolkové a nadační.

Na Moravu byly školské sestry de ND z mateřince horažďovického povolány po prvé v roce 1885 a působí tu a ve Slezsku nyní ve 12 domech.

B) Provincie moravská — mateřinec Slavkov

Povstala z provincie vřatislavské, založené roku 1851. Roku 1923 oddělilo se 9 domů na Moravě a ve Slezsku se 167 sestrami a byla utvořena nová provincie.

Má tyto kláštery: v diecési brněnské: *Slavkov*: založený roku 1883, od roku 1923 mateřinec; česká škola obecná a měšťanská, škola kuchařská, škola mateřská, opatrovna, pensionát. — V arcidiecési olomoucké: *Krnov*: založený roku 1878, obecná a měšťanská škola, jednoroční kurs pro učitelky, škola ručních prací, škola mateřská, opatrovna; působí tam 24 sestry. *Velké Heraltice (Gross-Herrlitz)*: založený roku 1898, obecná dvojtřídková, soukromné vyučování žaček, škola ručních prací, kurs vaření, mateřská škola,

Skupina raněných vojáků v ústavě v Rýmařově

Bedřichův chorobinec v Kroměříži

pensionát; 10 sester. — V diecési vratislavské: *Javorník (Jauernik)*: založený roku 1859, škola obecná a měšťanská, jednoroční kurs pro učitelky, škola mateřská, škola ručních prací, pensionát; 23 sestry. *Zuckmantel*: založeno roku 1872, škola obecná a měšťanská, škola ručních prací, škola mateřská; 17 sester. *Weisswasser*: založený roku 1872, jednotřídní škola rodinná a pensionát; 36 sester. Jest tam útulek starých a práce neschopných sester. *Karvinná* (Jindřichova kolonie): založený roku 1894, škola obecná a opatrovna; 11 sester. *Nový Bohumín*: založený roku 1900, škola obecná a měšťanská, jednoroční kurs pro učitelky, škola ručních prací, škola mateřská a pensionát; 23 sestry. *Karvinná* (asyl): založený roku 1915, škola ručních prací a škola mateřská; 5 sester. V arcidiecési olomoucké jest ještě klášter v Hlubčicích (Pruské Slezsko), který patří mateřinci vratislavskému. Byl založen 1867; jest tam škola rodinná, škola ručních prací, škola mateřská a pensionát; 50 sester.

7. Kongregace mariánských sester

Sestry Panny Marie založil kněz Jan Schneider, farář při kostele sv. Matěje ve Vratislavě, roku 1854. Založil nejprve spolek na ochranu a podporu služebných. Péče o ně byla svěřena několika zbožným a zkušeným dámám. Roku 1855 zakoupen dům a jeho přízemní místnosti zřízeny k účelům spolku. Roku 1863 utvořila se ze zmíněných obětavých dam — vůdkyň ústavu — církevní kongregace pod ochranou Panny Marie a sv. Růženy Limánské. Sestry začaly vyvíjeti horlivou činnost. Zařídily si pensionát pro výchovu dívčí mládeže a útulnu pro stařeny. Roku 1897 byla schválena kongregace sv. Stolicí. Brzo rozšířila se činnost sester i do jiných měst diecése vratislavské a odtud do Slezska. Poněvadž se věnovaly i ošetřování nemocných, založily si v Berlíně vlastní nemocnici, aby se tu sestry vzdělávaly za ošetřovatelky nemocných po domech. Dnes věnují se této ambulantní péči sestry v 90 řeholních domech. Mimo to věnují se ošetřování chudých dětí v mateřských školkách a výchově dítek za řádné hospodyně. Ještě větší pole činnosti otevřelo se sestrám, když byly povolány do Branice, kdež působí v přítomnosti na 100 sester v ústavě pro choromyslné, založeném katolickým prelátem Nathanem.

Veliká úmrtnost batolátek za války a po válce přiměla sestry k tomu, aby se věnovaly v celé řadě svých filiálek výživě a péči o tyto nejmenší tvorečky Boží.

Dnes má kongregace 100 domů, asi 800 sester v diecési vratislavské, v pruské části arcidiecése pražské a arcidiecése olomoucké, v diecési paderbornské a v apoštolských administraturách v Tüztzu a Kattowicích.

V pruské části arcidiecése olomoucké má kongregace tyto domy:

Branitz (Branice) — ústav pro duševně choré.

Branitz (Branice) — ústav Panny Marie — ošetřování choromyslných, opatrovna.

Branitz (Branice) — výchovný ústav.

Bladen (Vladěnin) — klášter Srdce Páně — ošetřování nemocných, opatrovna.

Bleischwitz (Blišnice) — ústav Panny Marie — ošetřování nemocných, opatrovna.

Deutsch Neukirch (Nová Cerekev) — domov sv. Josefa — ošetř. nemocných, opatrovna.

Hohendorf (Bohúchválovy) — ústav Panny Marie — ošetřování nemocných, opatrovna.

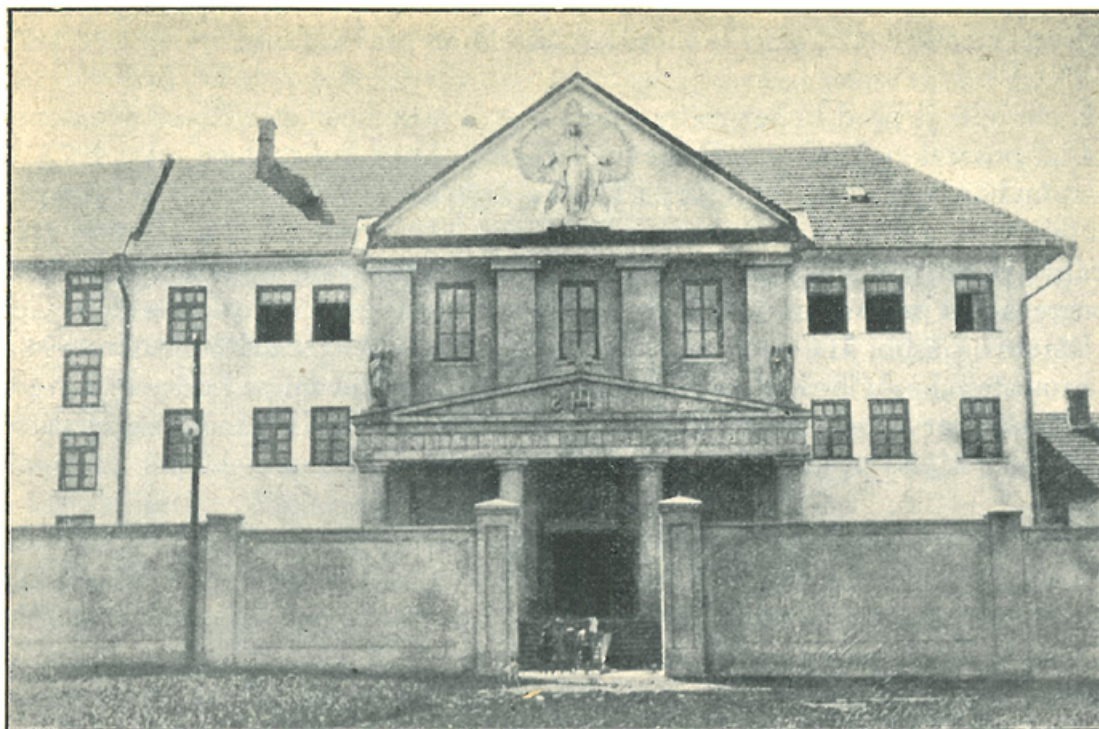
Lowitz (Levice) — ústav Panny Marie — ošetřování nemocných, opatrovna.

Possnitz (Posutice) — ústav Panny Marie — ošetřování nemocných, opatrovna.

Tropplowitz (Opavice) — ústav Srdce Páně — ošetřování nemocných, opatrovna.

Wanowitz (Vojanovice) — klášter Neposkvr. Početí — ošetř. nemocných, opatrovna.

Zauchwitz (Suchá Pština) — ústav Panny Marie — ošetřování nemocných, opatrovna.

Dům těšitelek v Rajhradě

Cyrilometodějský ústav v Brně

8. Sestry sv. Hedviky

Kongregace založena zbožným charitativním knězem Robertem Spiske ve Vratislavě roku 1859. Úkolem sester bylo: vychovávat děti opuštěné a zpustlé, pečovat o dívčí mládež, chránit ji před nebezpečím ztráty víry a mravnosti, ošetřovat nemocné. Během 14 let povstalo již 9 domů. Církevně byla schválena kongregace roku 1872. Když v kulturním boji byly vyhnány sestry z Pruska, uchýlily se na Moravu, kdež jim poskytl útulku tehdejší kardinál Fürstenberg roku 1878 v Nezamyslicích. Po 12letém vyhnanství vrátily se do Vratislavy, avšak některé sestry zůstaly již v Nezamyslicích. Dnes má kongregace 4 provincie: německou, polskou, dánskou a československou. Celkem v 64 klášterích působí 514 sester se sliby, 42 novic a 47 kandidátek. Roku 1894 utvořila se samostatná provincie, dnes československá s mateřincem ve Fryšavě (dříve v Nezamyslicích). Sestry konají podle svých řeholních předpisů výhradně práci charitativní, již se věnují v zájmu trpícího lidstva z větší části úplně zdarma nebo jen za nepatrnou odměnu.

Přehled ústavů na Moravě: a) Arcidiecese olomoucká: 1. Sirotčinec v Nezamyslicích, 2. opatrovna v Němčicích, 3. nemocnice v Buchlovicích, 4. nemocnice v Moravské Třebové, 5. okresní nemocnice v Moravské Červené Vodě. b) Diecése brněnská: 6. Sirotčinec v Tasovicích, 7. opatrovna v Sedlešovicích, 8. sirotčinec v Mikulově, 9. opatrovna v Mikulově, 10. nemocnice v Mikulově, 11. opatrovna a podomní ošetřování nemocných v Lukách u Jihlavy, 12. ústav pro slabomyslné ve Fryšavě, 13. mateřská školka v Hodonicích. c) V Čechách: Chudobinec v Křivoklátě, okres. nemocnice v Zacléři, sirotčinec a podomní ošetřování nemocných v Pilnikově, mateřská školka v Králíkách, mateřská školka v Trutnově, podomní ošetřování nemocných ve Vlčicích u Trutnova, nemocnice v Maršově, mateřská školka v Maršově, sirotčinec v Českém Dubě, chorobinec v Lamperticích u Trutnova, chorobinec v Chrástově, podomní ošetřování nemocných v Miroslavi, podomní ošetřování nemocných v Dolním Hedeči u Králík.

V těchto 26 ústavech působí 161 sester, 12 novic a 6 kandidátek.

Na těchto stanicích milosrdenství jest vychováváno a stravováno stále celkem 300 dětí a mimo to opatrují sestry 540 dětí v denních útulnách a mateřských školkách. V nemocnicích ošetřují 400 nemocných, z nichž jest 112 starců, stařen a různých neduživých osob. Domy v Křivoklátě, Buchlovicích, Němčicích, Nezamyslicích a Lukách jsou české, ostatní německé.

9. Služebnice Srdce Ježíšova u Kravařích na Hlučínsku

Tato kongregace byla založena ve Francii v roce 1866. Mateřinec jest ve Vídni, odkudž přišly služebnice nejsvětějšího Srdce Ježíšova do Kravař roku 1902. Roku 1905 usadily se v nové budově a podle přání arcibiskupského komisaře Ignáce Maisse, který je povolal, věnovaly se výchově zanedbané mládeže, jejichž rodiče museli si vydělávat chleba v cizině.

Roku 1913 dostalo se sestrám od pruské vlády povolení, aby zařídily v ústavě opatrovnu pro děti, školu ručních prací a hospodyňskou školu. Kromě toho pečují 2 sestry o chudé a nemocné. Jedna sestra pečuje v Masarykově lize o kojence a o nemocné tuberkulosou. Při ústavě byl založen duchovní spolek čestné strážce Božského Srdce, který hned v prvním roce založení měl 500 členů.

V době války odebraly se 3 sestry do polní nemocnice, kdež jedna z nich po dvou měsících svého působení umřela jako oběť lásky na tyfus.

Roku 1921 byla odevzdána mateřská školka pod správu ústřední Matice školské. Jiná mateřská školka, v níž vyučují sestry, jest vydržována Maticí lidové osvěty. Obě školky mají 120 dětí. Hospodyňské škole dostalo se v roce 1926 státního schválení. V ročníku 1926 bylo 58 žáků. Roku 1925 byl ústav prohlášen za provinciální dům v republice československé.

10. Milosrdné (šedé) sestry sv. Alžběty

Kongregace tato založena roku 1842 v Nizze, aby její členky ošetřovaly nemocné. Od roku 1890 jest mateřinec ve Vratislavě. Od roku 1877 působí ve Slezsku, kdež jest vikariátní dům v Krnově. Její členky řídí se stanovami sepsanými na základě řehole sv. Augustina. Ve Slezsku mají 3 domy v Krnově (chorobinec, městská nemocnice, sirotčinec). Na Hlučínsku mají v Hlučíně dva domy (útulna „Richterianum“ a nemocnice).

Vedle toho mají 8 domů v pruské části arcidiecése olomoucké. — Celá kongregace má nyní 440 klášterů a 4300 sester.

11. Dcery Božské lásky (Filiae Div. Caritatis — Institutum Marianum)

Lid nazývá tyto sestry obyčejně sestrami mariánskými. Byly založeny roku 1868 od Františky Lechnerové ve Vídni podle řehole sv. Augustina, aby pečovaly o zaopatření služebných děvčat, o výchovu sirotek a aby se staraly o sestárle, práce neschopné ženy. Dnes má kongregace 70 domů se 2000 sester.

Roku 1919 zřídila se československá provincie; sídlo provinciální představené jest v Praze II., Ječná 53. Československá provincie věnuje se těmto účelům: 1. Poskytuje bezplatného přístřeší a stravy dívkám, které hledají službu, a obstarává jim vhodná místa. 2. Vychovává a vyučuje chudé sirotky a svěřenky. 3. Přijímá a ošetřuje zdarma nemajetné, práce již neschopné stařenky. 4. Vychovává a vyučuje slabomyslné dívky. 5. V „Domovinách“ přijímá na byt a stravu studentky, úřednice a starší lidi.

12. Dcery Božského Spasitele

Kongregace založena v minulém století a měla mateřinec ve Vídni. Roku 1891 přišlo 5 sester do Znojma a ujal se ošetřování nemocných v tamní nemocnici, jichž bylo 80. Roku 1898 byl založen infekční pavilon pro 50 nemocných. Roku 1906 ošetřovaly již 260 nemocných denně. Po převratě o 180—200 nemocných denně, ročně o 2780. V posledních letech byl zařízen mateřský dům v Bratislavě. Dnes jest ve veřejné nemocnici znojmské činny přes 20 sester Čechoslovenek.

13. Sestry III. řádu sv. Norberta

Sv. Norbert založil roku 1120 spolu s mužským řádem i řád pro ženy, aby rozjímavým životem a modlitbou podporovaly apoštolskou činnost kněží. Po zrušení těchto klášterů II. řádu povstala u nás v nejnovější době kongregace III. řádu sv. Norberta s mateřincem na sv. Kopečku.

Byla založena roku roku 1903 premonstrátem Vojtěchem Frejkom.

14. Těšitelky Božského Srdce Páně

Počátkem roku 1910 počalo několik dam ze spolku sv. Josefa v Brně vyhledávat a bezplatně se starati o chudé opuštěné nemocné, kteří buď nemohli býti přijati do nemocnic a chudobinců, nebo o které se nikdo nestaral. Později pro nedostatek času vydržována k tomu účelu jedna milosrdná sestra, která místo nich tuto službu konala.

Roku 1912 utvořil se zvláštní „*Spolek pro domácí ošetřování chudých nemocných*“, který vydržoval 4 ošetřovatelky z povolání.

Na jaře 1916 byl zakoupen dům v Šeříkové ulici číslo 1 v Brně pro několik ošetřovatelek, které se spojily v samostatnou kongregaci „*Sester chudých nemocných*“ (těšitelky Božského Srdce Ježíšova). Tato kongregace se vydrží z věn sester a ze soukromého společného majetku.

Koncem roku 1916 bylo 6 sester, 31. prosince 1922 již 20. — Dům v Brně byl mateřincem až do roku 1927, kdy byl mateřinec přeložen do nového domu v Rajhradě. Těšitelky působí též v Praze a od roku 1928 v Kolíně.

15. Družina cyrilo-metodějská pro kulturní a charitativní potřeby lidu na Moravě

Založena byla roku 1924 mariánskou kongregací katolických učitelek moravských. Její účel jest: 1. Členky mají přispívati k rozšíření a zachovávání víry cyrilo-metodějské v našem národě konáním skutků křesťanské lásky v různých ústavech a školách. 2. Svou činností katechetickou mezi mládeží mají působiti na obnovení ducha Kristova a podporovati apoštolskou činnost kněží.

Proto zřizuje družina. 1. Ústavy a školy vychovávací a dobročinné; 2. přijímá, vychovává i vyučuje schopné dívky pro tyto účely.

Družina zřídila: 1. Ústav cyrilo-metodějský v Brně, Lerchova 65, pro děti duševně úchylné; 2. Ústav cyrilo-metodějský ve Skaličce u Hranic (p. Kelč), pro děti epileptické; 3. Ústav cyrilo-metodějský na Velehradě pro děti encephalitické (choré z následků chřipky); 4. Vede domácí hospodářství v exercičním domě „Stojanovce“ na Velehradě.

16. Družina sester sv. Rafaela

Založena roku 1908 farářem, konsistorním radou Kašparem Dundou v Moravci. Sestry III. řádu sv. Františka, které dosud nemají formy církevní kongregace, působí ve vodo-léčebném ústavě v Moravci, v sirotčinci v Biskupicích u Hrotovic, v městském chodobinci, chodobinci a sirotčinci v Sušici a v opatrovně v Jenšovicích u Mělníka.

PŘEHLED KATOLICKÝCH ŘADŮ,
kongregací a ústavů sociálně-zdravotních i výchovných, soukromých i veřejných v zemi
moravsko-slezské, v nichž působí katoličtí řeholníci a řeholnice bez rozdílu národností.

a) podrobný:

Běž. číslo		Jméno a rok založení řehole (kongregace)	Mateřinec	Jméno a druh ústavu	Místo	Diecése
1	1	<i>Milosrdní bratři (1853)</i>	Praha	Nemocnice	Prostějov	Olomouc
2	2			Nemocnice	Vizovice	"
3	3			Z. útul. pro epileptiky	"	"
4	4			Nemocnice	Valtice	Brno
5	5			Nemocnice	Brno	"
6	6			Zem. chorobinec	"	"
7	7			Nemocnice	Letovice	"
8	1	<i>Řád cis- terciáček (1233) obn. 1901</i>	Předkláš- teři u Tišnova	Jednor. škola rodin.	Předklášteří	Brno
9	2			5měs. škola rodinná		
10	3			3měs. več. kurs vař.		
11	4			Pensionát pro dívky		
12	1	<i>Řád voršilek (1618)</i>	Olomouc	Obecná dívčí škola	Olomouc	Olomouc
13	2		"	Občan. dívčí škola	"	"
14	3		"	Kurs žen. ruč. prací	"	"
15	4		"	Pensionát pro dívky	"	"
16	5		Přestavlky	Kurs žen. ruč. prací	Přestavlky	"
17	6		"	Pensionát pro dívky	"	"
18	7		Brno	Něm. mateř. škola	Brno	Brno
19	8		"	Něm. obecná škola	"	"
20	9		"	Škola žen. ruč. prací	"	"
21	10		"	Pensionát pro dívky	"	"
22	11		Frývaldov	Něm. obecná škola	Frývaldov	Vratislava
23	12		"	Něm. občan. škola	"	"
24	13		"	Něm. dív. 2r. obch. šk.	"	"
25	14		"	Něm. 3r. prům. šk.	"	"
26	15		"	Rodinná škola	"	"
27	16		"	Pensionát pro dívky	"	"
28	1	<i>Řád alžbělinek (1749)</i>	Brno	Nemocnice	Brno	Brno
29	1	<i>Kongreg. řádu něm. rytířek (1198) obn. 1840</i>	Opava	Něm. obecná škola	Opava	Olomouc
30	2			Něm. občan. škola	"	
31	3			Nemocnice	"	
32	4			Něm. mateř. škola	Andělská Hora	
33	5			Něm. obecná škola	"	
34	6			Něm. obecná škola	Bruntál	
35	7			Něm. občan. škola	"	

Běž. čís.		Jméno a rok založení řehole (kongregace)	Mateřinec	Jméno a druh ústavu	Místo	Diecése
36	8	<i>Kongreg. řádu něm. rytířek (1198) obn. 1840</i>	Opava	Nemocnice	Bruntál	Olomouc
37	9			Městský chorobinec	"	
38	10			Chlapecký seminář	"	
39	11			Něm. mateř. škola	Vrbno	
40	12			Něm. obecná škola	"	
41	13			Něm. obč. škola	"	
42	14			Nemocnice	"	
43	15			Něm. obecná škola	Brunzeif	
44	16			Nemocnice	"	
45	17			Něm. obecná škola	Dol. Dl. Loučka	
46	18			Nemocnice	"	
47	19			Všeob. nemocnice	Uničov	
48	20			Všeob. nemocnice	Dvorce	
49	21			Něm. šk. hospodyn.	Hor. Dl. Loučka	
50	22			Něm. mateř. škola	"	
51	1	<i>Kongreg. sester dominikánek (1206, obnovena 1889)</i>	Řepčín	Sirotčinec	Bojkovice	Olomouc
52	2			Učitel'ský ústav	Olom.-Řepčín	
53	3			Úst. domácích nauk	"	
54	4			Obecná cvič. škola	"	
55	5			Mateřská škola	"	
56	6			Kuchař.-hosp. kurs	"	
57	7			Soukr. odb. šk. pro ž. pov. s práv. veř.	"	
58	8			Občanská škola	"	
59	9			Pom. šk. pro slabom.	Klimkovic	
60	10			Kuchař.-hosp. kurs	"	
61	11			Mateřská škola	Kokory	
62	12			Kuchař.-hosp. kurs	"	
63	13			Obecná škola	Liptál	
64	14			Občanská škola	"	
65	15			Sirotčinec	"	
66	16			Kuchař.-hosp. kurs	"	
67	17			Sirotčinec	Morkovice	
68	18			Kuchař. hosp. kurs	"	
69	19			Sirotčinec	Křelov	
70	20			Stát. 2tř. obec. šk.	Vlaštovičky	
71	21			Sirotčinec (Mar. úst.)	Přerov	
72	22			Hudební škola	"	
73	23			Kuchař.-hosp. kurs	"	
74	24			Městský sirotčinec	"	
75	25			Katol. škola	Hošťálková	
76	26			Katol. škola	Pržno	
77	27			Úst. pro duš. úchyl.	Viceměřice	

Běž. číslo		Jméno a rok založení řehole (kongregace)	Matčinec	Jméno a druh ústavu	Místo	Diecése
78	28	<i>Kongreg. sester do- minikánek (1206, obnovena 1889)</i>	Řepčín	Kuchař.-hosp. kurs	Brno	Brno
79	29			Hudební škola	"	
80	30			Pensionát	"	
81	31			Úst. pro slabomyslné	Střelice	
82	32			Mateřská škola	Předklášteří	
83	33			Chudobinec	"	
84	34			Ústav pro slepce	Chrlice	
85	35			Ústav pro slepce	Nové Hvězdlice	
86	36			Opatrovna a mateř. šk. pro slepé děti	Jundrov	
87	37			Obecná škola	Jesenná	
88	38			Mateřská škola	Vyškov	
89	39			Občanská škola	"	
90	40			Soukr. šk. pro ž. pov.	"	
91	41			2letá škola rodinná	"	
92	42			Celov. kurs šití šatů	"	
93	43			5měs. kurs šití šatů	"	
94	44			Škola kuchařská	"	
95	1	<i>Sestry františ- kány Neposkvr. Početí P. Marie (1850)</i>	Přerov	Mateřská škola	Přerov	Olomouc
	2			Útul. Anežky Přem. pro děti zanedbané	"	
96				Soukr. obecná škola	"	
97	3			Soukr. občan. škola	"	
98	4			Soukr. 2r. rod. škola	"	
99	5			Soukr. kuchař. škola	"	
100	6			1r. šk. žen. ruč. prací	"	
101	7			Dámské krejčovství	"	
102	8			Soukr. hudeb. škola	"	
103	9			Pensionát	"	
104	10			Mateřská škola	Uherský Brod	
105	11			Okresní dět. domov	"	
106	12			Pracov. ž. ruč. prací	"	
107	13			Dětská útulna	Prostějov	
108	14			Něm. mateř. škola	Mor. Třebová	
109	15			Pokrač. dívčí kurs	"	
110	16			Soukr. n. 2tř. obch. šk.	"	
111	17			Soukr. n. 2tř. rod. šk.	"	
112	18			Pensionát	"	
113	19			Něm. výchov. ústav pro slabomysl. děti	Šternberk	
114	20			Sirotčinec	"	
115	21			Něm. mateř. škola	"	
116	22			Něm. obecná škola	"	
117	23					

Běž. číslo		Jméno a rok založení řehole (kongregace)	Mateřinec	Jméno a druh ústavu	Místo	Diecése
118	24	<i>Sestry františ- kánsky Neposkr. Početí P. Marie (1850)</i>	Přerov	Dívčí pokrač. kurs	Šternberk	Olomouc
119	25			Pensionát	"	"
120	26			Mateř. škola něm.	Budišov	"
121	27			Něm. dětská útulna	"	"
122	28			Prac. žen. ruč. prací	"	"
123	29			Dětské jesle	Diváky	Brno
124	30			Mateřská škola	"	"
125	31			Obecná dívčí škola	"	"
126	1	<i>Ses. N. P. (1846)</i>	Eggenberg	Něm. školy	Slavonice	Brno
127	1	<i>Milosrdné sestry františ- kánsky (1853)</i>	Opava	Podom. ošetř. nem.	Opava	Olomouc
128	2			Sanatorium	"	
129	3			Městský chudobinec	"	
130	4			Zemská nemocnice	"	
131	5			Z.úst. pro nerv. choré	"	
132	6			Podom. ošetř. nem.	Olomouc	
133	7			Městský chudobinec	"	
134	8			Zemská nemocnice	"	
135	9			Dětské jesle	"	
136	10			Sanat. dra Koutného	"	
137	11			Sirotčinec	"	
138	12			Chorob. pro slabom.	"	
139	13			Děť. útulna (něm.)	Stará Ves	
140	14			Městská nemocnice	Něm. Libiny	
141	15			Okresní nemocnice	Bruntál	
142	16			Městský chudobinec	Osoblaha	
143	17			Zotavovna	Hradec, Slezsko	
144	18			Městská nemocnice	Hranice	
145	19			Z. útul. pro slabom.	Litovel	
146	20			Něm. šk. a pensionát	Odry	
147	21			Zemská léčebna pro plicní nemoce	Paseky	
148	22			Městská nemocnice	Prostějov	
149	23			Něm. šk. a pensionát	Rýmařov	
150	24			Městská nemocnice	"	
151	25			Zemský ústav pro nervově choré	Slavkov u Opavy	
152	26			Městský chorobinec a sirotčinec	Šternberk	
153	27			Městská nemocnice	"	
154	28			Mateřská škola	Sv. Kopeček	
155	29			Soukr. nemocnice	Tovačov	

Běž. číslo		Jméno a rok založení řehole (kongregace)	Mateřinec	Jméno a druh ústavu	Místo	Diecése	
156	30	<i>Mil. sestry</i>	Opava	Mateřská škola	Tovačov	Olomouc	
157	31	<i>františk.</i>		Městská nemocnice	Bílovec		
158	32	(1853)		Městská nemocnice	Vítkov		
159	1	<i>Milosrdné</i>	Brno	Zem. plicní léčebna	Jevíčko	Olomouc	
160	2	<i>sestry</i>		Zem. nem., chir. odd.	Brno	Brno	
161	3	<i>františk.</i>		Zem. nem., oční klin.	"	"	
162	4	<i>kánky</i>		Zem. chirurg. nem.	"	"	
163	5	<i>(šedé</i>		Zem. infekční nem.	"	"	
164	6	<i>sestry)</i>		Zemský chorobinec	Drnovice	"	
165	7	(1856)		Všeob. nemocnice	Jihlava	"	
166	8			Všeob. nemocnice	Ivančice	"	
167	1	<i>Sestry sv. Františka sv. Kříže (1872)</i>	Choryň.	Podom. ošetř. nem.	Choryň	Olomouc	
168	2			Mateřská škola	Napajedla		
169	3			Obecná škola	"		
170	4			Občanská škola	"		
171	5			1roč. kurs ob. nauk	"		
172	6			1roč. rodinná škola	"		
173	7			2roč. úst. pro pěst.	"		
174	8			Pensionát	"		
175	9			Sirotčinec	Vizovice		
176	10			Okres. dět. útulna	"		
177	11			Bedřich. úst. (chud.)	Kroměříž		
178	12			Pens. a vych. ústav	M. Ostrava		
179	13			Stravovna pro stud.	"		
180	14			Polévkový ústav	"		
181	15			Útulek pro služebné	"		
182	16			Podomní ošetřování	"		
183	17			Odb.šk. pro žen. pov.	Holešov		
184	18			Mateřská škola	Kojetín		
185	19			Hudební škola	"		
186	20			2roční rodin. škola	"		
187	21			6měs. kurs šití	"		
188	22			Sirotčinec	"		
189	23			Podomní ošetřování	Malenovice		
190	24			Mateřská škola	"		
191	25			Kurs pro šití	"		
192	26			Mateřská škola	Hor. Moštěnice		
193	27			Chudobinec	Štípa		
194	28			Kurs pro šití	Bystřice p. H.		
195	29			Dívčí vych. ústav			
				„Josefinum“			Val. Meziříčí
196	30	Mateřská škola		Kvasice			

Běž. číslo		Jméno a rok založení řehole (kongregace)	Mateřinec	Jméno a druh ústavu	Místo	Diecése
197	31	<i>Sestry sv. Františka sv. Kříže (1872)</i>	Choryně	Podom. ošetř. nem.	Kvasice	Olomouc
198	32			Podom. ošetř. nem.	Prostějov	
199	33			Hospodář. v alumn.	Olomouc	
200	34			Hospodář. v semin.	Kroměříž	
201	35			Všeob. nemocnice	"	
202	36			Městská nemocnice	M. Ostrava	
203	37			Státní nemocnice	Sl. Ostrava	
204	38			St. epid. nemocnice	Zábřeh	
205	39			Sanator. dra Kleina	M. Ostrava	
206	40			Veřejná nemocnice	Nový Jičín	
207	41			Zemská nemocnice	Uh. Hradiště	
208	42			Chorobinec (měst.)	Nový Jičín	
209	43			Měst. chudobinec	Holešov	
210	44			Měst. chudobinec	Val. Meziříčí	
211	45			Městská nemocnice	Vsetín	
212	46			Sirot. „Karolinum“	Lukov	
213	47			Obecná dívčí škola	"	
214	48			Útulna pro neduživé ženy	"	
215	49			Podom. ošetřování	"	Brno
216	50			Mateřská škola	Jemnice	
217	51			Podom. ošetřování	"	
218	52			Opatrovna	Dačice	
219	53			Kurs šití	"	
220	54			Podom. ošetřování	"	
221	1	<i>Mil. s. sv. Františka (1850)</i>	Münster	Nemocnice (soukr.)	Odry	Olomouc
222	1	<i>Milosrdné sestry sv. Vincence (1634)</i>	Kroměříž	Nemocnice	Kroměříž	Olomouc
223	2			Podom. ošetřování	"	
224	3			Městský sirotčinec	"	
225	4			Měst. chudobinec	"	
226	5			Mateřská škola	"	
227	6			Pracovna pro dívky	"	
228	7			Mateřská škola	Strážnice	
229	8			Sirotčinec	"	
230	9			Obecná škola	"	
231	10			Pracovna pro dívky	"	
232	11			Chorobinec	"	
233	12			Opatrovna	Žadlovice	
234	13			Mateřská škola	Paskov	
235	14			Chudobinec	"	

Běž. číslo		Jméno a rok založení řehole (kongregace)	Mateřinec	Jméno a druh ústavu	Místo	Diecése
236	15	<i>Milosrdné sestry sv. Vincence (1654)</i>	Kroměříž	Obecná škola	Pačlavice	Olomouc
237	16			Sirotčinec	Svitavy	"
238	17			Česká mateř. škola	"	"
239	18			Něm. mateř. škola	"	"
240	19			Něm. dětské jesle	"	"
241	20			Prac. žen. ruč. prací	"	"
242	21			Pensionát	"	"
243	22			Měst. chudobinec	"	"
244	23			Měst. nemocnice	"	"
245	24			Sušilova kolej	Brno	Brno
246	25			Zemský chorobinec	Jihlava	"
247	26			Měst. nemocnice	Valtice	"
248	27			Měst. nemocnice	Lednice	"
249	28			Česká mateř. škola	"	"
250	29			Něm. mateř. škola	"	"
251	30			Opatrovna (něm.)	Vel. Dyjákovice	"
252	31			Opatrovna	Frýdek	Vratislava
253	32			Chudobinec	"	"
254	33			Měst. nemocnice	"	"
255	1	<i>Dívky kř. lásky sv. Vincence (1654)</i>	Trnava (Slov.)	Dívčí sirotčinec	Brno-Jundrov	Brno
256	2			Obecná škola	"	
257	3			Sirotčinec	Boskovice	
258	4			Obecná škola	"	
259	5			Mateřská škola	"	
260	6			Chudobinec	"	
261	7			Infekční nemocnice	"	
262	8			Opatrovna	Svitávka	
263	1	<i>Sestry sv. Karla Borromejského (1652)</i>	Praha	Mateřská škola	Frýdlant n. O.	Olomouc
264	2			Obecná škola	"	
265	3			Občanská škola	"	
266	4			2roč. obchodní šk.	"	
267	5			Pracovna pro dívky	"	
268	6			Pensionát pro dívky	"	
269	7			Sirotčinec	Místek	
270	8			Městská nemocnice	"	
271	9			Sirotčinec	Nový Jičín	
272	10			Dětská útulna	"	
273	11			Chudobinec	Určice	
274	12			Dívčí pensionát	Brno	Brno
275	13			Dámský asyl	"	"
276	14			Městská nemocnice	Hrušovany	"
277	15			Něm. sirotčinec	Jihlava	"

Běž. číslo		Jméno a rok založení ústavu (kongregace)	Mateřinec	Jméno a druh ústavu	Místo	Diecése
278	16	<i>Sestry sv. Karla Bor.</i>	Praha	Opatrovna	Líšeň	Brno
279	17			Sirotčinec	Nová Říše	"
280	18			Kurs žen. ruč. prací	"	"
281	19			Dívčí školy	Vel. Křídlovice	Vratislava
282	20			Dívčí pensionát	"	"
283	1	<i>Sestry sv. Karla Borromej- ského (Provincie 1918)</i>	Albrech- tice	Něm. mateř. škola	Albrechtice	Vratislava
284	2			Něm. obecná škola	"	"
285	3			Podom. ošetř. nem.	"	"
286	4			Městská nemocnice	Mor. Beroun	Olomouc
287	5			Městská nemocnice	Anděl. Hora	"
288	6			Zemská nemocnice	Lipník	"
289	7			Mateřská škola	Uničov	"
290	8			Městský sirotčinec	"	"
291	9			Zemská nemocnice	Šumperk	"
292	10			Městský chorobinec	"	"
293	11			Školy	Vitkovice	"
294	12			Závodní nemocnice	"	"
295	13			Závodní sirotčinec	"	"
296	14			Chorob. Luisin dům	Moravec	Brno
297	15			Mateřská škola	Einsiedel	Vratislava
298	16			Chorobinec	"	
299	17			Vodoléčebný ústav	"	
300	18			Mateřská škola	Endersdorf	
301	19			Nemoc. sv. Alžběty	Frývaldov	
302	20			Mateřská škola	"	
303	21			Měst. chudobinec	"	
304	22			Sirotčinec	"	
305	23			Sirotčinec	Frýdek	
306	24			Městská nemocnice	Javorník	
307	25			Měst. chudobinec	"	
308	26			Biskup. sirotčinec	Johannesberg	
309	27			Podomní ošetřování	Jungferndorf	
310	28			Závodní sirotčinec	Karvinná	
311	29			Závodní nemocnice	"	
312	30			Městská nemocnice	"	
313	31			Plicní ozdravovna	Obernhaar	
314	32			Školy klášterní	Orlová	
315	33			Závodní nemocnice	"	
316	34			Závodní sirotčinec	"	
317	35			Závodní nemocnice	Třinec	
318	36			Školy klášterní	Vidnava	
319	37			Hospod. v semináři	"	
320	38			Městská nemocnice	Cukmantl	

Běž. číslo		Jméno a rok založení ústavu (kongregace)	Mateřinec	Jméno a druh ústavu	Místo	Diecése
321 322 323	39 40 41	<i>Sestry sv. Karla Bor- omejského</i>	Albrech- tice	Městský sirotčinec Mateř. škola (česká) Sirotčinec (něm.)	Cukmantl Slez. Ostrava Český Těšín	Vratislava
324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19	<i>Školské sestry de Notre Dame (1853)</i>	Horaž- dovice	Sirotčí útulek „Lud- mila“ Sirotčí zátiší Zotavovna Dětské jesle Dívčí domov Obecná škola Ústav sv. Josefa pro zmrzačené dívky Sirotčinec sv. Josefa Obecná škola Občanská škola Sirotčinec Zdislava Dívčí útulek Opatrovna Prac. žen. ruč. prací Opatrovna Prac. žen. ruč. prací Pensionát pro dívky Opatrovna Městský sirotčinec	M. Ostrava Háj-Smolkov „ „ „ „ Zašová „ „ Brno „ „ „ Batelov „ Jimramov „ „ Třešť Třebíč	Olomouc „ „ „ „ „ „ „ Brno „ „ „ „ „ „ „ „ „ „
343 344 345 346 347	1 2 3 4 5	<i>Chudé školské sestry (1918)</i>	Slavkov u Brna	Opatrovna Dívčí obecná škola Dívčí občán. škola Kurs vaření Pensionát pro dívky	Slavkov „ „ „ „	Brno
348 349	1 2	<i>Služky P. Marie (1850)</i>	Ludge- řovice	Něm. opatrovna Podom. ošetř. nem.	Ludgeřovice „	Olomouc
350 351 352 353 354 355 356 357 358	1 2 3 4 5 6 7 8 9	<i>Sestry sv. Hedviky (1878)</i>	Fryšava	Něm. úst. pro slabom. Sirotčinec Opatrovna Fil. zem. nemocnice v Uh. Hradišti Městská nemocnice Okresní nemocnice Něm. sirotčinec Něm. opatrovna Něm. sirotčinec	Fryšava Nezamyslice Němčice Buchlovice Mor. Třebové Mor. Červ. Voda Tasovice Sedleřovice Mikulov	Brno Olomouc „ „ „ „ Brno „ „

Běž. číslo		Jméno a rok založení ústavu (kongregace)	Mateřinec	Jméno a druh ústavu	Místo	Diecése
359	10	<i>Sestry sv. Hedviky</i>	Fryšava	Něm. opatrovna	Mikulov	Brno
360	11			Městská nemocnice	„	
361	12			Něm. mateř. škola	Hodonice	
362	1	<i>Služebnice Srdce Ježí- šova (1866)</i>	Kravaře	Mateřská škola Ma- tice školské	Kravaře	Olomouc
363	2			Mateřská škola Ma- tice osvětové	„	
364	3			Rodinná škola	„	
365	1	<i>Kongreg. sv. Alžběty (1842)</i>	Hlučín	Chorobinec „Rich- terianum”	Hlučín Přívoz	Olomouc
366	2			Chorobinec		
367	1	<i>Dcery Božské lásky (1868)</i>	Praha	Úst. pro slabomysl. děti „Marianum”	Opava	Olomouc
368	2			Ústav pro mrzáčky	„	„
369	3			Chudobinec	„	„
370	4			Dívčí pensionát	„	„
371	5			Ústav pro slabomy- slné děti	Blahutovice	
372	6			Útulek (chlap. sirot- činec) sv. Josefa	Plumlov	„
373	7			Mateřská škola	„	„
374	8			Útulek pro služebné	Brno	Brno
375	9			Dívčí pensionát	„	„
376	10			Dětský domov sv. Antonína (něm.)	Perná	„
377	1	<i>Dcery Božského Spasitele (1891)</i>	Znojmo	Všeob. nemocnice	Znojmo	Brno
378	1	<i>Sestry premon- strátky (1903)</i>	Sv. Ko- peček	Sirotčinec	Sv. Kopeček Veska Dolany Tršice	Olomouc
379	2			Sirotč. sv. Norberta		
380	3			Sirotč. sv. Josefa		
381	4			Útulna sv. Ludmily pro těž. zmrzačené		
382	1	<i>Těšitelky Bož. Srdce Páně (1912)</i>	Rajhrad	Ošetřování chudých nemocných	Rajhrad	Brno
383	2			Ošetřování chudých nemocných	Brno	

Běž. číslo		Jméno a rok založení ústavu (kongregace)	Mateřinec	Jméno a druh ústavu	Místo	Diecése
584	1	<i>Sestry sv. Cyrila a Metoděje (1924)</i>	Brno	Cyrlometod. ústav pro duš. úchylné	Brno	Brno
585	2			Cyrlometod. ústav pro epileptiky	Skalička	Olomouc
586	3			Cyrlometod. ústav pro encephalitiky	Velehrad	
587	4			Hospodářství ve „Stojanově“	Velehrad	Olomouc
588	1	<i>Sestry sv. Rafaela (terciář.) (1908)</i>	Brno	Sanatorium Sirotčinec	Moravec	Brno
589	2				Biskupice	

b) přehledný:

Počet	Jméno, rok založení, mateřinec	P ů s o b í v					
		soc. zdrav. ústavech veřejných		soc. zdrav. úst. katol. charity		katolických školách	
		počet	druh	počet	druh	počet	druh
49	<i>milosrdných bratří</i> 1853 Praha			5 1 1 7	nemocnicích úst. pro epilept. zem. chorobinci ústavech charity		
28	<i>cisterciáček</i> 1233, 1901 Předklášteří					2 2 4	školách rodinných vých. úst. pro dív. katol. školách
101	<i>voršilek</i> 1618 Olomouc, Přesta- vky, Brno, Frý- valdov					1 3 2 1 1 1 7 16	dív. mateř. škole dív. obec. školách dív. obč. školách dív. obch. škole dív. prům. škole dív. rodinné škole vých. úst. pro dív. katol. školách
22	<i>alžbětinek</i> 1749 - Brno			1 1	nemocnici ústavu charity		
235	<i>ses. ř. něm. rytířů</i> 1198, 1840 Opava	2 1 3	všeob. nemoc. měst. chorobinci ústavech veřej.	5 1 6	nemocnicích chlap. semináři ústavech charity	3 6 3 1 13	dív. mateř. škol. dív. obec. školách dív. obč. školách dív. hospod. škole katol. školách
213	<i>sester dominikánek</i> 1206, 1889 Řepčín	1 1	měst. sirotčinci ústavě veřejném	5 3 1 3 12	sirotčincích úst. pro slabom. chudobinci úst. pro nevidomé ústavech charity	4 6 3 1 4 13 31	dív. mateř. škol. dív. obec. školách dív. obč. školách dív. ústavě učit. odbor. dív. škol. vých. úst. pro dív. katol. školách
170	<i>sester františkánek</i> Nep. Poč. P. Marie 1850 Přerov			1 3 2 1 7	jesle dětské útulny sirotčince úst. pro slabom. ústavech charity	6 3 1 1 2 11 24	mateř. školách dív. obec. školách dív. obč. škole dív. obch. škole dív. rodin. škol. vých. úst. pro dív. katol. školách
7	<i>sester Nep. Početí</i> 1846 - Eggenberg					1 1	něm. škole katol. škole
662	<i>mil. sester frant.</i> 1853 Opava	1 2 3 2 7 1 4 20	dětských jeslích sanatořích zem. nemocnicích z. úst. pro chorom. měst. nemocnicích okres. nemocnici měst. chudob. ústavech veřej.	1 1 1 2 1 2 8	opatrovně sirotčinci zotavovně úst. pro slabom. nemocnici úst. pro podom. oš. ústavech charity	2 2 4	mateř. školách dív. školách katol. školách
177	<i>mil. s. sv. Františka</i> 1850 Brno	5 1 2 8	zem. nemocnicích zem. chorobinci všeob. nemoc. ústavech veřej.				

Počet	Jméno, rok založení, materinec	P ů s o b í v					
		soc. zdrav. ústavech veřejných		soc. zdrav. úst. katol. charity		katolických školách	
		počet	druh	počet	druh	počet	druh
400	<i>sester františkánek</i> <i>sv. Kříže</i> 1872 Choryně	1 1 1 2 1 2 2 1 11	sanatoři okresní útulně měst. nemocnici všeob. nemoc. zem. nemocnici stát. nemocnicích měst. chudob. měst. chorobinci ústavech veřej.	2 3 2 7 1 1 1 2 19	opatrovnách sirotčincích chudobincích úst. pro podom. oš. student. stravovně polévk. ústavě útul. pro služebné bisk. seminářích ústavech charity	6 2 1 1 1 3 7 21	mateř. školách obec. školách občanské školy obchodní školy pěstounské školy rodinných škol. vých. úst. pro dív. katol. školách
12	<i>mil. ses. sv. Františka</i> 1850 Münster			1 1	nemocnici ústavě charity		
152	<i>milosrdných sester</i> <i>sv. Vincence</i> 1634 Kroměříž	1 2 4 1 8	měst. sirotčinci měst. chudob. měst. nemocnicích zem. chorobinci ústavech veřej.	3 1 2 1 2 1 1 1 12	opatrovnách dětských jeslích sirotčincích studentské koleji chudobincích chorobinci nemocnici podom. ošetřov. ústavech charity	7 2 4 13	mateř. školách obec. školách vých. úst. pro dív. katol. školách
34	<i>dívek křesť. lásky</i> <i>sv. Vincence</i> 1634 - Trnava	1 1 2	inf. nemocnici chudobinci ústavech veřej.	1 2 3	opatrovně sirotčincích ústavech charity	1 2 3	mateřské školy obec. školách katol. školách
100	<i>sester sv. Karla</i> <i>Borromejského</i> 1652 Praha	2 2	měst. nemocnicích ústavech veřej.	2 4 2 8	opatrovnách sirotčincích chudobincích ústavech charity	1 1 2 1 5 10	mateřské školy obecné školy občan. školách obchodní školy vých. úst. pro dív. katol. školách
347	<i>sester sv. Karla</i> <i>Borromejského</i> 1918 Albrechtice	2 2 1 5 3 4 2 19	měst. sirotčincích měst. chudob. měst. chorobinci měst. nemocnicích závod. sirotčincích závod. nemoc. zem. nemocnicích ústavech veřej.	4 2 2 1 2 1 1 12	sirotčincích chorobincích sanatořích nemocnici podom. ošetřování alumnátě ústavech charity	6 4 10	mateř. školách obecných školách katol. školách
68	<i>školských sester</i> <i>de Notre Dame</i> 1853 Horažďovice	1 1	měst. sirotčinci ústavě veřejném	1 3 4 1 2 1 12	jeslích opatrovnách sirotčincích ozdravovně útulcích pro dívky úst. pro zmrz. dív. ústavech charity	2 1 3 6	obecných školách občanské školy úst. vých. pro dív. katol. školách.
17	<i>chudých</i> <i>školských sester</i> 1918 Slavkov			1 1	opatrovně ústavě charity	1 1 2 4	dív. obec. školy dív. občan. školy úst. vých. pro dív. katol. školách
6	<i>služek Panny Marie</i> 1850 Ludgerovice			1 1 2	opatrovně podom. ošetř. ústavech charity		

Počet	Jméno, rok založení, materinec	P ů s o b í v					
		soc. zdrav. ústavech veřejných		soc. zdrav. úst. katol. charity		katolických školách	
		počet	druh	počet	druh	počet	druh
127	<i>sester sv. Hedviky</i> 1878 Fryšava	1 1 2 4	fil. zem. nemoc. okres. nemocnici měst. nemocnicích ústavech veřej.	3 3 1 7	opatrovních sirotčincích úst. pro slabom. ústavech charity	1 1	mateřské školy katolické školy
15	<i>služeb. Srdce Ježíš.</i> 1866 Kravaře	2 2	veř. mateř. škol. ústavech veřej.			1 1	rodinné školy katolické školy
8	<i>sester sv. Alžběty</i> Hlučín			2 2	chorobincích ústavech charity		
70	<i>dcer Božské lásky</i> 1866 Praha			1 1 1 1 2 1 7	opatrovně sirotčinci chudobinci úst. pro mrzáčky úst. pro slabom. útulku pro služ. ústavech charity	1 2 3	mateřské školy vých. úst. pro dív. katolické školy
19	<i>dcer Bož. Spasitele</i> 1891 Znojmo	1 1	všeob. nemocnici ústavě veřejném				
22	<i>ses. premonstrátek</i> 1903 Svatý Kopeček			1 1 3 1 6	chorobinci ošetř. chud. nem. sirotčincích úst. pro mrzáčky ústavech charity		
26	<i>těšitelé Božského</i> <i>Srdce Páně</i> 1902 Rajhrad			2 2	ošetř. chud. nem. ústavech charity		
48	<i>sester sv. Cyrila</i> <i>a Metoděje</i> 1924 Brno			1 1 1 1 4	ústavě slabomysl. ústavě epileptiků úst. encephalitiků exercičním domě ústavech charity		
17	<i>sester sv. Rafaela</i> 1908 Moravec			1 1 2	sanatoři sirotčinci ústavech charity		

3150 katolických řeholníků a řeholnic působí ve 82 soc. zdravot. ústavech veřejných,
ve 141 soc. zdrav. ústavech kat. charity,
ve 165 katolických školách.

Celkem ve 388 ústavech.

3. PŘEHLED
ČESKÝCH SOCIÁLNĚ-ZDRAVOTNÍCH ÚSTAVŮ,
rok založení, vydržování, správa a počet chovanců, jakož i vydání
od roku 1918—1928

Péče o nemluvněta a batolata

Děčese	Ú s t a v	v	Založen	Vydržuje jej	Vede jej	Celkový náklad od roku 1918—1928		Počet chovanců od roku 1918-1928
						Kč	h	
Olomouc	Dětské jesle	Frýdek	1886	Kongregace milosrdných sester sv. Karla Boromejského (Praha)		Viz síročišac tamtéž.		227
	Jesle a útulek pro batolata	Místek	1928	„Ludmila“	Prof. Hájek	17487	54	12
	Dětské jesle	Nový Jičín	1898	Kongregace sester boromejek v Moravské Ostravě	a sestry boromejky (Praha)	Viz opatrovnu tamtéž.		
	Jesle a útulek pro batolata	Háj-Smokov	1924	Ochrana matek a dětí v Moravské Ostravě	Předsednictvo a školské sestry (Horažďovice)	139669	59	202
Brno	Jesle v Mariánské ochranovně	Diváky	1882	Nadace Ter. Sengové	Sestry Nep. Početí (Přerov)	19715	—	254
5 ú s t a v ů						176872	13	695

Dětské opatrovny

Olomouc	Opatrovna	Frýdek	1885	Sestry sv. Vincence		130000	—	770
	Opatrovna	Němčice na Hané	1913	Sestry sv. Hedviky (Fryšava)		89100	—	300
	Dětský asyl	Nový Jičín	1898	Sestry boromejky (Praha)		835700	—	2540
	Útulek pro děti	Olomouc, Wurmova 4	1925	Křesť. soc. spolek žen a dívek	Sestry sv. Františka (Opava)	25000	—	110
	Opatrovna	Pavlovice u Přerova	1922	Sestry sv. Vincence (Kroměříž)		35000	—	300
	Dětská útulna	Prostějov, Tr. legii 20	1912	Spolek katolických žen a dívek Ludmila	Sestry Nep. Početí (Přerov)	221277	45	391
	Opatrovna	Přerov, Marián. ústav	1918	Sestry sv. Dominika (Repčín)		Viz síročišac tamtéž.		305
	Opatrovna	Slavkov u Opavy	1921	Sestry sv. Františka (Opava)		9250	—	
	Opatrovna	Žadlovce	1924	Velkostatek Třebomyslice	Sestry sv. Vavřince (Kroměříž)	45600	—	87

Opatrovna	Batelov	1898	Jan Blankenštein	Školský spolek (Horažďovice)	178800	—	833
Opatrovna	Dačice	1873	Velkostatek Dalbergův	Křizové sestry (Choryň)	4000	—	777
Opatrovna	Jimramov	1888	Velkostatek Belcrediův	Školské sestry (Horažďovice)	50417	—	564
Opatrovna	Lednice	1900	Sestry sv. Vavřince	(Kroměříž)	25972	48	817
Opatrovna	Líšeň	1865	Sestry boromejky (Praha)		113700	—	1301
Opatrovna	Luka u Jihlavy	1903	Velkostatek Widmannův	Sestry sv. Hedviky (Fryšava)	26637	—	666
Opatrovna	Nová Říše	1864	Dobročinný spolek	Sestry boromejky (Praha)	Viz sirotčinec tamtéž.		710
Opatrovna	Slavkov u Brna	1918	Školské sestry (Slavkov)		120482	—	286
Obecní útluna	Svitávka	1910	Fina Löw- Beerova a obec	Sestry sv. Vincence (Třnava)	81073	20	648
Opatrovna	Třešť	1885	Velkostatek Sternbachův	Školské sestry (Horažďovice)	131496	—	1430
19 ústavů					2123505	13	12835

Ú h r n e m . . .

Sirotčince

Sirotčinec sv. Josefa Sirotčinec	Dolany Frýdek	1924 1886	Sestry sv. Norberta, sv. Kopeček Milosrdné sestry boromejky „Ludmila”	253350 1333962	22 58	68 451
Sirotčí zátiší	Háj-Smolkov	1925	Předsednictvo a školské sestry	576333	16	245
Dívčí domov „Ludmila”	Háj-Smolkov	1925	Předsednictvo a škol. sestry (Horažďovice)	40880	—	33
Sirotčinec	Kojetín	1920	Sestry sv. Kříže (Choryň)	272884	69	199
Nadační sirotčinec manželů Lakomých	Křelov	1913	Sestry sv. Dominika (Řepčín)	760690	82	561
Sirotčinec	Liptál	1907	Nadace Sestry sv. Dominika (Řepčín)	2900000	—	1101
Dívčí sirotčinec „Karolinum”	Lukov u Holešova	1892	Svaz charity v Olo- mouci a křížové sestry (Choryň)	396785	40	281
Sirotč. Raf. Piskoře a B. Kauna	Místek	1886	Sestry boromejky (Praha)	732299	69	356

o n o m o i o

Diecése	Ú s t a v	v	Založen	Vydružuje jej	Vede je	Celkový náklad od roku 1918—1928		Počet chovanců od roku 1918-1928
						Kč	h	
O l o m o u c	Sírotčí útulek „Ludmila“ Sírotčinec P. Churého	Moravská Ostrava	1908	„Ludmila“	Předsednictvo a škol. sestry (Horažďovice)	2626709	85	412
	Sírotč. sv. Hedviky	Morkovice	1914	Nadace	Sestry sv. Dominika (Řepčín)	662934	18	120
	Sírotč. Ad. K. Kobera	Nezamyslice Nový Jičín	1878 1898	Sestry sv. Hedviky (Fryšava) Sestry boromejky (Praha)		481772 1584968	— 55	684 860
	Dívčí sirotčinec	Olomouc-N. Sady	1860	Nadace a sestry	Sestry sv. Františka (Opava)	1890883	—	520
	Útulek sv. Josefa	Plumlov	1926	Dcery Božské lásky (Praha)		351434	36	48
	Mariánský ústav	Přerov	1918	Sestry sv. Dominika (Řepčín)		1319598	—	424
	Sírotčinec	Strážnice	1897	Sestry sv. Vincence (Kroměříž)		923600	—	831
	Sírotčinec	Svitavy	1867	Sestry sv. Vincence (Kroměříž)		1245368	—	1430
	Okresní dětský domov	Uh. Brod	1867	Opm. a sestry	Sestry Neposkvrně- ného Poč. (Přerov)	517749	—	272
	Sírotč. sv. Norberta	Véska u Dolan Vizovice	1921 1873	Sestry sv. Norberta (sv. Kopeček) Křížové sestry (Choryň)		245364 333333	25 80	172 248
B r n o	Ústav sv. Josefa	Zašová	1898	Kuratorium	Školské sestry (Horažďovice)	1749833	61	661
	Sírotčinec sv. Josefa	Biskupice	1910	Sestry sv. Františka (Moravec)		231794	—	146
	Sírotčinec	Boskovice	1859	Sestry sv. Vincence (Třnava)		78900	20	269
	Ochranná mládeže spolku „Zdislava“	Brno	1912	„Zdislava“ Brno	Představenstvo a školské sestry (Horažďovice)	803309	—	1006
	Útulek dívč. dorostu	Brno, Pekařská 8	1924	„Zdislava“ Brno	Předsednictvo „Zdislavy“	84200	—	20
	Mariánský ústav	Brno, Nová 24	1871	Dcery Božské lásky (Praha)		387000	—	280
	Dívčí sirotčinec	Brno—Jundrov	1856	Sestry sv. Vincence (Třnava)		1059693	74	1028
Dobročinný spolek						966184	27	122
29 ú s t a v ů						24811816	37	12839

Péče o mládež mravně ohroženou

Olo-mouc	Útulna Anežky Přemyslovny	Přerov	1919	Sestry Neposkvrněného Početí (Přerov)	265090	90	115
Brno	Dívčí útulek	Brno, Kamenná 29	1911	Spolek pro péči o mládež	913900	02	422
2 ústavy				Ú h r n e m . . .	1178990	92	537

Ústav pro mrzáčky

Olomouc	Útulna sv. Ludmily pro těž. zmrzač. hochy „Marianum”	Tršice	1922	Svaz charity v Olomouci	Sestry sv. Norberta	394360	85	139
	Ústav sv. Josefa pro těžce zmrzač. dívky	Opava	1923	Viz tamtéž ústav	Biskup Stavel a školské sestry	pro slabomyslné Viz sirotčinec		112
		Zašová		Kuratorium				
	3 ústavy				Ú h r n e m . . .		394360	85

Ústavy pro nevidomé

Brno	Opatrovna a mateřská škola Ústav pro nevidomé Chorob. a starobinec pro nevidomé	Brno-Jundrov, Masarykova 246	1926	Spolek : Péče o slepé na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku	186852	28	45	
		Chřtice	1922		1243022	74	291	
		Nové Hvězdlice	1924		592636	51	550	
		Ú h r n e m . . .					2022511	53
3 ú s t a v y								

Ústavy pro epileptiky (padoucníci slížené)

Olomouc	Ústav pro epileptiky Zem. útulna pro epileptiky a slabomyslné	Skalička u Hranic	1925	Sestry cyrilometod. (Brno)	347929	39	141	
		Vizovice	1912	Země a milosrdní bratří	1855.26	19	524	
		Ú h r n e m . . .				2203155	58	665
		2 ústavy						

Ústav pro encephalitiky (nemocné po spavé chřipce)

Olo-mouc	Ústav pro encephalitiky	Velehrad	1927	Sestry cyrilometod. (Brno)	150320	—	70
1 ústav				Ú h r n e m . . .	150320	—	70

Ústavy pro slabomyslné

Diecése	Ú s t a v	v	Založen	Vydržuje jej	Vede jej	Celkový náklad za rok 1918 – 1928		Počet chovanců od roku 1918-1928
						Kč	h	
Olomouc	Hospodářská expozitura pro slabomyslné	Blahutovice	1928	Dcery Božské lásky (Praha)		Viz „Marianum“, Opava.		14
	Internát pro slabomyslné děti	Klimkovice	1918	Sestry sv. Dominika (Řepčín)		570254	42	315
	Zem. útulna pro epilept. a slabom. dívky	Litovel	1914	Země a kongregace	Sestry sv. Františka (Opava)	1243194	20	376
	Opatrovna a chorobinec pro slabomyslné „Marianum“	Olomouc- Nové Sady Opava Viceměřice	1926 1920 1924	Země a kongregace Dcery Božské lásky (Praha) Sestry sv. Dominika (Řepčín)	Sestry sv. Františka (Opava)	227532 4389548 1069812	40 — 22	63 899 152
	Ústav pro slabom.							
Brno	Ústav pro duševně úchylné	Brno, Lerchova 65	1925	Sestry cyrilometodějky (Brno)		626344	—	320
	Ústav pro výchovu slabomyslných dětí	Střelice	1919	Země a kongregace	Ss. sv. Dominika	2137726	65	797
8 ú s t a v ů						10264411	89	2936

Chudobince

Olomouc	Bedřichův chudobinec „Marianum“	Kroměříž	1892	Arcibiskupství olomoucké	Sestry sv. Kříže (Choryň)	154393	57	89
	„Špitál,“	Opava	1910	Dcery Božské lásky Velkostatek a sestry	Sestry sv. Vincence (Praha)	Viz listiny pro slabomyslné		112
	Chudobinec	Pačlavice	1833	Velkostatek	Sestry sv. Vincence (Kroměříž)	5408	—	99
	Hraběcí špitál Chudobinec	Paskov	1909	Velkostatek	Sestry sv. Vincence (Kroměříž)	120450	—	33
		Štípa	1910	Velkostatek	Ss. sv. Kříže (Choryň)	Viz podomní a list. zaneprá.		55
Brno		Úřčice	1889	Nadace	Ss. borom. (Praha)	263100	—	124
	Asyl	Brno, Údolní	1864	Sestry boromejky (Praha)		450000	—	400
8 ú s t a v ů						993351	57	912

Charobince

Útulna pro nedu- živé ženy Ústav děkana Richtra	Lukov u Holešova Illučin	1926	Svaz charity v Olo- mouci a země Nadace a země	Sestry sv. Kříže (Choryň) Šedé sestry sv. Alžběty (Krnov)	174000 597448	— 25	66 261
Zem. chorobinec milosrd. bratří Lousin dům Chorobinec	Brno, Vídeňská Moravec Předklášteří	1898 1879 1914	Země a milosrd. bratří Nadace a sestry Sestry sv. Dominika (Řepčín)	Milosrdní bratří Ss. bor. (Albrechtice)	Viz nemocnici. 150797 98071	55 10	1270 226 68
4 ú s t a v y					Ú h r n e m . . .	90	1891

Péče o služebné, péče o studenty a stravovny

Útulek pro služebné Polévkový ústav Studentská mensa	M. Ostrava, Sřetlniční 3 M. Ostrava, Sřetlniční 3 M. Ostrava, Sřetlniční 3	1924 1918 1925	„Ludmila“ Sestry sv. Kříže Sestry sv. Kříže	„Ludmila“ a ss. sv. Kříže (Choryň) (Choryň) (Choryň)	32000 180000 382000	— — —	657 6060 454
Mariánský ústav Nový domov Sušilova kolej	Brno, Nová 24 Brno, Falken- steinerova 43-47 Brno, Údolní	1871 1925 1923	Dcery Božské lásky Podpůrný spolek Kuratorium	(Praha) „Nový domov“ Ss. sv. Vincence (Kroměříž)	681051 270000 2850000	— — —	132559 48646 860
6 ú s t a v ů					Ú h r n e m . . .	—	189236

Nemocnice

M m o n a c h y	Nem. milosrdných ss. sv. Vincence	Kroměříž	1843	Milosrdné sestry sv. Vincence (Kroměříž)	3615000	—	9479
	Nem. milosrd. bratří	Prostějov	1739	Milosrdní bratří	3740600	—	6068
	Soukr. nemocnice	Tovačov	1879	Milosrdné sestry sv. Františka (Opava)	150000	—	5435
	Nem. milosrd. bratří	Vizovice	1781	Milosrdní bratří	1431056	55	5316
B r n o	Zen. nem. Alžbětinek	Brno	1754	Konvent alžbětinek	2268260	71	3198
	Nem. milosrd. bratří	Brno	1747	Konvent milosrdných bratří	11769713	77	9490
	Nem. milosrd. sester	Lednice	1900	Sestry sv. Vincence (Kroměříž)	1683894	68	4365
	Nem. milosrd. bratří	Letovice	1750	Milosrdní bratří	1681646	—	2508
	Nem. milosrd. bratří	Valtice	1605	Milosrdní bratří	5496139	—	5950
9 ú s t a v ů			Ú h r n e m . . .	31836310	71	51809	

(Ošetřování chudých nemocných po domích)

Diecése	M í s t o	Zalo- ženo roku	Ústav vydržíje	Ústav vede	Počet řehol. sil	Svět- ských sil	Počet ošetřov.	Celkový náklad od roku 1918—1928		Od roku 1918-1928 ošetřeno
								Kč	h	
O l o m o u c	Frýdek Holešov Lukov Mor. Ostrava Napajedla Nezamyslice Němčice Olomouc Paskov Pavlovice Prostějov Strážnice Val. Meziříčí	1886 1903 1912 1860 1911 1878 1913 1865 1900 1922 1921 1897 1907	Sestry boromejky Sestry sv. Kříže (Choryň) Velkostatek a sestry sv. Kříže (Choryň) Sestry sv. Kříže (Choryň) Sestry sv. Kříže (Choryň) Sestry sv. Hedviky (Fryšava) Sestry sv. Hedviky (Fryšava) Sestry sv. Františka (Opava) Velkostatek a ss. sv. Vincence (Kroměříž) Sestry sv. Vincence (Kroměříž) „Marta” Sestry sv. Kříže (Choryň) Sestry sv. Vincence (Kroměříž) Spolek pro ošetřování chudých nemocných (Choryň)	— 2 2 7 1 1 1 22 1 1 3 2 4	— — — 1 — — — — — — — — —	— 6 287 156 20 7 4 900 245 30 44 12 50	Viz sirotčinec 9148 — Viz sirotčinec. 1444 50000 — 67000 — Viz sirotčinec 77 Viz opatrovnu 60 100000 — 22800 — 6000 — 13445 92 Viz sirotčinec 115 99600 — 610			
B r n o	Biskupice Dačice Diváky Jemnice Luka u Jihavy Rajhrad	1910 1871 1882 1913 1903 1925	Františkánky (Moravec) Velkostatek a sestry sv. Kříže (Choryně) Nadace Sestry Neposkvrně- ného Početí (Přerov) Sestry sv. Kříže (Choryň) Velkostatek Sestry sv. Hedviky Sestry Těšitelky	1 2 2 1 1 10	— — — — 1 —	4 104 120 54 48 69	Viz sirotčinec 72 Viz sirotčinec 1231 12340 — 8300 — 25000 — 65000 — 31631			
1 9 ú s t a v ů			Ú h r n e m . . .	64	2	2160	478633	92	31631	

Sanatoře (ozdravovny)

Obec	Zotavovna „Ludmila”	Ilaj-Smolkov	1925	„Ludmila” v Mor. Ostravě	Předsednictvo a škol. sestry (Horaždovice)		
Brno	Ženská letní ozdrav. Sanator. sv. Rafaela	Dalečín Moravec	1924 1908	Svaz charity v Brně Sestry sv. Rafaela	Kuratorium (Moravec)	19462 1308151	80 — 1628
3 ú s t a v y						Ú h r n e m . . .	80 2134

**PŘEHLED SOCIÁLNĚ-ZDRAVOTNÍCH ÚSTAVŮ KATOLICKÉ CHARITY
A JEJICH ČINNOSTI V ZEMI MORAVSKO-SLEZSKÉ**

P é č e o	Poč. ústavů	Počet chovanců v r. 1928	Počet chovanců v 1. 10letí RČS	Výdržovací náklad za rok 1928		V 1. desetiletí RČS vydáno	
				Kč	h	Kč	h
nemluvnáta	5	125	695	96734	16	176872	13
děti v opatrovních	19	1399	12835	294986	59	2123505	13
sirotky	29	1334	12839	2854240	12	24811816	37
mládež mravně ohroženou	2	55	537	145513	65	1178990	92
mrzáčky	3	32	251	66739	85	394360	85
nevidomé	3	162	886	380349	97	2022511	53
padoucníci stížené (epileptiky)	2	108	665	35538	35	2203155	58
nemocné po spavé chřipce (encephalitiky)	1	40	70	138920	—	150320	—
slabomyslné	8	453	2936	1738701	02	10264411	89
chudé v chudobincích	8	114	978	190642	47	1167351	57
nezhojitelné nemocné v chudob.	4	256	1825	162425	35	846316	90
služebné, studenty, pocestné a hladové	6	21768	189236	856716	—	4395051	—
nemocné v ozdravovnách	3	394	2134	159496	80	1492845	80
nemocné v nemocnicích	9	5698	51809	3610245	—	31836310	71
chudé nemocné po domech	19	2160	31631	86393	92	478633	92
výchovu sociálních pracovníků	1	16	53	95105	—	250256	—
Ú h r n e m . . .	122	34114	309380	11232588	25	83792710	30

Popis ústavů

Ústavy pro péči o nemluvňátka a batolátka

a) ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ (A VRATISLAVSKÁ)

Dětské jesle ve Frýdku. (Viz sirotčinec tamtéž).

Jesle a útulek pro batolata v Místku. (Viz článek: Jubileum ostravské „Ludmily“.)

Dětské jesle v Novém Jičíně. (Viz sirotčinec tamtéž).

Jesle a útulek pro batolata v Háji-Smolkově. (Viz článek: Jubileum ostravské „Ludmily“.)

b) DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Jesle v Mariánské ochranovně v Divácích

Tento ústav byl založen Terezií Sengovou, vdovou po zámeckém lékaři. Zřídila tam roku 1882 jesle pro děti nemajetných rodičů, dětskou zahrádku pro všechny děti v obci a pro dívky školou povinné, pracovnu ženských ručních prací, jakož i ambulantní ošetřování nemocných. Roku 1892 nastala potřeba rozšířit zdejší jednotřídní smíšenou školu na dvoutřídní. Rozpočet byl na 14.000 zlatých. Obec byla chudobná a obecní přírážky byly značné. Chtíc občanům pomoci, uvolila se paní zakladatelka zřídit v Mariánské ochranovně jednotřídní školu dívčí, kteráž roku 1897-98 byla rozšířena na dvoutřídní s právem veřejnosti. Škola tato zastupuje 43 let veřejnou školu dívčí v obci Divácích.

Zakladatelka byla dcerou šafářovou v Divácích; jako zámecká služka byla ve velké oblibě u svých pánů, hrabat Fribertových. Zámecký lékař dr. František Seng byl nejen slovutným lékařem, ale i velmi šlechetným a zámožným mužem; pocházel z Vídně. Jako 68letý pojal za manželku 19letou Terezií, zámeckou služku, pro její příjemnou povahu a dobré vlastnosti. Žili spolu 11 let ve šťastném, ale bezdětném manželství. Paní Sengová zdělila po svém manželu nejen značné jmění, ale i jeho šlechetnost. Chudobný lid z Divák i z dalekého okolí léčil dr. Seng zdarma, i léky jim připravoval a rozdával. Při lékařské ordinaci a na pochůzkách po nemocných byla mu jeho manželka společnící i tlumočnicí, neboť pan doktor byl Němec. Paní Terezie ovdověla ve 30. roce svého věku. Zůstala vdovou až do smrti; dožila se 81 let. Jméni svého užívala moudře; neznala života a zábav bohatých, žila jako vzorná katolička, v zimě ve Vídni, v létě v Divácích. Věnovala celý svůj majetek na účely náboženské a lidumilné. —

Podle výslovného znění nadace řeholní sestry vzdělávají, vychovávají a opatrují mládež jim svěřenou úplně bezplatně. Před válkou stačila nadace Terezie Sengové na uhrazení

všech vydání. Ale když za války a po válce klesla cena peněz, bylo takřka nemožností ústav vydržovati. V nejhorších letech 1916 — 1922 vypomohla ústavu dobročinnost okolních vesnic. I nyní jest správa ústavu nucena dožadovati se státní podpory a soukromých milodarů. —

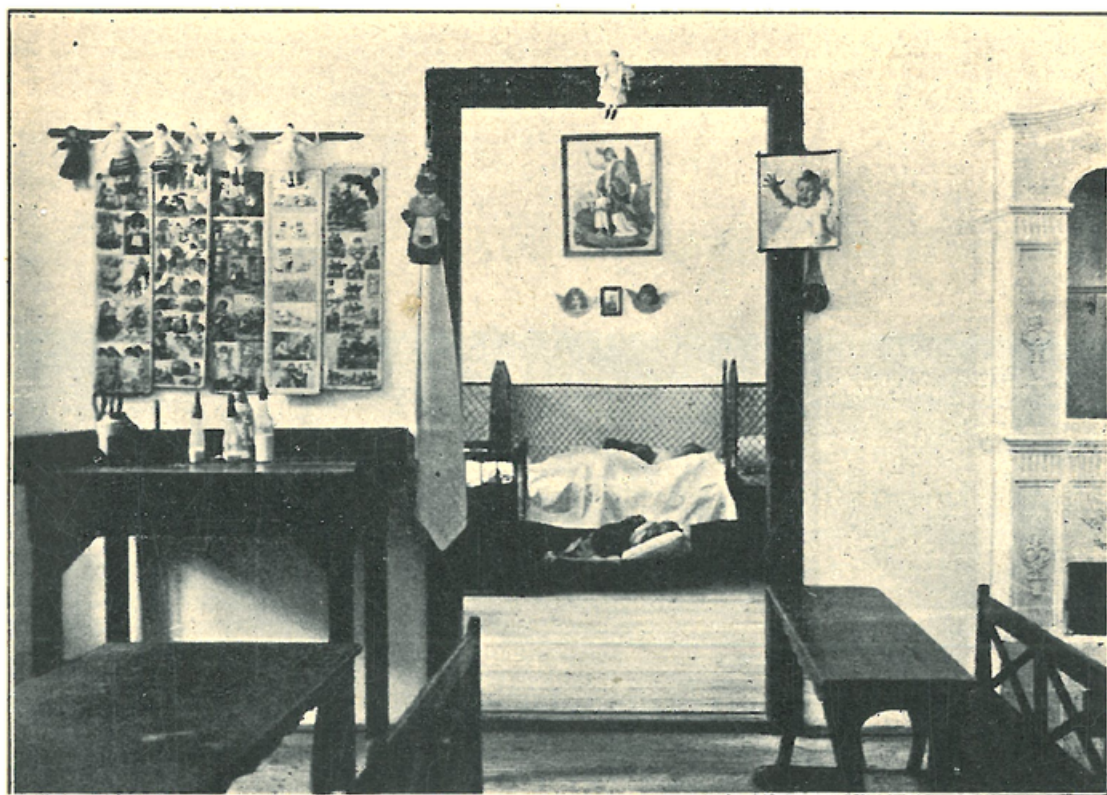
Jesle jsou určeny pro děti ve věku od 2 měsíců do 3 let v době od 15. dubna do 15. října. Matky neb větší sourozenci přinášejí je ráno v 7 hodin. Sestra opatrovnice je ošetřuje do 12 hodin a od 1 hodiny až do 6 hodin odpoledne. Přes poledne bývají doma. Kromě potřebné péče dostává se jim postelí a ložního prádla, částečně i oděvu. Roku 1926 bylo zapsáno 28 batolat. Průměrně bývá denně ošetřováno 20 dětí. V mateřské škole bylo roku 1926 zapsáno 71 dítek. Dítka chodí do mateřské školy od 1. března do 30. listopadu, i v hlavních prázdninách. Tímto zařízením prospívá se zdejšímu zemědělskému obyvatelstvu, ježto v čas žní a pilných polních prací jsou jejich dítka opatrovány v mateřské škole a v jeslích. —

Od roku 1893-94 do 1. ledna 1927 bylo žáček 2426, dítek v mateřské škole 2190, dítek v jeslích 793, celkem 5309 dětí. V roce 1926 bylo poskytnuto první pomoci v nemoci dětem asi ve 200 případech, dospělým asi ve 300 případech.

První představenou v Divácích byla s. Al. Vysloužilová. Výstižně promluvil o jejím obětavém životě místní pan farář při jejím pohřbu 6. června 1902. Privil: „Nepochová- váme jen představenou, matku kláštera, nýbrž matku celých Divák, která Martu i Marii v sobě spojovala a andělem lásky a dobroty byla netoliko pro klášter, ale i pro celou obec. Není nikoho v Divácích, koho by nebyla slovem lásky potěšila, koho by nebyla v nemoci navštívila, jemuž by nebyla radou a skutkem pomohla. Starala se o dítka, její péči svěřené. lépe a více než vlastní jejich matky” . . .

Ústav v Divácích

Světnice útulny v Divácích

Dětské opatrovny

a) ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ (VRATISLAVSKÁ)

Opatrovna (a chudobinec) ve Frýdku

Opatrovna byla založena 1885 sl. Julií Janickou, kteráž zakoupila naproti poutnímu kostelu P. Marie pěkné místo a svým nákladem dala postavit dům. Jednu polovici věnovala opatrovně. Výchovu dětí svěřila milosrdným sestrám sv. Vincence. Poněvadž nadace složená na vydržování opatrovny jest nepatrná, ujal se sestry i vyučování ručními pracím, aby se mohly uživiti.

Dnes jest v opatrovně 70 dětí, vesměs z chudých dělnických rodin. Roku 1924 darovala šlechtná zakladatelka i druhou polovici domu a téhož roku byl zřízen chudobinec pro staré lidi obojího pohlaví.

Ve Frýdku působí sestry sv. Vincence i v městské nemocnici od roku 1923. Oba ústavy jsou české.

Opatrovna v Němčicích na Hané

Dne 27. ledna 1897 koupili dp. Josef Kubánek, farář v Němčicích, a starosta Jan Zedníček starou školní budovu za 4.600 zlatých, uhrazených sbírkou i milodary, aby tam byl zřízen jubilejní císařský chudobinec.

Poněvadž budova vyžadovala nákladného přestavění, bydlili v ní po mnoho let chudí nájemníci za nepatrný obnos. Novými dary a zvláště obětavostí sl. Marie Mildnerové provedl konečně němčický farář Fr. Valoušek adaptaci a poněvadž nebylo možno zařídit následkem nedostatku peněz zamýšlený chudobnec, byla otevřena dětská opatrovna a roku 1913 svěřena sestrám sv. Hedvik z Nezamyslic.

V opatrovně jsou od té doby 3 sestry, které nemajíce žádné pevné a jisté sustentace, vydržují ji svým neúmorným přičiněním a výdělkem, který zjednávají ručními pracemi, ošetřováním nemocných po domech a pořádáním zimních kursů šití a vaření.

Denně jest opatrováno průměrně 50 dětí.

V opatrovně bydlí již po mnoho let zcela zdarma stará žena a po 4 leta jiná chudá žena, která má u sester celé zaopatření za nepatrný poplatek od obce.

Opatrovna v Novém Jičíně

Sestry sv. Karla Borromejského spravují v Novém Jičíně útulnu pro děti, jejichž rodiče přes den v továrnách pracují. Tuto útulnu vystavěla a darovala sestrám paní Koberová roku 1898.

Opatrovna sester sv. Vincence ve Frýdku

Opatrovna v Němčicích

Opatrovna v Němčicích

Opatrovna sester sv. Hedviky v Němčicích n. H.

Oproti všem obtížím a překážkám, zvláště se strany protikatolické, vzkvétal tento ústav blahodárně; v roce 1926 navštěvovalo jej 179 dítek obojí národnosti.

Ústav obsahuje pět oddělení.

Největším dobrodiním pro pracující matky jest oddělení pro kojence, kde se těmto od stáří 6 neděl do 1 a půl roku dostává úplného zaopatření od rána od půl 7. až do půl 7. hodiny večerní. Tento ústav vydrží sestry. Jako malý příspěvek k uhrazení velkých výloh, které vydržování ústavu sestrám ukládá, platí zámožnější dítky týdně 2 Kč — se stravou týdně 7 Kč. Za kojence platí se týdně 40 Kč.

Opatrovna v Pavlovicích u Přerova

Založena roku 1922. Sestry opatrují tam denně na 50 chudých dětí!

Dětská útulna v Prostějově

Zakladatelkou jest Pravoslava Wichterlová, choť továrníkova. Ji nabídl svou pomoc křesťansko-sociální spolek žen a dívek „Ludmila“, založený v Prostějově 12. března 1911. Bývalá rozsáhlá hospodářská budova v nynější Třídě čsl. legií č. 20, majetek pánů Lamberta a Karla Wichterle, továrníků v Prostějově, byla upravena za příbytek, v němž dětem do 6 let věnovány 2 velké a 2 menší pokoje, přiměřený dvůr a zahrada s hřištěm.

Paní Pravoslava Wichterlová si přála, aby do jeslí přišly za vychovatelky sestry. Byly pro to získány sestry kongregace františkánek v Přerově. 6. května 1911 zahájily sestry svou činnost. Děti přibývalo den co den. Původně míněné jesle byly roku 1912 na přání předsedkyně spolku „Ludmila“ změněny v útulnu tím, že nebyly přijímány děti do 1 roku.

V době války se počet dítek v útulně značně zmenšil, poněvadž se chudým rodinám dostávalo dosti peněžité podpory, takže se matky mohly věnovati svým dětem. Sestry hledaly jiný zdroj výživy a otevřely s úředním povolením v září roku 1915 pracovnu dívek pro ženské ruční práce. Pro nedostatek otopu byla pracovna v roce 1917 uzavřena. Zatím se opět zvětšil počet dítek v útulně.

Útulna jest určena výhradně pro děti nejchudších dělnických rodin, jejichž rodiče musí ve dne za výživou. Děti jsou v ní pod ochranou pěti sester od 7. hodiny ranní do 18. hodiny večerní. Rozléhá se tu zpěv, křik, jásot, pláč; trpčlivost ošetřujících sester však vždy vše urovná. S úsměvem na tvářích loučí se děti vždy večer se sestrami a s hračkami, aby po noci opakovaly věčně krásnou hru svého kvetoucího jara. Děti jsou národnosti české, jsou do ústavu přijímány bez ohledu na náboženství; rozhodující jsou pouze sociální poměry rodičů a volné místo v útulně. Průměrně jich bývá denně 45—50. Za nepatrný obnos 1 Kč denně za dítě dostává se dětem v útulně kromě zákusku o 10. hodině též obědu a svačiny, a stále pečlivého vedení a lásky, která mnohdy nahrazuje i tu lásku mateřskou, jež své city skrývá pro nával těžké práce. Jednou i dvakrát v roce pořádají sestry s dětmi slavnosti, jimž bývají přítomni i rodiče.

Útulnu vydrží křesťansko-sociální spolek žen a dívek v Prostějově ze svých nepatrných příjmů za podpory městské rady.

Opatrovna v Přerově na Velké dlážce

(Viz sirotčinec tamtéž).

Asyl sester sv. Karla Borromejského v Novém Jičíně

Hra dětí v asylu sester sv. Karla Borromejského v Novém Jičíně

Skupina dětí v útulku v Olomouci, Mariánská ulice

Druhá skupina dětí z útulku v Olomouci, Mariánská ulice

Opatrovna v Pavlovicích u Přerova

Dětská útulna v Prostějově

Opatrovna v Slavkově u Opavy

Dům byl zakoupen Kongregací milosrdných sester opavských roku 1910.

Přízemí zřízeno pro nervově choré, dodávané sem z ústavu pro choromyslné v Opavě do péče a ošetřování sester. Místnosti v prvním poschodí určeny k obýváním sestrám, zaměstnaným v tomto domě, a dále sestrám ošetřovatelkám přicházejícím sem v létě na několikadenní zotavenou, aby po celoroční vysilující práci a službách lásky k bližnímu v opavských nemocnicích a v tamějším ústavu pro choromyslné si poněkud oddechly a se zotavily. Jedna místnost byla dále určena sestrám těžce nemocným.

Roku 1921 byla v jedné místnosti zařízena opatrovna pro děti a zimní kurs pro šití prádla.

Opatrovna v Žadlovicích u Loštic

Založena byla roku 1924 velkostatkářkou paní Dubskou. Denně přichází kolem 30 dětí, o které pečují 2 sestry sv. Vincence. Jedna místnost jest zařízena i pro sirotky.

b) DIECÉSE BRNĚNSKA

Dětská útulna v Batelově

Založil ji roku 1898 hrabě Jan Blauckenstein. Opatrováno jest přes 90 dětí péčí školských sester.

Opatrovna v Dačicích

Roku 1873 založena rodinou baronů z Dalbergů opatrovna. Až do roku 1917 působily tam boromejky, od toho roku sestry sv. Kříže. Od založení ošetřeno na 2000 dětí ve stáří od 2—6 let. — Sestry ošetřují nemocné po domech a vyučují dospívající dívky ženským ručním pracím a vaření.

Opatrovna v Jimramově

Dům tento nechal vystavět hrabě Egbert Belcredi roku 1888 na památku své choti Christiany. Rozmýšlel se dosti dlouho kterému řádu by svěřil vedení ústavu a výchovu dítek jimramovských, kde již toho času vládla čeština; proto, chtě býti k Čechům spravedlivý, rozhodl se konečně pro český řád školských sester de Notre Dame z mateřince v Horažďovicích. — Vyslány byly velice zbožné a nadané sestry učitelky: Benjamína a Petronila. Rodiče vodili své dívky a svěřovali je ctihodné sestře Benjamině, která jim byla druhou matkou a ještě dnes na ni její žáci s láskou a vděčností vzpomínají; a byla jich hezká řada za těch 14 roků jejího působení v ústavě. Také do školy šití, kterou vedla mladá učitelka sestra Petronila po 15 roků s velkým zdarem, dívky se jen hrnuly, takže byla stále přeplněna. I za krušných dob světové války nacházely sestry potřebné pomoci u tamějšího dobrého lidu a pilně pracovaly, aby se mohly uživit. — Nejvíce vzpomínají ve svých modlitbách svých zesnulých i živých zakladatelů. Tito, vydržující i dále tento ústav, poskytují zdejšímu lidu veliká dobrodiní, a mnohým dívkám příležitost, že se mohou učit vaření a vedení domácnosti.

Děti z útulku pro slabomyslné v Slavkově u Opavy

Útulna sester sv. Františka pro slabomyslné v Slavkově u Opavy

Opatrovna v Lednici

(Viz nemocnice tamtéž.)

Opatrovna v Líšni

Založena roku 1865. Jest vedena sestrami sv. Karla Borromejského. Denně opatrují na 160 dětí.

Opatrovna v Lukách Jihlavy

V roce 1903 zakoupili majitelé panství Antonín Widmann s manželkou Gabrielou za školou dům, který kdysi býval špýcharem kontribučenského fondu, a dali jej přestavěti a upravit na mateřskou školkou a povolali tam sestry kongregace sv. Hedviky z Nezamyslic. Jedna ze sester má ošetřovati nemocné po domech. Školka tato byla otevřena dne 21. září 1905 a dne 8. listopadu téhož roku slavnostně posvěcena po odpoledních službách Božích veledůstojným p. Drem Antonínem Stojanem, poslancem a farářem v Dražovicích.

Opatrovna založena z křesťanské lásky k chudému lidu, aby 3—5 leté dívky chudých rodičů byly opatrovány pod dozorem ctihodných sester, když rodiče musí pracovati v továrně a při hospodářství. Všechny výlohy se zaopatřením sester, jakož i školních potřeb, platí zakladatelé.

V opatrovně jest zapsáno na 70 dítek, které dopoledne i odpoledne přicházejí do školky a jen v zimě některé zůstávají na oběd ve škole. Školka bývá každoročně navštívena okresním školním dozorcem a výsledky, jakož i zařízení příznivě posouzeny.

K nemocným bývá sestra volána denně, takže v roce 1926 navštívila 520 nemocných a u nich 80 nocí probděla. Lid si velice váží činnosti sester a jest za ni povděčen.

Opatrovna v Nové Říši

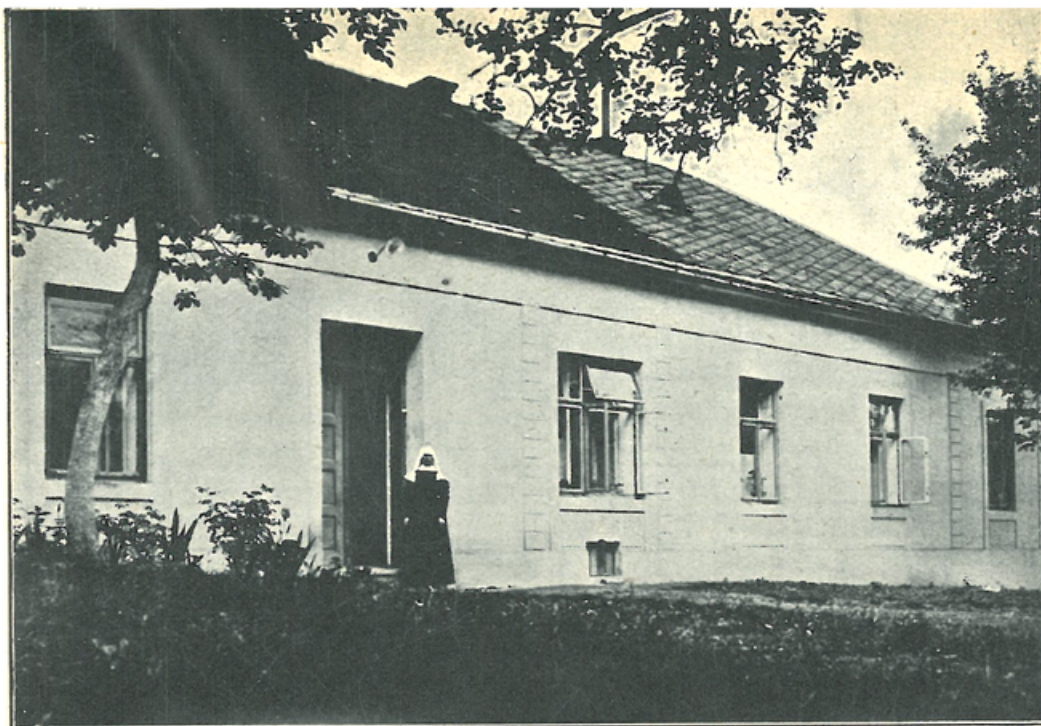
(Viz sirotčinec tamtéž.)

Opatrovna ve Slavkově u Brna

Jest vedena od r. 1918 kongregací chudých školských sester moravských. Od r. 1928 jest v nové nádherné budově jejich škol. Denně jest pečováno o 28—30 dětí, většinou chudých dělníků.

Opatrovna ve Svitávce u Boskovic

Byla založena roku 1910 od firmy M. Löw-Beer na památku 62letého panování císaře Frant. Josefa. Firma Löw-Beer vkusně budovu zařídila a vším potřebným pro opatrovnu opatřila. Opatrovna pak předána správě milosrdných sester sv. Vincence z Pauly. Budovu p. Löw-Beer přenechal obci Svitávce, kteráž se stará o její udržování. Firma Löw-Beer poskytuje každý rok na vánoc dětem oblečky, hračky a cukroví. Po 5 let jich bylo poděleno 84 až 88. Ve válce po tři léta vydržovala firma 30 vojáků, vše zdarma, sestry je obsluhovaly. V roce 1916 byla vojenská nemocnice rozpuštěna a po opravě budovy byly opět dívky přijaty. V roce 1919-20 chtěla správa obce opatrovnu dáti svět-

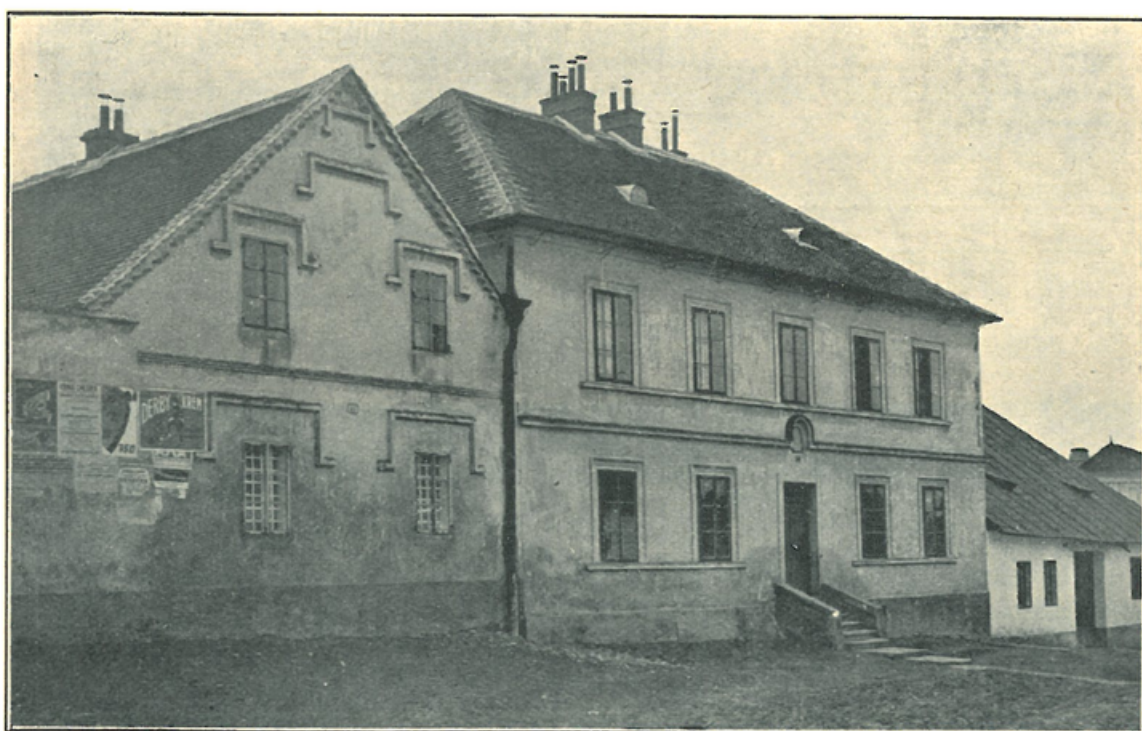
Opatrovna v Žadlochovicích u Loštic

Děti v opatrovně v Žadlochovicích u Loštic

Skupina dětí v útulně v Batelově

Opatrovna v Dačicích

Děti lednické nemocnice na písku

Opatrovna v Líšni

ským učitelkám, ale zakladatelé usilovali o to, aby sestry zůstaly a dále u dětí působily. V roce 1922 byla ve Svitávce zřízena měšťanská škola a poněvadž nebylo pro ni místa, vyžádala si obec budovu opatrovny pro obecnou školu; měšťanská byla umístěna do školy obecné. Zakladatelé propůjčili obci budovu na několik let, až si vystaví novou měšťanku. Sestry a děti pak byly umístěny do jiné budovy firmě Löw-Beer patřící, kde žijí v klidu a spokojenosti. Dětky jsou od 7 hodin ráno do 5 hodin odpoledne opatrovány a též obědem podělovány. Na některé děti za obědy platí firma 60 haléřů, ostatní si platí samy, několik jich je bezplatně. Denně jich je přes 70 a asi 50 dětí je stravováno.

Dětky chodí rády do školky a jsou k sestrám velmi přítulné. Jsou tam i děti komunistů a rodičů bez vyznání — a o vánocích, když dítě při hře něco představuje, jsou i takoví rodičové šťastni, že tam děti mají, a neví, jak se mají sestrám odměnit. I když děti již vstoupí do školy, velmi rády zase přicházejí ve volných chvílích zase do opatrovny. Od roku 1910 bylo ve školce opatrováno 768 dětí.

Mimo opatrování dětí se sestřičky přičiňují, aby nemocné navštívily, obsloužily a je připravily na přijetí sv. svátostí.

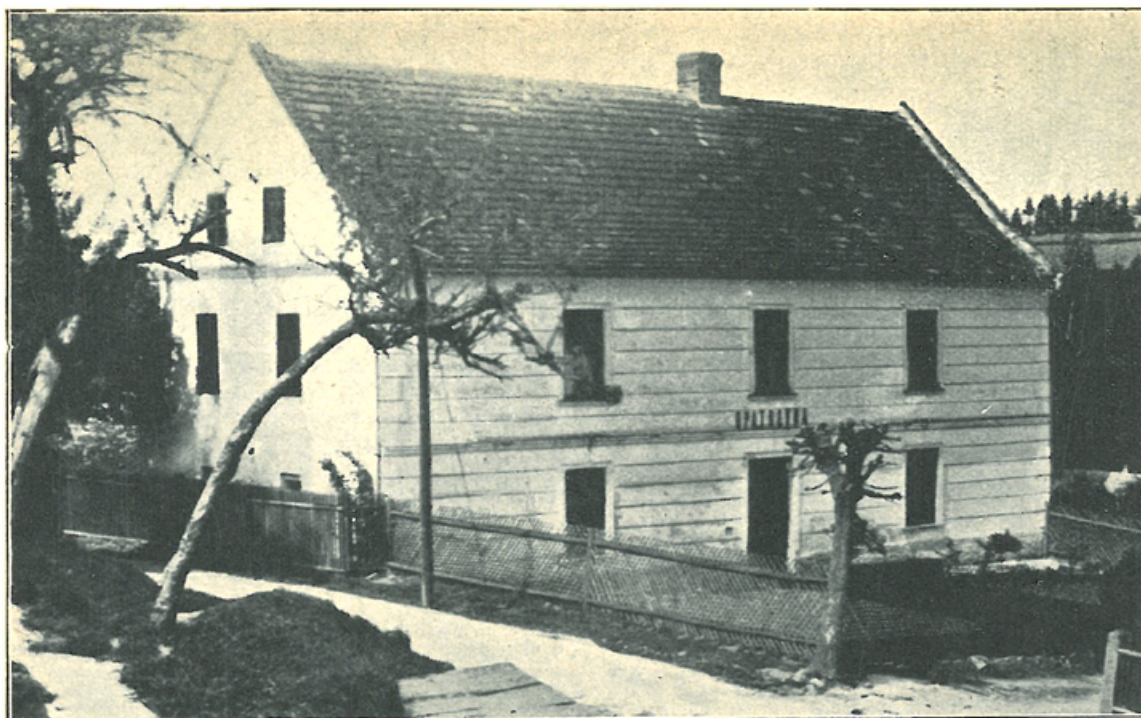
Dětská útulna v Třešti

Založena byla roku 1885 baronem Ferdinandem ze Sternbachu. 5 sestry a 2 kandidátky školských sester pečují o 140—160 dětí denně. Ústav udržuje rodina Sternbachova.

Sestry vyučují též dívky škole odrostlé ženským ručním pracím.

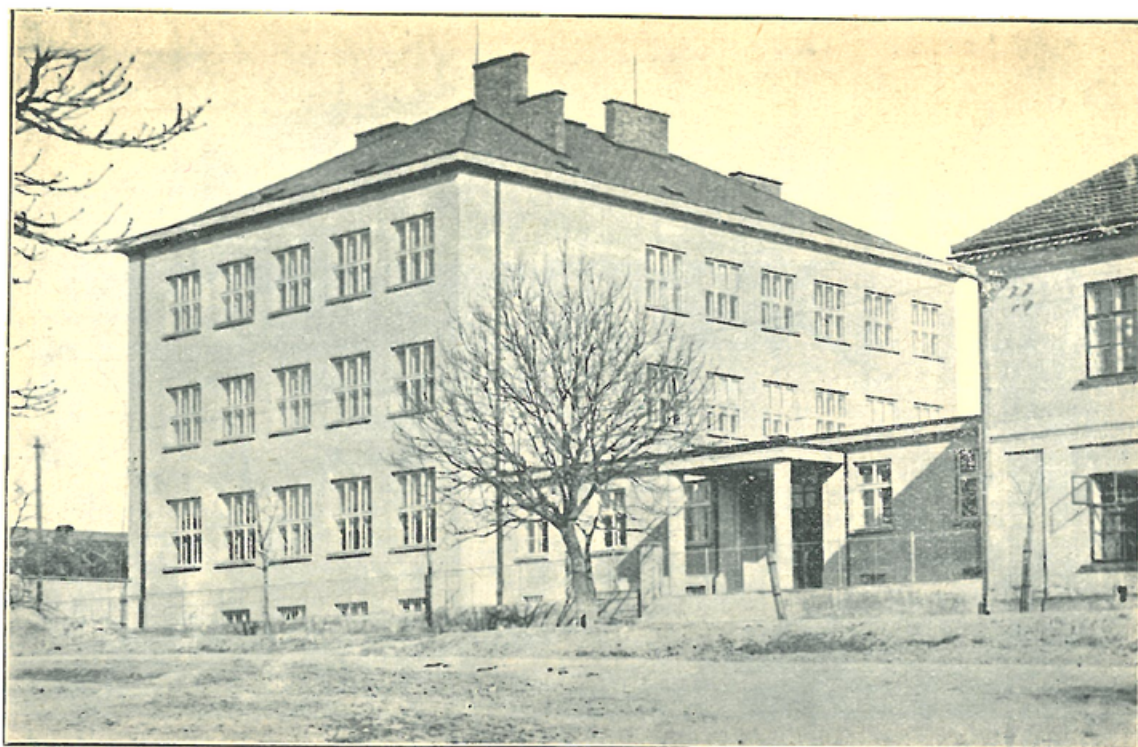
Opatrovna v Líšni

Opatrovná v Lukách u Jihlavy

Chovanci opatrovný v Lukách

Budova školských sester v Slavkově u Brna

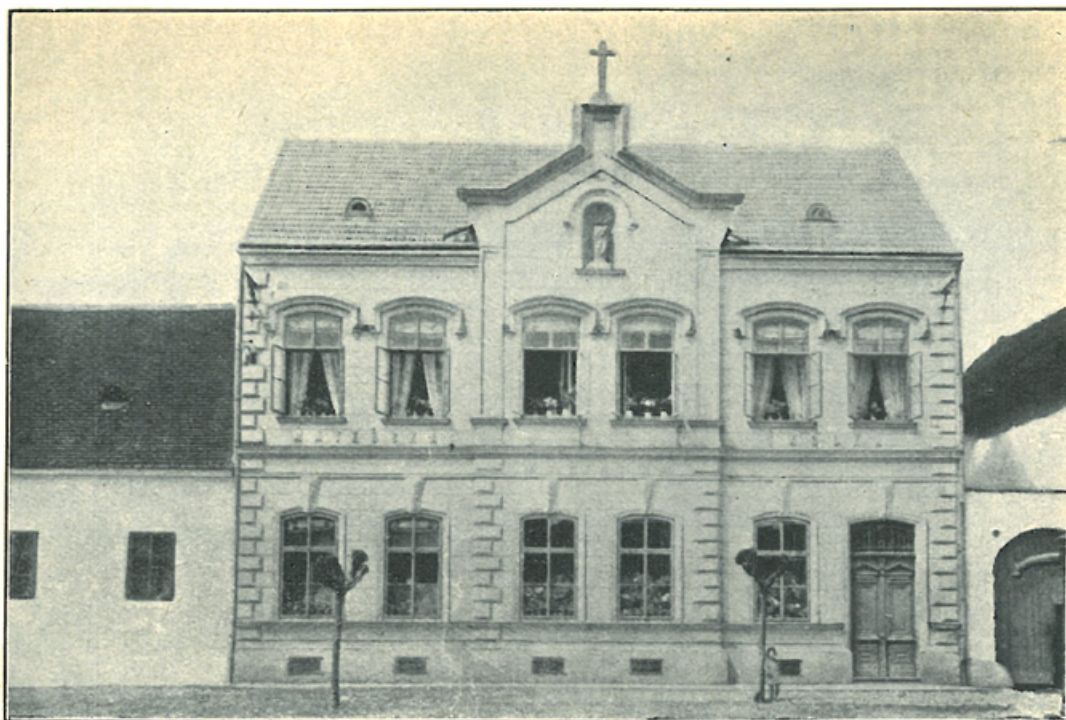
Chovanci školských sester v Slavkově u Brna

Opatrovná ve Světlavce

Děti ústavu ve Světlavce

Ústav školských sester v Třešti

Děti ústavu v Třešti

Sirotčince

a) ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ (VRATISLAVSKÁ)

Sírotčinec sv. Josefa v Dolanech

Zřídila jej kongregace premonstrátek r. 1924. Zakoupen dům s rozsáhlou zahradou a vybudován ústav pro rodinnou výchovu sirotek, jichž — chlapců i děvčat — bývá tu 13—15. Děti jsou vedeny ke zbožnosti, pílí, pracovitosti, čistotě a pořádku. Hoši od 14 a dívky od 15 let bývají propuštěni a najde se jim zaměstnání. Ale i potom zůstávají pod dozorem a ochranou sester.

Sírotčinec ve Frýdku

Jest veden sestrami sv. Karla Borromejského od svého založení v r. 1886. Umístěn je v rozsáhlé budově, kdež je denně opatrováno 50—60 dětí. V téže budově jsou i velmi čistě a účelně zařízené dětské jesle pro 30—40 nejmenších z maličkých.

Sírotčí zátiší v Háji-Smolkově

(Viz článek Jubileum ostravské Ludmily.)

Sírotčinec v Kojetíně

U příležitosti 150letého jubilea Milostné Matky Boží v Kojetíně 11. února 1917 byla v tamním klášteře sester sv. Kříže v bytě sl. Mildnerové, která má v klášteře doživotní bývání, založena útulna pro osiřelé dívky po vojínech, do Kojetína a okresu příslušných, pod dozorem slečny Mildnerové. Na základ pro udržování dvou sirotek složil tehdejší farář P. František Fučík 11.000 K a zakoupena za ně válečná půjčka.

Jelikož mnoho sirotek se hlásilo a místnosti pro ně nestačily, byl dne 23. května 1918 z nadace Josefa a Marie Mildnerových zakoupen chatrný domek čís. 109 za 8.700 K, na kteroužto částku věnovala sl. Mildnerová Marie 3.500 K. Ostatní splácelo se z naznačené nadace, dokud válečné půjčky úrok dávaly. Chatrný tento dům byl péčí sl. Mildnerové opraven. Příspěvky na opravu vyžádala si sl. Mildnerová na arcibiskupské konsistoři olomoucké, na zemském výboru v Brně a od dobrodinců místních.

Na to byla část sirotek z bytu sl. Mildnerové do koupeného domu přeložena a zůstala tam nějakou dobu pod jejím dozorem. Jelikož však na dohled a ošetřování sirotek ve dvou různých domech nestačila, odevzdal farní úřad sírotčinec do správy sester sv. Kříže, dne 30. června 1920.

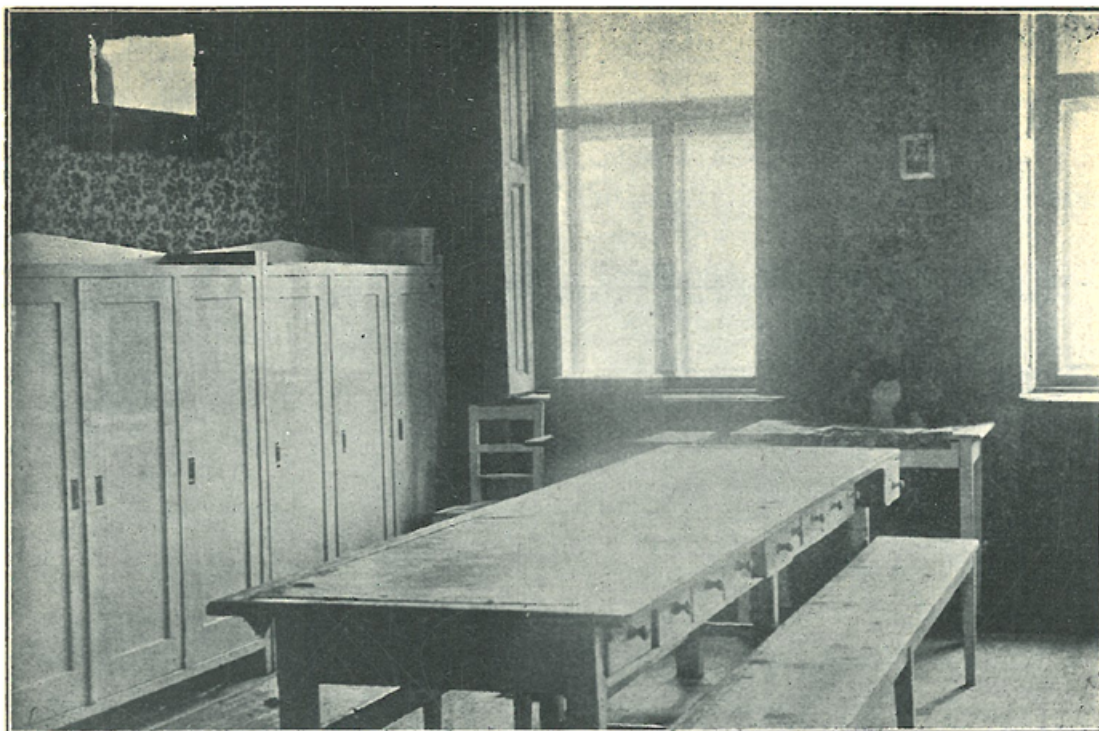
Domek však, v němž sestry se sirotky bydlely, nikterak nevyhovoval svému účelu pro nedostatek obytných místností a mimo to byl tak sešlý, že se bylo co obávatí sesutí. Proto zakoupil nynější správce sirotčince, farář P. Inocenc Bátorla, starší prostranný dům čís. 198 se zahradou v téže ulici zrovna naproti starého sirotčince za 70.000 Kč. Bylo to roku 1924. Částka peněz byla sehnána tím, že katolické spolky v Kojetíně odkoupily starý sirotčinec za 30.000 Kč, slečna Mildnerová darovala 23.000 Kč a ostatní vyprosila správce sirotčince od příznivců a dobrodinců.

Sirotčinec v Dolanech

Slečna Marie Mildnerová, spoluzakladatelka zdejšího kláštera, jest rodačka z Vyškova, po matce rozená Dudíková z Kojetína, příbuzná moravského dějepisce P. Bedy Dudíka, benediktina rajhradského, a P. Antonína Dudíka, faráře ve Vyškově. Bývala industriální učitelkou; s matkou založila v Kojetíně mateřskou školu.

P. František Fučík, původce a spoluzakladatel sirotčince, byl farářem v Měrovicích a v Kojetíně; nyní jest kanovníkem kolegiální kapitoly v Kroměříži. Charakteristickou jeví se u něho úcta a láska k Panně Marii, zvláště k milostné Matičce kojetínské, při

Světnice sirotčince v Dolanech

Tělocvična sirotčince ve Frýdku

jejímž 150letém jubileu, jak již shora bylo řečeno, vzal vznik nynější sirotčinec. Jest znám jako lidumil a příznivce sirotků. Sám žije velice skromně, ale zato hojně podporuje chudičský sirotčinec. Věnoval také mnoho na Matici Cyrilo-Methodějskou v Olomouci.

K převzetí sirotčince a k zahájení činnosti v něm bylo potřebí duší krajně obětavých a zapíravých, neboť i zevnějšek sešlého domku odpuzoval, což teprve, když se vstoupilo dovnitř! Strop nízký, zdi vlhké, místnosti malé, nedostatečné, zařízení ubohé. —

Kaple sirotčince sester sv. Karla Borromejského ve Frýdku

Asi pět postelí připraveno pro 12 dětí, v kuchyni zásoby nepatrné, peníze žádné. Dvěma sestrám, které vedení v sirotčinci převzaly, vykázána malinká místnost o jednom okně; nebyla ani opatřena kamny, poněvadž nebyla ani v zimě vytápěna a byla nejvlhčí. A poněvadž zde nebylo místa na umístění šatníků a také ho sestry neměly, oděv jejich navlhl od mokrých zdí a plesnivěl. Než řeholnice, uvyklé již na život strohý a nepohodlný, nelekly se vlastního strádání — jim leželo na srdci jen dobro a zdraví svěřených dětí.

Sestra představená, ač slabé tělesné konstrukce a chatrného zdraví, ale při tom skutečně hospodyně zkušená, znala nejen vaření, ale všech prací hospodářských a zahrad-

Sírotčinec sester sv. Karla Borromejského ve Frýdku

Sírotčinec ve Frýdku: děti u vánočního stromku

nictví, energicky ujala se svěřeného jí úřadu. Až s jakousi náruživostí chopila se práce v zahradě, která byla s počátku skoro jedinou jejich živitelkou. Poněvadž nebylo prostředků zjednat si na určité práce nádeníka, byla nucena představená podjati se i prací mužských. Ořezávala a kácěla za pomoci druhé sestry v zahradě staré stromy, sázela štěpy, vymetala saze z kamen, čistila a bílila vlastnoručně celý dům vnitř i vně a když nestačilo dne, nadstavovaly se i noci a pracovalo se třeba při měsíčku. Často překvapila ji některá úřední osoba zabílenou od vápna jako zedníka, jindy zase černou jako komíníka. Nejkomičtěji však vyjímala se její malá postavička v blátě mezi různým haraburdím, vyloveným ze studny, kterou rovněž sama čistila. A při vši námaze, která slabé síly vyčerpávala, zachovala si vždy veselou mysl a dobrou náladu.

Později zavedly sestry menší hospodářství; pronajaly si kousek pole na zemáky, kousek louky a pak vyprosila si jmenovaná představená za laciný peníz od svých příbuzných kravičku, aby bylo pro sirotky více mléka. — Jen práce sester a obětavost dobrodinců udržela ústav, jehož dlouhé trvání s počátku nemohlo se očekávati, neboť finančně nebyl zajištěn. Měsíční plat na děti byl velice nepatrný. Na děti z Kojetína platila obec s počátku 30 Kč měsíčně, na děti jiné nejvíce 36 Kč; některé bylo dokonce přijato úplně zdarma; mimo toho stravného na jednotlivé děti jiných příjmů ústav neměl. Když bylo s živobytím nejhůře, poslala stará matička sestry představené z Valašska hrncem másla a druhý povídel, pytel sušeného ovoce a vše, co mohlo poskytnouti chudobné políčko valašské — sirotkům na Hanou.

Při zavedeném hospodářství a při zvýšeném počtu sirotek, jejichž počet stoupl na 20, bylo potřebí přibrati i nějakou pracovní sílu; ale kde ji vzíti? Služce nebylo čím platiti a proto poslána z provinciálního domu třetí sestra, poněvadž sestry pracují v sirotčinci úplně zdarma. Chtíce zajistiti sestry na zimu pro kravičku píce, chodily na panské pole rýti řepu a okrajky mohly si pak ponechati. S pole, jež bylo hodně vzdálené, vracívaly se mnohdy až pozdě večer na smrt znaveny a teprve vykonávaly své modlitby, což trvalo někdy i do pozdní noci.

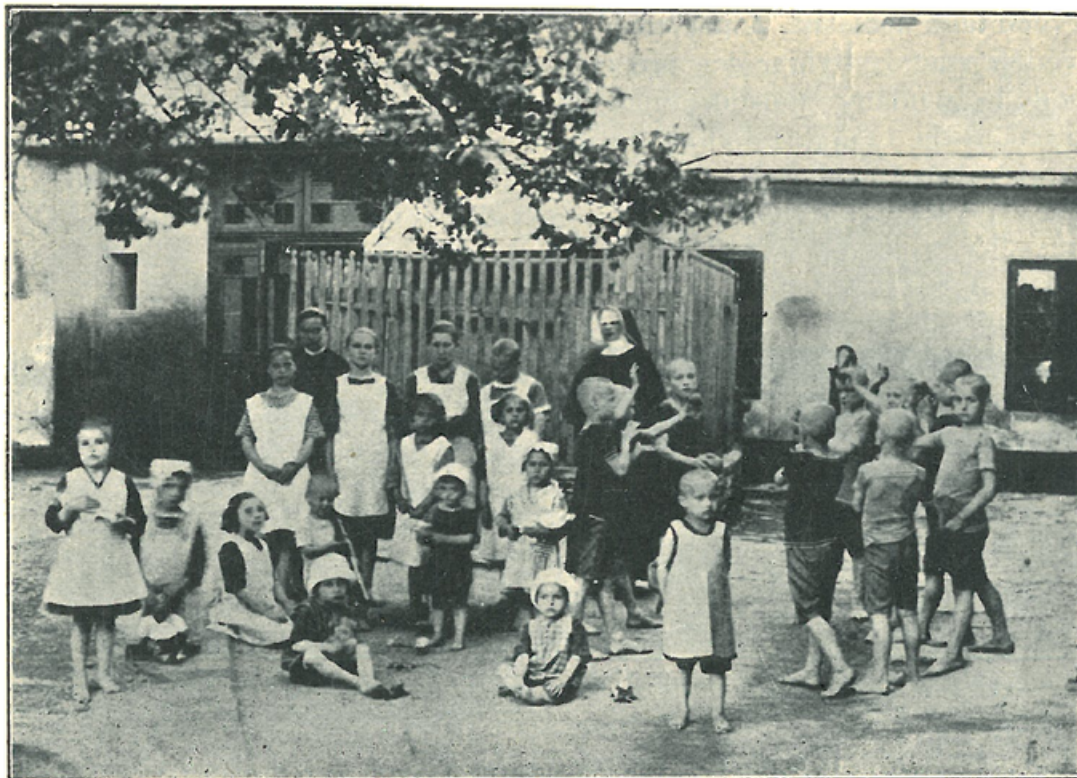
Sestra vychovatelka, jež vedla dozor nad dětmi a při tom látala vetché prádlo a šatstvo, byla nucena, když sestry byly na poli, obstarati i domácnost, upravit jídlo a obsloužiti dobytek. Sirotci mohli tou dobou málo při práci výpomoci, byliť většinou ještě práce neschopni. Výbava sirotek byla také při jejich přesídlení do sirotčince až příliš ubohá. Měli sotva to nejnужnější prádlo a šatstvo, a to bylo tak chatrné, že se to po několikaterém oblečení rozsypalo. Stalo se kdysi, že sestra vychovatelka, látajíc hošíkovi kalhoty, byla nucena ho zabaliti do kusu staré látky a posaditi ho u sebe, až bude s prací hotova. Obuvi také nebylo, takže i v neděli chodily děti do kostela bosy. Na štěstí bylo to v létě; hlavní věc, že zimu necítily.

Sirotčinec v Kojetíně stal se pro některé sestřičky postrachem a byl pokládán za nejubožejší ústav v celé provincii. A přece sestřička představená, která pro jeho trvání a ku jeho povznesení obětovala i svoje zdraví, opouštěla toto své působišť se zaroseným zrakem, třebaže síly její byly vyčerpány a že nutně potřebovala zotavení. Či napadla jí myšlenka, že snad někdy po letech některý z těch, již sytili se pokrmem vlastní její práce, zkažený světem a zlým příkladem, potřísní při setkání slinou její šat? — I na to musí býti řeholnice ve službách bližnímu připravena.

Když je nouze nejvyšší, pomoc Boží nejbližší, praví staré přísloví, a to osvědčilo se i zde. Když bylo nejhůře, vzbudil Pán Bůh šlechetná srdce a poslal chudičkému ústavu dobrodince, kteří vidouce velikou chudobu, pomohli. Jedni přinesli potraviny, jiní obnošené prádlo a šatstvo a tak se děti pomalu i dosti slušně oblékly a při tom sestry až úzkostlivě dbaly, aby nikdy netrpěly podvýživou.

Sirotčinec v Kojetíně

Děti v kojetínském sirotčinci

Předseda okresní sociální péče v Kojetíně podporoval sirotčinec hned od začátku jak šatstvem, tak i peněžitými příspěvky. Dobročinný spolek paní koupil také někdy dětem látku na šaty. Mezi největší dobrodince dlužno zařaditi Hynka Dostála, redaktora v Americe. Také americké sestry sv. Kříže, které tam před několika lety odjely z Moravy, přispívaly obnošeným prádlem i penězi.

Zakoupením domu číslo 198 přibýlo nových starostí nejen sestrám, ale hlavně panu faráři, správci sirotčince. Mimo obrovských daní, jež činily částku až téměř 15.000 Kč, bylo nutno hned s počátku provést celou řadu oprav, což vyžadovalo opět velkých peněz, neboť zakoupený starý dům číslo 198 byl předchůdci hodně zanedbán.

Zakoupený dům měl také některé místnosti, které musely býti nutně zařízeny. Nejdříve založily se dvě ložnice, jedna pro hochy, druhá pro dívky. Každé dítě má nyní svou postýlku. Pak zakoupeno ložní prádlo a ručníky. Z provinčního domu vyprosily sestry peří, z kterého udělaly všem dětem polštáře pod hlavu i duchny na přikrývání, dále zakoupeno více umývadel a vany na koupání. —

Nyní mají děti domov útulný; netuší ovšem, kolik tu pro jejich tělesné i duševní blaho bylo přineseno obětí. Pan farář, správce sirotčince, neleká se žádné námahy a nedbal ani, i když mnohdy slabé jeho zdraví bylo otřeseno. Využívá každé příležitosti, aby sirotům učinil pobyt v ústavě utěšenější a způsobil jim radost. Přináší knihy pro poučení a zábavu a hlavně až úzkostlivě se stará, aby ty nejkrásnější svátky vánoční, které nazývány bývají svátky dětí, byly i pro sirotky hodně radostnými.

Nakonec, stůjž zde alespoň jedna ukázka, o jaké ubohé děti a s jakým výsledkem je sestrám pečovati.

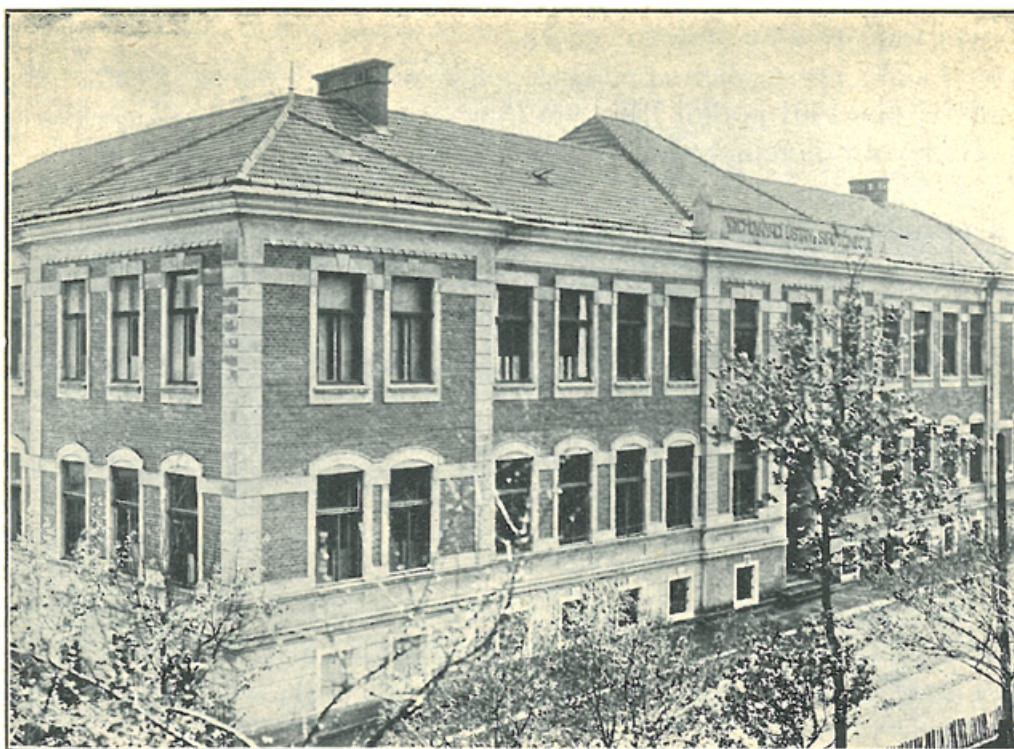
„Přišla k nám do sirotčince“, vypravuje sestra, „dívenka 11letá, neduživá, bledá jako křída, skoro průsvitná. Povahy byla uzavřená, zamlklá, nedůvěřivá. Nemluvila, jen pozorovala. — Otec jí padl ve válce, matku ještě měla, nikdy jí však nevzpomněla a tato se k děvčeti také nehlásila. Z popisného archu děvčete, který byl za ní do ústavu poslán, zvěděli jsme, že byla matce pro nedostatečnou a špatnou výchovu odebrána. Jako důvody byly udány: zpustlost matky, špatná její pověst a nadávky, kterými ubohé děvče zasypávala. O matce dívka i později málo mluvila, a když byla někdy na ni tážána, tu si srdečně zaplakala, že ji maminka nemá ráda. Je na tom takové dítě hůře nežli úplný sirotek. Nebýti účinné lásky a pomoci charitativní, byl by takový ubohý tvor mravně zničen jako květina spálená ostrým mrazem. — Než společný život v ústavě, sám sebou čilý a radostný, rozproudil a rozehřál životní mízu i takové polouvadlé květiny, že otevřela srdéčko své slunci Božské lásky a tato nahradila jí lásku mateřskou“. — Vytýká se katolickým ústavům, že dívky náboženskými vrtochy ohlupují. Pravý opak však mohou jim dokázati řeholní vychovatelky na nesčetných příkladech ze své dlouholeté činnosti vychovatelské. Výchova náboženská činí namnoze pravé divy, zvláště u dítek duševně a mravně zanedbaných.

Sirotčinec v Křelově u Olomouce

Zakladateli byli manželé František a Klára Lakomí r. 1913. Ústav vedou sestry dominikánky. Denně opatrováno přes 40 dětí.

Sirotčinec v Liptále

Liptálský sirotčinec jest životním dílem bývalého tamního faráře, † zasloužilého místopředsedy Svazu charity, Msgra Františka Štěpána.

Vychovávací ústav a sirotčinec v Liptále

Sirotčinec v Křelově

Jednoho dne utopilo se v potoce malé dítě, jež nechala chudá matka, plahočící se po celý den za prací, bez dozoru. Pro takové chudé děti a pro sirotky zcela opuštěné umínil si zbožný pan farář založiti útlek.

Začal bez haléře prostředků, spoléhaje pouze na Prozřetelnost Boží a šlechetnost dobrých srdcí. Roku 1901 podnikl sám sbírku na stavbu sirotčince. Odešel do alpských zemí a po celý život vzpomínal na první korunku, kterou dostal od hejtmána ve Štýrském Hradci. Za 4 léta sehnal 24.691 K 27 h a v květnu 1905 položil základ nové budovy. Jeho počínání bylo považováno od jinověrců (obec jest většinou protestantská) za bláznovství; jsouce přesvědčeni, že takový podnik s holýma rukama neprovede, nečinili mu překážek. Dobrotivý Bůh zřejmě žehnal jeho snaze přes všechny počáteční obtíže, zvláště peněžní. Ještě než byla stavba dokončena, přijal P. Štěpán 20 sirotek. Zároveň požádal konvent sester dominikánek v Řepčíně, aby sestry převzaly výchovu a vyučování dětí. Když sestry přijely do Liptálu, poskytoval jim po 2 měsíce, až do ukončení stavby, na faře byt a stravu. Aby podle možnosti omezil dluhy, dal se sám do zasklívání 154 oken za pomoci sester. První okno bylo zasklíváno půl dne šesti osobami, neboť všichni sklenáři byly uční. Avšak všichni činili tak veliké pokroky, že za měsíc byly s úlohou hotovi. Zároveň byly ukončeny nejnnutnější stavební práce, takže 15. října 1905 byl zahájen školní rok.

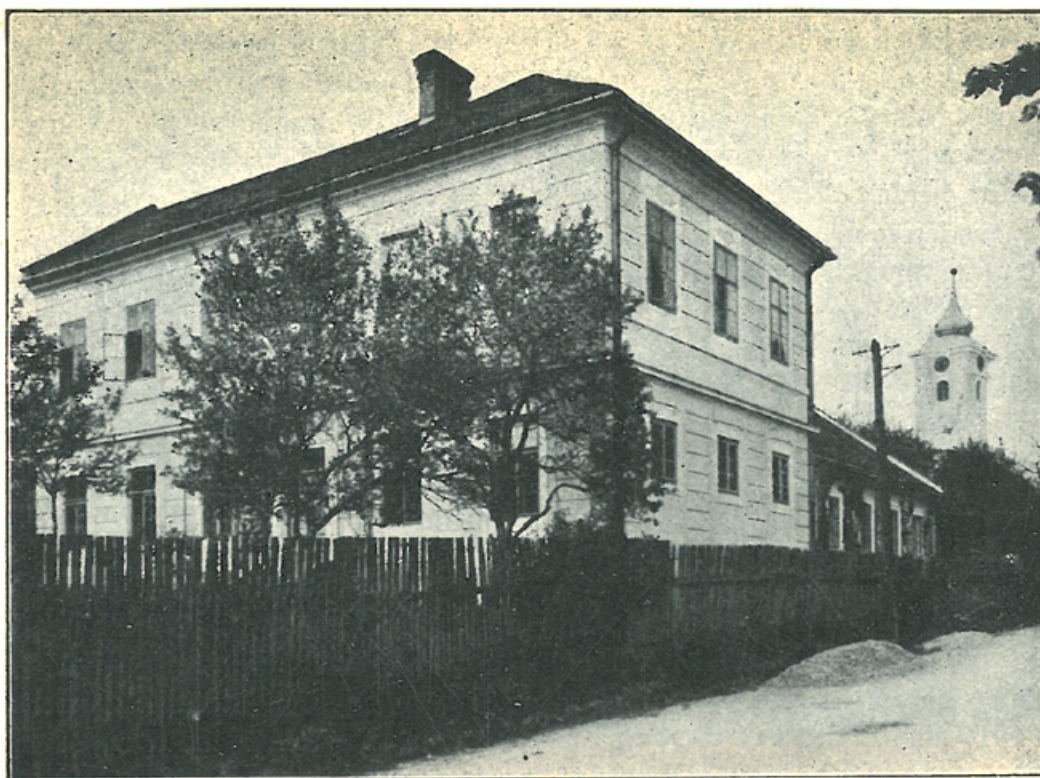
Během let 1907 až 1911 byla založena obecná trojtřídká a 1917 i měšťanka. Pro dospívající dívky otevřen hospodyňský kurs. Byla založena i škola mateřská, která jest dosud jediná na okrese vsetínském.

V roce 1907 měl ústav 20 sirotek hochů i děvčat; za 20 let vzrostl počet chovanců tak, že roku 1927 jich bylo 110. Podle vzrůstu chovanců snažil se zakladatel zajistiti ústavu dostatečného místa i pro budoucnost, proto postupně zakoupil okolní chaty a zbořeniska, z nichž upraveny byly zahrady a hospodářství. V roce 1918 zakoupil jednopatrový dům pro chlapce.

Za světové války přibýlo ústavu velmi mnoho tíživých starostí. Bylo-li obtížno uživiti několikačlennou rodinu, čím těžší bylo sehnati potravu pro dům se 150 obyvateli? Drahota stoupala, zásob nebylo. Nezbyvalo nic jiného než prosit. Sestry zaklepaly u svých příbuzných a známých, některé plahočily se po sbírkách, tehdy tak obtížných, po celou dobu války. Zdálo se, že bude nutno zmenšiti počet chovanců, ale v nejvyšší nouzi přispěli na pomoc dobrodinci z Ameriky.

Většina chovanců pochází z Valašska, ostatní jsou z různých okresů celé Moravy a několik ze Slovenska a z Čech. Mnohdy přicházejí děti z velké bídy tělesné i mravní. Nedávno dopravila do ústavu jistá obec 4leté dítě, které vypravovalo, jak otec týral matku, až ji i zabil. Dítě bylo tak přestraseno, že se nechtělo z lůžka ani na krok vzdáliti. O jejich bídě svědčí jejich výroky: „Nespál jsem nikdy v posteli“, „já jsem spával na hůře a přikrýval se kabátem“, „já jsem spával v hospodě pod stolem“ . . . atd. atd. V ústavě se děti brzo spraví. Inspektor řekl při prohlídce školy, že sirotci rozeznávají se od dětí do školy docházejících tím, že lépe vypadají. Chovanci jsou v ústavě od 3 do 14 let. Jsou rozděleni podle pohlaví ve dvou domech po dvou skupinách (malí a velcí). Ráno jdou velcí na mši sv., po snídani do školy. Po vyučování vykonávají velcí domácí práce v zimě od 3-5, v létě do 6 hodiny večer. Pak se připravují na vyučování. Spánek se dodržuje podle předpisu. V neděli konají vycházky. Několikrát do roka sehrají divadlo v domácím sále. Pro pobavení mají i loutkové divadélko.

Po ukončení školní povinnosti postará se správa ústavu každému chovanci o vhodné povolání. Chlapci jdou ponejvíce na řemeslo, dívky do služby, ale i na studie. Mnoho dětí jest dáno do hodných rodin, kdež je o ně dobře postaráno.

Útulna pro neduživé ženy v Lukově

Skupina chovaneček sirotčince Karolinum v Lukově

Roku 1885 založena byla obětavostí p. Františka hraběte Seilerna, pána na Lukově a Lešné, v Lukově útulna pro starce a stařeny. Jejím účelem bylo poskytnouti dvanácti práce neschopným starcům a dvanácti stařenám úplného zaopatření až do smrti. Správa ústavu byla svěřena milosrdným sestrám sv. Karla Borromejského z mateřince pražského. Přišly 3 sestry.

O něco později manželka výše jmenoveného zakladatele útulny, paní Karolina Seilernová-Wenkheimová, s velikým nákladem dala přistavěti k útulně velikou budovu, v níž zřídila pro chudé, zcela osiřelé dívky sirotčinec a soukromou dívčí školu pro mládež lukovskou. V létě 1892 ukončena stavba a 4. září t. r. posvěcena generálním vikářem diecése Maulins ve Francii, abbé-em Crisonem.

Ve spojení s útulnou nazván nový ústav „Karolinum“ na trvalou paměť zakladatelky paní Karoliny Seilernové. Výnosem zemské školní rady ze dne 16. července 1892 povoleno bylo zřízení dvoutřídní dívčí soukromé školy. Sirotčinec i škola odevzdány týmž sestrám sv. Karla Borromejského. Roku 1896 dáno škole právo veřejnosti. O několik let později (1911) rozšířena na trojtřídní.

Majitelkou a vydržovatelkou celého ústavu byla jmenovaná paní Seilernová. Zásobovala ústav potravinami, oděvem a prádlem. Chudobinec vydržoval její manžel. Ústav, zaopatřen vším potřebným, mohutněl a kvetl skoro po třicet let. Leč zanedlouho po 28. říjnu 1918 zemřel hrabě František a na jeho místo nastoupil jeho syn, Josef Seilern. Poněvadž nový pán již nemínil ústavu podporovati a paní hraběnka neměla dosti prostředků, upadl brzo ústav do veliké bídě a sestry boromejky se rozhodly Lukov opustiti. Paní Seilernová požádala provinciální představenou sester sv. Kříže v Choryni o sestry. Téhož dne, kdy odešly bývalé sestry — 1. března 1920 — přišly do Lukova sestry sv. Františka.

Začátek jejich působení byl ovšem nesmírně těžký. Sestra představená div neplakala, když přijímala od odcházejících špižirnu a sklep. V celém domě nebylo zcela ničeho. Všechny zásoby byly do drobtu vyčerpány. Nebylo ani z čeho uvařit. Nářadí v kuchyni a nádobí nebylo k ničemu. V jídelně bylo pouze několik cínových misek. Hotový zmatek nastal prvního dne večer. Starcům a dětem měla býti podávána večeře, ale nebylo z čeho ji uvařiti. K tomu přiběhla ještě jedna stařena z chudobince, že tam jeden stařec umírá. A než tam sestry doběhly, byl mrtev . . .

Druhého dne prohlédly si sestry hospodářství. Pozůstávalo všehovšudy z 8 slepic, které musely sestry zaplatiti. Sestry s obavami pohlížely do smutné budoucnosti.

K nedostatkům a trudům hospodářským, jimiž se musely sestry trpce probíjeti, přidružilo se nové utrpení. Po prázdninách r. 1922 rozpoutal se boj o katolickou klášterní školu. Tehdejší řídící veřejné školy přemlouval rodiče, aby svá děvčata nedali již do školy klášterní, nýbrž do školy veřejné, kamž dosud chodili jen hoši. Mnozí rodiče poslechli a tak odešlo z klášterní školy asi 12 děvčat. Ale i mezi školním rokem se bojovalo. Děti byly tak rozeštvány, že při sebemenším zaslouženém napomenutí pohrozily sestře učitelce do očí, že přejdou do školy v obci. Proti sestrám šířeny nejrůznější klepy. Mnohé děti přecházely z jedné školy do druhé a tak byla velmi ořesená kázeň.

V té smutné době zavítal do ústavu tehdejší ředitel Svazu charity, P. Ludvík Bláha. V průvodu paní hraběnky prohlédl si jej a při tom si nechal vypravovati od sester o jejich bídách. Slíbil ochotně pomoc. Po nějakém čase začal vyjednávat s paní Seilernovou o koupi budov Svazem charity. Po delším vyjednávání byl celý ústav Svazem charity v Olomouci zakoupen a tak zachráněna katolická škola i ústav.

Sírotčinec v Lukově

Sírotčinec v Lukově

Do ústavu jsou přijímány dívky - sirotci. Často vstupují ve stavu velmi ubohém a mnohé z těch dětí by mohlo vyprávěti ze skutečnosti o bídě a opuštěnosti, která bývá údělem sirotek. Za příklad stůjtež zde pouze některé ukázky, jak je sestry vypisují. Jednou nám bylo dodáno děvčátko, nevzhledné, s pokřivenýma nožkama a velikou hlavičkou, jedním slovem ubožáček. Ač jí byly již dva roky, neuměla vůbec mluvit a nemohla se na nožky postavit. Prožila asi již hodně bídy u své staré babičky, která se dítěte ujala, když lehkomyšlný otec rodinu opustil a matka z toho na smrt onemocněla. Avšak babička sama byla chudobná a nuzně živila dítě. Přijaly jsme je bezplatně. Dalo to hodně práce, ale dnes po roce by žádný, ani její vlastní matka, nepoznal v roztomilé dívence, veselé, skotačící a štěbetající onoho ubohého dítěte.

„N. byla dcerou chudé vdovy, nádenice v panském dvoře. Matka oddávala se pití a vůbec nevynikala dobrou pověstí. Rozumí se, že i dítě vychovávala ve svých převrácených názorech. Děvčeti bylo již asi dvanáct let, když matka těžce onemocněla. Bída dolehla nyní na ně celou tíhou. Dobří lidé posílali matce výživnou polévku a pod., za něž se jim odměňovala jen nadávkami.

Děvče, odkázané samo na sebe, živilo se u lidí různými posílkami a při tom i matku ošetřovalo. Ale nemoc se stále horšila a bída byla k nesnešení. I ujala se opuštěných paní hraběnka, dala zavést nemocnou do nemocnice a děvče přivedla k nám do ústavu. Děvče však bylo velmi zvyklé nepořádnému a toulavému životu, takže těžce přivykalo ústavnímu pořádku. Jediným štěstím bylo pro ní, že její matka v nemocnici zemřela; pak začala ponenáhlu přivykati. Dosud jest u nás a jest hodná”.

Celková rozloha sirotčince, včetně se samostatným domkem pro prádelnu, chlévy, vepřincem a kůlnou měří 778 m² zastavěné plochy, zahrada má necelé 4 míry. Kromě toho má ústav najatých několik mír pole a luk. Sestry sv. Kříže vedou hospodářství ústavní, vydržují 2 krávy, několik vepřů a selat kromě několik desítek kusů drůbeže.

V roce 1928 bylo nutno chlévy i kůlny pro zchátralost zbořiti a postaveny nové za cca Kč 30.000.— V sirotčinci tou dobou jest umístěno 22 děvčátek-sirotek a dětí opuštěných. Celkový vydržovací náklad obnáší ročně Kč 134.000.— včetně s provedenou adaptací v roce 1928. Ústav sám, odhadnut úředně v roce 1928, má cenu Kč 698.000.—, inventář ústavní Kč 83.000.—.

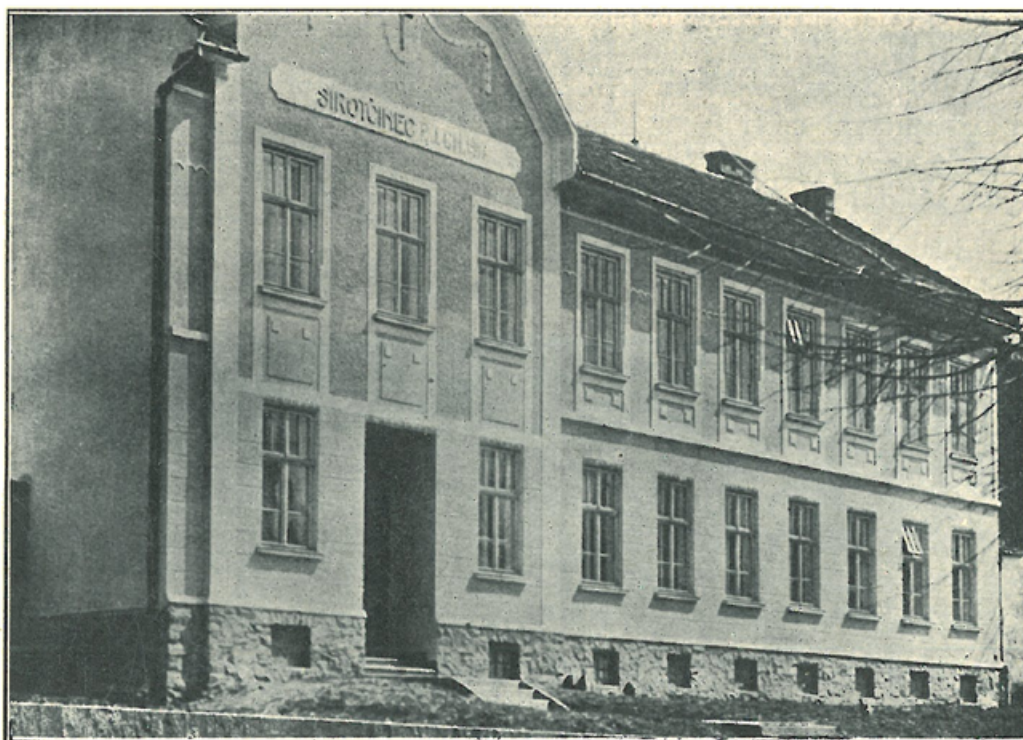
Chovanky do sirotčince přijímá jednak Svaz charity v Olomouci, jednak správa ústavu za měsíční vydržovací příspěvek od Kč 50.— pro nemajetné do Kč 150.— kromě potřebné výbavy. Školu obecnou v ústavě vydržuje zcela Svaz charity bez jakékoli podpory od státu.

Vedle sirotčince jest v budově, najaté od majitelky panství paní Sarolty Seilernové, umístěna útulna pro neduživé ženy, jež tam umísťuje jednak Svaz charity, jednak na nadační místa zemský úřad v Brně za denní příspěvek Kč 9.80. Pokud jde o nemajetné churavé ženy, umístí tyto Svaz za měsíční příspěvek Kč 250.—. Vydržovací náklad útulny obnáší ročně cca Kč 80.000.—. Z budovy platí Svaz roční nájemné Kč 4.000.—.

V uvedeném sirotčinci „Karolinum”, obecné dívčí škole a útulně pro neduživé ženy působí tou dobou 8 ctihodných sester sv. Kříže z Choryně, které vedou vzorně všechny tyto ústavy, jak o tom svědčí i nálezy revisní instruktora ministerstva sociální péče a okresního školního inspektora. Tou dobou jest v sirotčinci volných míst 21, v útulně pro neduživé ženy 8. Krajina jest velice zdravá a stává se poslední léta útlukem mnoha osob, které tráví své prázdniny jednak v ústavě, jednak v obci. Ústav sám může býti ihned zařízen pro velmi krásnou prázdninovou kolonii pro děti neb dospělé.

Chovanci sirotčince v Místku

Sirotčinec v Morkovicích

Sirotčinec v Místku (nadace Rafaela Piskoře a Bedřicha Kauna)

Občan místecký Rafael Piskoř, zhotovitel hudebních nástrojů (syn učitele Františka Piskoře, narozen v Místku 1805, zemřel tamže 1880), daroval polovici svého jmění obci místecké pro zchudlé občany místecké a druhou polovici (15.954·91 zl.) farnímu úřadu v Místku k tomu účelu, aby zřízena byla nadace a odevzdána milosrdným sestrám s podmínkou, aby ošetřovaly chudé nemocné a dozíraly na malé dívky z dělnických rodin, které nejsou ještě školou povinny.

Dne 12. září 1885 koupil místecký děkan Bedřich Kaun z části pozůstalosti Piskořovy dům č. 277 v Příborské ulici za obnos 6500 zl. a 24. dubna 1885 pole za domem tím ležící od majitele domu č. 150 za 1000 zl., které bylo upraveno v zahradu.

Tento dům upravil svým nákladem pro českou dětskou zahrádku. Mateřince sester sv. Karla Borromejského převzal povinnosti nadační a dne 26. srpna 1886 přišly sestry do Místku, převzaly dětskou zahrádku a vyučovaly zároveň ručním pracím dívky škole odrostlé.

Toho roku děkan Kaun odejel na nové působiště do Kroměříže, byv jmenován kapitulním děkanem u kostela Panny Marie. Před svým odchodem daroval nadaci Piskořově dům č. 276 a r. 1891 jej svým nákladem dal postavit na poschodí a spojil s domem č. 277. Na to mimo materiál vynaložil 4358·61 zl.

R. 1890 položil děkan Kaun základ k sirotčinci, který umístěn v domě č. 277. Do sirotčince měly býti přijímány dívky z Místku a obcí farnosti místecké. K této nadaci přidal ze svého 5000 zl.

Péčí měšťanosty Josefa Hrachovce, radního Ferd. Pečky, kaplana Ferd. Winklera a starosty z Kollaredova, Valentina Pokludy, uspořádána sbírka, z jejíhož výtěžku opatřen sirotčinec vnitřním zařízením pro 12 sirotků.

Jistá katolická paní odkázala jmenované nadaci celé své jmění v obnosu asi 8000 zl.

R. 1907 koupen dřevěný dům se sirotčincem souvisící za 10.000 K, což umožněno darem děkana Bedřicha Kauna v obnosu 4000 K.

V letech 1914—22 byl ústav ve veliké finanční tísní, proto byl nucen dožadovati se milodarů a státní subvence.

V r. 1926-27 čítal sirotčinec 40 dítek, které navštěvují veřejné české školy obecné a měšťanské v Místku.

Sirotci se přijímají od 3—14 roků po celý rok.

Do mateřské školy chodí dívky od 5 do 6 let.

V roce 1927 bylo 90 dítek.

Sirotčí útulek „Ludmila“ v Mor. Ostravě

Viz stať o ústavech na Ostravsku.

Sirotčinec P. Jana Churého v Morkovicích

Sirotčinec založen byl P. Janem Churým, rodákem z Morkovic, r. 1914. Zmíněný byl duchovním správcem v ústavu pro choromyslné v Dobřanech v Čechách. Ustanovil, aby v jeho rodném domě v Morkovicích byl zřízen sirotčinec pro osiřelé dívky z obce a okolí, zvláště z jeho příbuzenstva. Správu sirotčince měly míti řeholnice. Na tento účel odkázal svůj dům se zahradou a polnostmi, jakož i pojistku na 4000 K. Žádal, aby do ústavu byly přijímány děti katolického náboženství. Za vykonavatele své poslední vůle

Sirotčinec v Morkovicích

Druhá skupina chovanců sirotčince v Morkovicích

jmenoval místního p. faráře P. Vavř. Kalivodu a místního starostu, kteří spravovali nadaci, než by byla vůle odkazatelova splněna.

P. Jan Churý obětoval vše svým miláčkům: opuštěným dětem, a vymínil si jen, aby sestry a sirotci pamatovali na něho ve svých modlitbách a věnovaly mu denně otčenášek a jednou za měsíc růženec . . .

Na radu lipťálského faráře Fr. Štěpána byly povolány dominikánky z Řepčína. Přišly v březnu 1914 a daly se do práce. Počátkem května, když byl sehnán materiál, začalo se stavěti. S pomocí Boží byla stavba šťastně dokončena a dne 20. října téhož roku slavnostně posvěcena prelátem Geislerem. Již v tom roce bylo přijato do sirotčince několik chovanců a asi 25 děvčat z Morkovic a okolí se přihlásilo do kursu pro vaření a šití.

Každý počátek jest těžký a těžký byl i počátek v Morkovicích. Zvláště po vypuknutí světové války, kdy celý svět byl v rozvratu a doprava všeho tak nesnadná, strádaly sestry i děti. Božské Srdce Páně však žehnolo a provádělo klidně své úmysly.

V sirotčinci bylo vychováváno od založení až do 1. ledna 1927 celkem 96 chovanců. Po ukončení 14. roce věku byli dáni do rodin, do služby, na řemeslo atd. Dítka většinou k ústavu velmi přilnou a nerady jej opouštějí. Na př.: Jistá rodina si vzala desetiletého sirotka za vlastního. Chlapec velmi tesknil, nemluvil, nejedl a jenom stále plakal a plakal. Poněvadž s ním jeho dobrodinci nemohli ničeho spraviti, a také z obavy, aby neonemocněl, dovedli jej zpět. Teď je opět veselý, čiperný, běhá a skáče.

Ve vychovávání sirotek se vystřídalo více sester. Všechny si byly vědomy svého nesnadného a zodpovědného úkolu, ale s důvěrou v Toho, který pravil: „Nechte maličkých přijíti ke mně“, pracovaly vždycky obětavě a s láskou.

Sirotčinec v Nezamyslicích

Založen roku 1878 sestrami sv. Hedviky.

Jako ukázkou jejich činnosti podáváme činnost za rok 1926:

Na počátku roku bylo v ústavě 31 chlapců, 27 děvčat. Během roku vstoupilo 9 chlapců a 5 děvčat, vystoupilo 9 chlapců a 5 děvčat.

Do učení propuštěn 1 hoch, do služby dána 2 děvčata, ostatní se vrátili ke svým příbuzným. Počet dětí mladších 6 let 11, starších 6 let 63. Úplných sirotek bylo 25, polo-sirotek 16, majících rodiče 7, 12 dětí z rodičů rozvedených, 14 dětí nemanželských.

Dětem poskytnuto úplného zaopatření po celý rok. Dostalo se jim nejen potřebné péče, nýbrž i stravy, oděvu, prádla, obuvi a veškerých školních potřeb. 16 chovanců vydržoval ústav úplně zdarma. V ústavní škole vyučováno 56 žáků.

Mimo školní vyučování jsou chovanci zaměstnáni v kuchyni, při úklidu, v zahradě, v létě při sbírání léčivých bylin. Děvčata zaměstnávají se i mimo školu ženskými ručními pracemi, správami šatů a prádla, hoši rukodílnými pracemi.

Správu sirotčince řídí dočasná představená s dvěma radními sestrami. Na zdraví dětí dohlíží místní obvodní lékař.

Sirotčinec v Novém Jičíně

Založen byl roku 1898 z nadace paní Josefy Koberové pro 12 sirotek. Podle přání šlechtné a zbožné zakladatelky povolány byly k výchově sirotek jakož i k vedení a obstarávání domu milosrdné sestry sv. Karla Borromejského.

Během času se sirotčinec vždy více rozšiřoval. Potřebné prostředky k nutným stav-

Chovanci sirotčince v Morkovicích

Klášter sv. Hedviky v Nezamyslicích

bám darovala částečně šlechtná zakladatelka sama, částečně byly u dobrodinců vyprošeny.

V roce 1926 čítal ústav 68 chovanců obojí národnosti, povětšinou ze spustlých a zanedbaných rodin. Počet chovanců vzrůstá.

Mimo namáhavé a často i nevděčné úkoly výchovy a obsluhy sirotek vedou sestry domácí hospodářství, vaří, perou, šijí a látají prádlo a šaty.

Sestry působí tamtéž v městském chorobinci.

Msgre dr. Ferd. Černík:

Arcibiskupský sirotčinec v Olomouci-Nových Sadech

Roku 1860 byl na olomouckém předměstí Nových Sadech založen dívčí sirotčinec od tehdejšího arcibiskupa Bedřicha lantkraběte z Fürstenbergů.

Pohnutkou bylo zbudovati trvalou památku na blahořečení mučedníka Jana Sarkandra, faráře holešovského, jenž dne 17. prosince 1620 život svůj plný obětí svatě v Olomouci dokončil. Vlastním zakladatelem byl však tehdejší dómský vikář Klement Černoch (zemřel jako farář ve Velkém Týnci u Olomouce dne 10. července 1875). On to byl, který navrhl svému arcipastýři, aby zakoupil na Novosadech hostinec nechlvalné pověsti a zde vystavěl pro svou arcidiecési sirotčinec. Na zakoupení domu, zahrady o 6 měřicích a přestavbu domu věnoval arcibiskup 16.550 zl., k čemuž ještě daroval veškeré dřevo. Dne 17. března 1860, právě na svátek bl. Jana Sarkandra, byl kup proveden a již 28. října téhož roku dům posvěcen a ctih. sestrám kongregace III. řádu sv. Františka z mateřského domu v Opavě odevzdán. Co stálo však starostí první zařízení sirotčince a jakých obětí přinášeli blahovlnní dobrodinci! Roku 1864 vydal první jeho správce (kurátor) tištěnou zprávu o tom, která obsahuje mnoho až tklivých zajímavostí, jež budtež zde uvedeny zkrátka.

Do roku 1864 založeno od příznivců 6 nadací a od jiných renta roční na 10 sirotek. Olomoucké dámy a měšťané uspořádali věcnou loterii, představení divadelní a hudební večírky; spolupůsobil též spolek katolických tovaryšů, chudinský ústav a růžencové bratrstvo z farnosti a okolí. Množily se dary nejen v obligacích, ale i v penězích. Stále hlásilo se více sirotek, ale i dobrodinců, takže sirotčinec byl do roku 1875 vybaven i hospodářskými budovami. Roku 1880 postavena byla v zahradě nová budova pro sirotky nákladem 15.882 zl. a konečně za arcibiskupa Dra Theodora Kohna, jenž přispěl částkou 40.000 zl., vystavena přední budova školní, jakož i jiné místnosti (kaple) a studně s větrným pohonem.

Sirotčinec má nyní postavenou jednopatrovou budovu se 2 dvory a 2 částmi. Přední školní a konventní budova, 63 m dlouhá, hledí průčelím k silnici z Olomouce k Tovačovu; druhá, zadní, vlastní sirotčinec, 25 m dlouhá, jest úplně v zahradě; ústav jest na blízkou zastávku Nové Sady na dráze z Olomouce k Nezamyslicím a Brnu. Celkový náklad byl 126.477 K. Přispěl k tomu nemálo též mateřský dům v Opavě a jeho superior P. Fortunát Stára, minorita, pak místní farář Fr. Zmeškal a zvláště kurátor, tehdy profesor církevního dějepisu Dr Josef Tittel. Na školní budově lpí však dosud dluh ze sirotčí okresní pokladny v Olomouci, jež učiněn byl v částce 18.000 K.

Od založení až do konce roku 1926 bylo odchováno 289 sirotek. Později byli přijímáni i chlapci. Dne 1. ledna 1927 bylo v sirotčinci 31 dívek a 10 hochů, na něž platí se dílem z výnosu nadací, dílem od příbuzných (80—100 Kč měsíčně), neb i od obce domovské (20 Kč měsíčně). Nadačních míst jest celkem 23. Illavně ale vydrží ústav chudý mateřinec v Opavě.

Dívky v klášteře sv. Hedviky v Nezamyslicích

Hoši v klášteře sv. Hedviky v Nezamyslicích

Do sirotčince přijímány byly za dřívějších časů i dívky nesirotci do pensionátu, aby se tu rozličným způsobem v řečích, hudbě a ručních pracích vzdělaly.

Od roku 1926, když uprázdněny byly některé místnosti, hostí ústav i dívky slabomyslné, které jsou tam umísťovány moravským zemským výborem v Brně. Koncem roku 1926 bylo jich 17 národnosti české i německé, náboženství i československého.

Máme-li vzpomenouti ještě velkomyslného zakladatele Bedřicha Fürstenberga, podotýkáme, že charitativní jeho činy zaznamenány jsou četně v dějinách arcidiecése olomoucké, jíž v čele stál od roku 1855—1892 a o němž diecéšní schematismus úsečně, ale obsažně praví: „Uvedl více kongregací (řádových) do nemocnic a sirotčinců. Rovněž rozdával dary mezi chudé a v poslední vůli své ustanovil za dědice chudé své arcidiecése.“

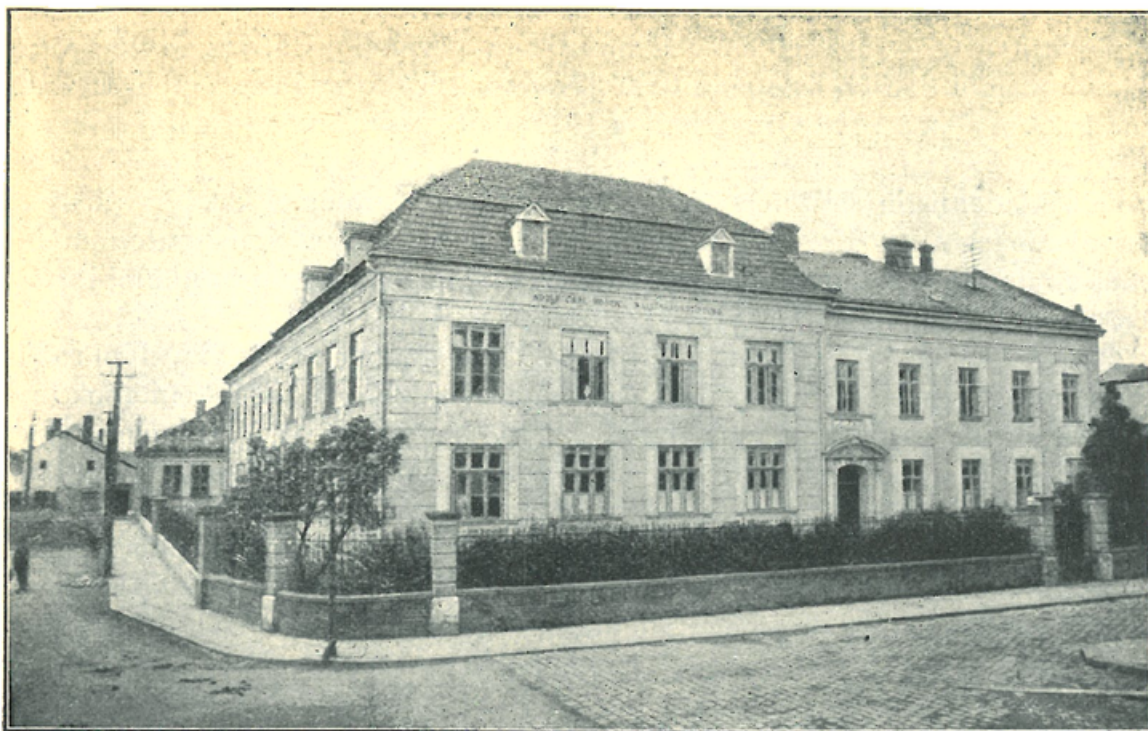
Že sirotčinec prodělával po celý čas, jakož i dosud prodělává obtíže hmotné, vysvětlitelno jest již z dosavadních podání. Nescházelo i zevních bojů. Jedenkrát (roku 1900) bylo potřeba dovolávati se i soudu proti hrubé pomluvě cti. sester v místních novinách. Značná část bojů těch týkala se sirotčí školy.

Již zakladatel ustanovil ve stanovách, potvrzených dne 28. října 1860, v 2. a 3. paragrafu, že sestry mají sirotky své vychovávat i vyučovat. Vyučováno mělo býti předmětům učebným, předepsaným pro farní obecnou školu; ale též pletení, šití a oprave prádla i šatů, vaření a všem pracím, jež patří k hospodářství. Proto zřízena byla hned z počátku v sirotčinci dvojtřídní škola obecná a dětská zahrádka; vyučovaly tu zkoušené, k vyučování uschopněné sestry řádové. Tištěná zpráva z roku 1864 praví: „Protože farnost na Novosadech jest úplně německá, jest řeč vyučovací německá; musí však každé dítě, dříve než opustí sirotčinec, i česky znáti.“ — Právo veřejnosti obdržela tato soukromá škola dle ministerského výnosu roku 1882 a tenkrát navštěvovala školu veškerá děvčata z Novosad. Roku 1897 rozšířena na školu pětitřídní.

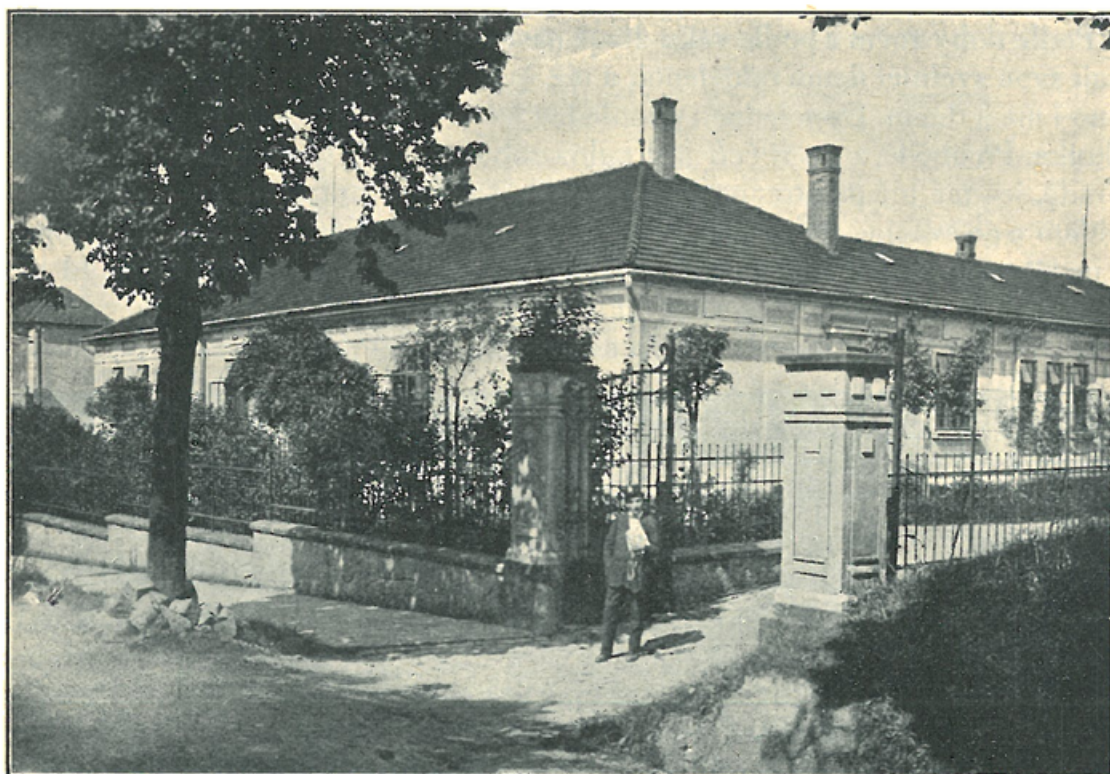
V roce 1894 byla v sirotčinci též rodinná škola nejen pro ruční práce ženské, ale také se vzornou zahradou pro pěstování zeleniny. Roku 1895-96 vyučováno zkoušenou řádovou učitelkou na domácí zemědělské škole pokračovací. Když potom zbudována byla v obci nová škola, nastaly rozpory. Část děvčat přestupovala do školy veřejné a jenom menší díl chodil do klášterní; ta klesla až na dvoutřídní. Po válce spojeny byly Novosady s velkou Olomoucí a některé místnosti byly obsazeny vnucenými nájemníky (až do roku 1925); v sirotčinci umístěny též 3 třídy české měšťanské školy nově na Novosadech zřízené, jež tam byla od 15. října 1919 až do 6. srpna 1923.

V roce 1920-21 navštěvovali čeští sirotci veřejnou školu městskou a museli leccos zakoušeti. Vždyť právě v ten čas městská rada olomoucká následkem jednotlivých protivníků navrhla (24. června 1920) ministerstvu v Praze zrušení školy klášterní a opětovala to i po druhé (26. září 1924), připojujíc, „že musí se co nejrozhodněji opřítí zřízení české školy klášterní.“ Dokonce i k tresnímu řízení předvolání byli na obec kurátor a sestra představená. Přesto však jednalo se dále o zřízení klášterní školy české a první kroky učiněny byly dne 24. prosince 1920 u arcibiskupa Dra Ant. Stojana. Ač žádost vlastní, jež musila vykázati, že má ústav všechny podmínky ku zřízení této školy, podána byla již 7. července 1921, bylo odpověděno arcibiskupovi až dne 20. prosince 1921, že „žádost podobná do ministerstva školství a národní osvěty dosud nedošla.“ Ale na jeho zakročení byla konečně 30. ledna 1922 zemskou školní radou škola povolena a hned také otevřena jako smíšená jednotřídka.

Za války měl ústav nemalé obtíže s obstaráváním uhlí a stravy. Pomáhaly nám však přece dobré duše. Tak městský úředník pro výživu vždy se zastal dítek-sirotek, kolikrátkoli sestry přišly prosit. Pan Rudolf Bečák z Velkého Týnce nejen sbíral od nájemníků obilí místo části peněz pachtovních, ale též je i přivážel. Cti. sestry musily v tu

Sirotčinec v Novém Jičíně

Chorobinec v Novém Jičíně

dobu do práce i na pole, kopaly, kosily trávu i obilí, okrajovaly řepu i na panském. Tři starší, ale též nejpilnější, ctih. sestry v ten čas zemřely.

Po převratě uznal — po velkém otálení — státní pozemkový úřad v Praze sirotčinec za ústav humanitní dne 11. listopadu 1920. K okresní péči o mládež připojil se dne 19. března 1922. Avšak teprve v roce 1925 a 1926 obdržel subvenci ze státní dobročinné loterie.

Podle základní listiny jest nejvyšším představeným v sirotčinci každý zvolený arcibiskup olomoucký, jehož práva a povinnosti vykonávati má zvláštní kuratorium. Podle návrhů kuratoria potvrzeny byly již roku 1860 zvláštní stanovy prozatímní, jež podle časů a okolností mají býti upravovány, a též domácí řád.

Ve zprávě z roku 1864 praví se: „Aby se poskytla chudým, ale zachovalým rodičům útěcha v hodinu smrti, že dívky jejich přece naleznou dobrého zaopatření a jak možná křesťanského vychování, k tomu účelu založen byl tento sirotčinec. Přijímány mají býti tedy předně manželské osiřelé dívky z arcidiecése olomoucké od 2. až ku doplněnému 9. roku. Avšak též i nemanželské dívky podle přání nadačních dobrodinců smějí býti přijaty, ano i takové, jejichž rodiče žijí, a dívky přece v takových poměrech jsou, jako by byly osiřelé. Na místech nadačních mají dívky zůstatí bezplatně až do ukončeného 15. roku, aby se zdokonalily ve všem, čeho potřeba k domácímu hospodářství.“

Spárny jsou odděleny od místností denního pobytu, ovšem nyní odděleny též spárny hochů od spáren dívek.

Nepřehlédneme též poznámku z roku 1864 o stravě: „Strava buď v sirotčinci jednoduchá, aby dívky nebyly zpovykány a při svém vystoupení se všady vpravily a byly spokojeny; lepšímu zvyknou si snadno, ne však opačně.“ Že slouží dítkám toto jednoduché stravování, za to ručí svěží tváře všech dítek.

Z největší části vstávají dívky o 6. hodině ranní a jdou na odpočinek o 8. hodině večerní. Podle doby roční a podle věku dívek nastávají ovšem též změny. Nejmenší dívky, jež mají svou světnici denní oddělenou a též spárnu, mívají přídavek ve spaní ráno i večer, ano i mezi dnem. Dopoledne i odpoledne jest buď vyučování aneb funguje mateřská školka. Po obědě a po večeři jest volná zábava, které se oddávají za lepších dnů v zahradě, jež má též prostrannou besídku. Děti rády si hrají, poskakují a též zpívají. Po snídani a po svačině třeba se učití aneb konati ruční práce. Návštěvy dítek mají býti jen v neděle od 2 do 6 hodin odpoledne. K dennímu pořádku patří též, pokud možno, účast na mši sv. a každého dne modlitba za dobrodince.

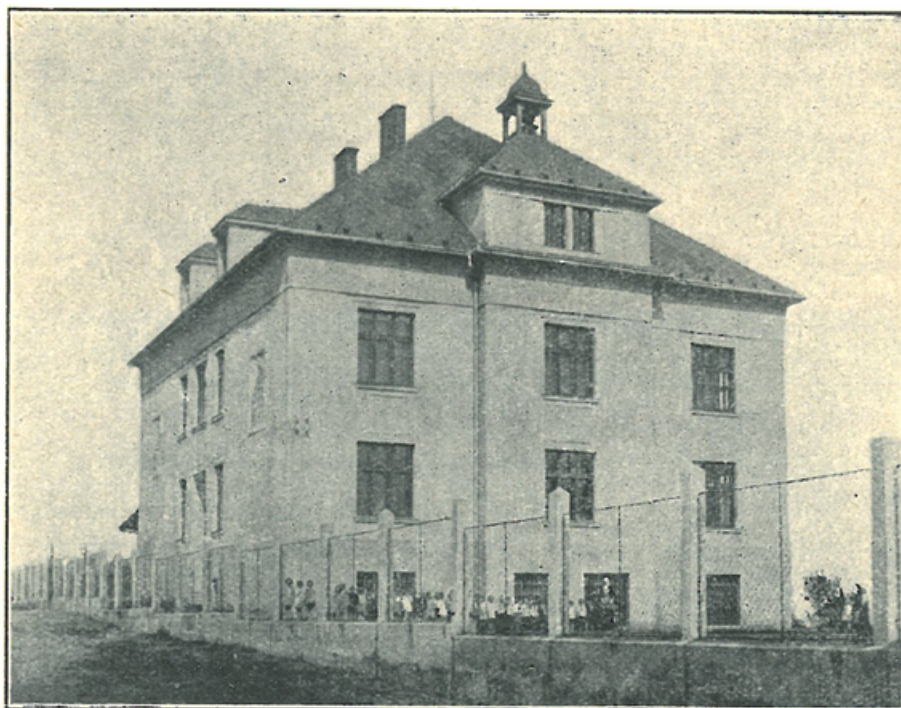
Jak již řečeno, bylo v sirotčinci dosud odchováno 289 dítek, kromě celé řady těch, které zde žily jako v pensionátě. Matrika sirotčince vykazuje k 1. lednu 1927 poslední číslo 387, v němž nepočítány dívky, jež byly v pensionátě.

O zajímavých událostech ze života dítek před nastoupením do úřadu mnoho by mohla vypravovati, jako asi i v jiných ústavech charitativních, sestra představená, vychovatelky a kurátor.

Někdy odumřeli již oba rodiče; častěji jedná se o úmrtí matky nebo otce. Nezřídka musí matka nastoupiti službu v cizích domech. Jsou však i případy, že sirotek byl odeslán do ústavu, protože otec nebo matka byli uvězněni nebo bez příštíří aneb bez zaměstnání. Několik případů bylo, že otec opustil matku nevdanou neb i vdanou a zanechal ji v bídě (jedna byla až z donského Ruska), aneb že i matka oddala se lehkomyšlnému životu. Několik matek, odevzdavše dosti lživě dítě ústavu, ani se po něm dále netázaly, tím méně že by naň něco platily. Nejedno dítě pociťuje i v ústavu tělesně i duševně následky nezřízeného života rodičů a teprve po letech se zotaví nebo i ne, ač v posledních 10 letech bylo jen 3 případy úmrtí.

Děti sirotčince v Plumlově

Pohled na sirotčinec v Plumlově

Když sirotci opustí ústav, vypraveni jsou prádlem a potřebnými šaty, 15leté i šaty lepšími; dostanou i něco v penězích na zaopatření, obvykle 200 Kč. Podle předpisu sirotčince odevzdají se děti buď rodičům neb někomu z přízně aneb vyhledá se jim přiměřené místo. Poptávka jest vždy větší než možno vyhověti. Dívky, jež dospěly k vlastní samostatnosti, hlásí se o podobné sirotky. Hodné dívky vzpomenu na svůj bývalý domov i dopisem. Některé dívky věnovaly se i stavu řeholnímu.

V roce 1926 působilo v ústavě 20 ctih. sester. Jako kurátor nemohu jinak zakončiti tuto zprávu nežli pochvalou obětavých sester. U nás připadají mně nejctihodnějšími ty upracované, mozolovité ruce sestřiček-pracovnic, jak je má sotva která dělnice na světě. S. Peregrina pracovala tak až do 80 let svého života († 1912). Ale i ostatní práce sestřiček v zahradě, v domě, ve škole jsou vysilující. Sestry neznají téměř odpočinku, leč při modlitbě. Jedna z pěstounek, s. Anselma, velmi obezřetně vychovávala dívky po řadu let, ač měla v hrdle místo průdušní trubice přirozené zlatou trubku. Zemřela 10. května 1916 ve věku 57 let. Jenom síla z Boha a ze sv. náboženství dovede přinášeti takové oběti po celý život až ku klidné smrti...

Útulek sv. Josefa na Plumlově

Roku 1924 dne 21. října nabídla sl. Marie Krpatová, majitelka domku a pěkné zahrady na Plumlově, Svazu charity svůj dům i zahradu k dobročinnému účelu pod tou podmínkou, že se jí v domě dostane doživotního zaopatření. Jelikož Charitě jak dům tak i zahrada pro její účely nestačily, uvědomil o nabídce ředitel Svazu charity P. Ludvík Bláha představenou Mariánského ústavu v Brně, jež hledala ozdravovnu pro své choré sestry a vyzval ji, aby se věci chopila a se slečnou vyjednávala.

Stalo se a dne 27. července 1925 uzavřela Kongregace sester dcer božské lásky se slečnou Krpatovou kupní smlouvu a ještě téhož roku rozhodla se zmíněná kongregace na koupeném pozemku postavit sirotčinec a při něm mateřskou školku pro děti obce plumlovské a děti sirotčince od 3—6 let a mimo to pracovnu pro externí dívky škole odrostlé, jež sestry v zimních měsících vyučují všem ručním pracím, šití prádla a šatů.

Dne 30. srpna konala se slavnost svěcení základního kamene. Svěcení vykonal P. Alois Pavlíček, kons. rada a farář na Plumlově. Slavnostní kázání měl P. Ludv. Bláha.

S pomocí Boží podařilo se kongregaci sirotčinec vybudovati, ovšem že zabředla nákladnou stavbou hodně do dluhů. Dne 4. října 1926 posvětil tehdejší kanovník Josef Stavěl, předseda charity v Olomouci, sirotčinec, do něhož přijímají se hoši od 3—14 let.

Dne 1. března 1927 otevřela správa sirotčince svou mateřskou školku, již navštěvuje celkem 42 dětí.

V zimě chodilo do ručních prací v sirotčinci 18 dívek, jež s velkou pílí si osvojovaly potřebné jim vědomosti pro domácnost. Dnes nalézají se v sirotčinci 18 sirotek, jimž zdravý horský vzduch velmi dobře prospívá a jest radost pozorovati je při jídle; všem chutná znamenitě.

Kéž zkvétá sirotčinec na Plumlově zasvěcený sv. Josefu a odchová jeho pomocí jak církvi sv., tak vlasti zdárný dorost!

Mariánský ústav v Přerově (na Velké Dlážce)

Ke generální představené Raimundě Jindrové v Řepčíně přišla v roce 1912 asi v dubnu deputace křest. soc. spolku žen a dívek, aby kongregace převzala činnost v jeslích v Přerově. Místnosti pro jesle a pro obývání sester byly velmi nevhodné a tu P. Ignác Zavřel pro-

Sírotčinec milosrdných sester v Strážnici

Sírotčinec v Strážnici: v zahradě při práci

půjčil sestrám pro tento účel byt na Horním náměstí v domě určeném pro chudobinec. Byt však byl pouze provisorní, proto započato v roce 1915 se stavbou budovy nynějšího Mariánského ústavu na Velké Dlážce. Dům byl stavěn z odkazů P. Antonína Leichnera z podpory arcibiskupské konsistoře a nejvíce poskytla kongregace v Řepčíně.

Tomuto domu byl dán účel vychovávat sirotky a opuštěnou mládež okresu přerovského a jiných. V roce 1918 bylo posláno okresní péčí o mládež v Olomouci osm sirotek a polosirotek. Později umístnil Svaz charity v ústavě pět nemluvňat a brzy vzrost počet dětí na 40. Příspěvky a subvence jsou tak nepatrné, že na žádný pád nehradí náklad na vydržování sirotčince i denního útulku, který navštěvuje až 70 dětí.

Zdroj částečných příjmů získán otevřením hospodyňského kursu, vyučováním šití prádla i šatů, malbě a hudební školou.

Počátky činnosti byli velmi, velmi krušné, často nedostávalo se toho nejpotřebnějšího. Sestry zaměstnávaly se, a činí tak dosud, od rána do pozdního večera, aby svojí prací přispěly na vydržování a vůbec na výlohy sirotčince. Na vylíčení ubohého a bídného života duševně i tělesně zanedbaných dětí bylo by dosti látky pro celou knihu.

O děti po 14. roku je postaráno podle duševních schopností. Na příklad Boženka K., převzatá okresní péčí olomouckou, navštěvovala v Přerově rodinnou školu, pak živnostenský ročník a nyní je na vyšší průmyslové škole v Praze, nákladem kongregace. Dvě z dívek G. . . ových byly přijaty rodinami katolickými a dobře situovanými za vlastní. Arnošt F. je dnes laborantem v lékárně. Leopold D. byl dán jako sluha do kláštera. Jevil však veliké vlohy hudební, proto na jeho vřelé prosby se jej znovu ústav ujal a dopomohl mu ku přijetí na varhanické oddělení konservatoře brněnské. Lehkomyslností sešel s vytyčené cesty, ale později litoval svého činu. V roce 1924 opustil ústav Bedřich S., který studoval dvouroční obchodní školu a nastoupil praxi v obchodě s nábytkem. Žel, dal se zlákat nepřátelskou stranou a dnes je ve službách nevěry. Sestry měly nejlepší naději dostatí jej k šekovému úřadu, ale nepřijal jejich nabídky. Josef D., který obdržel místo u mistra pekařského, až dosud rád ve volných chvílích navštěvuje ústav a pobaví se se svými bývalými soudruhy.

Sirotčinec ve Strážnici

Zakladatelem kláštera sester vincentek byl Dr. Antonín Ilorný, papežský prelát u sv. Štěpána ve Vídni, rodák ze Strážnice. Klášter založen roku 1886. Od roku 1887 jest tam sirotčinec.

Roku 1926 bylo v ústavě 17 sester a 2 kandidátky. Působí:

1. *V mateřské škole*; založena 1886 pro chlapce a děvčata od 3-6 let; roku 1926 chodilo do ní 120 dětí.
2. *V sirotčinci* pro chlapce a děvčata; v roku 1926 bylo 70 sirotek.
3. *V domácím vyučování* (dříve od roku 1886 ve škole) *ženským ručním pracem*.
4. *V 3 třídní obecné škole* s právem veřejnosti pro chlapce i děvčata; založena 1908; roku 1926 bylo 107 žáků.

Roku 1905 koupil klášter polovici bývalé piaristické koleje a upravuje místnosti na nemocnici, popřípadě chorobinec pro město a okolí.

Bývalý sirotčinec na Svatém Kopečku u Olomouce

Založen roku 1903 dp. Voitechem Frejkou, řeholním kanovníkem řádu premonstrátského, tehdy kaplanem na Sv. Kopečku. Narodil se 18. května 1860 jako syn lesního

v Dolech u Pacova v Čechách. Roku 1880 vstoupil do kláštera strahovského v Praze, kdež roku 1885 byl na kněze vysvěcen. Brzy po svém vysvěcení byl ustanoven kaplanem na Sv. Kopečku. Jsa velikým ctitelem patriarchy řádu premonstrátského sv. Norberta snil již od času svého noviciátu o znovuvzkříšení ženského odvětví řádu, které od zrušení kláštera doksanského na sklonku roku 1800 přestalo existovati ve vlastech našich. Za tím účelem spořil a strádal halěr k halěři, šetře na sobě samém co nejvíce. V roce

Mariánský ústav v Přerově

1900 poslal několik dívek, jevících touhu po životě řeholním, do kláštera panen norbertinek na Zwierzynču u Krakova, aby tam získaly potřebných vědomostí pro život klášterní. Podle úmyslu zakladatelova měly se věnovati budoucí sestry pracím pro mariánskou poutní svatyni na Sv. Kopečku a otevřítí český sirotčinec pro dívky. K tomu účelu zakoupil reality, na něž obětoval veškeré kaplanské úspory i svůj soukromý majetek po rodičích. Po dvou letech dočkal se splnění svých tužeb. Tři čekatelky, skončivše své vzdělání v Polsce, vrátily se na Sv. Kopeček a dne 27. dubna 1902 byly oblečeny v bílé

norbertinské roucho řeholní. První představenou byla velebná matka Michaela Andrusikiewicz-ová, kanovnice a noviciemistrová z Polska, která řídila kongregaci 6 let. Po roce složily první tři sestry sv. sliby a byl otevřen sirotčinec v zahradní chaloupce pod doškovou střechou. Tam zůstal až do roku 1909. Hned po otevření bylo přijato prvních 5 děvčátek ve stáří od 5 do 13 let. V roce 1909 přikročeno ku stavbě sirotčince nového. K domku řeholních sester přistavěno bylo nové křídlo, bohužel, z nedostatku peněz rozměrů nepatrných. Přece však dostalo se sirotkům pěkných dvou spáren a slušné místnosti pro denní pobyt. Nyní přijímáni byli i hoši a počet dítek stoupl na 30. Z vděčnosti k premonstrátskému opatství tepelskému, jež založil český šlechtic blahoslavený Hroznata, které umožnilo přístavbu bezúročnou půjčkou a pak darováním 10.000 Kč, pojmenován tento ústav: Sirotčinec blahoslaveného Hroznaty.

Aby sestry měly býti z čeho živý, zakoupil zakladatel v německo-české osadě Vesce, 1 hodinu od Sv. Kopečku vzdálené, hospodářství, t. zv. „Rychtu“. Šlechtný zakladatel staral se aktivně o klášter i sirotčinec po 4 léta. Roku 1906 odešel do Nové Říše, kdež byl jmenován prozatímním představeným. Po složení tohoto úřadu byl farářem na různých řádových farách, posledně ve Velké Chýšce u Pacova. Roku 1926 odebral se na zasloužený odpočinek na Strahov. Ale i nyní zajímá se o milou svou kongregaci, která v posledních letech utěšeně se rozvíjí.

Poněvadž sirotčinec byl založen a udržován úplně ze soukromých prostředků, správně řečeno z kapsy zakladatelovy, vedlo se mu zvláště v počátečních letech dosti zle. Nebylo subvencí ani sbírek: na děti bylo placeno 12 - 20 K, později 25 - 30 K měsíčně. Ve válce přijímány i děti polosirotci, děti zanedbané, zpustlé, děti z rodin rozvrácených, váleční sirotci. Po převratu, kdy nastala ona nesmírná drahota, vedlo se sirotčinci nejhorší. Sestry se dělily se sirotky o poslední sousto. Bylo vyžádáno povolení k veřejným sbírkám, aby mohly býti děti nakrmeny a ošaceny z milodarů. Ubohých dětí přibývalo, ústav byl přeplněn a tak rozhodla se kongregace zřídit nové sirotčince: v Dolanech a ve Vesce. Roku 1928 zrušen sirotčinec a dům na Sv. Kopečku ponechán za mateřinec kongregace.

Sirotčinec milosrdných sester sv. Vincence ze Svitavách

Byl založen roku 1867 svitavským rodákem, dómským kapitulárem u sv. Štěpána ve Vídni, Tomášem Christem. Vydavně mu pomáhal svitavský občan Tadeáš Kreisl a jeho syn Alois. Téhož roku přišly z Vídně 4 sestry. Za rok byla klášterní budova vysvěcena. Roku 1874 byla vysvěcena arcibiskupem Fürstenbergem nová rozšířená budova. Již roku 1871 byly přijaty první chovanky a za rok otevřena škola ručních prací.

Roku 1876 zakoupen sousední dům, ve kterém zařízena dětská opatrovna.

Poněvadž počet chovanky vzrůstal, byla postavena novostavba a otevřena roku 1883.

Dnes mají sestry pracovnu ručních prací, dětské jesle s 15 - 20 dětmi, opatrovnu s 60 - 70 dětmi, pensionát s 25 - 30 chovankami a malý sirotčinec. Kromě toho jsou ošetřovány staré, práce neschopné ženy v počtu 20.

Roku 1926 byla zřízena v ústavě dětská besídka pro hochy.

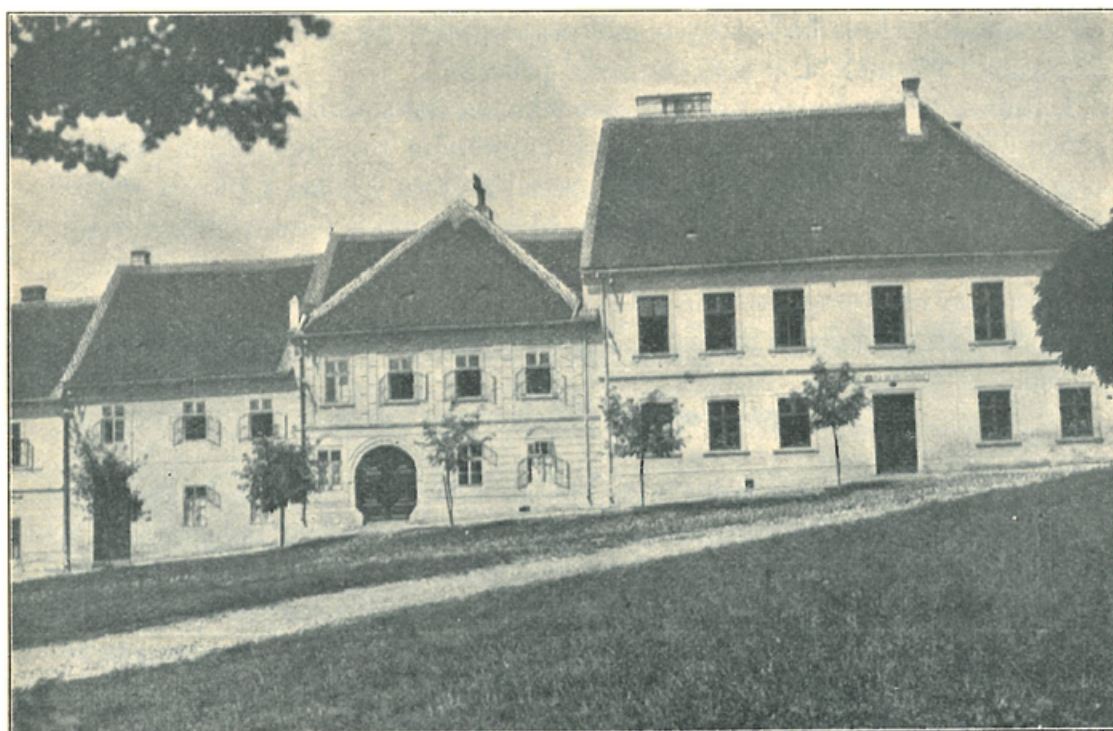
Od roku 1917 jsou konána uzavřená duchovní cvičení pro paní a dívky, jichž se účastní ročně na 100 osob.

Od roku 1924 dostává se v zimních měsících 20 žákům za laciný peníz obědů. A kolik žebráků a pocestných zastaví se denně u klášterní brány!

Po dobu svého trvání zakusil ústav mnoho trpkých chvil. Nejtrpčí z nich byla, když 30. července 1925 přišel od státního pozemkového úřadu výměr, že celý ústav i s pol-

Sirotčinec v Strážnici: Chovanky v zahradě při vyšívání

Ústav v Uherském Brodě

nostmi se zabírá, a že sestry jej mají do 6 měsíců vykliditi. Teprve 17. února 1926 bylo toto rozhodnutí odvoláno.

V městském chudobinci působí od roku 1924 rovněž jedna sestra, která tam denně dochází opatrovati chudé.

O milosrdných sestrách říkávají lidé ve Svitavách, že posluhují obyvatelstvu od kolébky až do hrobu.

Roku 1902 převzaly sestry ošetřování nemocných v městské nemocnici a postavily si vedle ní nový klášter s kaplí, která byla vysvěcena roku 1906. Působí tam 15 sester.

Drlikův sirotčinec (okresní dětský domov) v Uh. Brodě

Sirotčinec v Uh. Brodě zřízen byl vdp. Ferdinandem Drlikem, farářem v Nivnici. Šlechetný tento dobrodinec před svou smrtí, která ho stihla dne 30. ledna 1863, odkázal veškeré své jmění v Uh. Brodě a v Nivnici, jakož i svůj nově zřízený sirotčinec, školním sestrám v Mor. Třebové (nyní sestrám Neposkvrněného Početí Panny Marie s mateřincem v Přerově).

Avšak teprve roku 1867 mohly se sestry ujati správy sirotčince. V tom roce dne 16. září poslány byly první sestry do Uh. Brodu a to: sestra představná, sestra Dominika Mádrová a dvě industriální učitelky: sestra Baptista Fritscherová a s. Ludvika Michnová. Sestry rozšířily svou činnost na pracovnu ženských ručních prací a na výchovu dítek školou nepovinných; obě působnosti trvají až dosud. Úředně byla však škola mateřská povolena teprve výnosem zemské školní rady ze dne 28. února 1890 čís. 1439. Ve škole mateřské pracují sestry s velkým úspěchem, neboť dosud jest to jediná škola mateřská v Uh. Brodě.

Roku 1890 zřídily sestry dvoutřídní školu obecnou, která však pro malý počet žákyň již v roce 1909 zanikla. Sirotčinec poznenáhlu zkvétal. Na počátku měl jen sirotky z Nivnice. Vůle zakladatelova byla, aby sestry při přijímání dítek do sirotčince dávaly přednost sirotkům z Nivnice, k čemuž se dosud přihlíží.

Dne 1. dubna 1919 předala uhersko-brodská městská rada dotyčnému sirotčinci 10 dětí zemské sirotčí kolonie, poněvadž ve zmíněném roce na celém okrese žádného ústavu pro výchovu sirotek nebylo, aniž posud podobný ústav v okrese existuje.

Též okresní péče o mládež v Uh. Brodě, okresní soud a okolní obce svěřují své osiřelé dítky sestrám na vychování.

Dnes jest nazýván tento sirotčinec Okresní dětský domov. Má toho času 28 sirotek, chlapců a děvčat, od 3 do 14 roků.

Sirotčinec sv. Norberta ve Vesce

Roku 1921 provedena důkladná a nákladná adaptace „Rychty“, která byla již ve velmi zchátralém stavu. Jedna místnost upravena pro českou menšinovou školu a tři místnosti pro 20 sirotek. Tímto činem značně posílen český živel ve zmíněné osadě. Po pěti letech (1926) vystěhovala se česká škola do vlastní novostavby. V důsledku toho přemístily sestry děti ze Sv. Kopečku do zdravých a vzdušných místností ve Vesce a sirotčinec na Sv. Kopečku přeměnily na mateřinec.

Soukromý sirotčinec a okresní útulna ve Vizovicích

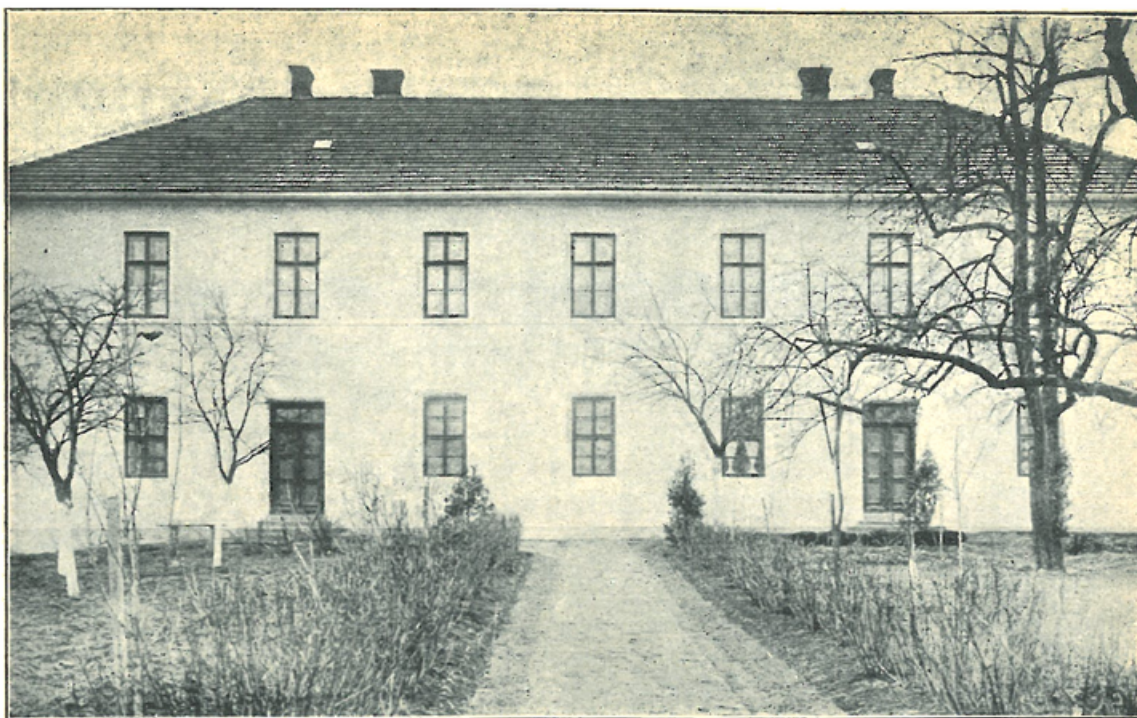
Roku 1873 upravila lidumilná paní baronka Hermína Stillfriedová bývalou sýpku

Drlikův sirotčinec v Uh. Brodě: chovanky při prádle

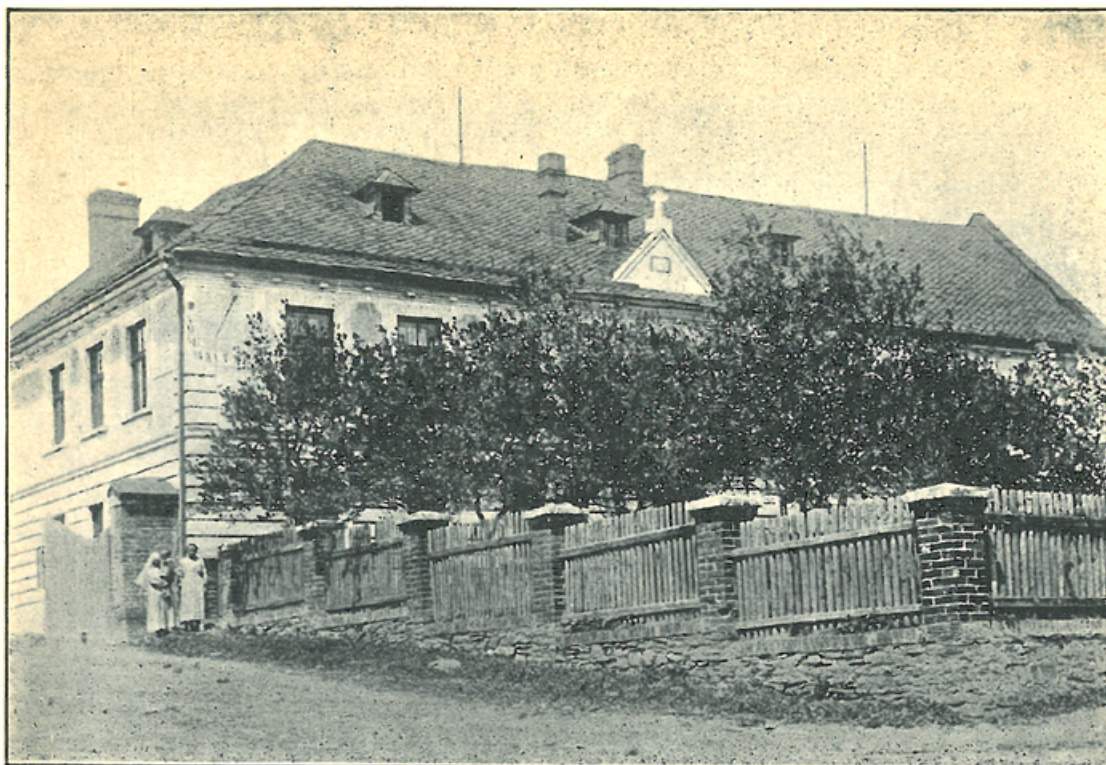
Drlikův sirotčinec v Uh. Brodě; děti s povozem

Sírotčinec sester sv. Kříže ve Vizovicích

Děti sírotčince sester sv. Kříže ve Vizovicích

Sírotčinec sv. Norberta ve Vesce

Skupina sirotek v sírotčinci ve Vesce

velkostatku na obytné stavení a povolala 3 sestry sv. Kříže z Ingenbolu ve Švýcařích, poznavši jejich činnost v Rakousku.

Sestrám vykázána činnost: navštěvovati a opatrovati místní chudé a nemocné, opatrovati děti od 2 do 6 let v dětské opatrovně; pro dívky školou povinné i odrostlé zřízena pracovna ženských ručních prací.

Zakrátko přiváděli rodiče své poloosířelé dívky, aby se jich sestry ujaly a je vychovaly; též obec Vizovice svěřovala opuštěné a zanedbané děti sestrám.

Znenáhla dětí přibývalo, ale nebylo prostředků na jejich vydržování a ruce sester na to nestačily; ani místnosti nevyhovovaly. Tíseň poněkud povolila, když v roce 1908 poskytl zemský výbor sirotčinci 5 nadačních míst. Roku 1910 rozšířily sestry svou činnost vyučováním hudbě a šití šatů a prádla. Za tím účelem pronajaly si v soukromém domě 3 místnosti. V roce 1912 provedena přístavba domu, začež děkují sestry mocné přimluvě sv. Josefa, za jehož pomoc vroucně žádaly po 18 let.

O rok později změněna dětská opatrovna na školu mateřskou, kterouž navštěvuje 40—60 dětí od 3 do 6 let po celý školní rok. Děti do 6 let chodí do domácí mateřské školy, starší navštěvují veřejnou obecnou a měštanskou školu.

R. 1922 připojena k sirotčinci okresní útulna pro děti opuštěné, zanedbané a tulácké.

Po opuštění ústavu opatří dětem správa sirotčince vhodné zaměstnání, ale v sirotčinci jest jim ponechán domov i nadále.

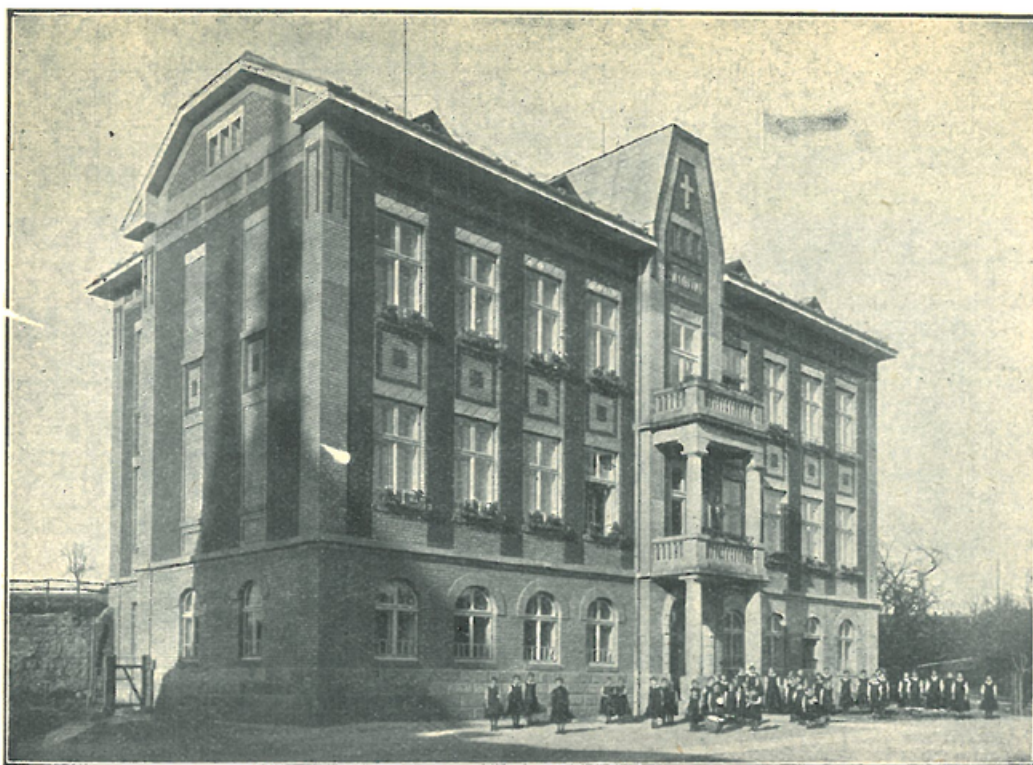
Ústav sv. Josefa v Zašové

R. 1898 založil katecheta P. Jan Stavěl ve Vítkovicích spolek pro vydržování „Ústavu sv. Josefa“ a zároveň otevřel útulnu, pro níž zakoupil dům; protektorem tohoto ústavu byl místní farář Msgr. Josef Kuča; do ústavu přijímány byly dívky opuštěné, omrzačelé a sirotci především z ostravského kraje a pak i širšího okolí. Byl to první ústav na Moravě toho druhu. Počátky ovšem byly těžké a přemnozí s nedůvěrou pohlíželi na dílo toto, poněvadž finanční podpory nebylo odnikud a bylo hned v začátcích se starati o 25 dětí. Než důvěra v pomoc a Prozřetelnost Boží přemohla všechny počáteční nesnáze. Dospělejší chovanky zaměstnávaly se výrobou růženců, vyšíváním kostelních rouch a výtěžkem takto pomáhaly hradit vydání.

Brzy však poznal zakladatel, že pro zdraví chovanek často neudrživých by byl výhodnější venkov a proto roku 1900 zakoupil na poutním místě bývalý Trinitářský klášter v Zašové, který opravil a ústav z Vítkovic do Zašové přesídlil. Při budově jest rozsáhlá zahrada, která z větší části vysazena ovocnými stromy; jiná část upravena pro pěstování zeleniny. Zemský výbor propůjčil ústavu nadační místa — z počátku 10 — spolek obdržel povolení ku sbírání milodarů po Moravě a tak poznenáhlu trvání ústavu bylo zajištěno. Aby pak chovanky, jichž počet vzrostl přes 60, nebyly nuceny navštěvovati veřejnou školu, a aby jejich výchova mohla být stále sledována, postavena byla roku 1911 nová budova, v níž umístěny byly prostorné, vzdušné spárny a 4 místnosti upraveny pro učírny. Od r. 1912 je v ústavě umístěna trojtřídní dívčí škola, kterou navštěvují i žákyně z obce, a r. 1925 zřízena byla třída pomocná, v níž jsou vyučovány chovanky duševně slabé a zaostalé.

Správu školy vedou ctih. sestry N. D. z Horažďovic. Do ústavu přijímány jsou dívky opuštěné, osířelé a zmrzačelé od třetího roku a zůstávají v něm do dokonání 15. roku.

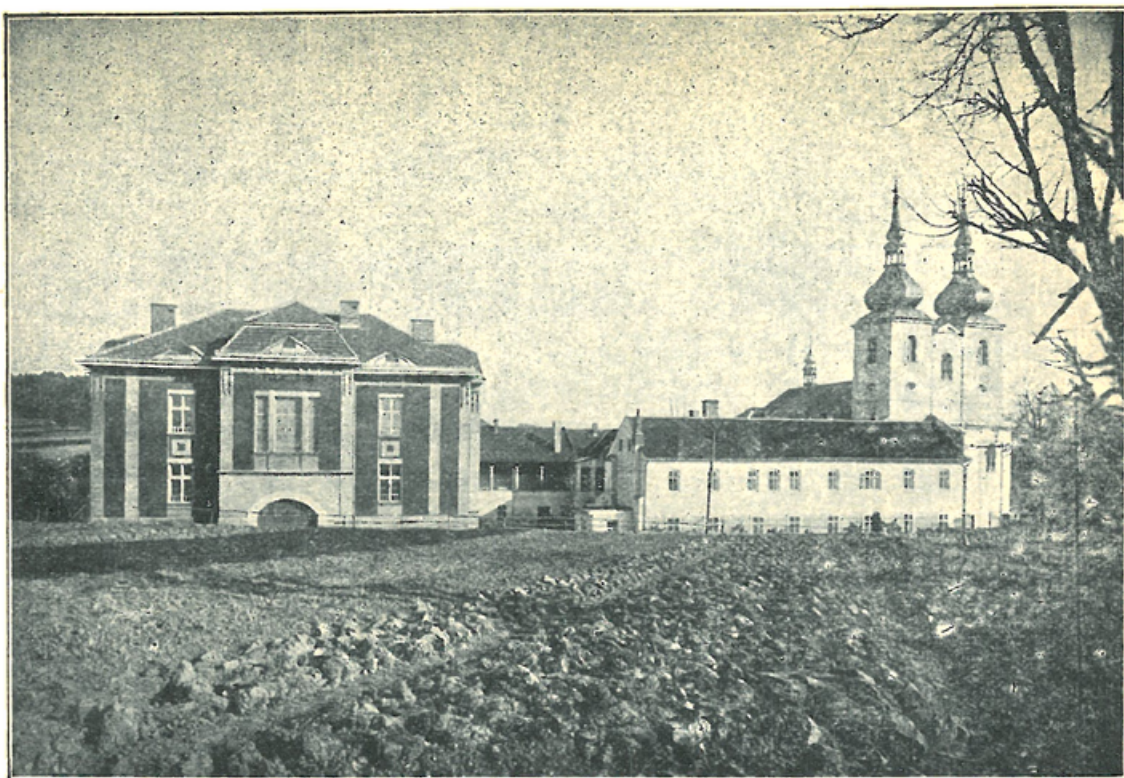
Dospělejší chovanky se pro život učí různým domácím pracem; jsou zaměstnány při kuchyni, při praní prádla a žehlení, při úklidu — zaučují se v pěstování zeleniny a pomáhají při polních pracích; jsou též vedeny a vyučovány v šití a vyučování.

Zašová, sirotčinec a ústav pro zmrzačené dívky

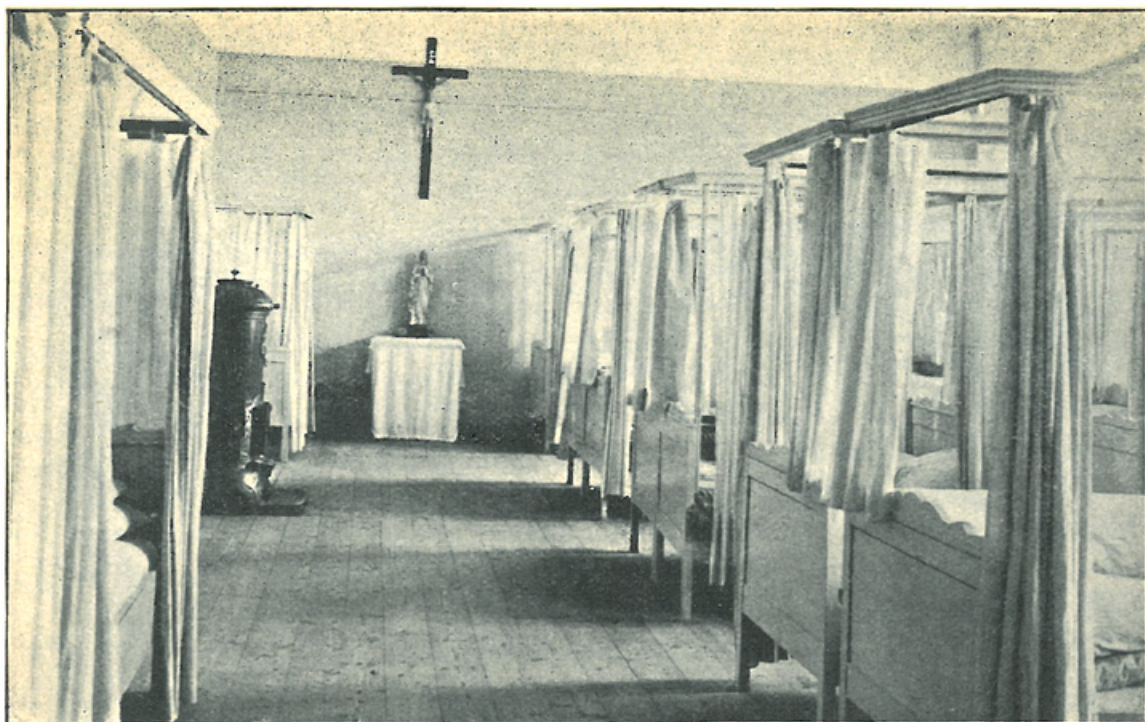
Zašová, ústav sv. Josefa

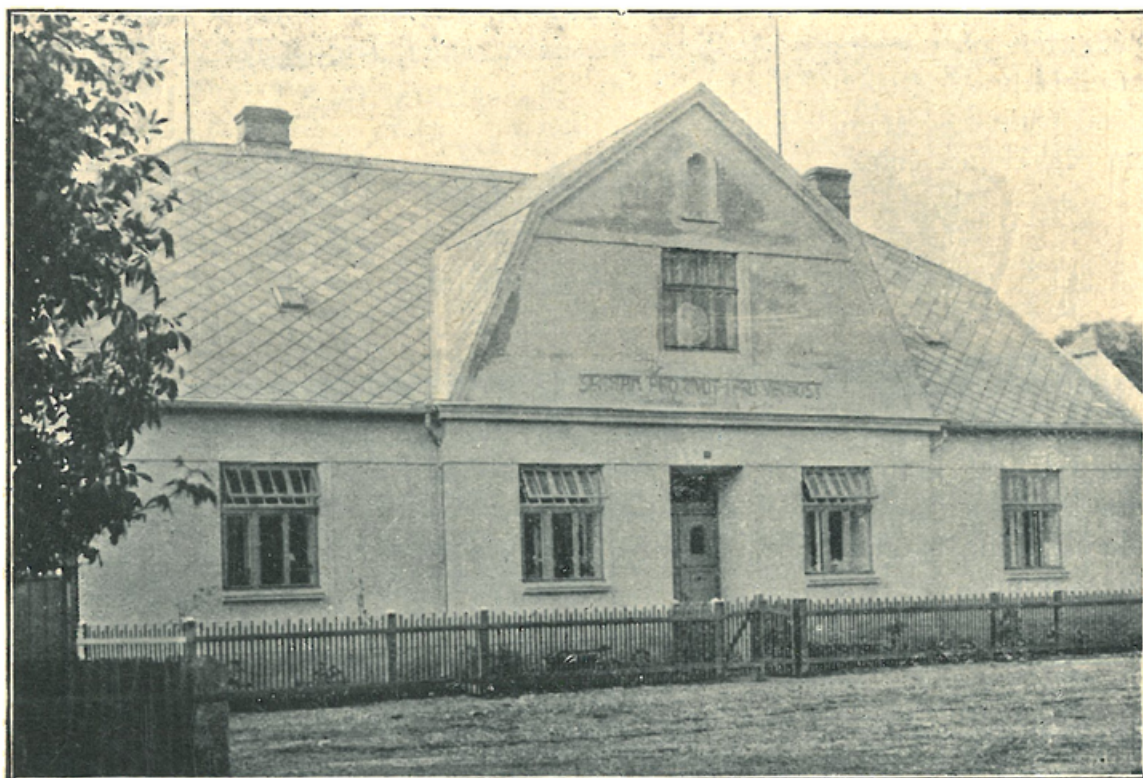
Zašová, ústav sv. Josefa

Jídelna v ústavě v Zašové

Ložnice v ústavě v Zášově

Sírotčinec v Biskupicích

Po svém patnáctém roce jsou tělesně zdravé z ústavu propouštěny buď ku svým příbuzným anebo na doporučení farních úřadů na službu do svědomitých a spolehlivých rodin. Tělesně slabé jsou ponechávány dále v ošetřování.

Správa ústavu za 32letého trvání ústavu vychovala přes 500 chovek, z nichž mnohé dosáhly slušného postavení anebo se provdaly; všechny vzpomínají vděčně na své dobrodince a domov, v němž se jim dostalo záchrany a náboženského vychování a rady přicházejí po letech shlédnout zase místa, kde prožily své mládí.

O zdraví chovek je řádně postaráno; mají výživnou stravu, častý pohyb v přírodě, týdně používají koupelí v zimě v domě, v létě v přírodě, a na letním hřišti a tělocvičně otužují svá těla; ale i o duševní blaho se pečuje. Uvážíme-li, že skoro všechny chovanky přicházejí zanedbány a z nejbídnějšího prostředí s různými zlovy, pak oceníme práci těch, které tak obětavě se jejich výchově věnují. Nejosvědčenějším prostředkem k dosažení zdárného výsledku výchovy byla vždy výchova náboženská. Je podivno, jak chovanky se zlými náklonnostmi v krátké době se změnily; s modlitbou na rtech ráno vstávají a večer uléhají, každého dne jsou vedeny na mši sv. a dospělejší týdně přijímají sv. svátosti. Proto také i rodiny, chtějící přijetí dítěte za vlastní, obrací se často se žádostí do ústavu o sirotka. V ústavě nachází se knihovna o 360 svazcích a chovanky ve volné chvíli rády čtou.

Při ústavě je i školní zahrádka, v níž učí se chovanky pěstovati květiny; tato zábava nemálo přispívá k zušlechtnění dívčích srdcí.

Školní inspektoři vždy s pochvalou se vyslovili o vedení a prospěchu žákyň na škole a sociální inspektor Šilha chválil jak účelné zařízení ústavu, tak i výsledky výchovné práce.

Ústav poctili návštěvou nejvyšší církevní hodnostáři: arcibiskup Dr. Theodor Kohn, kardinál-arcibiskup Dr. Fr. Bauer, arcibiskup Dr. Cyr. Ant. Stojan a biskup Dr. Karel Wisnar, kteří vždy podporovali šlechetné snahy zakladatelovy. Též i nynější nejdůst. pan arcibiskup Dr. Leopold Prečan ochotně převzal protektorát nad ústavem. O správu a vedení ústavu se stará zvláštní kuratorium s nynějším světícím biskupem Msgrem Janem Stavělem v čele.

b) DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Sirotčinec sv. Josefa v Biskupicích u Hrotovic

Byl založen 1910 a veden členkami družiny sv. Rafaela, ošetřuje denně 16 dětí — chlapců i děvčat. Je to milý sirotčinec rodinného typu. Člověku, když tam vstoupí, nepřípadá, že je někde v ústavě podle běžného smyslu toho slova, nýbrž myslí si, že je v zcela obyčejné, spořádané venkovské rodině, kde mají hodně dětí. Poměr dětí k sestrám jest velmi srdečný a ctihodné sestry nahrazují jim úplně matky.

Sirotčinec v Boskovicích

Když hraběnka Terezie Mensdorfová z Pouilly, rozená Ditrichštejnová, ležela na smrtelném loži, žádala svého chotě hraběte Alfonsa Mensdorff-Pouilly, aby založil ústav pro sirotky a nemocné a prosila, aby byl odevzdán milosrdným sestrám v den jejího úmrtí, což se i stalo dne 28. prosince 1857. Dne 1. ledna roku následujícího počaly milosrdné sestry sv. Vincence vyučovati; měly jednotřídní školu spojenou s pracovnou.

Skupina dětí z ústavu v Biskupicích

Kaple v sirotčinci v Jundrově

Roku 1859 byla otevřena II. třída. O vánocích 1858 byly přijaty první sirotky. Dne 2. ledna 1880 byla zřízena mateřská škola. Roku 1882 rozšířena škola na trojtřídní.

Zakladatel hrabě Alfons Mensdorff-Pouilly narodil se v Coburgu 25. ledna 1810. Jeho choť hraběnka Marie z Dietrichštejnu narodila se 28. května 1819 ve Vídni. Hrabě byl štedrým podporovatelem chudiny, a když se někde vyskytlo nějaké neštěstí, byl hned ochoten pomoci, aniž byl o to požádán. Svému ústavu našel ve Vídni několik obchodů s bílým vyšíváním, které dodávaly milosrdným sestrám práci, a to bylo zdrojem jejich výživy a tím také skýtaly interním chovankám i mnohým chudým rodinám příležitost k vycvičení se ve vyšívání. Mnohé z chovanek si zavedly samostatně obchod.

Za války, kdy mnohé děti neměly kouska dobrého chleba a vůbec trpěly podvýživou, měl ústav vždy dostatek chleba a netrpěl bídy, ježto mu jistý dobrodinec z Ameriky dvakrát zaslal po 5000 Kč, a nynější majitelka panství všemožně vypomáhala potravinami, látkami a vlnou ze svých zásob.

Chovanky ústavu vstávají o 5. hodině, pak jdou na mši sv. v domácí kapli, potom snídají, načež do 8 hodin uklízejí v domě. O osmé hodině jdou školní chovanky do školy a chovanky vyškolené zaměstnávají se v pracovně vyšíváním a střídavě pomáhají při domácích pracích. Ve 12 hodin obědvají, pak se mohou do jedné hodiny bavit. Od 1—4 hodin jsou opět ve škole a při práci. Pak je svačina a půlhodinová přestávka. O půl 7. hodině večerí a po ní zotavená do osmi hodin. O osmi hodinách se modlí večerní modlitbu a jdou spát.

Do ústavu přicházejí děti obvykle velmi zanedbané tělesně i duševně, takže vyžadují mnoho námahy a trpělivosti, aby se z nich staly řádné občanky, což se u mnohých ani nezdaří.

Chovanky zůstávají v ústavě tak dlouho, až jsou schopny přijati nějakou službu; a poněvadž se dobře vyznají v ženských ručních pracích, jsou hledány do dobrých míst. Jedna z nich vyučuje na Slovensku ženským ručním pracím. Za sedmdesátiletého trvání ústavu již vyšlo mnoho chovanek. Některé vstoupily do řádu; jedna z nich jest dokonce visitátorkou československé provincie a přijíždí do vlasti na visitaci se zvláštní zálibou. Druhá je v Jundrově u Brna představenou dívčího sirotčince a třetí představenou ústavu v Boskovicích. Mnoho jich vystudovalo na učitelky; některé působí v řeholi jako učitelky a některé na veřejných školách. Jedna chovanka měla v ústavě i svatbu. Dvě tam zůstaly až do smrti, a jako stařenky měly z ústavu pohřeb.

Z představených sester, na které se nynější sestry dobře pamatují, působily tam dvě posloupně každá 44 roků. První z nich za mladých let vyučovala ve škole, v pracovně a se zvláštní horlivostí dávala vyškoleným chovankám hodiny z němčiny a slabým žákyním z počtů. Ráda navštěvovala nemocné a podporovala chudé rodiny. Její následkyně byla zvláště horlivá a dovedná v ženských ručních pracích. Uměla všechny pletené vzory z paměti, ve svém vysokém věku 74 let ještě vyšívala zlatem i hedvábím a pořizovala krásné mešní paramenty pro farní chrám Páně v Boskovicích i pro okolní farnosti. Krátce před svou smrtí ještě vypomáhala v pracovně při bílém vyšívání.

Po smrti zakladatele ústavu roku 1895 převzal péči o něj jeho nejstarší syn téhož jména. Roku 1912 přestavěl a zvětšil budovu, jelikož učebny staré, těsné a tmavé, svému účelu nevyhovovaly, a daroval část parku na školní zahradu. Místnosti nové budovy jsou velmi prostranné.

Ústavy „Zdislavy“ v Brně

katolického spolku žen a dívek v Brně: Ochránovna mládeže a Útulok dívčího dorostu. (Viz vpředu staf o jmenovaném spolku.)

Sírotčinec v Boskovicích

Děti z boskovického sírotčince při hře

Mariánský ústav v Brně

(Viz staf: Útulny pro služebné a stravovny!)

Dívčí sirotčinec v Brně-Jundrově

Jest to nejstarší sirotčinec na Moravě. Roku 1855 usnesl se dobročinný spolek paní „Sv. Josefa“ založiti v Brně ústav pro chudé osiřelé neb nebezpečí zpustnutí vydané dívky. Za tím účelem zakoupil dům na Dornychu v Brně, přijal 14 osiřelých dívek a získal pro jejich ošetřování a vyučování 4 milosrdné sestry sv. Vincence z Paula, které mají svůj původ z Paříže ve Francii. Za dva roky byl přenesen ústav do Zábrdovic do domu č. 64, který darovala pí Aloisie Braunová. Téhož roku utvořil se výbor k pořádání stálých sbírek, příspěvků a almužen pro ústav a převzal na místo spolku paní sv. Josefa péči o sirotčinec.

Dne 25. února 1857 ustavil se tento výbor formálně jako „Správa nadace Braunové pro chudé, zanedbané dívky pod řízením milosrdných sester sv. Vincence v Zábrdovicích,” kterážto od té doby obstarává správu řečené nadace a sirotčince. Hned na počátku bylo již v ústavě umístěno 80 chudých, zanedbaných dívek z různých končin Moravy. Byly tam úplně ubytovány a ošetřovány, vychovávány a vyučovány. V ústavě byla zřízena trojtřídní škola pro dívky školou povinné a pracovna, kam přicházely dívky z okolí ústavu učit se ženským ručním pracím a pracím v domácnosti. Chudé tyto dívky venkovské byly také podělovány obědy. Pro řízení ústavu, vyučování a vychovávání dívek ustanoveno 8 ctihodných sester. I v neděli docházely dívky z okolí do ústavu do „nedělní školy”. Učily se katechismu a zpěvu, chodily do přednášek. Ústav stal se střediskem života celého okolí.

Začátky sirotčince byly velmi těžké a s nedostatkem musel zápasit po celou dobu trvání. Sestry však vždycky spoléhaly na Prozřetelnost Boží a mocnou ochranu světců. Zvláště pomáhal sv. Antonín a sv. Terezie od Ježíška, pomocnice nuzných a trpících. O pomoci sv. Terezie píší sestry toto:

„V ústavě panovala již po několik let krutá nouze. Nejvyššího vrcholu dosáhla na podzim minulého roku. Nedostávalo se nejnужnějších životních prostředků pro ubohé opuštěné dívky a sirotky. V této kruté tísní se obrátily sestry v modlitbě na sv. Terezičku od Ježíška, prosíce ji o pomoc a přímluvu u Boha. Prosily ji, aby jim poslala dobrodince, kteří by ústav zachránili od jistého úpadku. Konaly se svými chovankami jednu pobožnost po druhé k úctě svěťice, ale dlouho nebyly vyslyšeny. Čas plynul, ale modlily se s vytrvalostí dále. Bůh konečně seslal pomoc, aby nám ukázal cestu, kterou máme nyní kráčet, na koho se máme obracet, koho určil k naší záchraně.

Jednoho dne šla sestra představená k panu řediteli charity, který již častěji nám byl různým způsobem pomohl, aby se ho tázala o jisté záležitosti, kterou sama nechtěla rozhodnouti. Pan ředitel jako náhodou se jí tázal, jak se daří. Sestra představená okamžitě nemohla ani promluvit, potom ale prostě mu vylicila naše postavení a končila, že když Pán Bůh zázrakem nepomůže, ústav není možno udržeti. Tu Svaz charity vědom jsa svého poslání, energicky podjal se úkolu zachrániti ústav, který patří k nejstarším tohoto druhu a tisíce dítek již zachránil před tělesnou a duševní hídou. Příčiněním Svazu charity dostaly jsme hojně darů v naturalích a peněžité příspěvky. Svaz charity pracoval pak neúnavně pro ústav, tak že se věci ihned obrátily k dobrému.

Představená ústavu učinila slib, že v případě vyslyšení prosby koupí velký obraz sv. Terezičky od Ježíška a každého roku že se bude v ústavě konati velká nověna k úctě

Dívčí sirotčinec v Brně-Jundrově

Děti ze sirotčince v Brně-Jundrově

svěťice od dne 30. září na poděkování za vyslyšení prosby a pomoc v nouzi a utrpení.

Když sv. Terezička skutečně tak zázračně pomohla, šla se zase představená poradit k panu řediteli, kde by mohla obraz koupiti. Za krátký čas nato byla volána na rychlo do ústředí charity a hle: Pan ředitel beze slova jí podává krásný velký obraz sv. Terezičky s podotčením, že k němu přišla jedna paní, která nechce být jmenována, s prosbou, aby doručil obraz svěťice ústavu. Jaká to byla z toho v ústavě radost, snadno si lze domyslet. Chovanky ústavu naučily se krásným písním, básním a recitacím, které jim ředitel obstaral a dne 13. prosince 1926 přišel osobně do ústavu, kde ve velké místnosti ústavní ukazovány shromážděnému lidu světlé obrazy ze života svěťice. Ke každému obrazu ústavní chovanky zpívaly píseň nebo přednášely, nebo recitovaly děj na obraze naznačený.

Kdo z vás je tedy v bídě a nouzi, nemeškejte se s prosbou obrátit k této milé svěťici. Nedejte se ihned odstrašit, nedostane-li se vám ihned vyslyšení vaší prosby — vytrvejte. Vy pak, kteří můžete a čísti budete tyto řádky, pomáhejte Svazu charity v těžké a obětavé jeho práci, pokud je vám možno, neboť tak nejlépe pomáháte ubohým trpícím a zajistíte si zásluhu v nebi."

O dalších osudech sirotčince vypravuje ctilodná sestra Johanka toto:

Roku 1865 nastala v Brně mezi chudým dělnickým lidem velká nouze. Do ústavu přicházeli chudí, nezaměstnaní dělníci, prosíce o chléb. Správa sirotčince obrátila se za příčinou pomoci těmto ubožákům na spolek sv. Vincence a tak bylo umožněno, že v některých dnech až 800 chudých bylo obdarováno teplým obědem.

Podobně i ve válečném roce 1866 ústav mnoho pracoval pro dobro strádajícího chudého lidu, ošetřoval raněné a nemocné vojáky, při čemž pomáhaly také starší chovanky ústavu.

Roku 1871 byla přičiněním baronky Anny Fötvösové zvětšena domácí ústavní kaple. Pro novou kapli získán obraz Božského Srdce Páně, kterému také kaple dne 4. listopadu 1871 slavnostně byla zasvěcena. Velikou radost působilo všem přátelům ústavu toto dílo, neboť to byla první kaple v celé zemi, která tehdy byla Božskému Srdci Páně zasvěcena. Krásný obraz Božského Srdce až dosud je na hlavním oltáři ústavní kaple.

Přístavbou roku 1871 bylo umožněno přijmouti do ústavu sirotky od městské obce brněnské. Když pak město Brno postavilo si vlastní sirotčinec v Kuřimě u Brna, opustilo 24 chovek z obce brněnské zábrdovský sirotčinec a odebralo se do svého nového domova v Kuřimě. S pláčem loučily se dívky s ústavem, který se jim stal milým domovem. Místa, jejich odchodem uprázdněná, byla zase brzy obsazena. Ústav byl téměř stále přeplněn.

Poloha ústavu v Zábrdovicích byla nanejvýš nezdravá, v okolí samé továrny a poslední dobou stavba státní železnice zabrala část ústavní zahrady. Proto projeveno bylo s několika stran přání, zříditi pro ústav novou účelnou budovu ve zdravější poloze. Bohužel zůstávalo dlouho jen pouhým přáním, až Bůh sám, ač těžkou zkouškou, urychlil jeho uskutečnění.

Roku 1895 vypukla v ústavě nakažlivá nemoc hlavnička, kterou bylo postiženo asi 20 chovek. Po celé tři měsíce trvala tato hrozná zkouška, které použily nepřátelské strany k rozšiřování smyšlených zpráv o životě chovek v ústavu.

Avšak když je nouze nejvyšší, pomoc Boží nejbližší. Pomoc přišla od paní Antaly Spens-Bodenové, choti moravského místodržitele, která neúnavně pracovala pro dobro ústavu a hlavně pro zřízení nového domova pro sirotky zábrdovického sirotčince. Její péči a námaze jest co děkovati, že v poměrně krátké době zakoupeno bylo stavební místo na novou ústavní budovu, v krásné, zdravé poloze v Brně-Jundrově, naproti Ka-

Brno-Jundrov: kuchyně dívčího sirotčince

Z dívčího sirotčince v Brně-Jundrově: naši „šefci“

mennému mlýnu, a že r. 1900 tato budova stavěna a účelně zařízena pro 120 chovaneč.

Dne 19. srpna toho roku byla nejdůstojnějším biskupem brněnským Drem Baucem slavnostně posvěcena. Slavnosti svěcení zúčastnil se také tehdejší zemský hejtman hrabě Žerotín a mnoho jiných vzácných hostů.

Stěhování ze Zábrdovic do nového domova v Jundrově dalo se zcela klidně a tiše. Nezapomenutelný zůstal první dojem nového domova všem členům ústavu. Krásná, velká a vzdušná budova ústavní, krásné romantické okolí ústavu, to vše oproti staré budově působilo mocně na chovanky i na sestry v ústavě působící, kterých nyní bylo již 14. Chovaneč bylo s počátku 55, avšak koncem roku 1901 bylo jich již 89. Tohoto roku přišel do ústavu jako katecheta a spirituál ústavu důstojný pán P. Bernard Paček, člen řádu sv. Benedikta z kláštera rajhradského.

Rozšířením ústavu, jakož i větším počtem chovaneč, o které bylo nyní pečovati, stoupaly také požadavky a starosti o hmotné potřeby jejich. I bylo napnouti veškeré síly, aby započaté dílo dále se vyvíjelo a aby ústav dokonale plnil své poslání. Na ústavní budově vážil značný dluh, který bylo třeba spláceti. Nedostávalo se ještě mnohého, čeho nezbytně bylo třeba. Stále nové práce, nové těžkosti, nová vydání. Avšak i tu Božské Srdce Páně, kterému je dům zasvěcen, neustále pomáhalo v starostech a požehnání Boží zřejmě se ukázalo ve všem, co se týkalo ústavu. Každoročně v den svátku sv. Vincence z Paula, dne 19. července přicházel do ústavu nejdůstojnější pan biskup brněnský sloužit mši sv. Dítka vítaly jej vždy stojíce u brány. Po mši sv. byla malá snídaně a návštěva dětí, které radostně obklopovaly svého duchovního velepastýře. Také každého roku o vánocích při slavnosti vánočního stromku přicházel důstojný velepastýř do ústavu, aby spatřil vánoční radostí dítek, kterým dobrodušný dobrodinec hojnou vánoční nadílkou působili nesmírnou radost. Při slavnosti vánočního stromku sehrály chovanky ústavu pěknou vánoční hru a pěknými vánočními zpěvy povznesly vánoční náladu u hostů, sezených ku slavnosti. Ke konci slavnosti promluvil nejdůstojnější pan biskup k chovankám o významu slavnosti, načež rozdány dětem dárky, čímž slavnost se skončila.

Roku 1903 oslaveno 50. výročí založení ústavu a zároveň oslaveny 80leté narozeniny ctihodné sestry představené ústavu, Nepomuceny Ripperové. Tato pravá matka chudých opuštěných dívek jí svěřených rozvíjela po řadu let k štěstí a pro dobro ústavu svou činnost, vážená a milovaná ode všech, kdož ji znali. Zemřela roku 1904. Ústav řídila od roku 1865 a svojí obětavostí a mateřskou péčí a láskou si získala srdce všech jí svěřených dívek.

V roce 1906 měl ústav 115 chovaneč. Náklad na stravu chovaneč obnášel průměrně denně 34 haléřů; celkové výlohy však, protože povleky na postele, zásoba prádla, zvláště ale šatstvo značnější měrou musely býti doplněny, obnášel průměrně 79 haléřů za osobu.

Roku 1907 vypukla v ústavě nakažlivá nemoc spála. Díky neúnavné péči domácího lékaře, pana MUDra Ferdinanda Krocaka, který již řadu let bezplatně poskytoval sirotům ústavu lékařskou pomoc a ošetření, uzdravily se brzy všechny chovanky docela.

Dne 15. srpna 1908 konala se v ústavě slavnost korunování sochy Neposkvrněného početí Panny Marie v domácí kapli.

Koncem roku bylo v ústavě 109 chovaneč. Na ústavní budově vážil dosud dluh K 38.719 95 hal. Průměrný náklad na stravování jedné chovanky činil denně 36 haléřů, celkový náklad 79 haléřů na osobu.

Koncem roku 1909 bylo v ústavě 115 chovaneč. Na ústavě vážil dluh v obnosu K 33.414.

Koncem roku 1910 bylo v ústavě celkem 119 chovanců. Vystoupilo 14 chovanců úplně vychovaných.

Brno-Jundrov: ložnice v ústavě

Brno-Jundrov: děti při hrách

Byla to zajisté velká úloha vydržovati ze skrovných příjmů asi 120 chudých opuštěných a osiřelých dívek a kromě toho spláceti značný dluh na ústavní budově váznoucí. Nejdůstojnější biskup brněnský Huyn byl vždy mezi prvními dobrodinci, kterým blaho a rozvoj ústavní činnosti ležel na srdci. Každého roku o vánocích a na svátek sv. Vincence přicházel do ústavu a vždy doporučoval slovy vřelými a důraznými ústav přízni obecnstva a také jinak ústav všemožně podporoval. Hosté a dobrodinci, kteří přicházeli si ústav prohlédnouti, nemohli se dosti nadiviti čistotě a pořádku, který zde panoval a dobrému duchu, který zde vládl. V ústavě byl spolek dítek Mariánských a dítek anděla Strážného. Chovanky byly členkami těchto spolků a docházely dle možnosti každé neděle odpoledne do ústavu i když byly z ústavu propuštěny a bydlely blízko někde v jeho okolí. Jak rády chodily do ústavu a vzpomínaly na svá malá dětská dobrodružství ústavní, na krásné slavnosti vánoční a jiné památné dni v ústavě, kdykoliv jim výchova ústavní poskytovala příležitosti, aby jim nahradila různé radosti a milé zábavy, které dětem poskytuje útulný krb a kruh rodinný! Mnohá z dívek v ústavě vychovaných také klesla a pobloudila, jsouc vydána nákaze světa, ale později poznaly svůj omyl a vrátily se na cestu pravou a staly se zase řádnými a dobře vychovanými dívkami.

Tu přišla doba světové války roku 1914. Ceny potravin a látek stoupaly a správa ústavu s obavou pohlížela vstříc nejisté budoucnosti. Jak opatřiti tolika dětem chléb a vše potřebné? Bylo to umožněno jen tím, že dle poměrů při všech vydáních přísně se zachovávalo co nejpřísnější uskrovnění a že byly přibrány skrovné prostředky, z dřívějších roků upotřebené.

Válkou změnily se také poměry v sirotčinci. Když byla nařízena všeobecná mobilisace, přicházeli vojínové, kteří šli do války, rozloučiti se s těmi příbuznými, kteří právě byli v ústavě, Téměř každá ze sester a dětí měla známého aneb příbuzného, který byl povolán k vojsku.

Z hovorny ústavu často ozýval se pláč z rozloučení a každý z vojinů prosil o modlitbu a vzpomínku, jestliže se z války nenavrátní. Když musil do války náš domácí pekař, řezník a jiní, od kterých správa ústavu brala potřeby životní, nastaly nové obtíže a starosti.

Na podzim roku 1914 vypukla v sirotčinci spála. Mělo se za to, že ji přinesla do ústavu jedna z chovek, která byla návštěvou u příbuzných, stížených touto nemocí. Nemoc přese vši opatrnost rychle se šířila. Okresní lékař nařídil, aby dívky spálou stížené byly dopraveny ochrannou stanicí do nemocnice. Domácí lékař, dr Otakar Jirka, byl ve válce na bojišti. Onemocnělo asi 30 dítek a dvě sestry ošetřovatelky spálou.

Z chovek spálou onemocněvších nezemřela žádná. Ani nějakých zlých následků, které často tuto nemoc provázejí, pro ně nebylo. Před vánocemi provedena desinfekce místností a ústav otevřen. Slavnost vánočního stromku konána jen v úzkém kruhu rodinném. Přítomna byla pouze první asistentka, nejvyšší ochránkyně, paní Marie Bakošová ze Závíšů. Jako společný dárek vánoční koupila sestra představená dětem gramofon. Dostala jej za 200 K od pána, který musil na vojnu. A tak jsme si myslily: no, bude to aspoň veselá bída. Ozve-li se někdy hlad, zahrajem si a zazpíváme a zase bude dobře. V ústavě bylo tou dobou 110 chovek. Gramofon hrál, dívky výskaly a tančily a tak na nějaký čas zapomenuly na muziku, která se někdy ozývala v žaludku.

Mezi chovankami ústavu byly také dívky uprchlíků z jižních Tyrol. Pro nedostatek obuvi musely dívky nositi dřeváky. Měly velkou radost, když dřeváky hodně klapaly po chodbách. Malou radost z toho hluku měly sestry vychovatelky a učitelky. Pro mouku na chléb musily chovanky každých 14 dní s malým ručním vozíkem jezdit do mlýnů

nám hejtmanstvím určených. Často vezly naše dítky až 5 q mouky tři hodiny cesty. Představená ústavu koupila stroj na hnětení chleba a jedna ze sester pekla každý týden asi 100 bochníků chleba pro ústav. Jaký to byl chléb, ví jen ten, kdo ve válečné té době byl odkázán kupovati mouku z ústředen.

Po kruté zimě 1917 jaké nebylo pamětníka, následovalo v létě veliké sucho. Ústav měl tři krávy, pro které jsme hledaly píce. Tráva na našem kopci byla úplně vypálena a mnoho mladých stromků uschlo. Domácí studna byla vyčerpána, takže jsme byly bez pitné vody. Pro dobytek jsme chodily do lesa na stromové listí, pro pitnou vodu do sousedství. V ústavě bylo tou dobou 101 chovanek.

Sírotčinec v Nové Říši

První týden v měsíci březnu 1917 jsme 5 dní neměly ani kousku chleba. Býti bez chleba a mouky vůbec, při 105 dětech — je hrozné! Může si každý představit naši radost, když konečně ozvalo se radostné: mouka, mouka, mouka, 9 pytlů mouky nám dovezli! S jakou dychtivostí vrhly se děti na chléb narychlo upečený! V březnu nám vzali zvonek s věže, koncem května musily jsme odvésti mčděný drát s našeho bleskosvodu pro účely válečné.

Toho roku bylo chovanek přes 100. Zdravotní stav stále dobrý a chutnalo všem znamenitě, jako nikdy před tím. Jednou nesla starší již chovanka, dítě-sirotek uprchlíků italských, košík s nakrájenou svačinou nahoru k dětem. V košíku bylo asi 20 kousků chleba pro starší dívky. Italka podala koš sestře, která svačinu dětem rozdávala a pravila smutně, ale s italskou rozhodností: „Sestřičko, celý ten koš chleba bych sama, ach, tak ráda a s chutí snědla a mám z toho dostat jen malý kousek!”

Na jaře roku 1919 rozšířila se v ústavě nemoc, španělská chřipka. Skoro dvě třetiny dětí ležely nemocny a rovněž i sestry byly nemocí stíženy. Dům byl asi na tři týdny

změněn v nemocnici. Několik málo sester, které jen poněkud mohly choditi, obsluhovaly nemocné. Bohudíky brzy se všichni pozdravili, nemoc neměla pro nikoho zlých následků.

V dobách poválečné bídy pomáhal nám nejvydatněji první ředitel Svazu charity brněnské, důst. p. L. Bláha. Přišel několikrát do ústavu, aby se osobně přesvědčil o jeho poměrech a humanitní činnosti. Duchaplně a energicky ujal se pak pomocné akce pro dobro ústavu. Kdykoliv představená ústavu přišla k němu se starostlivou tváří a smutným výrazem v oku, nikdy nebyla oslyšena, pan ředitel věděl vždy pomoci, neb aspoň poradil, kam se má obrátiti a její snahy v tomto směru pak dle možnosti podporoval. Jeho přičiněním byly v Brně i na venkově pořádány sbírky a jejich výtěžek věnován sirotčinci. Přihlásili se noví dobrodinci a dary jejich umožnily další činnost ústavní.

Roku 1928 a 1929 opravena budova sirotčince a vymalována kaple. Téhož roku 1929 najaly si sestry zbytkový stateček ve Vohanči u Tišnova, aby ústav — při stále vzrůstajícím počtu sirot — byl pokud možno zabezpečen.

Ke konci této stati sluší zbožně vzpomenouti roku 1929 zesnulého vdp. konsistorního rady Maxmiliána Weinbergera, který po celou řadu let osobně vyučoval v klášterní škole a byl duchovním vůdcem sester.

Dívčí sirotčinec v Nové Říši

Založen roku 1864 dobročinným spolkem utvořeným kněžími řádu svatého Norberta, P. Antonínem Haubrem a P. Marcelínem Riesem. Původně to byla místní nemocnice a chudobinec; roku 1916-18 přeměněn ústav na sirotčinec pro dívky. Jest při něm i opatrovna a vyučováno ženským ručním pracím. Ročně tu bývá přes 10 sirotek ve věku od 1—12 let. Po dobu prázdnin bývá mimo to ještě 12—15 dětí, většinou z Prahy, na letní zotavení. Sestry boromejky působí 4.

Péče o mládež mravně ohroženou

a) ARCIDIECÉSE OLOMOUCKA

Útulna Anežky Přemyslovny v Přerově. Jest ve velikém ústavě sester Neposkvrněného Početí v Přerově, Šířava. Útulna zřízena r. 1919 a 2 sestry vychovávají tam přes 10 dětí mravně narušených.

b) DIECÉSE BRNĚNSKÁ

P. Ludvík Bláha:

Dívčí útulek spolku pro péči o mládež v Brně

Tiše, nehlučně, ale s tím větší obětavostí a nadšením pracuje přes plných 15 let charitativní ústav „Dívčí útulek“ v Brně (Kamenná ulice číslo 29), založený a udržovaný „Spolkem pro péči o mládež na Moravě se sídlem v Brně“. Léta úsilovné práce pro mládež mravně ohroženou a mravně vadnou zasluhuje povšimnutí a ocenění, tím spíše, že ústav „Dívčí útulek“ jest na Moravě svého druhu jediný, a až do roku 1924 jediný v celé československé republice (roku 1924 zřízen byl podobný ústav v Praze-Krči).

Význam jeho vyplývá z účelu: ústav ujímá se dívek odrostlých (ve věku 14—20 let), mravně ohrožených nebo padlých, které soudně nebo policejně trestných přestupků se dopustily, aby je od dalšího mravního pádu zachránil, z nečestného života pozdvihl, výchovou mravně náboženskou povznesl a přivedl na cestu života čestného, poctivého, a tak z nich — odsouzených zahynouti v mravním bahně — učinil dobré, užitečné členy lidské společnosti. Úkol veliký a těžký, těžký a zodpovědný tak, že nedovedl by toho pochopiti nikdo, kdo neměl příležitosti pracovati v podobném odboru péče (o ubohá, padlá děvčata), ale tím výsostnější jeho význam, zvláště za dnešních dob.

Napsal jsem kdysi (časopis „Za láskou!“), že moderní velkoměsto jest prales, v němž zákeřně číhá na nezkušené plno nebezpečí mravního i hmotného, často obojího v těsném spojení. Denní zkušenost ukazuje, že dnes to není už jen velkoměsto — jest to všude tam, kde uvolněno nebo docela odhozeno bylo přesvědčení náboženské — neboť s vírou padly i správné názory mravní, a pak jest oběť všeho toho již na nakloněné ploše; soudní a policejní síně, věznice, nemocnice (tak zvaná tajná oddělení), sebevraždy a předčasné rovy na hřbitovech mohly by toto tvrzení ilustrovati nejděsnějšími obrázky a důkazy. Že nejvíce klesá a v mravním bahně se ocitá dívčí mládež, netřeba zvláště zdůrazňovati. Přistoupí-li k tomu ještě neblahé poměry rodinné (úmrtí rodičů, nesvědomití pěstouni, alkohol v rodině, zatížení rodičů, mravně zpustlé prostředí atd.) jest pád ubohé bytosti jistý . . . Jak zasloužilé dílo koná tu ústav, který zachraňuje a k lepšímu, ušlechtilému životu vychovává tyto nešťastné!

„Dívčí útulek“ v Brně založen byl roku 1911 dámami: pí Marií Belcredi (vdovou po velkostatkáři hraběti Belcredi z Líšně), pí Fr. Pražákovou (vdovou po poslanci baronu Pražákovi) a Msgrem Františkem Kelblem, biskupským radou a děkanem v Brně za pomoci tehdejšího brněnského biskupa dra Huyna a pí Rommerové. Až na poslední dvě jmenované osoby stojí ostatní dosud v čele „Spolku pro péči o mládež“ a tím i „Dívčího útulku“.

Výchovu dívek i celou správu ústavu vedou vzorně ctihodné školské Sestry kongregace „Norte Dame“, jejichž obětavá, paedagogicky odborně vzdělaná a v péči o dívčí mládež téměř nedostižná představená S. Jolenta Kubicová byla pravou matkou děvčat-chovanek, které našly v ní záchránkyni, rádkyni, vychovatelku, přítelkyni — jedním slovem: milující matku. Jejich úcta a láska k ní jsou toho důkazem.

Původně byl ústav umístěn v najatém domě ve Špilberské ulici číslo 23 a teprve v lednu 1913 mohl se přestěhovat do nově vystavěného vlastního domu v Kamenné ulici číslo 29, kdež dosud blahodárně působí.

Za dobu trvání ústavu bylo v něm vychováváno, živeno a šaceno a vůbec vším potřebným opatrováno 377 dívek. Z nich některé dány byly do ústavu policejními úřady, jiné trestním neb poručenským soudem, ostatní českou nebo německou zemskou péčí o mládež, městským úřadem sociální péče, rodiči nebo příbuznými; některé přišly samy.

Na 64 chovanky placen byl nepatrný měsíční příspěvek od 10 do 60 Kč. Ostatní chovanky byly v ústavu úplně zdarma.

Výchova dívek jest nábožensko-mravní: práce přiměřená jejich vlohám, střídá se s modlitbou, četbou, ušlechtilými zábavami, přednáškami, hrou na čerstvém vzduchu atd. Hlavní důraz klade se na náboženské povznesení chovanek a jejich navyknutí a lásce k poctivé práci — jsouť náboženství a práce nejlepšími vychovateli člověka a vůdci v životě. Výchova tu jest velmi těžká; obětavost a láska k ubohým musí tu být vzpruhou, když sestřičky-vychovatelky často již bezradně klesají, s pláčem a bolestí v srdci, vidouce, jak všechna jejich nejlepší vůle a práce mizí téměř nadarmo; — ale láska nezná míry: na konec musí zvítěziti dobro! Ústav se může vykázati krásnými výsledky své práce.

Ke konci několik slov dlouholeté vzorné představené útulku, sestře Jolenty. Odešla roku 1929 — k velkému zármutku chovanek i charity — do Smolkova.

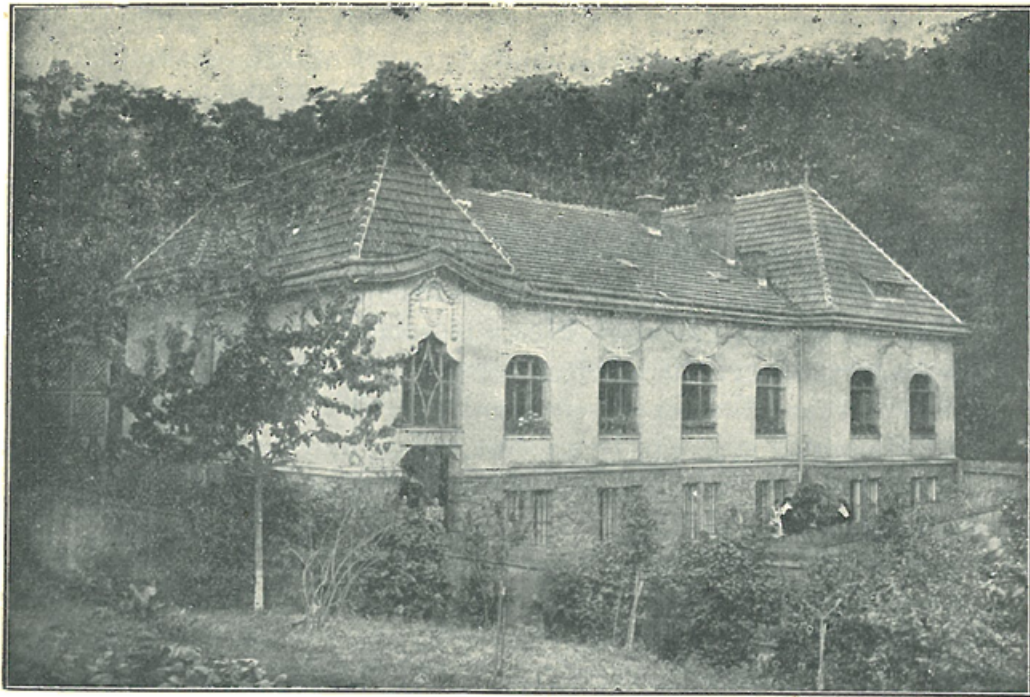
Dívky byly na cestu hříchu a zkázy zavedeny zpravidla nechutí k práci. Chtěly se dobře mít, ale práce jim nevoněla a tak si k penězům pomáhaly jiným způsobem, byť to odpykaly svou ctí a svým zdravím. Toho nedbaly.

Mají-li se polepšiti, nutno tento kořen zla ze srdcí jejich vymýtiti. Proto musí v ústavu pilně pracovati, by se práci naučily, ji si oblíbily, aby, až vyjdou z ústavu, mohly se poctivě živiti.

Mimo to užívá se k nápravě jich i všech jiných vychovatelských prostředků, zejména náboženských.

Ústav nemá stálých příjmů ani žádného jmění a musí se vydržovati praním a žehléním prádla pro obecnost. Příspěvků na chovanky bylo roku 1928 úhrnem něco přes 7000 Kč, což by při velkých výdajích ústavu nestačilo ani na jeden měsíc — a rok jich má dvanáct. Musí se tedy ostatní krýti výtěžkem práce a tak v plné míře uskutečňují se na nás slova pronesená Hospodinem již v ráji: „V potu tváře své chléb svůj jísti budeš“. Zato nám ten těžce vydělaný chlebiček náležitě chutná a podivili byste se, jaké krajíce v žaludku našich chovanek mizí.

Pro dobrodince je náš ústav příliš „z ruky“ a málokdy k nám něco zabloudí, ač by hlavně obnošené šaty, prádlo a obuv byly námi velice vítanými, neboť chovanky naše

Dívčí útulek v Brně. Kamenná ulice

Dívčí útulek v Brně. Kamenná ulice

přicházejí k nám obyčejně v jednéch chatrných šatech a střevicích zpravidla rozedraných. Ústav musí jim hned vše opatřit, což není pro naši chudou pokladnu úkolem právě snadným.

Život v našem ústavu je velice rušný a mnohdy pravá obtěžkácká zkouška pro nervy sester, zvláště sestry správkyň. Přivedou nám často povedené exempláře, na něž by bylo třeba moudrosti Šalomounovy. Na potvrzení toho uvedeme některé příklady:

Jednoho pátku k večeru přivedl nám strážník z J. novou osmnáctiletou chovanku, kterou nazveme Věrou. Měla chatrné šaty, místo košile dva hadry ze starého povlaku, na ramenou svázané motouzem a na nohou střevíce úplně rozedrané. Doma kradla a byla podmíněčně odsouzena asi na tři týdny do vězení. Mimo to se toulala a oddávala se prostituci. Matka jí již dříve zemřela, otec o ní nechtěl ani slyšet a vdaná sestra, ač žije v dobrých poměrech, nechtěla ji též mít u sebe.

Hned v neděli po svém příchodu musela Věra do zemské nemocnice na operaci. Měla zauzlení střev. Při operaci seznáno, že má část střeva tak rozšířenou, že podle výroku lékaře byly stěny střevní tenké jak pavučinky, což jí působilo veliké obtíže a bylo stálým nebezpečím jejímu životu.

Věruše se v nemocnici velice líbilo. Nemusela pracovat, to jí bylo nejvyšším blahem.

Po svém návratu do ústavu činila vše, by se mohla opět do nemocnice dostat. Měla zakázáno něco těžkého nositi — schválně nosila škopky s vodou, nebo padala na schodech — ale vždy „velice opatrně, aby to nebolelo“. Několikrát nás napálila, že jsme šly s ní do nemocnice, ale lékaři prohlédli dobře, co za nemoc Věrka má, že se chce jen vyhnouti práci a jednou jí přímo řekli, že by zasloužila notný výprask.

Jednoho dne přišla ke mně s nářkem, že má takovou vyrážku, že ji to tolik pálí, že celou noc nemohla spáti. Znajíc již svou Věrušku, odbyla jsem ji krátce, že si stále nějakou nemoc vymýšlí. Za chvíli přišly některé chovanky, že Věra tolik v umyvárně pláče, jak ji to na zádech pálí. Řekla jsem: „Prosím vás, dejte mi pokoj, vždyť víte, že si stále něco vymýšlí. Která jí nějakou nemoc najdete, dostanete cukrátko.“ Za chvíli přiběhla jedna, že si jde pro slíbené cukrátko, abych se jen šla do umyvárny podívat. Šla jsem a skoro se lekla. Věra měla záda červená až rudá a na nich příční, jako zhnísalé proužky. Vypadalo to hrůzostrašně. Že to bylo v neděli a již před samým polednem, nedalo se nic dělati. Řekla jsem tedy: „Zítřka ráno půjdeš do nemocnice.“ Sestra P. ji to zasypala rýžovou moučkou a druhého dne byla vyrážka skoro pryč a milá Věrka s bolem musela zůstat doma.

Asi tři dni po této události vidím, jak se milá Věrka zase drbe a dělá zoufalé obličej. Zavolala jsem na ni: „Co to děláš, nezpůsob!“ A Věra s pláčem hlásí: „Já mám zase takovou vyrážku okolo pasu a na nohách takové puchýře a ono mne to tolik pálí.“ Do nemocnice zase již bylo pozdě, tož jsem ji odkázala na druhý den.

Druhého dne ráno strhne se pojednou veliký křik: „Sestřičko vrchní, sestřičko vrchní, pojdte se honem podívat do ložnice, co jsme našly Věře v posteli!“

Jdu tam a děvčata mi ukazují košili a dva ručníky prosáklé petrolejem. — Milá Věrka dostala se nějak k petroleji, trochu si ulila a namočila do něho ručníky, kterými si tělo ovinula. Petrolej jí spálil kůži a kde byly na ručníku záhyby a tím více petroleje, utvořily se puchýřky, které tvořily výše uvedené příční proužky.

V ložnici bylo cítit po několik dní zápach po petroleji, ale myslila jsem, že si některá namazala petrolejem hlavu, by se zbavila obtížných příživníků a proto jsem ani po příčině zápachu nepátrala.

Věrka místo do nemocnice putovala do kumbálku, by měla čas přemýšlet o svých nezdarech.

Jelikož její střevní vada jí působila velké obtíže a lékař sám řekl, bychom ji hleděly dostat pryč, že na tu chorobu jistě zajde a že bychom měly s tím jen nepříjemnosti, odvezla jsem milou Věru do její domovské obce a předala tamější Okresní péči o mládež, která ji umístila v nemocnici, nevědouc si s ní jiné rady.

Po čase jsem se na Věrku tázala, ale jelikož Okresní péče při své odpovědi na náš dotaz hned nám ztracený poklad opět nabízela, neměly jsme chuti více se po ní tázati a tedy jsou nám další osudy smutného jejího života neznúmy."

To jest ovšem případ smutný; ale jsou i případy radostné. Ač práce v nápravě mravně vadných dívek je velmi těžkou, přece aspoň jedna třetina chovaneček se vychová a vedou správný život. — Jest jistě dalším velikým problémem charity, jakým způsobem dále vésti životem takové, u nichž zlo jest zakořeněno v srdci a těle příliš. Jak potřebným by byl veliký ústav, kdež by jim bylo možno poskytnouti po případě celoživotního přístřeší a poctivého zaměstnání!

Ústavy pro mrzáčky

ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

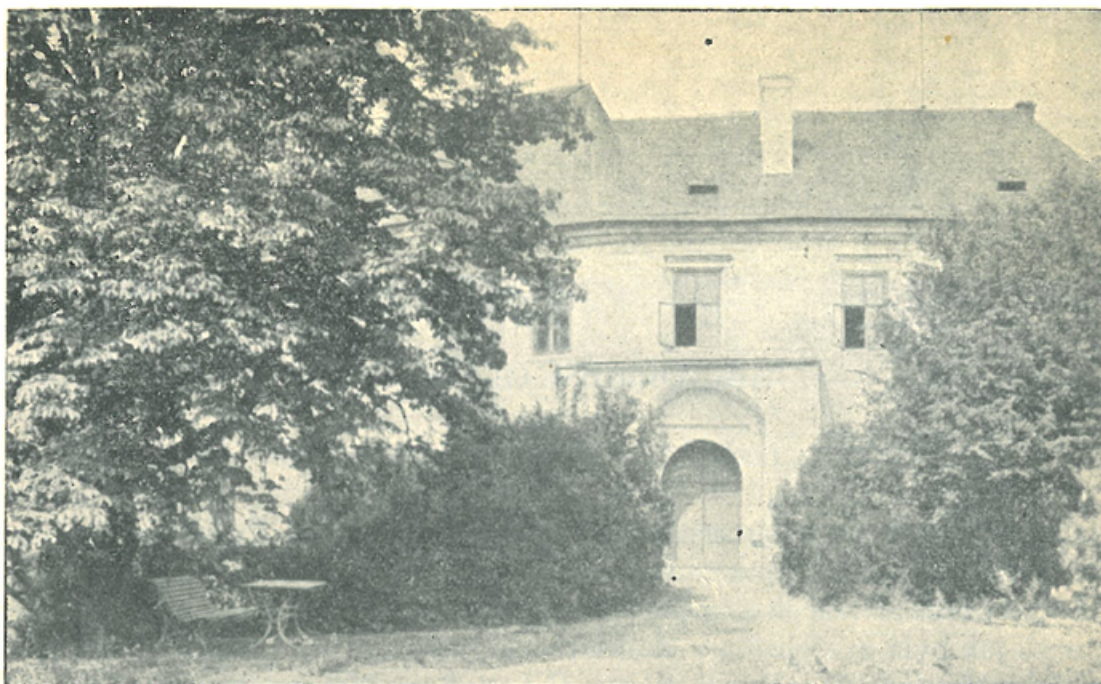
Útulna sv. Ludmily pro těžce zmrzačené hochy v Tršicích

Útulnu v Tršicích vydržuje zcela Svaz charity v Olomouci. Působí v ní jako ošetřovatelský personál 4 sestry praemonstrátky, které vedou celou šprávu ústavu, do něhož se uchylují ubozí zmrzačení a opuštění hoši. Zprávu o tomto ústavě nemůžeme lépe podat, nežli jak byla uveřejněna v charitativním časopise „Za láskou“ samým zakladatelem, bývalým ředitelem Svazu charity, P. Ludvíkem Bláhou řádu praemonstrátského, (ročník I., číslo 1. a 9.)

„Kdo by zabloudil do Tršic, tichého venkovského městečka moravského, ležícího mezi Olomoucem a Lipníkem, spatřil by tam na skále vypínati se šedé, omšelé zdi starého hradu. Strmá skála i s hradními zdmi odráží se s jedné strany jako v zrcadle v modrozeleném jezírku velmi malebně, s druhých stran obklopena jest zámeckým parkem, místy divokým, místy upraveným jako zelinářská zahrádka. Za starých dob býval prý to hrad loupežných rytířů, pak se tam vystřídalo několik šlechticů-majitelů; v poslední době patřil staroslavné kapitole olomoucké a nyní — stal se „hradem lásky“ — lásky milosrdenské k trpícím, útočištěm pro těžce zmrzačené hochy. Zřídil jej a vydržuje „Svaz charity“ v Olomouci. Nese krásné jméno „Útulna sv. Ludmily“ a jest v něm vybudován léčebný, ošetrovní a výchovný ústav pro 40 hochů-mrzáčků, nejtěžšího typu zmrzačení.

Chcete učiniti malý aspoň pohled do tohoto důležitého odvětví činnosti naší charity, do péče o zmrzačené? Navštivte se mnou v duchu ústav, procházejte jeho síněmi, podívejte se na chovance-mrzáčky, pozorujte píli, neúnavnou horlivost, obětavost a soucit sester praemonstrátek, které jako andělé lásky a milosrdenství ve svých bílých řeholních rouších procházejí tu chodbami a světnicemi, sloužíce dnem i nocí nejobožejším z ubohých: těžce zmrzačeným dětem; vyslechněte životní osudy chovanců, podívejte se na způsob léčby a výchovy — — — a budete dojati do hloubi duše nejen nad lidským utrpením, ale i nad láskou, sklánějící se s bratrským pochopením a pomocí k těmto nešťastným.

Měli jsme při zakládání ústavu pro těžce zmrzačené tyto důvody: V naší milé vlasti jest přes 21.000 zmrzačených dětí, z nichž 11.200 by potřebovalo ústavního ošetření a výchovy. Z těchto připadá na Moravu 3.264 zmrzačených dětí. Kdežto i o ostatní druhy nebožáků (hluchoněmci, sirotky, slabomyslné atd.) bylo slušně postaráno řadou dobročinných ústavů, byla péče o mrzáčky velmi slabá a nedostatečná. V Čechách byly sice 3 ústavy („Růžencová výrobná“ pro zmrzačená děvčata, „Vincentinum“ pro nezhojitelně nemocné, dospělé děti všech nemocí, a Jedličkův ústav), ale Morava měla teprve roku

Útulna sv. Ludmily pro těžce zmrzačené hochy v Tršicích

Chovanci z útulny sv. Ludmily v Tršicích

Jiná skupina chovanců z útulny sv. Ludmily

Dílna v útulně v Tršicích

1921 jediný útav se 60 postelemi v Brně. Tento důvod byl rozhodující. Zřídili jsme ihned 2 ústavy: pro těžce zmrzačené hochy v Tršicích a pro děvčata jsme upravili část vzorného „Sirotčince sv. Josefa“ v Zašové.

Zámek v Tršicích byl roku 1922 účelně adoptován, vymalován, opatřen nutným hygienickým zařízením, elektrickým světlem, lékařskými potřebami, soukromou školou, pracovnými, dílnou řemeslnickou atd.

Hned hlásili se chovanci:

R. K., úplný sirotek, stížený kostižerem pravé nohy, kratší o 12 cm než druhá, který o berličkách se přibelhal;

V. M., se schromlýma rukama i nohama, stále sedící na vozíčku; musí být krmen jako malé dítě, neboť nemůže zchromlýma rukama dáti nic do úst;

Kaple v útulně sv. Ludmily v Tršicích

Evžen a Jindřich K., rodní bratři, stížení hroznou chorobou „hypertrophia musculorum“, chřádnou jako květinčky, jimž se nedostává vláhy a slunce, neboť veškerá síla jejich tělíček přechází do nobou, které jsou silné jak sloupy, takže nemohou jimi ani vládnouti;

T. F., šestiletý, byl dodán do ústavu plný nečistoty — neuměl ani mluvit, ani sám se najíst.

A tak bychom mohli předvést i ostatní chovance, jednoho většího ubožáka než druhého.

Naši chovanci nacházejí v ústavě všestranného ošetření, léčby i výchovy. Prostranné, vzdušné ložnice, soukromá škola pomocná, koupelna, útulná kaple, jídelna, pracovna a řemeslnická dílna, kde se učí chovanci lehčím řemeslům, na příklad výrobě ozdobných košů z proutí, z lýka, korálků atd., rohožkářství, řezbě ze dřeva, malbě atd.; jsou pravým dobrodiním pro tyto chudáčky, trpitele, vytržené ve světě často z nejkrutší bídy, opuštěnosti a chudoby.

Vydržování ústavu stojí značné sumy peněz. Podpora státní jest tak nepatrná, že jest téměř almužnou. Jsou to jen dobrodinci, lidé soucitní a šlechetní, kteří s porozuměním pro bídu a utrpení bližního věnovali ústavu od počátku jeho trvání nějakou korunku."

Ústav tou dobou vydržuje 21 těžce zmrzačených chlapců. Jejich zmrzačení jest již tak těžké, že nejsou schopni manuálně pracovati nebo něčemu se vyučiti a odkázáni jsou na stálou pomoc milosrdných sester. Roční náklad na vydržování ústavu činí cca Kč 102.000.—. Dle nájemní smlouvy musí Svaz charity nésti veškeré opravy zámku i příslušné daně a poplatky, což při zchátralém stavu zámku činí příliš vysoké položky. Za dobu 6ti let vydal Svaz charity na udržování budov, oplocení a jiné adaptace přes Kč 150.000.—. Vzhledem k tomu jedná se nyní intensivně o to, by ústav byl přestěhován do krajiny komunikačně lépe přístupné, kdež by náklad na budovy nebyl tak tíživý. V ústavě vedou ctihodné sestry malé hospodářství, vydržují 2 krávy, několik vepřů a drůbež a dokonce v ústavní zahradě na jednom záhonku zařídily i malou chmelnici, která velmi dobře prosperuje.

Svaz charity umísťuje chovance za měsíční vydržovací příspěvek od Kč 100.— (pro nemajetné) až Kč 150.— kromě nutné výbavy šatstva, prádla a obuvi.

„Marianum“ v Opavě

(Viz popis při ústavech pro slabomyslné).

Ústav sv. Josefa pro těžce zmrzačené dívky v Zašové

(Viz popis při sirotčincích).

Ústavy pro epileptiky (padoucníci stíženě) a slabomyslné

Ústav pro epileptiky, Skalička u Hranic

(Viz všobecný popis ústavů sester cyrilometodějských.)

Zemská útulna pro epileptiky a slabomyslné ve Vizonicích

(Viz oddíl: Nemocnice.)

Hospodářská expositura pro slabomyslné v Blahutovicích

(Viz ústav „Marianum” v Opavě.)

Internát pro děti slabomyslné v Klimkovicích ve Slezsku

Sestry dominikánky působily v Klimkovicích již od roku 1897, vyučující a vychovávající školou povinné i odrostlé dívky. Od roku 1905 přijímány však i dívky osiřelé, opuštěné, zanedbané a jiné obojího pohlaví a počet jejich stále vzrůstal. Mezi těmito vyskytlo se v roce 1916 i několik slabomyslných, jichž však nebylo možno nikde umístiti, neboť do té doby nebylo ve Slezsku jediného českého ústavu toho druhu, ba ani české školy pomocné. Proto rozhodl se konvent sester dominikánek založiti pro tyto ubožáky školu pomocnou, v níž by aspoň nejpotřebnější vědomosti si osvojili. Tak zřízena byla v roce 1918 jednotřídní škola pomocná; dívky vzdálenější ubytovány v internátě.

Poněvadž počet jejich rostl, rozšířena škola pomocná v roce 1921 se svolením zemské školní rady v Opavě na dvoutrídní a v následujícím roce otevřena opět nová třída. Jest tedy nyní tato škola pomocná trojtřídní.

Dívky jsou zařazeny do jednotlivých tříd podle duševních schopností. Po školním vyučování cvičí se v domácích pracích, v létě pomáhají i v zahradě a v hospodářství.

Do 1. ledna 1927 bylo zde celkem 92 dětí slabomyslných, obojího pohlaví.

Při ústavě jest kuchařsko-hospodyňský kurs pro dívky.

Zemský ústav pro nevyлéčitelné epileptické a slabomyslné dívky v Litovli

Budovu, v níž jest ústav umístěn, postavila roku 1908 sestra Anna Maria Brunerová, narozená v Ullrichschlagu v Dolních Rakousích, která bývala nazývána představenou chudých sester sv. Františka k ošetřování nemocných.

Po její smrti koupila roku 1912 budovu i se zahradou kongregace milosrdných sester sv. Františka Serafínského v Opavě za 78.000 K. O koupi a uvedení sester do Litovle

má největší zásluhu prelát Jindřich Geisler z Olomouce. První představenou kláštera litovelského byla Moravanka z Roštína, sestra Felicie Pospíšilová. V klášteře byly tehdy pouze 4 sestry.

Roku 1914 přikoupila kongregace ještě sousední dům se zahradou, a tak nabyl klášter dostatečných místností. Proto uzavřel se Zemským výborem moravským smlouvu, že za poplatek převezme celé ošetřování a šacení nevyléčitelných epileptických a slabomyslných dívek z Moravy, kteréž moravský zemský výbor ústavu pošle. Tak byl zřízen tento ústav.

S počátku roku 1915 bylo v ústavě jen 15 chovek, ale brzy počet jejich vzrostl na 30 a nyní jest 38 chovek. Chovanky jsou v ústavě do smrti nebo až je rodiče zase vezmou domů.

Ústav dominikánek pro slabomyslné v Klimkovicích

Místnosti však nestačily pro tolik chovek a proto odhodlala se kongregace ústav rozšířití přístavbou. A tak jest v ústavě místo pro 50 chovek.

Chovanky jsou většinou úplně neschopné, ostatní pak, pokud je to při nepatrných schopnostech možno, jsou vyučovány. Ústav má pro chovanky hřiště a krásnou zahradu. O tělesné zdraví chovek stará se ústavní lékař.

Ve válce prospělo ústavu velice, že klášter má polnosti a domácí hospodářství, jehož celý výnos se věnuje ústavu.

Sestry získaly si brzy důvěry obyvatelstva, takže volány jsou k ošetřování nemocných i do soukromých bytů. Když vypukla v Litovli v roce 1926 epidemie tyfová a zřízena byla zatímni nemocnice, převzaly sestry s radostí ošetřování těchto nemocných.

O dobrém vedení ústavu svědčí pochvalná uznání správě ústavu jak od Zemského výboru moravského, tak i od Zemské péče o mládež v Brně. Práci a obětavost, kterou sestry věnují ubohým chovankám a nemocným, zná jen Pán Bůh, kterýž bude jim jednou štědrým odplatitelem; proto nechceme o tom dále vypravovati.

Ústav dominikánek v Klimkonicích : slabomyslné děti

Slabomyslné děti v ústavu dominikánek v Klimkonicích při hře

Litovel, zemská útulna

Mrzáčci ze zemské útulny v Litovli

Opava, „Marianum“ : hoši při práci

Opava, „Marianum“ : hoši při práci

Opatrovna a chorobinec pro slabomyslné v Olomouci-Nových Sadech

(Popis ústavu viz ve stati: Sirotčince.)

Léčebný a ošetrovací ústav „Marianum“ v Opavě

Ústav byl založen sestrou Stanislavou Fusovou dne 10. října 1870. Původně měl oddělení pro službu hledající děvčata, hospodyňskou školu, internát pro školu povinné děti, v kterém také dle možnosti byly chudé děti a sirotci vychováni a vyučováni, nedělní školu pro služby a tovární dělnice.

V roce 1910 byl ústav pro nevyhovující místnosti přemístěn do nově postavené budovy na Kylešovském kopci, kde se až dosud nachází.

Počátkem války byla shora uvedená oddělení mimo oddělení pro službu hledající děvčata zrušena a ústav proměněn v nemocnici, v níž všechny sestry se péči a ošetřování nemocných obětavě věnovaly.

Po převratě byla nemocnice rozpuštěna a tím sestrám jejich ošetrovatelská činnost znemožněna. Poněvadž sestrám hrozilo nebezpečí, že jim budou zabráněny všechny rozpuštěním nemocnice uvolněné místnosti, rozhodly se na radu bývalého šéfa klášterní vojenské nemocnice Dr. Malého a ředitele ústavu pro choromyslné Dr. Becka věnovati se nadále léčení, ošetřování a výchově slabomyslných dětí a mrzáčků. Tímto způsobem byl nynější léčebný a ošetrovací ústav „Marianum“ založen.

Všechny uvedené změny našeho ústavu udály se za ctihodné sestry představené M. Stanislavy Fusové. Tato vstoupila do kongregace v 17. roce svého života. V roce 1870 stala se představenou našeho ústavu a zůstala jí až do roku 1922.

Svou obětavostí, prozíravostí, neúnavnou podnikavostí a inteligencí, která jí zjednala obliby a přízně nejvyšších kruhů společenských, podařilo se jí v poměrně krátkém čase a při nepatrných prostředcích přivesti ústav z původních tísnivých poměrů k velikému rozkvětu.

Denní pořádek ústavu se shoduje s oním všech podobných ústavů. Děti vstávají v 6 hodin ráno, v létě jsou přítomny službám Božím, v 7 hodin posnídají a rozejdou se za svým zaměstnáním. Vyučování schopné jdou do tříd, starší do dílen a do zahrady a ostatní se věnují domácím pracím.

Bohužel velká část dětí není ani toho nejprimitivnějšího zaměstnání schopna a musí zůstat po celý den pod dozorem a v ošetřování sestřiček. Oběd se dětem podává ve 12 hodin, svačina ve 3 hodiny a večere z hygienických důvodů již v 5 hodin. Podle zdraví a potřeby jednotlivých je určena hodina k nočnímu odpočinku od 6 do 8 hodin.

Poněvadž má ústav krásnou velikou zahradu, je dětem umožněno zdržovati se za letního příznivého počasí pokud možno nejvíce na čerstvém vzduchu.

Děti do ústavu jsou dodávány ústřednou pro péči o mládež. Pocházejí většinou z rodin chudých, zanedbaných a jejich duševní a tělesné defekty jsou ve většině případů smutné následky alkoholismu a pohlavních nemocí.

Děti ponechány jsou v ústavě tak dlouho, až se huď v domácích pracích nebo v nějakém řemesle tak dalece vycvičí, aby se aspoň částečně mohly samostatně uživiti. Jsou pak dodány buď do dílen, nebo jako služební k sedlákům, zůstanou však stále pod dozorem ústavu. Ostatní děti, které žádného výcviku schopny nejsou, zůstanou buď doživotně v ústavě, nebo zhorší-li se jejich tělesný nebo duševní stav, musí býti odevzdány ústavu pro choromyslné.

O některých dětech podávají sestry tyto zprávy:

Skupina dívek z ústavu „Marianum“ v Opavě

Opava, „Marianum“ : ve škole

M. P., 11leté děvče, duševně i tělesně normálně a dobře vyvinuté, trpí častými epileptickými záchvaty, jež byly vyvolány alkoholismem matčiny a tím rozvráceným životem rodinným. Otec, horník, nestačí vydělávati na dluhy ženiny, která rodinu okrádá, aby mohla pijáckou vášeň ukojiti. Unaven bojem s ženinou neřestí a zoufalý nad svým pochybeným životem a bez náboženství, odhodlal se k sebevraždě; byl svou malou dcerkou na půdě — skoro již oběšený — nalezen a ještě v posledním okamžiku zachráněn. Z tohoto rozvráceného prostředí přišlo děvče do ústavu, kde se cítí velice šťastnou, tím více, že jí byla věnována i v náboženském ohledu velká péče, která ji umožnila přestoupiti z církve československé do církve katolické.

J. R. byl jako 3leté dítě přinesen dvěma cizími ženami do našeho ústavu. Otec, dělník, byl v práci, když mu jeho žena od tří malých nezaopatřených dětí utekla, aniž mohla býti nalezena a své mateřské povinnosti vrácena. Ve své bezradnosti svěřil své nejmladší dítě našemu ústavu, který se opuštěného sirotka nezištně ujal.

R. G. byl našimi sestřičkami v úplném zanedbaném duševním i fysickém stavu polozmrzlý nalezen a do ústavu přinesen. Jest úplným sirotkem a dnes naším nejhodnějším a nejpilnějším žákem.

A. K. byl svou matkou v lese odložen, kolem jdoucími lidmi nalezen a ústavu předán. Dnes už je vyspělý a učí se zahradníkem.

F. G. přišel k nám jako veliký mrzák s velikou hlavou a malými nožičkami, takže nemohl ani seděti, tím méně státi, ale svědomitou péčí se tak dalece tělesně i duševně vyvinul, že jest z něho dnes šikovný hošík, který navštěvuje ústavní školu pomocnou a dělá v ní velmi dobré pokroky.

V roce 1926 bylo 93 dětí obojího pohlaví.

Denní život sester je stálým řetězem nekonečných obětí a těžkého zapírání, což ovšem uznati a pochopiti může jen ten, kdo sám alespoň jeden den v kruhu těchto tělesně a duševně zaostalých dětí ztrávil.

V *Blahutovicích* u Opavy jest filiálka, v níž jest zotavovna pro sestry. Někteří slabomyslní hoši zaučují se tam v polním hospodářství.

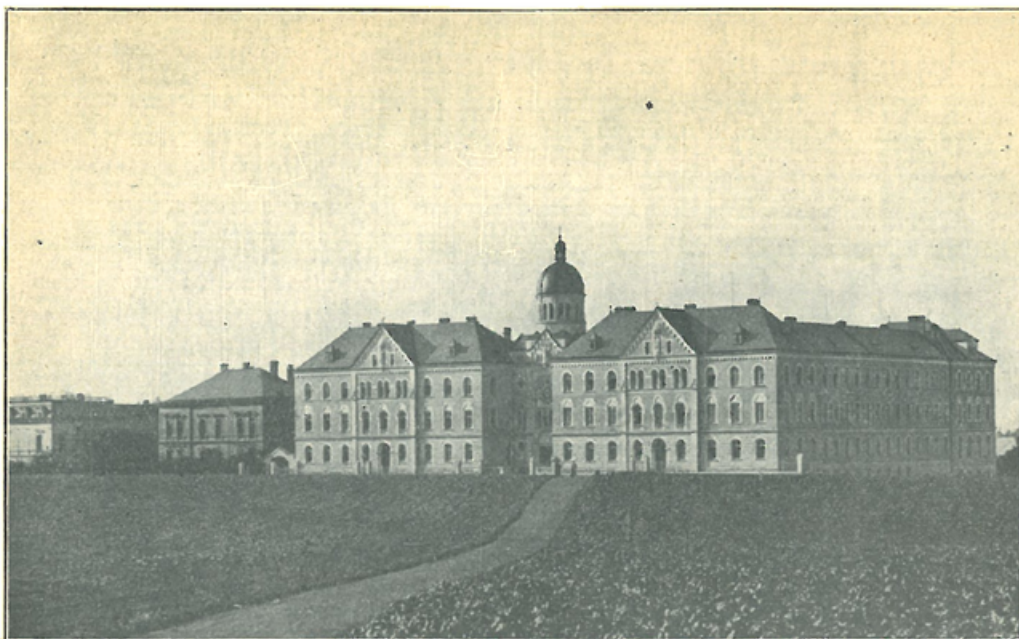
Ústavy pro slabomyslné ve Víceměřicích, Střelcích, v Brně a na Skaličce

První jest umístěn v budově bývalého zámku. Kongregace sester dominikánek jej zakoupila r. 1924 se 100 měřicemi polí a 5 měřicemi zahrady i s účelnými hospodářskými budovami, a zařídila jej statisícovým nákladem jakožto vzorný ústav pro slabomyslné těžšího typu, neschopné literárního a řemeslného vzdělání. V 36 obytných, vzdušných místnostech zámku může býti umístěno až 150 slabomyslných. Chovanci budou vyučeni a používáni ke konání prací zemědělských a zahradnických. Ústav byl zařízen velmi účelně a krásně, opatřen vodovodem, elektrickým světlem, ústředním topením atd. Patří k ústavům, které jsou chloubou katolické charity.

Tento ústav povstal - jakož ústav ve Střelcích (1924) a Cyrilometodějský ústav v Brně (1925) - z ústavu sester dominikánek v Brně.

Byl založen roku 1913 jakožto první český ústav pro výchovu slabomyslných dětí, snahou sestry Cecilie Nesvadbové, (později založila kongregaci sester cyrilometodějských), která téhož roku získala kvalifikaci pro vyučování dětí slabomyslných. Zakoupen dům a zařízen pro ústav, udržovaný z veřejných sbírek a příspěvků různých dobrodinců.

Ještě téhož roku povolila nejdůstojnější biskupská konsistoř v Brně sbírky peněžité po celé diecési a ochotně doporučila žádost správkyně ústavu sestry Cecilie Nesvadbové o subvenci k ministerstvu kultu a vyučování, jakož i k ministerstvu financí.

„Marianum“ v Opavě

Ústav pro slabomyslné ve Viceměřicích

Slabomyslní z ústavu ve Víceměřicích

Ústav pro slabomyslné v Střelcích

Střelice: chovanci v zahradě při práci

Střelice: skupina dětí

Následkem toho dostalo se začátkem roku 1914 ústavu podpory 4000 K od jmenovaných ministerstev.

V ústavě v Brně zřízen internát pro děti slabomyslné obojího pohlaví a trojtřídní škola pomocná pro slabomyslné, kterou navštěvovaly dívky abnormální i z města Brna, ježto nebylo vůbec českých pomocných škol.

V ústavě v Brně ošetřováno průměrně ročně 40 dětí slabomyslných až do roku 1916, kdy sestry dominikánky zakoupily (na dluh) dříve již založený utrakvistický ústav pro slabomyslné od slečny Jany Donnebaumové v Lomnici u Tišnova.

Tam ošetřovaly průměrně 50 dětí ročně a zřídily pro ně pomocnou třídu s českým a německým vyučováním.

Poněvadž dům v Lomnici svému účelu nevyhovoval (malý a vlhký), byl roku 1929 prodán a děti přestěhovány do nově založeného ústavu ve Střelcích u Brna.

V obou ústavech — v Brně a ve Střelcích — ošetřovaly roku 1919 sestry dominikánky 110 dětí slabomyslných ve stáří 7 — 18 let bez rozdílu národnosti a náboženství.

V roce 1920 vzrostl počet dětí slabomyslných na 130 chlapců i děvčat. Rozhodla se tedy správa ústavu, že rozdělí děti dle pohlaví. I zřízen ve Střelcích ústav pro slabomyslné chlapce obojí národnosti, v Brně ústav pro slabomyslné dívky, rovněž obojí národnosti. Při každém ústavě založena pomocná škola, dílny a pracovny, ve Střelcích i polní a domácí hospodářství se zahradou, aby dospívající děti mohly se přiučiti různým pracím.

Roku 1925, 5. července, zahájena činnost nového Ústavu cyrilometodějského po zrušení ústavu na Veverí ulici. Ústav cyrilometodějský — veden novou kongregací — jest jedním z největších ústavů pro slabomyslné a duševně úchylné děti.

Ústav cyrilometodějský jest udržován z darů dobrodinců a z ošetřovacích poplatků od zemského výboru moravsko-slezského, domovských obcí nebo příbuzných. Do ústavu se přijímají děti slabomyslné na základě lékařského vysvědčení ve věku od 3 — 18ti let. Jsou rozděleny dle vzdělávací schopnosti v jednotlivé třídy a skupiny. Pro ty, kteří jsou poněkud vzdělání schopni, zřízena jest pomocná škola a dvě přípravky; pro starší děvčata pracovna na šití, pro chlapce dílna obuvnická a knihařská. V ústavě jest ošetřováno průměrně 80 dětí slabomyslných, ze všech částí ČSR.

Filiálkami ústavu jsou: ústav pro epileptiky ve Skaličce u Hranic, založený rovněž roku 1925 a ústav pro chudáky, kteří trpí následky po spavé chřipce (encephalitici) na posvátném Velehradě, založený roku 1927.

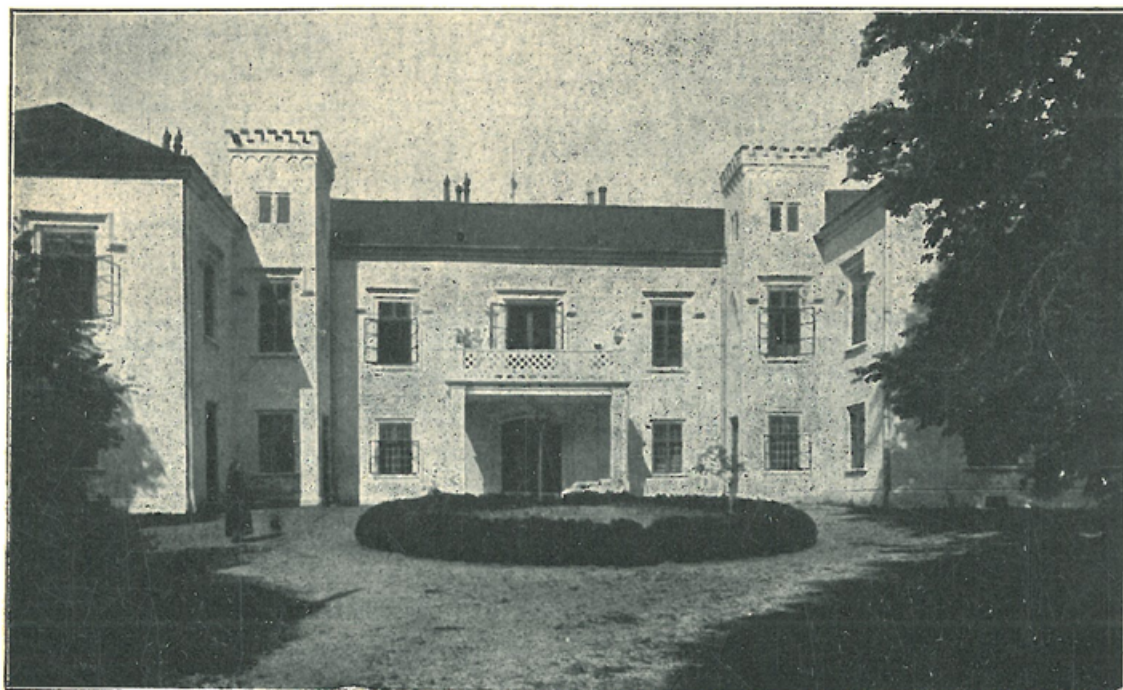
Ústav ve Skaličce byl zřízen v bývalém arcibiskupském zámku přiměřenou jeho adaptací. Kolem hlavní budovy nachází se rozsáhlý park (10 ha), opodál hospodářské budovy a na mírném návrší gotická zahradní kaple.

V ústavě jest ošetřováno 40 až 60 dětí, stížených padoucníci, a jsou přijímány z celé ČSR., bez ohledu na národnost nebo náboženské vyznání.

Ústav na Velehradě stojí uprostřed zahrady (výměr 4 ha). Do ústavu možno přijati 60 až 80 dětí.

Cyrlometodějský ústan v Brně

Skalička : ústav pro epileptiky

Chorobince

a) ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Bedřichův chudobinec v Kroměříži

Dne 2. prosince 1889 rozhodl se kardinál Fürstenberg na památku 50letého panování Františka Josefa I. založiti v Kroměříži chudobinec pro staré zaměstnance na arcibiskupském panství, o které nebylo jinak postaráno. K tomu cíli zakoupeny v sousedství podzámecké zahrady 3 domky, na jichž místě zřízena budova o jednom poschodí s kaplí. Měla poskytnouti místo 12 osobám a 3 sestrám, jimž svěřeno bylo vedení domu.

V měsíci březnu 1892 posvětil zakladatel budovu a přijato 10 osob. Sestry sv. Kříže započaly svou činnost. Budova byla sice hotova, ale mělo být dokončeno ještě leccos menšího. Na udržování ústavu daroval zakladatel cenné papíry a vyslovil se, že zvětší náklad, bude-li třeba. Než neočekávaně zemřel dne 20. srpna 1892, nedokončiv co slíbil.

Práce, které nastaly sestrám v novém ústavě, byly dosti obtížné. Byly ustanoveny pouze tři sestry, a ty sotva stačily na všechno, neboť některé chovanky vyžadovaly větší pozornosti a obsluhy, jsouce těžce choré a časem byly některé i duševně choré, které musily býti odevzdány do blázince. Sestry s nimi měly nemalou práci.

Počet chovanek se ustavičně měnil, jedny umíraly, druhé se přibíraly, onemocnělo i několik sester námahou, dvě zemřely, práce se měnila málo, ale nebylo jí. Udržování a čištění domu, prádlo, vaření, polní a zahradní práce a ostatní práce domácí vyžadovaly všecken čas, který rychle plynul.

Po čas války prodělal ústav velké nesnáze. Prostředků nebylo, doporučený nákup válečných půjček ztenčil jmění, poukázky na živobytí jako všude jinde byly sice vydávány, ale na ně se živobytí nedostalo; a bylo-li možno obdržeti potraviny, byly méně vydatné. V ústavě byly jen chovanky. Raněných vojáků tam nebylo, ale denně přicházeli hladoví, vojáci i jiní, prositi o sousto potravin neb nějakého občerstvení. Sestry vyráběly léčivé kapky, které po stech lahvičkách odesílaly do pole. Pomáhalo se i jiným chudým, jak se mohlo a Pán Bůh pomáhal také. Sestry se odhodlaly, když ničeho nebylo, že půjdou prositi a šly na vesnice, kde měly známé i kde jich neměly a přinášely tajně, co se podařilo sebrati, aby jim to různí hlídači nevzali. Tak v trpělivosti přestály i ty válečné časy. Jedna sestra z ústavu byla povolána k ošetřování raněných. Jinak sestry zůstaly doma.

Nové těžké časy nastaly po válce, kdy cenné papíry nebyly vypláceny a válečné půjčky ztratily cenu. Ústav mohl působiti jediné dobrotou arcibiskupa olomouckého a poskytnouti chovankám aspoň to nejnutnější. Stav ten trvá dosud, neboť za nynější drahoty by fundální kapitál se svými úroky nestačil.

Denní pořádek jest tento: O 5. hodině se vstává, o půl 7. mše sv. a denní pobožnost,

po snídání práce dle možnosti. Po obědě zase výpomoc v práci a pobožnost večerní, o 7. hodině večere a odpočinek.

Za své opatrování odplácují chovanky sestrám často velmi nekřesťansky. Stalo se, že stařena před smrtí zavolala si jistou sestru a prosila ji za odpuštění, že jí ublížila těmi nejhoršími pomluvami a že nemůže zemřít. Stává se, že ženy, zvláště staré, bývají nevrle, netrpělivé a ke zlosti náchylné, takže sestry musejí od nich mnoho snášeti.

„Marianum“ v Opavě

(Viz popis ústavu ve statí Ústavy pro slabomyslné).

Špitál v Pačlavicích

Klášter pačlavský býval dříve zámek s panstvím, jehož poslední majitelka arcivévodkyně Arnoštka Arenbergová vstoupila do kláštera salesiánek ve Vídni a darovala panství pačlavské vincentkám se závazkem vypláceti salesiánkám ročně 1.000 zlatých. Vincentkám uložila poslati několik sester do Pačlavic, aby tam vyučovaly dívky bezplatně ruční práci a náboženství. Sestry přijely roku 1841.

Roku 1860 založena na žádost arcibiskupa olomouckého česká trojtřídká a pensionát, který časem přeměněn v sirotčinec. Vyučování dalo se úplně zdarma, školné nikdy neplaceno. Do sirotčince přijímání byli místní obecní sirotci též úplně zdarma. Roku 1895 na příklad přijato zdarma 5 sirotek Špatinových příslušných do Pačlavic, kteří přijeli z Vídně a česky neuměli; poněvadž byli nadaní, byli vycvičení. Hoch dán do gymnasia do Vídně a je ve Vídni profesorem. Čtyři dívky vycvičeny v řeči české, německé a francouzské, v hudbě na housle, klavíru a ceteře a jsou vychovatelkami v Maďarsku v šlechtických rodinách.

Chudobinec v Paskově

Klášter sester sv. Vincence v Paskově byl vystavěn roku 1897 nákladem hraběte Vintíře Stolberga ze Stolbergů.

Hraběcí manželé měli 3 syny, proto jejich nejvroucnějším přáním bylo, by jim Bůh dal ještě dcerušku. Když po několika letech přání jejich bylo splněno, vystavěli klášter a při něm zřídili školu mateřskou.

Dne 24. května 1900 byly poslány 3 milosrdné sestry řádu sv. Vincence z Pauly. Tehdy byla budova vysvěcena a sestry do ní slavnostně uvedeny.

Dne 28. května byla škola mateřská otevřena. Přišlo k zápisu velmi mnoho dětí, že nemohly býti ani všechny přijaty. Škola mateřská je stále pilně navštěvována, zvláště před vánocemi matky vodí, nosí nebo vozí děti pravidelně každý den za jakéhokoli počasí, poněvadž sestřička každoročně cvičí s těmi maličkými nějakou vánoční hru. Rodiče velmi rádi vidí své miláčky na jevišti v různých krojích a sami obětavě přispívají, aby jen jejich dítky hrály, jak říkají „divadlo“. Ze začátku hrála sestřička vánoční divadélko doma na malém jevišti postaveném ve školní místnosti.

Později pan hrabě koupil nedaleko kláštera hostinec se sálem, kde měli Orli nové jeviště. Ihned nabídl, že sestry mohou i s těmi malými v tomto sále o vánocích hrát. Z příjmu připraví se dětem nadílka. V mateřské škole bylo v roce 1927 zapsáno 105 dětí a chodí jich kolem 80 pravidelně.

V roce 1909 založen v budově vedle kláštera chudobinec pro tři starce, kteří již

Paskov, mateřská škola a chudobinec

Chudobinec sester sv. Kříže ve Štípě: „Při práci“

nejsou schopni sami se vyživit. První starci byli přijati dne 9. října v den narozenin zakladatelových. Chudobinec připojen ku klášteru a jedna sestřička je tam obsluhuje. Jeden ze starců jménem Galus byl 40 let v hraběcím dvoře zaměstnán. Stařeček byl již 73 let starý, ale naučil se ministrovat v kapli při mši svaté, která byla sloužena o 8. hodině. Najednou si začal stěžovati, že má pálení na prsou, ale ministroval dále. Jednou přišel do sakristie a sedl si na židli; pan farář se ohlédl a vidí, že stařeček je celý zsinalý. Zavolá na rychlo do kaple sestřičky. Ty přiběhly, ale stařeček byl již bez paměti. Zemřel v sakristii a ta mše sv., ke které přišel ministrovat, byla dosloužena za něho. Sv. svátosti přijal 14 dní před smrtí.

Druhý stařeček byl slepý zahradník. Byl přijat jako chudý slepec, který nejvíce toho dobrodiní potřeboval. Za nějaký čas začal býti s jídlem nespokojen až jednou sám dobrovolně odešel. Netrvalo dlouho a nechal napsati panu hraběti velké psaní. Prosil úpěnlivě za odpuštění, že si nevážil té jeho dobroty, ať jej zase zpět přijme, že teprve teď ví, co ztratil.

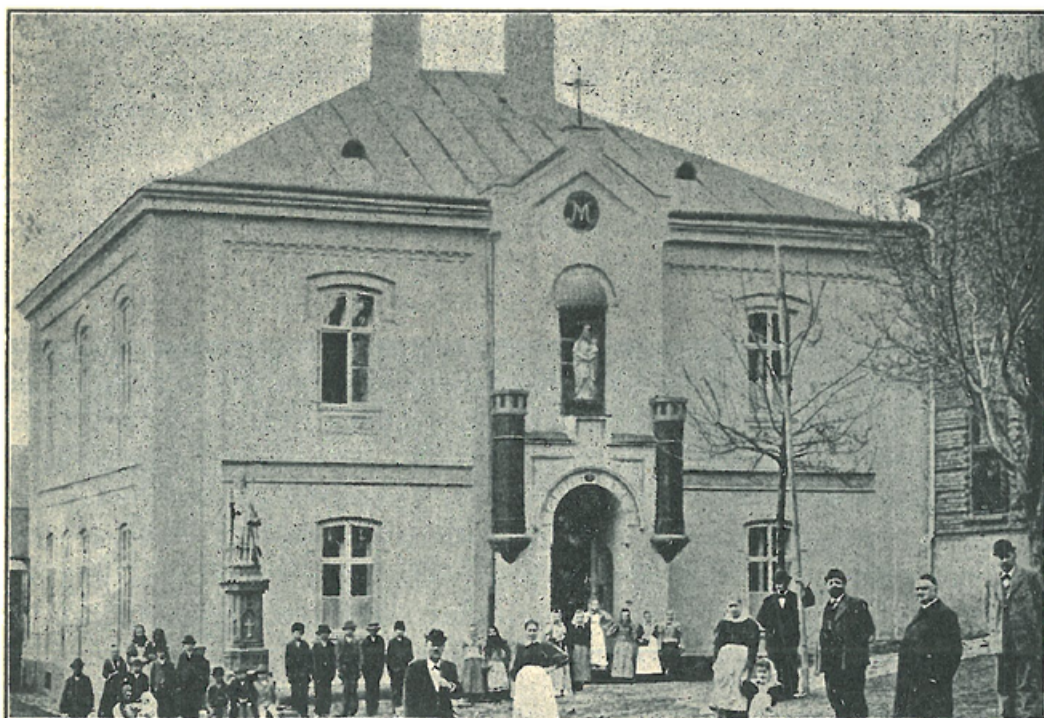
V roce 1901 byla dosazena sestra Notburga Řehulová, jako představená. Byla postavy malé, ale bystrého ducha a velmi živé povahy. Zde byla v kuchyni, ale každodenně odpoledne docházela k nemocným. Ze začátku je jen navštěvovala a pokud věděla, vždy radou a pomocí v ošetřování pomohla. Časem se tak vycvičila, že mnohým nemocným přispěla ke zdraví. Též rány léčila různými domácími prostředky, jež sama připravila. I z okolních vesnic přicházeli sem o pomoc. Často též noční hlídky konala buď sama u nemocných nebo střídavě se sestrami. Vydržela 3 až 4 noci po sobě ošetřovati nemocného a jen 2 hodiny odpoledne si odpočinula. Častěji si vůbec neodpočinula. Může se říci, že není v Paskově jednoho domku, v němž by ona nebyla buď nemocnému dospělému nebo dítěti posloužila. S velkou obětavostí pečovala o úlevu a uzdravení nemocných a rovněž tak horlivě dbala spásy duší jejich. Jak pozorovala vážnější onemocnění, snažila se nemocného pohnouti k přijetí sv. svátostí. Uměla to velmi obratně zařídit, že jí nedovedli odporovati. Byla v Paskově celých dvacet let. Pak byla odvolána do Kroměříže, jsouc sama již churavá, kde za 3 léta zemřela ve věku 62 let, roku 1924.

Zakladatel Stolberg se dožil vysokého stáří. Roku 1925 slavil 80leté narozeniny. Každoročně o vánocích oblékal i se svou chotí přes 50 školních dětí. I v čas velké drahoty po dobu válečnou neupustil od svého zbožného zvyku. Někteří lidé si nemohli tuto velkou obětavost dle svých zásad vysvětliti, proto začali roztrušovat pověst, že pan statkář je k tomu smlouvami vázán při koupi zdejšího panství. Že nedělá tedy nic zvláštního, jen svou povinnost. Děkan M. Lubojacký pak veřejně z kazatelny vysvětlil, z jaké pohnutky koná skutky milordenství a připoměl, že šlechtyný dárce řídí se slovy: „Co jste učinili chudobnému, mě jste učinili“.

Když slavil 80leté narozeniny, oblékl sám 50 školních hochů a jeho chof 30 školních děvčat. Každý rok přichystá pan Stolberg školním dětem, které jdou po prvé k svatému přijímání svačinu v kláštere a podělí je obrázky na památku prvního sv. přijímání. O chudé a nemocné též vždy jevil zájem a pomáhal hmotně, kde jen bylo třeba. I jídlo a mléko delší dobu různí nemocní ze zámku dostávali. Pohořelým obyčejně daruje všechno potřebné dřevo k stavbě ze svých lesů. V čas války proměnil školu mateřskou v prozatímní nemocnici a též v nově postaveném domku v zámecké zahradě ubytoval raněné vojíny. Bylo postaveno celkem 55 lůžek. Byli zde stravováni a ošetřováni i a půl roku. Když odcházeli, dostávali vždy ještě prádlo, zvláště zimní. Pan Stolberg je chodil pravidelně každý druhý den navštívit a tam jim rozdával doutníky. Snažil se je v jejich nemoci potěšiti a povzbuditi, a to každého v jeho mateřštině. Byli zde ranění a nemocní vojíny různé národnosti.

Chudobinec sester sv. Kříže ve Štípě: „Při obědě“

Určice, chudobinec sester boromejek

Dne 6. listopadu 1926 zemřel po jednodenní nemoci, zaopatřen svátostmi umírajících. Ráno vstal jak obyčejně, aby mohl býti přítomen mši sv., která byla sloužena v domácí kapli o půl 9. hodině. Sluha zpozoroval, že pán jaksi nejistým krokem přechází po světnici. Přistoupí k němu a táže se ho, zdali je mu špatně. Místo odpovědi pozoruje, že klesá. Rychle ho zachytil a posadil. Pán zůstal na chvíli bez sebe a když jej vzpamatovali, pravil: „Ó, já již zemru, zavolejte mi kněze!“ Povolán děkan Lubojacký a nemocný, ač velmi sláb, přece při plném vědomí přijal sv. svátosti umírajících. Dopoledne poslala jeho choť do kláštera, aby jedna sestra přišla ošetřovat nemocného. Představená poslala sestru Sarkandru. Lékař, který nemocného vyšetřil, byl ještě přítomen, poučil sestru co má dělati, zavedl ji k nemocnému, který ji vlídně přivítal a hned nabízel židli. Trpěl dle výpovědi lékaře srdečními křečmi. — Po poledni se zdálo, že se mu ulevilo, neboť byl klidnější, ale kolem 5. hodiny se záchvat opakoval a po záchvatu zůstal velice sesláblý. Sestra upozornila na nebezpečí, byl povolán ještě jednou lékař, ale záchvaty se opakovaly častěji a přese všechno úsilí lékařů, nepodařilo se jim zachovati ho na živu. Ve třičtvrtě na 8 večer byl mrtev. Dne 10. listopadu 1926 byl pohřb, nejprve byla mše sv. za zemřelého ve farním kostele a pak pochován na místním hřbitově.

Nyní převzal panství a vydržování kláštera, mateřské školy a chudobince nejmladší syn zemřelého, Dr Otto Stolberg.

Špitál ve Štípě

Roku 1910 založen byl zvláštní dobročinný spolek pro ošetřování nemocných po domech dobroditelkou chudiny velkostatkářkou Karolinou ze Seilernů. Požádala sestry sv. Kříže, aby se ujalý toho úkolu.

Nějaký čas byly jen dvě sestry, později přijela třetí. Poněvadž neměla pro ně zakladatelka řádného bytu, nabídla provinční představené, aby převzala zanedbaný chudobinec štípský. I přestěhovaly se sestry tam, aby pečovaly o chudé.

Chudobinec byl založen od Jana Bedřicha hraběte ze Seilernů a Aspangů. Sám napsal v nadační listině toto:

„Pozorně uvažuje o nestálosti a pomíjejícínosti života na tomto světě, že brzy v prach se obrátím a hrob bude dům můj, poznávám, že nic tak neprospívá k životu věčnému, jako to, co dobrého kdo vykonal a jak kdo žil. — Abych tudíž hlasu Páně uposlechl a radu Kristovu přijal, jenž pravil: Učiňte si v nebi poklad, jenž se neztratí — tedy nařizuji z vlastní svobodné vůle, aby v markrabství moravském ležícím a mně poddaném místě, Štípě pod Lukovem, postaven byl špitál a do něho 7 chudých, k práci již neschopných poddaných mužů a žen městským farářem uvedeno bylo, kteřížto k svému vydržování nezměnitelně dostávati mají obnos — K. Tito chudobní špitálníci budou za požívání této almužny míti tyto povinnosti: denně 3 svaté růžence ve štípském filiálním kostele nábožně se pomodliti, a to: jeden na občerstvení dušiček v očistci; druhý za šťastné panování právě panujícího pána na panstvích, třetí na ten úmysl, aby Bůh všemohoucí, který již na tomto světě odměňuje dobré skutky, na přimluvu zázračné milostné Rodičky Boží ve Štípě, všem z hraběcí rodiny Seilernské milost šťastné hodinky smrti uděliti ráčil.“ —

Až do roku 1910 byli chudobní sami. Když pak přišly k nim sestry, byli velmi vděční, že je očistily a pořádek udělaly. Později však byli někteří též nevďeční a nespokojení. Vzpomínali té svobody, kdy si mohli prodati deputát, který půlročně dostávali a koupiti si dle libosti více pití než jídla — —

Chudí chodí nyní denně na mši sv. do kostela a kteří nemohou, pomáhají sestrám při práci. Pro skutečné mrzáky, k práci neschopné, jest takový ústav pravým dobrodiním, ti jsou též velmi vděční.

Nyní jsou tam jen 2 sestry pro nedostatek sester. I nemocní z dědiny přicházejí do chudobince prositi o radu neb k obvazům.

Chudobinec v Určicích u Prostějova

Byl otevřen 6. února 1890, kdy přišly 3 milosrdné sestry boromejky z Prahy. Vlastním zakladatelem byl určický farář P. Florián Novák (zemřel roku 1834), který ustanovil nadaci. Za jeho nástupce, P. Petra Obdržálka, byl postaven dům, ale teprve po jeho smrti ukončil jeho nástupce farář Jan Švéda celé dílo a povolal sestry.

Sestry boromejky ujaly se ošetřování 6 chudých žen, jejichž počet během času se zvýšil na 10 až 11. K domu přikoupěna zahrada a zavedeno malé hospodářství. Sestry zařídily si i vyučování ženským ručním pracím.

Za války trpěl ústav velkým nedostatkem, poněvadž mu přidělila obec k výživě i místní sirotky.

I dnes zápasí ústav často s bídou, poněvadž na jeho udržování připadá roční obnos pouze 4.000 Kč; sestry musí vynaložiti všechny síly, aby alespoň z výnosu malého hospodářství mohl ústav žíti.

V témže domě jest i malý sirotčinec.

b) DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Asyl pro ženy v Brně, Údolní ulice 39

Ústav v Brně započal svou činnost roku 1864 a slouží většinou výchově a vzdělání dívek různého stáří. Při ústavě jest oddělení pro útulenskou péči a sestárlé ženy, které, jsouce samy na sebe odkázány, potřebují ošetřování. Často bývají stíženy všelikými neduhy. Jedna z chovek na příklad trpěla po 15 let rakovinou v obličeji. Počet ošetřovaných jest kolem 40 a pečují o ně 2 milosrdné sestry sv. Karla Borromejského. — Sestry podělují též u klášterní brány chudé a pocestné a poskytují i měsíční pravidelné podpory.

Chorobince

a) ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

„Richterianum“ v Hlučíně

Roku 1878 zemřelý děkan hlučinský Šimon Richter zanechal odkaz, aby byla zřízena útulna pro chudé zestárlé a neduživé lidi. Roku 1891 byl ústav dostaven a otevřen. Dnes ošetřuje tam 4-5 šedých sester sv. Alžběty 30-40 nemocných starých lidí, většinou žen.

Chorobinec ve Strážnici

(Viz sirotčinec tamtéž.)

b) DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Zemský chorobinec Milosrdných bratří v Brně

(Viz nemocnici tamtéž.)

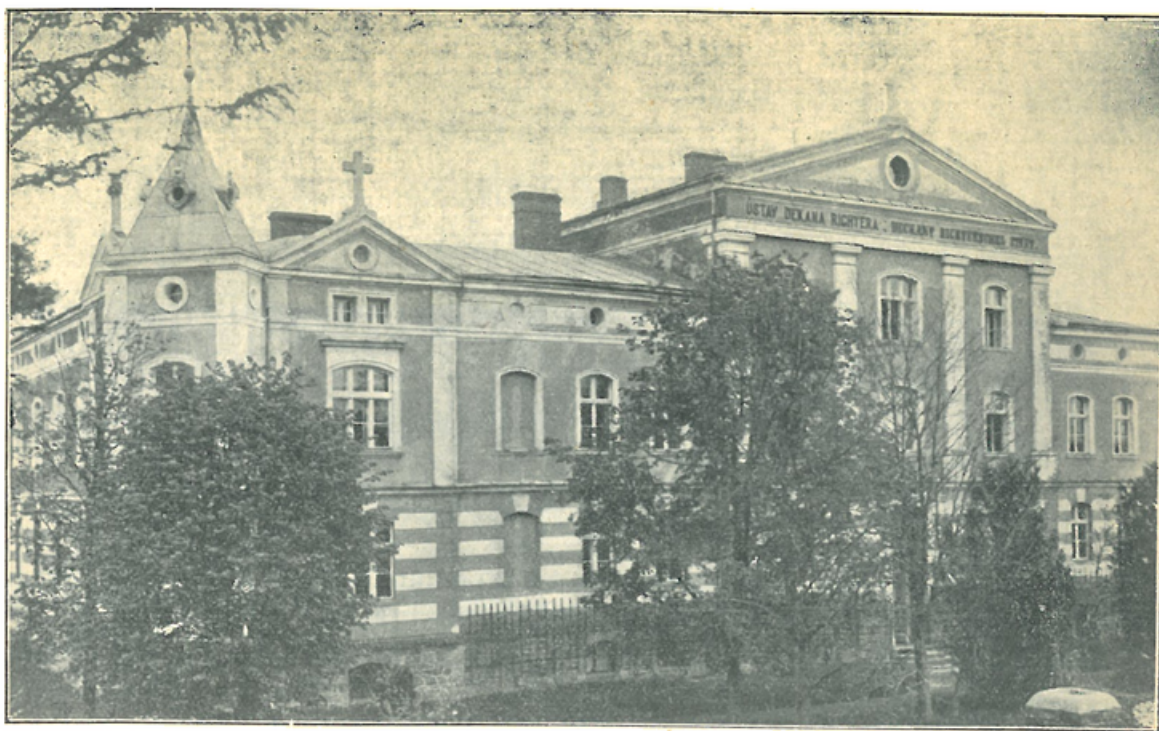
Louisin dům v Moravci

V Moravci působí sestry boromejky v „Louisině domě“. Založen byl roku 1879 saskou královnou Karlou za chorobinec k doživotnímu zaopatření pro 6 mužů a 6 žen. Moravecké panství náleželo matce královnině, princezně Louise, a královna tam prožila dětský svůj věk. Zнала chudobu tamního lidu. Protože se znala se všemi venkovany, věděla, kam ukrývají klíč od svých nuzných příbytků a často otevřela dvěře a naložila tajně potřebným různých dárků. Roku 1849 složila v moraveckém kostele vyznání katolické víry (dříve byla protestantkou) a roku 1852 slavila tam své zasnoubení. Po matčině smrti založila ústav a nazvala jej na její památku „Louisin dům“. Založený ústav dvanáctkrát navštívila a vždy se mile pobavila s chovankami.

Roku 1879 při založení byla uložena listina v papírové rentě, jejíž úroky tehdy stačily k vydržování ústavu. Časem ovšem již nestačily a na ústav musí dosazovati kongregace.

Mezi chovanci jsou někteří ochrnutí, hluchoněmí, poloslepí a idiotští. Jedinou útěchou těch ubohých jest modlitba a časté svaté přijímání . . .

Mnoho těžce nemocných a životem uštvaných, kteří žili i v zoufalé rozluce s Bohem, našlo v ústavě ošetření a ztrávilo aspoň několik dobrých dnů nebo let jako v novém domově. Sestry pečují o nemocné i po domech.

Ústav děkana Richtra v Hlučíně

Kaple v ústavu děkana Richtra v Hlučíně

Chovanky ústavu děkana Richtra v Illučině

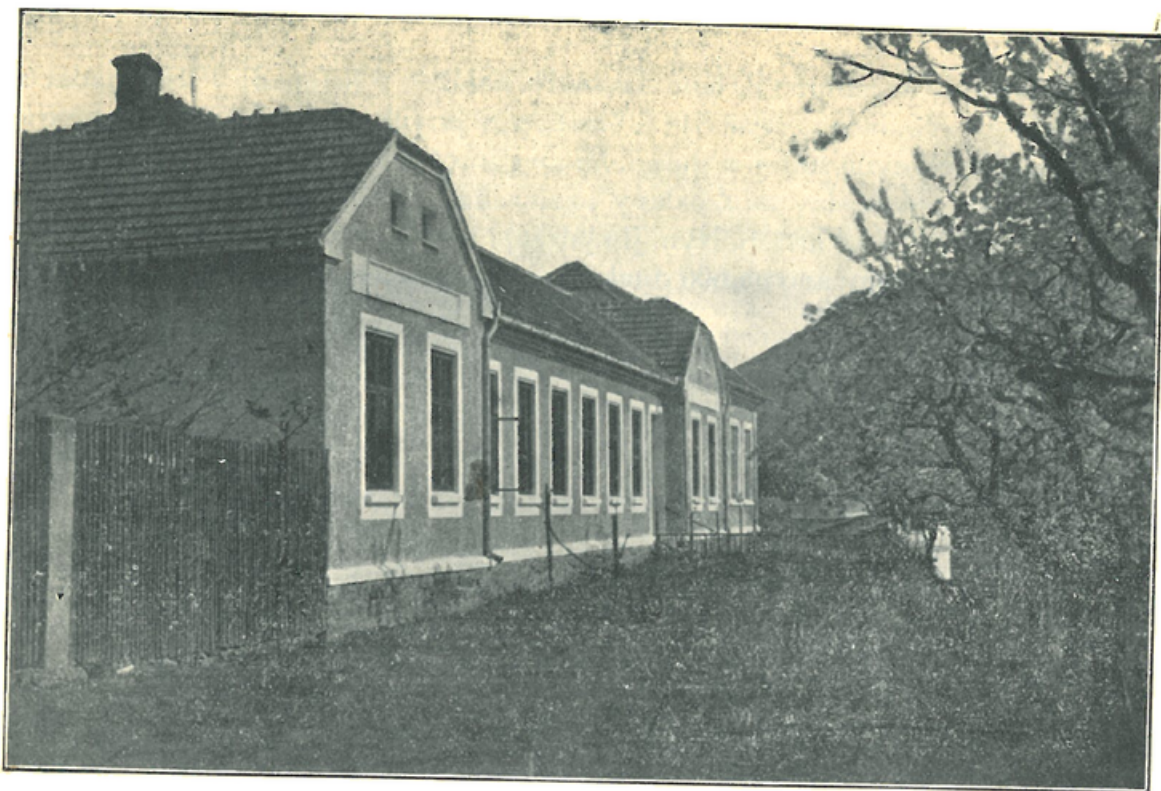
Sál s chorými v ústavu děkana Richtra v Illučině

Louisin dům v Moravci

Cohovanci Luisina domu v Moravci

Chudobinec v Předklášteří

Chovanci chudobince v Předklášteří

Chorobinec v Předklášteří u Tišnova

Jest to nadační chorobinec P. Jana Svobody. Založen v listopadu 1914 z nadace jmenovaného kněze. Nadace ta nese 840 K čtvrtletně. Jiných příspěvků není. — Dvě sestry ošetřují několik chorých starců a stařen. Mimo chorobince jest v domě ještě česká škola mateřská spolku „blahoslavené Zdislavy“, založená v květnu 1913 přičiněním Františka Koudelky, faráře v Předklášteří. Nyní ji vydržuje jmenovaný spolek z příspěvků členů. Od založení bylo ošetřováno na 600 dítek. V obou ústavech působí sestry dominikánky.

Útulky pro pomocnice v domácnosti a studenty;
stravovny

a) ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Útulek pro služebné v Mor. Ostravě

(Viz stať o ústavech na Ostravsku.)

Polévkový ústav v Mor. Ostravě

(Viz stať o ústavech na Ostravsku.)

Studentská mensa v Mor. Ostravě

(Viz tutéž stať.)

b) DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Mariánský ústav kongregace „Dcer božské lásky“ v Brně, Nová 24

Založen byl v roce 1870 generální správou zmíněné kongregace hlavně k tomu účelu:

Aby se ujímal na prvním místě bezplatně chudobných, službu hledajících dívek, aby je uchránil před zánikem fysickým a morálním. Ústav stravuje, přechovává a cvičí ve všech domácích pracích tyto dívky zdarma tak dlouho, až se jejich síle a schopnostem přiměřená služba naskytne. Aby ústav dívky, i když ve službě dlí, v dobrém udržel, scházejí se tyto dívky každou neděli a každý svátek odpoledne v ústavě, aby se tam vzájemně pobavily, si pohovořily a též dobré rady, poučení a pomoci ve svých různých potřebách tam našly. Mimo to obcují mnohé jednou týdně náboženské přednášce v ústavě pořádané vždy ve středu od 5 do 6 hodin.

V ústavě jest též dívčí pensionát. Chovanky škole nepovinné vyučují řeholní sestry: vedení domácnosti, šití šatů, bílého prádla, kreslení střihů, různým ručním pracím, vaření, praní a žehlení, úklidu a potřebným literárním předmětům, hudbě a cizím jazykům.

Mezi chovankami jest i řada sirotek a chudobných dívek, jež ústav buď částečně neb zcela zdarma udržuje a vzdělává. Chovanky školou povinné navštěvují městské školy obecné a občanské.

Mariánský ústav přijímá do celého zaopatření i studentky a svobodné úřednice. Tak tam bylo v roce 1923 25 studentek a úřednic, v roce 1924 25, v r. 1925 29. Celkem 79 studentek a úřednic za 5 léta.

Mimo to jest v ústavě též odborný kurs ženských ručních prací pro externí žákyně (nebydlící v ústavu), povolený zemskou správou politickou, který navštěvovaly v roce

1923 102 dívky, v roce 1924 120 dívek, v roce 1925 98 dívek. Celkem za 3 roky 320 dívek. Vykonal tudíž Mariánský ústav Dcer Božské Lásky v Brně velikou charitativní a výchovnou práci.

Do roku 1926 po 55leté činnosti ústavu bylo službu hledajících děvčat, jimž byl poskytnut útulek, strava, pomoc atd. 34.075, chovaneček v pensionátě 5247, sirotek 2208, externích dívek tu vzdělávaných 2115, studentek a úřednic (jen od r. 1920 do 1925) 134.

Polévkový ústav v Moravské Ostravě

Nutno však uvážit, že mnoho sirotek a chovaneček pobýlo v ústavě několik let, což v těchto cifrách započteno není, a že po celou dobu světové války, až do roku 1920 byla v ústavě zřízena vojenská nemocnice, po převratě pak byla část ústavu zabrána úřady. Jinak by počet byl ještě mnohem větší, neboť pro nedostatek místa bylo nutno mnohé žadatelky odmítat.

A přece konečná souhrnná bilance za 55letého působení jest: 45.779 dívkám bylo prokázáno veliké dobrodiní Mariánským ústavem.

Výkaz za léta popřevratová až do r. 1928 jest následující (pomocnice v domácnosti):

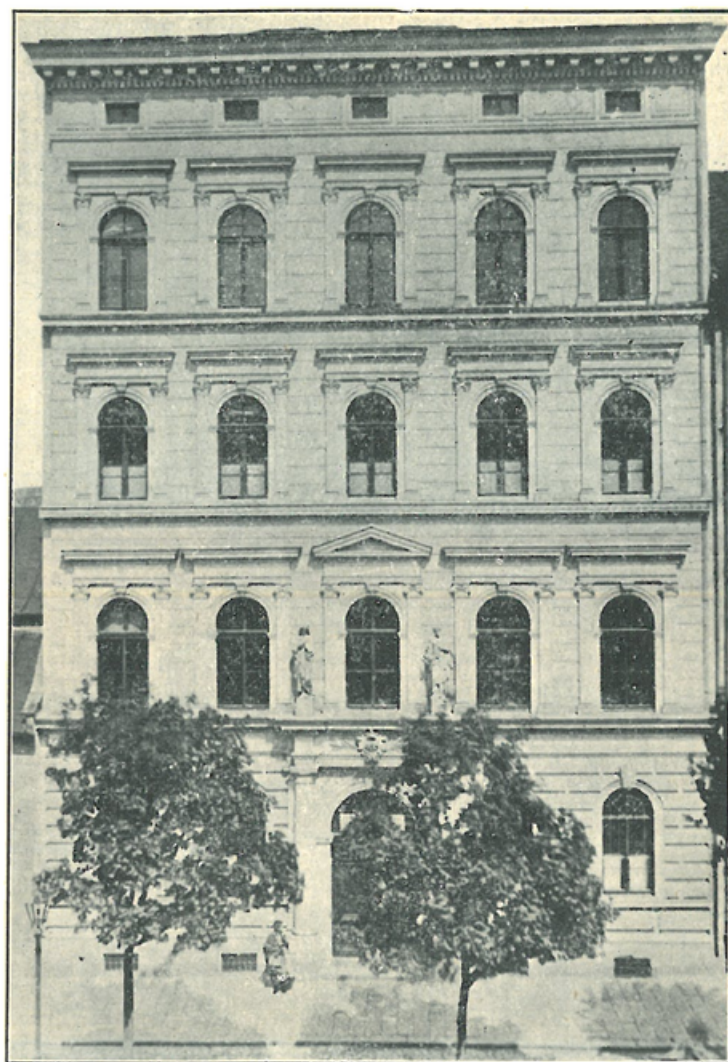

Kuchyně polévkového ústavu v Moravské Ostravě

Mariánský ústav v Brně, Nová ulice: kurs šití prádla

Roku 1919 přijato	639	dívek;	stravovacích	dnů	3.525
" 1920	"	802	"	"	4.439
" 1921	"	1.041	"	"	5.648
" 1922	"	1.386	"	"	6.748
" 1923	"	1.555	"	"	7.259
" 1924	"	1.954	"	"	7.273

Mariánský ústav v Brně, Nová ulice

" 1925	"	2.258	"	"	6.661
" 1926	"	2.145	"	"	6.421
" 1927	"	2.517	"	"	6.568
Celkem		14.097	"	"	54.542

Dr. Josef Heger, profesor, ředitel:

Sušilova kolej v Brně, Údolní ulice, domov vysokoškolských studentů

Se zřízením university v Brně vyvstala potřeba věnovati péči katolickému studentstvu. Nemělo ničeho. Spolku katolického studentstva „Moravan“ chyběly i vhodné místnosti

spolkové. Používal pohostinství Všecodborového sdružení na Nové ulici. Studentstvo rozptýleno a odkázáno na hmotnou podporu kruhů nekatolických se pochopitelně odcizovalo. Je zachytit, sdružit, uchovat v jeho náboženském přesvědčení a vychovat na praktické katolíky a pracovníky bylo příkazem pro katolickou veřejnost. Burcovati počal vládní rada Dr Jan Svoboda. Tiskem: článkem o Brnu vysokoškolském ve Dnu; prací mezi katolickým studentstvem a na vlivných místech.

Mariánský ústav v Brně, Nová ulice; zprostředkovatelná práce

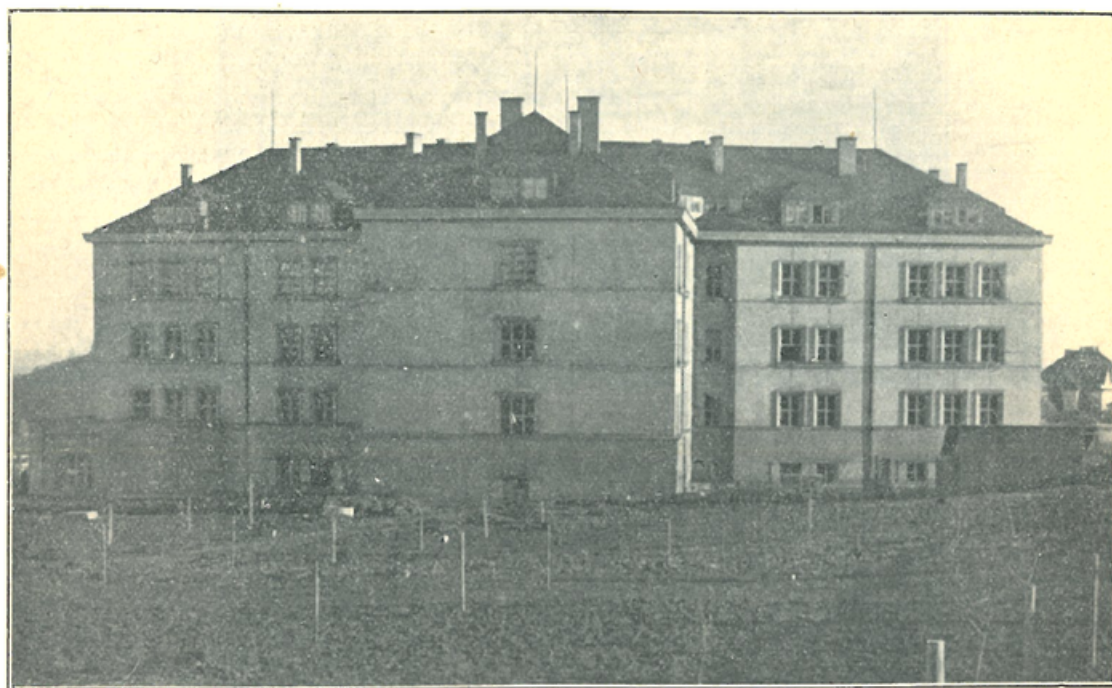
Tak došlo k ustavující schůzi kuratoria pro vybudování útulku katolického studentstva (17. května 1919). Zvolené kuratorium bylo patnáctičlenné. Téhož dne ustaveno předsednictvo: J. M. pan biskup Dr Josef Kupka, předseda; paní Adela Koudelová, místopředsedkyně; pan Dr Jan Svoboda, jednatel, a pan Antonín Kotulán, továrník, pokladník. Už 20. května 1919 byly předloženy Dr. Svobodou vypracované stanovy Dobročinného stavebního družstva katolických domů studentských „Sušil“, zapsané společenstvo s ručením obmezeným v Brně, a 16. července bylo Družstvo zapsáno do obchodního rejstříku.

Sbírány dary a vypsány podíly.

Snahy o zakoupení vyhovující budovy pro studentskou kolej ztroskotaly. I bylo

pomýšleno na novostavbu. Získány pozemky v Úřednické (Masarykově) čtvrti dobro-
tivosti Konventu otců augustiniánů ze Starého Brna. Ministerstvo sociální péče se uvolilo
poskytnouti státní záruku do výše 80 procent stavebního nákladu. Cyrilometodějská
záložna v Brně se uvolila na základě jmenovaného ministerského rozhodnutí poskytnouti
potřebný úvěr. Mimořádnou valnou hromadou (28. května 1922) dán ke stavbě koleje
souhlas. Schválen projekt pana architekta Hlavinky (9. srpna 1922). Základní kámen
k budově koleje posvětil dne 14. srpna 1922 pražský nuncius Msgr. Micara. Stavba za-
dána Lidovému družstvu dělnickému na návrh zemského stavitele inženýra Dufka.

Po resignaci dosavadního předsedy Dr. J. Kupky ujímá se předsednictví Msgr. Jan Sedlák
(5. listopadu 1922).

Studentský domov, Sušilova kolej v Brně

Stavba koleje byla kolaudována dne 6. září 1925 a právo k obývání uděleno od 15. září
1925. První ředitel Dr. Josef Toman ubytoval se v koleji dne 20. září 1925. Vedení kuchyně
převzaly ctihodné sestry sv. Vincence z Kroměříže.

Vysvěcení koleje vykonal J. M. biskup brněnský Dr. Norbert Klein (21. října 1925).

Ve funkci předsedy družstva vystřídal po smrti Msgr. Dr. Jana Sedláka J. M. pan
prelát Adolf Tenora (23. června 1924) a zastává ji dosud.

Zjištěné nedostatky v koleji byly postupnými adaptacemi během prvních pěti let
odstraněny, takže lze pohodlně v koleji ubytovati 168 akademiků. Dosud bylo ubyto-
váno v koleji celkem 1120 studujících vysokých škol brněnských.

Při koleji jest zahrada ve výměře 6.500 m². Byla zařizována postupně. V těžkých
počátcích kolejiho provozu umožnil částečnou úpravu zahrady pan prof. Ant. Bartoš,
pěněžitým tisícovým darem.

Sanatoria (ozdravovny)

a) ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Zotavovna „Ludmila“ v Háji-Smolkově

(Viz stať o ústavech na Ostravsku.)

DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Ženská letní ozdravovna v Dalečíně

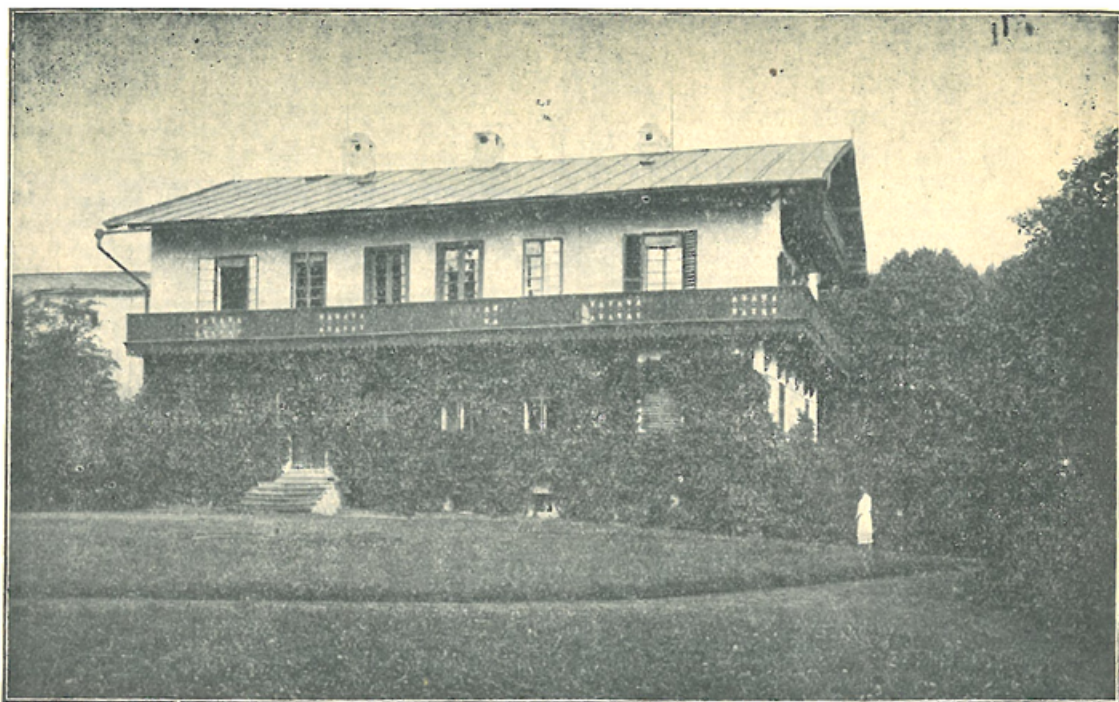
Péči prvního ředitele a organisátora charity, P. Ludvíka Bláhy, dostal Svaz charity od majitelky panství kunštátského, paní Coudenhovcové, k užívání lovecký zámeček v Dalečíně, ve zdravé, nádherné a lesnaté krajině, nedaleko Bystřice nad Pernštýnem. Od roku 1924 jest tam letní ozdravovna pro ženy a dívky brněnské, které se tam zotavují po dobu nejméně jednoho měsíce za mírný plat, po případě úplně zdarma. Zatím možno umístiti asi 40 žen. Pomýšlí se na to, zařídit Ozdravovnu k pobytu celoročnímu.

Sanatorium sv. Rafaela v Moravci

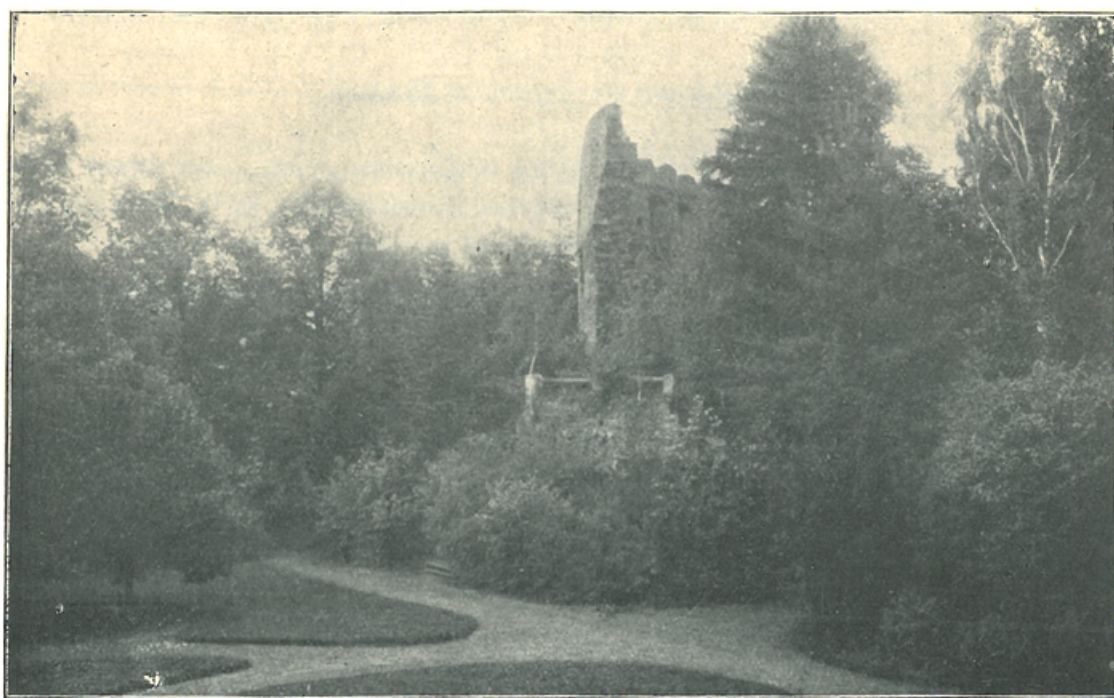
Ústav tento i Družina sester sv. Rafaela, která ozdravovnu vede, jsou dílem horlivého a zbožného kněze, bývalého faráře moravského, konsistorního rady Kašpara Dundy. Narozen v Želeticích u Znojma roku 1843, studoval na německém gymnasiu ve Znojmě, poslední třídy na českém v Brně; po skončení studií gymnasijských vstoupil do alumnátu v Brně. Po vysvěcení na kněze kaploval v Bystři u Brna, pak byl 5 roků administrátorem v Dyjákovicích. Roku 1880 stal se farářem na Moravci, kde působil 34 roky až do své smrti dne 5. dubna 1914. Činnost jeho v duchovní správě na Moravci byla velmi požehnaná. Kostel opravil a ozdobil, novou věž kostelní postavil místo staré dřevěné a kostel značně rozšířil. Novou budovu farní postavil většinou z darů dobrodinců místo staré fary, která byla vlhká.

Největším však dílem jeho byla stavba sanatoria svatého Rafaela podle vzoru Wöris-hofenského, aby dobrodiní vodoléčby mohli churaví užívat ve vlasti a nemuseli jezdit za hranice. Začal tu stavbu s nepatrnými prostředky peněžitými, musil bojovat s mnohými předsudky, s nepřizní, s posměchem, ale všechno to nemohlo zlomit jeho energii a nadšení. Bůh žehnal dílu jeho a roku 1908 bylo sanatorium dostavěno.

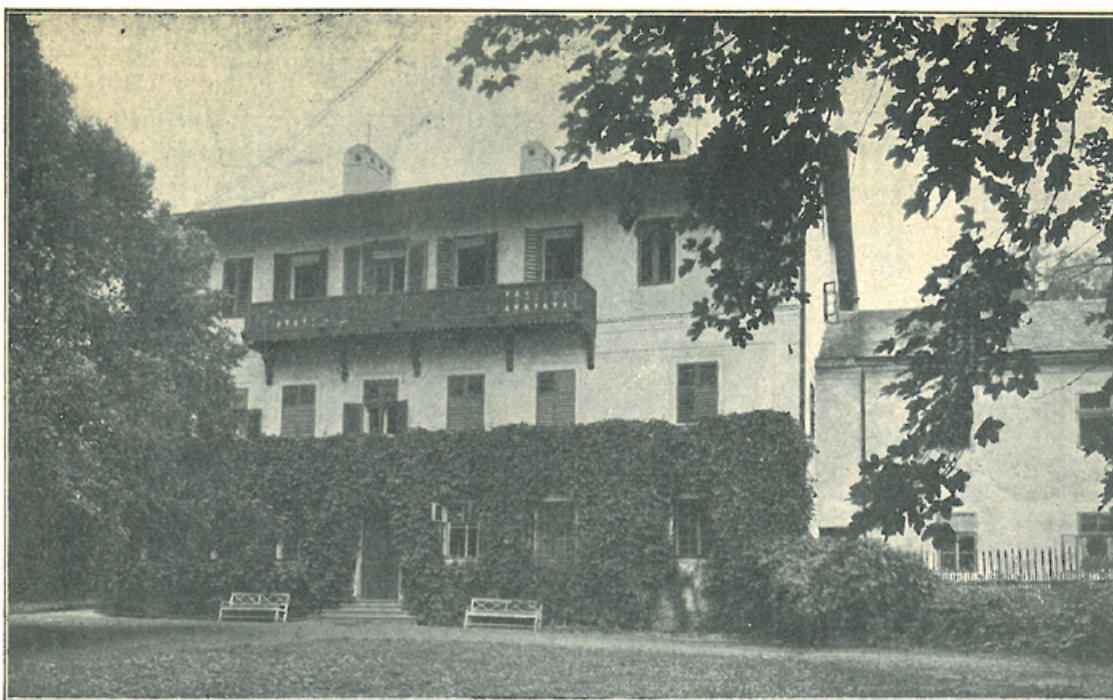
Začátky byly velmi těžké, kolikráte se zdálo, že se vše rozpadne, ale Prozřetelnost Boží bděla nad tímto dílem a nedala mu zaniknouti. Dnes jest dílo to už na bezpečných základech! Jest jen třeba, aby hojně mladých sil vstupovalo do „Družiny“, aby měla četný dorost a mohla vyplnit úkoly ji vytčené.

Ozdravovna v Dalečíně

Ozdravovna v Dalečíně: pohled do parku

Ozdravovna v Dalečíně

Ozdravovna v Dalečíně, koupaliště

První přímořská ozdravovna katolické charity na Adrii

Dlouholetým ideálem pracovníků v katolické charitě bylo mít přímořskou ozdravovnu, kde by se dostalo katolickému lidu a mládeži potřebného léčení a zotavení, kteréžto dobrodiní by mohli použít i ti nejhudobnější. Ozdravovna vybudována v roce 1930, kdy oba diecéšní Svazy charity sdružily se s Říšským ústředím a zakoupily od manželů Irny a Josefa Pammerových v Lussingrande v Itálii vilu, zvanou „Johanneshof“, s celým zařízením a velikou zahradou.

Usnešením výboru Říšského ústředí charity ve schůzi v Brně přejmenována vila „Johanneshof“ na jméno „Charitas“ a přikročeno ihned k řádnému vybavení ozdravovny, aby tato vyhovovala všem moderním potřebám.

Personál ozdravovny „Charitas“ v Lussingrande s ředitelem Šimíčkem

Po zdolání všech přípravných prací, doplnění inventáře, adaptace a jiných nutných věcí, uvedeny dne 20. května 1930 ředitelem Šimíčkem 3 milosrdné sestry O. S. F. z Prahy do zařízené vily „Charitas“: S. M. Hedvika Škráňkova za představenou, S. Consolata Bartesova za správkyni a S. Serafie Utíkalová za kuchařku.

Započato vzhledem k dosti pozdní koupi vily s propagandou u členstva farních odborů charity, vydány prospekty, organisovány výpravy, takže již přes pozdní propagaci v červnu byla ozdravovna s polovice obsazena a pro červenec a srpen došlo tolik přihlášek, že nebylo skoro ani místa.

Dílo potkalo se tudíž hned na počátku s nečekaným porozuměním. Je to důsledek i toho, že ozdravovna není žádným výdělečným podnikem, poskytující nejlevnější zaopatření na celém širém pobřeží Adrie a milodary dobrodinců umožňující i nejhudobnějším dětem i dospělým pobyt a zaopatření. Krása ostrova Lošina je již tak známa,

• *Sanatorium sv. Rafaela v Moravci*

Chovanky sanatoria sv. Rafaela v Moravci

literatura o Lošině tak bohatá, že každý, kdo již jednou na tomto ostrově byl, vrací se naň opět a opět.

Ozdravovna „Charitas“ jest umístěna v prostorném dvoupatrovém domě, kdež jest na 25 prostorných a vzdušných pokojů. Všude jest elektrické osvětlení a kamna. Kolem dokola jest veliký park a zahrada s lavičkami a besídkami a s dětským hřištěm. — Nejvydatnější cisterna z celého Lussingrande dává hojnost čisté, křišťálové, studené vody.

Přijímají se děti i dospělí a rodiny. Děti budou umístěny, pokud nebudou ve vlastní rodině, ve zvláštním oddělení. Nepřijímají se za žádných okolností nemocní na tuberkulosu nebo jinou nakažlivou nemoc.

Kuchyně jest česká. Správu ústavu vedou řeholní sestry — odbornice. V městě a okolí možno se dohovoreti jazykem italským, chorvatským nebo německým. Jednací řečí v ústavě jest čeština a slovenština. — V městě jest pošta, telegraf a telefon.

Heslo naší ozdravovny: „*Ve zdravém těle zdravý duch!*“

Poloha

Ostrov Lošin (italsky Lussin) rozkládá se v Jaderském moři, na jih od Istrie. Z Terstu je tam parníkem 8 hodin. Poněvadž jest obtékán teplým proudem Quarnero, jest jedním z nejkrásnějších ostrovů v Adrii. Vyznačuje se subtropickou vegetací a hlavně teplým a suchým podnebím i v zimě, takže byl odedávna hledaným místem i pro zimní léčbu.

Město *Lussingrande* na tomto ostrově jest lázeňským městem a po dobu zimy poskytuje útulku všem, kdož nesnesou zimních mlh a deštivého počasí. — V létě jest prvořádným přímořským místem pro léčení a odpočinek v modrojasném moři nebo na teplém jižním slunci.

Město samo jest starobylé s poetickými ulicemi a rázovitými stavbami chrámů a domů, které jsou všechny obklopeny svěží zelení nesčetných zahrad a parků. Na pobřeží jest vystavěna pohodlná, několik kilometrů dlouhá pobřežní cesta, která umožňuje uklidňující procházky za teple vlahých večerů. Obyvatelstvo města jest velmi dobrosrdečné a k hostům úslužné.

Klimatické přednosti

Podnebí na Lošině jest podobné sicilskému. Vzduch jest jasný a úplně bez prachu, prosycený pryskyřicí, bohatá květena vydechuje osvěžující a uzdravující vůni. Rostou a zrají tam pomeranče, citrony, mandle, fíky a svatojanský chléb, bují tam ve volné přírodě — nikoliv uměle pěstovány — palmy všech druhů, agave, aloe, vavříny, cedry, pinie a mnoho jiných jižních stromů. Na úbočí vnitroostrovního pohoří i dole na vinicích a v zahradách všude bují výborná réva.

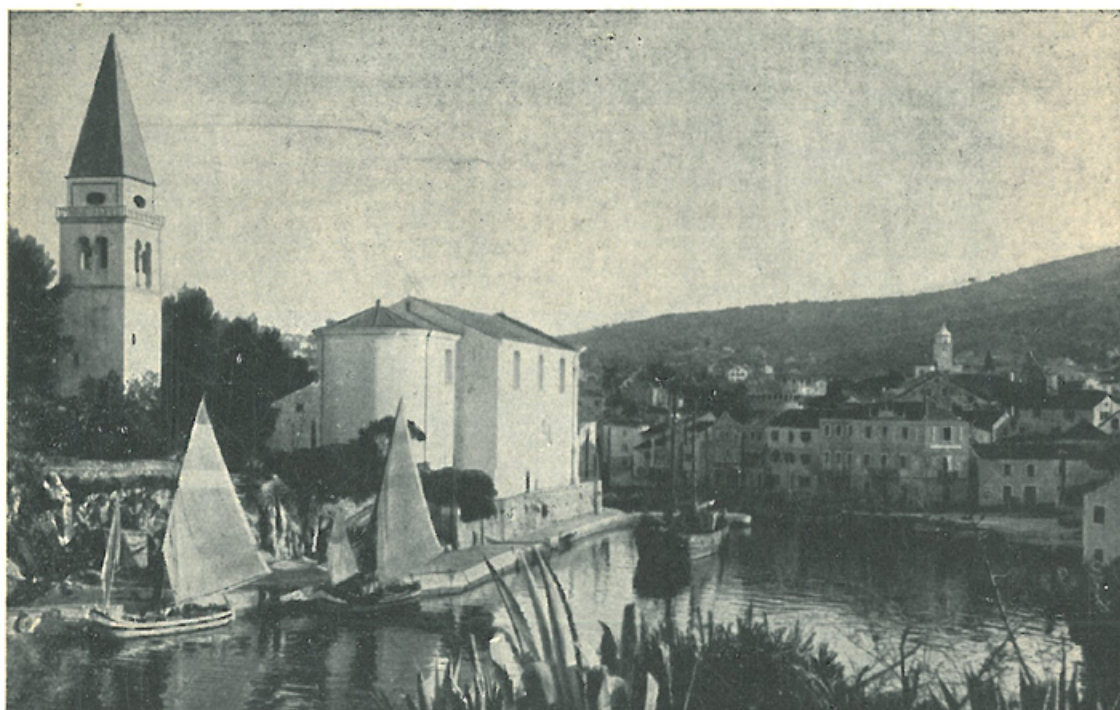
Teplota je zde mírnější než v Nizze, Cannes, Mentone, Montreuy a zase je podstatně vyšší než v Abazii, Arcu, Bolzanu, Griesu nebo v Meranu.

Lékařská indikace

Lussingrande jest léčebným místem pro děti rachitické (trpící špatným tělesným vývojem a anglickou nemocí) a pro děti i dospělé, jež dusí podzimní a jarní mlhavé počasí severu; pro velké bohatství léčebných prvků v moři a pro velké množství ultrafialových paprsků tamějšího slunce bylo dosaženo lékařských výborných výsledků u dětí i dospělých, chudokrevných a nervosních, dále při nespavosti, při chorobách srdce a ledvin,

Pohled na ozdravovnu „Charitas“

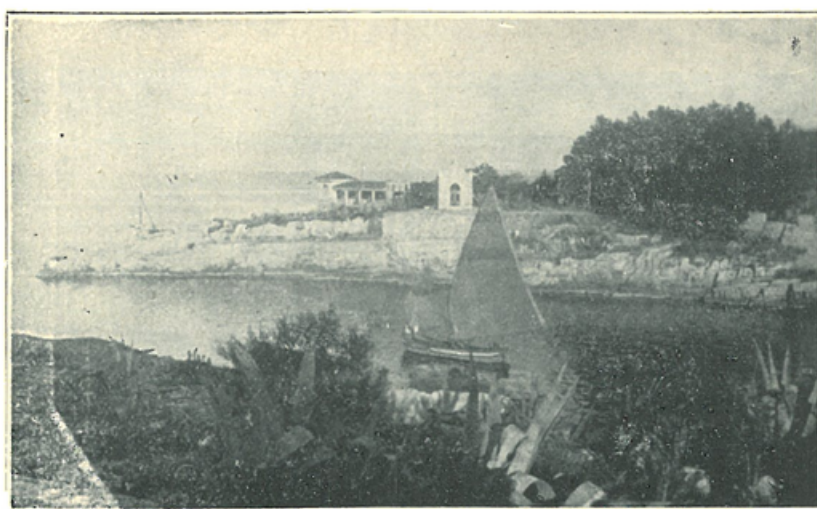
Stanoviště a přístav rybářů v Lussingrande

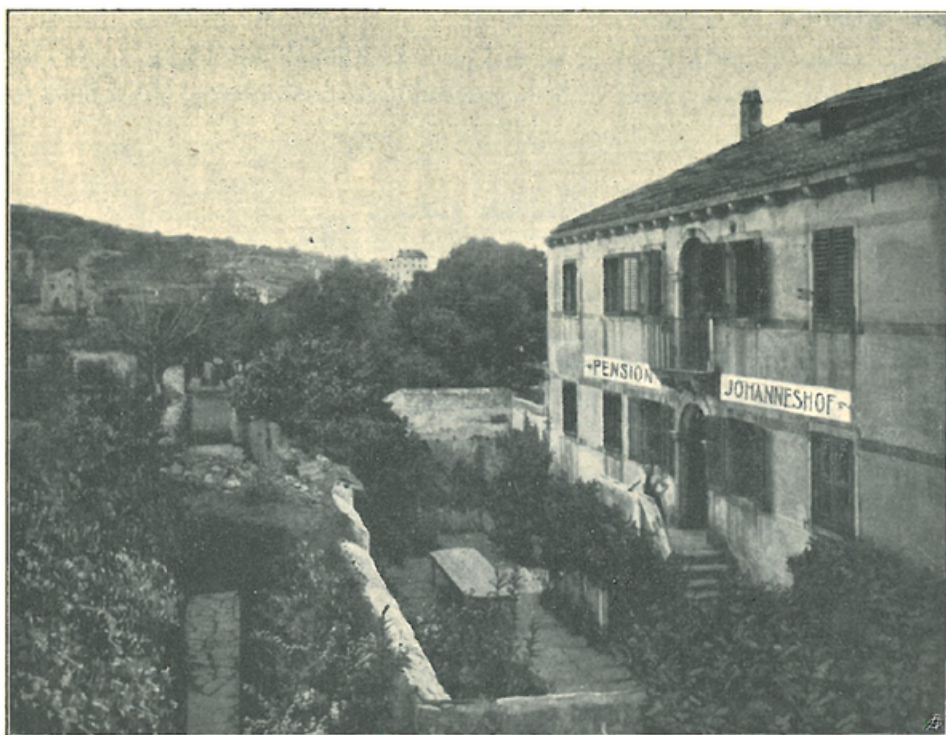
Pohled na věž „Úskoků“ v městě Lussingrande

Partie z městských sadů v Lussingrande

Mořská zátoka u města Lussingrande

Romantická partie z vily „Charitas“ v Lussingrande

Nádvoří a cisterna vily „Charitas“ v Lussingrande

při chorobách oběhu krve a zažívání a zejména při všech nemocech ústrojů dýchacích (vleklé katarhy, zádech atd.). — Vyloučení jsou z pobytu nemocní s otevřenou tuberkulosou, s nemocemi nakažlivými nebo s poruchami duševními. Ve městě jsou dva lékaři a moderní lékárna.

Osvěživé zábavy

Pobyt v Lussingrande neunavuje. Rozmanité útvary hornatin a přírodní krásy poskytují milovníkům přírody denního rozptýlení na procházkách po pobřežní cestě, kdež jsou na četných místech pohodlné lavičky k odpočinku, nebo na výletech na horu San Giovanni, odkudž je nádherný rozhled, nebo při veslařských partiích, pořádaných k návštěvě okolních malých ostrovů na malých bárkách a plachetních lodích. Možno konati výlety autem do města Cherso, vycházky do blízkého lázeňského místa Lussin Piccolo a Cigale. Kdo miluje sport plavecký nebo veslařský, nebo má zálibu v rybářství, všechno může pěstovati. V městě jest několik tenisových hřišť, za letních večerů hraje lázeňská hudba a existují různé zábavní podniky.

Mořské koupele

Největší předností v Lussingrande je ovšem čisté průzračné moře. Za zimní léčby přináší vítr jemný prach mořských krůpějí na břeh, který působí zázračně hojivě na ústroje dýchací a mluvící. Od jara až do podzimku poskytuje moře v obětí svých teplých vln příjemného a léčivého koupání. Možno se koupati volně kdekoliv, nebo ve společném městském koupališti, kdež jest ohražené místo pro děti a neplavce. Vila „Charitas“ zařizuje si koupaliště své.

Nemocnice

a) ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Nemocnice milosrdných sester sv. Vincence v Kroměříži

Podle odkazovací listiny ze dne 21. května 1841 darovala arcivévodkyně Arnoštka Arenbergová panství pačlavické na Moravě sestrám Vincentkám ve Vídni s přáním, aby zařídily klášter v Kroměříži a věnovaly se tam ošetřování nemocných a vyučování ženským ručním pracím a náboženství; rovněž mateřská škola měla býti z toho udržována. Přání zakladatelky bylo uskutečněno roku 1845.

Ve své zprávě sdělují sestry, že za války byl jejich klášter obsazen vojáky, jichž ošetřovaly denně přes 100.

Od 9. dubna 1920 jest tam mateřinec moravské provincie s noviciátem.

Jest tam i soukromá nemocnice se 70 lůžky pro muže i ženy. Ročně vystřídá se asi 450 nemocných. Od založení bylo ošetřeno přes 35.000 trpících; podomní léčení poskytnuto přes 3000 nemocným. Za zmínku stojí, že působí sestry vincentky v městských ústavech sirotčinci a chudobinci. Byly postaveny na místě bývalého hřbitova roku 1889. Bývalo tam 23 a 16 děvčat. Nyní však, když okresní sociální péče mnoho dětí odvedla, jest tam pouze 19 dětí.

Zato však v chudobinci přibývalo mnoho lidí starých a opuštěných. Mnozí ubožáci čekají s bolestí, až Pán Bůh někoho zavolá, aby mohli zabrat jeho místo. Může býti přijato jen 22 mužů a 33 žen. Sestry jest tam 6 a dostávají královský plat 60 hal. denně. Tři služby, které pomáhají sestrám dostávají měsíčně každá 100 Kč.

Nemocnice Milosrdných bratří v konventě sv. Jana Nepomuckého v Prostějově

Založen byl roku 1739 kněžnou Marií Annou z Liechtensteinů na poděkování Pánu Bohu za uzdravení jejího syna Jana. Když bylo slaveno roku 1839 stoleté jubileum založení konventu, mohli se Milosrdní bratři pochlubit úctyhodnou číslicí nemocných, jimž poskytli po dobu svého působení ošetření a pomoci: 33.162!

V letech 1896-98 byl klášter úplně přestavěn a zařízen podle zdravotnických předpisů za výbornou, hledanou nemocnici. Denně bývá ošetřováno přes 60 nemocných. Mnohým chudým rozdávány denně u klášterní brány pokrmy a peněžité podpory.

Soukromá nemocnice v Tovačově

Sestry III. řádu sv. Františka z Opavy působí v Tovačově od roku 1864: a) *V soukromé nemocnici* od roku 1886. Nemocnice založena roku 1879 P. Janem Opetzem, farářem

v Troubkách, který ji fundoval peněžitě. Domek se zahradou darovala paní Kateřina Slámová. Ročně ošetří sestry na 80 nemocných, mužů, žen a dětí. Ošetřují choré i po domech. Roku 1926 působilo 8 sester. Opatrují děti i ve: b) *školce mateřské*, založená 1909. Roku 1926 bylo denně 40-50 dětí od 8-12 hodin a od 1-4 hodin. Roku 1923 zakoupen vedlejší dům, přistavěno poschodí a nová moderní kuchyně. Zřízen kurs šití a vaření. 11-15 dívek může v klášteře i obývat. Vděčné vzpomínky zasluhuje dlouholetý

Schodiště kláštera (nemocnice) milosrdných bratří v Prostějově

obětavý lékař Dr Alois Hacar, který po 46 let pracoval v klášterní nemocnici i opatrovně úplně zdarma.

Nemocnice milosrdných bratří v konventě Panny Marie, Matky dobré rady, ve Vizovicích

Klášter milosrdných bratří ve Vizovicích byl založen Marií Antonii hraběnkou Bliimegenovou roku 1781. Nová nemocnice, odpovídající hygienickým požadavkům doby, byla dostavěna a posvěcena roku 1911.

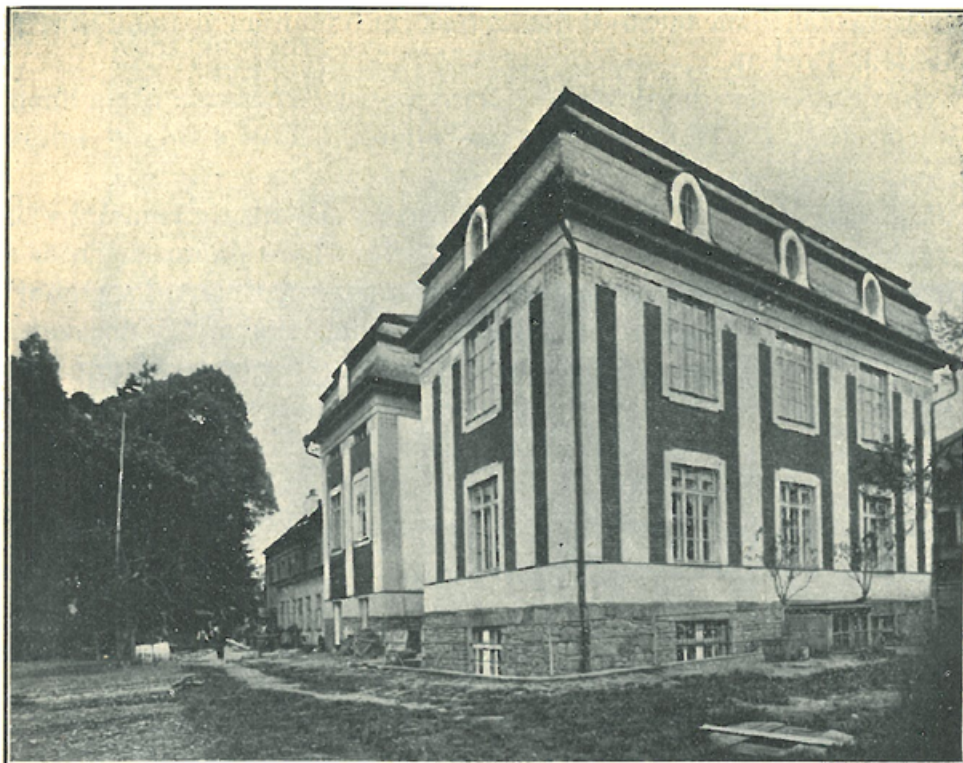
Sál nemocnice milosrdných bratří v Prostějově

Nemocnice v Tovačově

Sál nemocnice v Tovačově

Nemocnice a ženská útulna ve Vizovicích

Nemocnice ve Vizovicích

Za rok byla část nemocnice věnována útulně pro padoucníci stížené a slabomyslné hochy, kteráž byla založena moravským zemským výborem a tehdejšími převorem R. P. Veremundem Tvrdým.

Původně bylo zamýšleno přijati do ošetřování jenom 12 chovanců, ale hned prvního roku bylo jich přijato 28. Z těchto bylo 10 z léčebného ústavu v Brně (Černovice) a 10 z ústavu v Kroměříži.

Do roku 1923 bylo zařízení 35 míst, ale žádostí bylo tolik, že zemský výbor žádal o zřízení nových lůžek. Bylo jich zřízeno ještě 5, ale nebylo již místa. Proto začátkem roku 1925 zakoupen domek naproti nemocnici, kamž se nastěhoval služební personál a v uvolněných místnostech v nemocnici byla zřízena další lůžka. Tak dosaženo 50 míst. Celkem bylo ošetřováno od založení útulny 201 ubožáků. Ošetřovacích dnů bylo celkem 116.925. Chovanci jsou přijímáni bez rozdílu náboženské a národnostní příslušnosti a politické příslušnosti rodičů. Většinou jsou z Moravy.

V nemocnici jest 22 lůžek a 3 lůžka v místnosti pro nakažlivé nemoci. Nemocných bývá ošetřováno v posledních letech 300 ročně a jejich počet každým rokem roste.

b) DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Vdp. spirituál P. Musil:

Ženská nemocnice alžbětinek na Starém Brně

Brno, hlavní město Moravy, mělo již na počátku 13. století duchovní řády obojího pohlaví, jež sloužily duchovním potřebám obyvatelstva, ale až do polovice 18. století nebylo zde řádu ani mužského ani ženského, který by sloužil nemocným, a sice především chudým nemocným.

Zásluhu o povolání ženského řádu k ošetřování chudých nemocných ženského pohlaví má hraběnka Alžběta Waldorfová. Tato šlechtná dáma seznala za svého pobytu ve Vídni, jak obětavě a blahodárně tam působí sestry řádu sv. Alžběty, proto pojala úmysl uvést tento řád také do Brna. Za souhlasu olomouckého arcibiskupa kardinála hraběte Troyera a vídeňského kardinála hraběte Kollonye úmysl svůj uskutečnila dne 5. dubna 1749, kdy do Brna přišly z vídeňského konventu alžbětinek zatím jen 3 sestry, které začaly svoji činnost na Malé Pekařské v domě Schellenbergově; však již roku 1751 položen základní kámen k budově vlastní na volném místě u řeky Svatky na Starém Brně, kde k tomu účelu zakoupeno pole, louka a zahrada, stavba dokončena roku 1754 a dne 14. září na slavnost Povýšení sv. Kříže nemocnice s kaplí, zasvěcenou sv. Alžbětě, slavnostně posvěcena a odevzdána svému účelu. Jelikož nemocnice stála na odlehlém, osamělém místě, byla všechna okna opatřena z venku k vůli bezpečnosti lehkými mřížemi, kterážto zvláštnost se podnes zachovala. Nemocnice měla též svůj hřbitov na konci zahrady, na němž se až do roku 1835 pochovávalo; dosud je tam zachován hřbitovní kříž a dušičková kaple.

Stavba nemocnice vyžádala nákladu 32.458 zl. a konventu zůstal tíživý dluh 9.500 zl. Tím nastaly první starosti, ale nikoliv poslední; následovala jich ještě celá řada, a mnohdy se dostavily okamžiky velmi kritické, jelikož nemocnice, jakožto ústav soukromý, vždy byla odkázána jen na své vlastní síly a na almužnu dobrodinců. Než Ten, jenž vždy pomáhal chudým a nemocným, neopustil ani domu tohoto; ústav slavil roku 1854 již 100 let svého trvání a doufá s pomocí Boží, že roku 1954 oslaví dalších 100 let své činnosti. Snahou ústavu bylo vždy a bude dle příkladu sv. Alžběty sloužiti především chudým nemocným ženského pohlaví a sice bez rozdílu náboženství a národností, jak žádá 1 §

Vizovice: skupina chovanců útulny milosrdných bratří

Sál nemocnice ve Vizovicích

nemocničních stanov. Přišlo sice na ústav v posledních letech pokušení, by přestal sloužit svému účelu a sloužil účelu jinému. Učiněna mu skvělá nabídka, by svoje místnosti aneb aspoň větší jejich část propůjčil k účelům operačním, že pak za to bude zbaven všech starostí o existenci, o udržování a vydržování, že adaptace bude úplně zdarma provedena, a nabídka doporučena i z vlivných míst, nesprávně informovaných, než ústav nabídky nepřijal, jelikož se za ní skrýval hříšný úmysl: nedovolené ženské operace; ústav slouží dále věrně svému svatému účelu podle slov žalmisty: „Lepší je maličko se spravedlností než mnoho užitku s nepravostí“. Ústav nemůže sice za nynějších změnčných poměrů ošetřovati a vydržovati všechny své nemocné bezplatně, jak tomu bylo v dobách předválečných, je nucen k uhájení existence přijímati příspěvky i od

Nemocnice alžbětinek v Brně

nemocných, ale nezná a nemá žádných pevných tax jak jsou předepsány ve veřejných nemocnicích. Přijímá pouze dobrovolné příspěvky dle možnosti a majetkových poměrů nemocných; příspěvky tyto však jsou u porovnání s taxami veřejných nemocnic pouhou almužnou: od 1—10 Kč denně. Nejvyšší příspěvek platí nemocenské pokladny za ošetřování svých členů, totiž 15 Kč denně; osoby nemajetné, chudé, které ničím přispěti nemohou, jsou ošetřovány a vydržovány jako posud vždy úplně zdarma. Tak bylo na příklad roku 1925 bezplatně ošetřeno 17 příslušnic brněnských — celkem 913 ošetřovacích dnů; jiných 12 přijato za nepatrnou almužnu 1—5 Kč denně a ošetřováno celkem 745 dnů. V roce 1926 bylo ošetřeno 18 příslušnic brněnských bezplatně — ošetřovacích dnů bylo 825; jiné poskytly zase jen nepatrný příspěvek od 1—5 Kč denně.

Toto dobročinné působení uznala obec brněnská již před 100 lety a své uznání projevila tím, že od roku 1818 každoročně udčlovala nemocnici 36 m³ palivového dříví s bezplatným dovozem; za nynější éry bezplatný dovoz odepřen.

Sál nemocnice alžbětinek v Brně

V nemocnici u alžbětinek v Brně

Nemocnice milosrdných bratří v konventě sv. Leopolda v Brně

Existuje od roku 1747. První základy položil Leopold hrabě Dietrichstein. V letech 1896-99 vystavěn nynější nádherný klášter s nemocnicí, jejíž místnosti svou rozlohou a vzdušností jsou krásným útlukem trpících. Každým rokem jest tam ošetřováno přes 1.000 nemocných mužů. V roce 1831 a 1849 řádila v ústavě cholera, na niž zemřelo 35 nemocných.

Kaple alžbětinek v Brně

V roce 1805 a 1809 měli milosrdní bratři v ošetřování nemocné vojiny. Po celou vojnu od roku 1914 až do roku 1919 bylo v ústavě 2.465 vojáků v léčení. Nemocných ošetřeno od začátku ústavu až do převratu 132.979, což činí 2,138.145 ošetřovacích dnů; z nemocných bylo 126.783 katolíků, 215 Řeků, 5.012 protestantů, 925 israelitů, 15 starokatolíků, 10 mohamedánů, 12 bez vyznání, a všech dohromady zemřelo 10.199. Od roku 1919—1928 ošetřeno 9.490 nemocných.

Od roku 1898 jest v domě zemský chudobinec, kdež bylo od počátku do roku 1919 3.797 starců ošetřeno, což činí 1,020.728 ošetřovacích dnů. Z těch bylo 3.049 katolíků, 24 protestantů, 26 israelitů. Z nich 544 zemřelo.

Nemocnice milosrdných bratří v Brně

Sál nemocnice milosrdných bratří v Brně

Od roku 1898 vydrží si nemocnice vlastního operatera, takže průměrně ročně provádí se asi 200 operací. Většina nemocných buď měla vnější poranění, neb byla tuberkulosní. Členové řádu konají svoji službu bezplatně a s krajní obětavostí. Od založení nemocnice zemřelo 91 členů, většinou na tuberkulosu.

Kromě ošetřování nemocných a chudých každodenně po celý rok rozdává klášter přes 100 porcí polévky. Průměrně 12 studentů dostává zdarma obědy.

Oltář v nemocnici milosrdných bratří v Brně

Mimo to chudým nemocným, kteří opouštějí nemocnici, dostává se příspěvků pro první chvíli, by se dostat mohli drahou domů.

Nemocnice milosrdných sester v Lednici

Sestry sv. Vincence působí v nemocnici, založené roku 1900. Ošetřují denně 10—15 mužů a 15—20 žen. Za rok ošetří na 800 osob. Sestry dostávají pouze 250 Kč ročně na jednu ošetřovatelku a 400 Kč ročně na 1 pacienta.

Sál nemocnice milosrdných bratří v Brně

Budova nemocnice v Lednici

Za války bývalo denně na 200 chudých dětí podělováno chlebem a polévkou a kromě nich mnoho jiných chudých. I nyní rozdávány štedře almužny a podpory. Zároveň jest tam opatrovna pro děti, kdež ošetřováno denně 80 dítek.

Nemocnice milosrdných bratří v konventě sv. Václava v Letovicích

Konvent s kostelem sv. Václava založen Jindřichem Kajetánem hrabětem Bluemengem roku 1750.

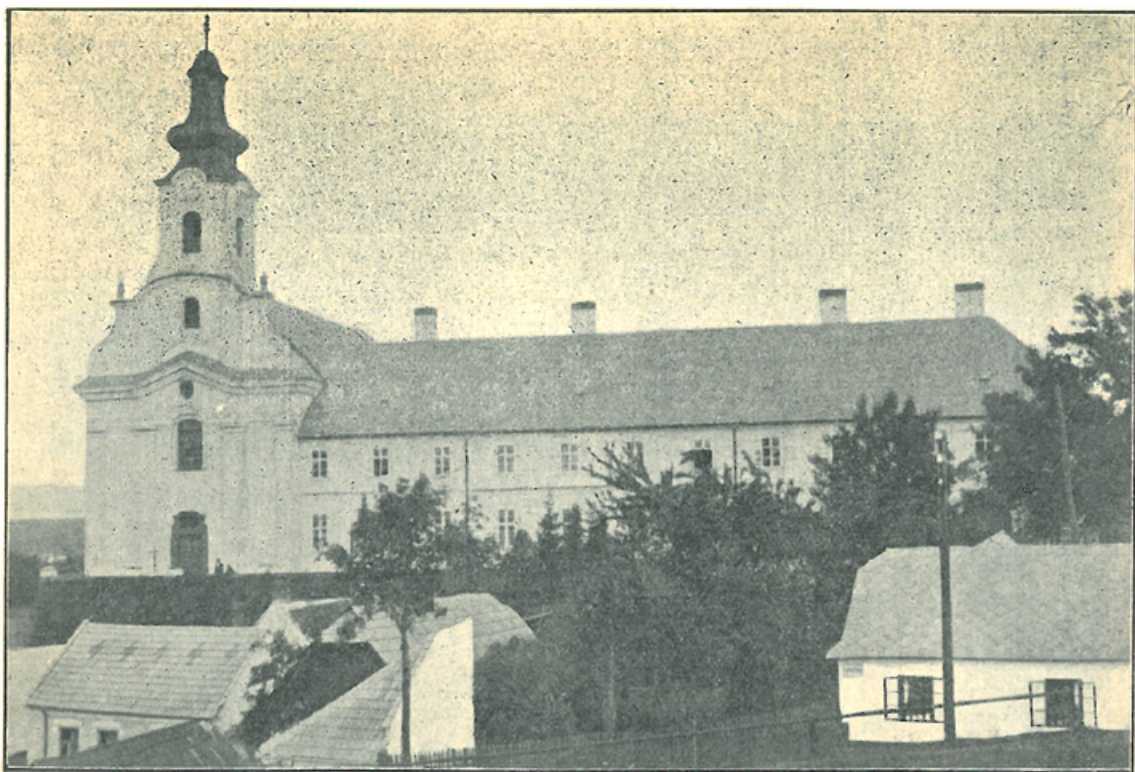

Brno, nemocnice milosrdných bratří: při roentgenu

Ošetřováno bývá průměrně denně na 30 nemocných, za rok přes 150.

Nemocnice milosrdných bratří v konventě sv. Augustina ve Valčicích na Moravě

V krásném městě Valčicích (Feldsberg) byl založen nejstarší konvent milosrdných bratří knížetem Karlem Liechtensteinem roku 1605 a dokončen jeho synem Karlem Fausebiem.

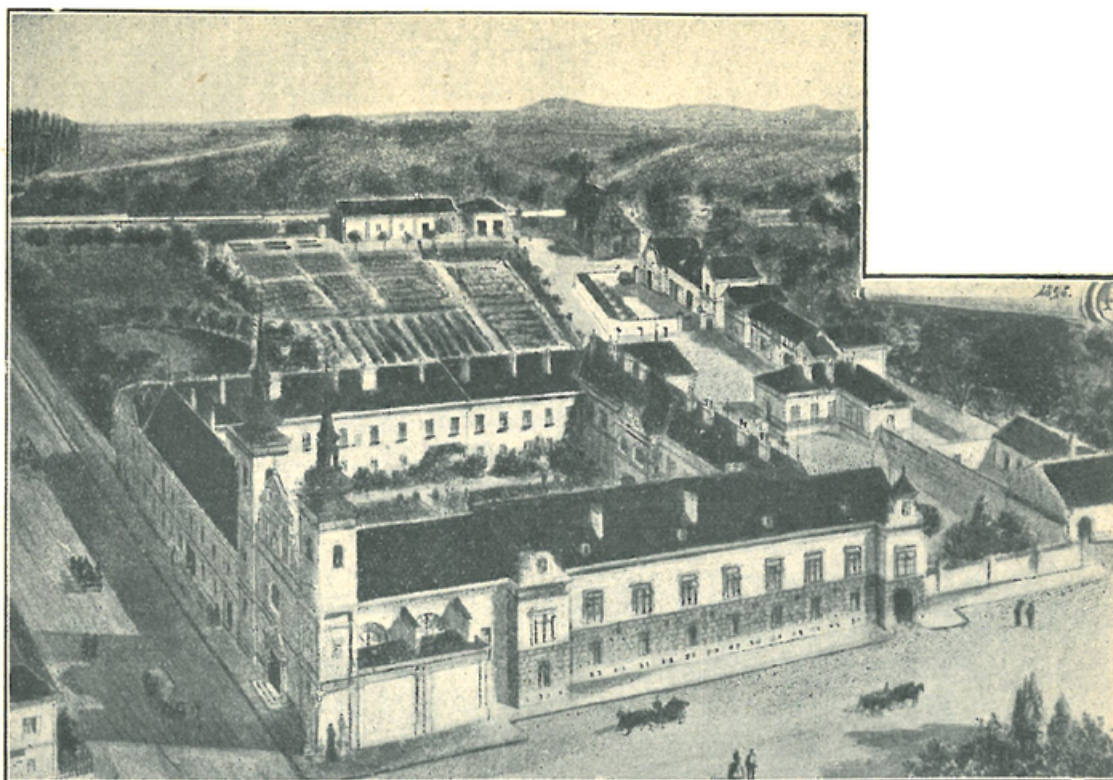

Nemocnice milosrdných bratří v Letovicích

Sál nemocnice milosrdných bratří v Letovicích

Roku 1890 dal Jan II. kníže Liechtenstein starý klášter zbořiti a vystavěti nynější, prostorný a moderním požadavkům odpovídající. Konvent valčický byl mateřincem

Nemocnice ve Valticích

Sál nemocnice ve Valticích s nemocnými

všech provincií řádu kromě provincie italské, francouzské a španělské.
Nemocných bývá ošetřováno denně kolem 100.

Ústavy pro ošetrování nemocných po domech

a) ARCIDIECÉSE OLOMOUCKÁ

Frýdek

(Viz sirotčinec sester boromejek.)

Holešov

Sestry sv. Kříže v Holešově ošetřují — kromě školské činnosti v tamním ústavě výchovném — nemocné po domech.

Lukov

(Viz sirotčinec tamtéž.)

Moravská Ostrava

(Viz článek v Moravsko-ostravsku.)

Napajedla

Podomní ošetřování nemocných konají sestry sv. Kříže.

Nezamyslice

(Viz sirotčinec tamtéž.)

Němčice

(Viz opatrovnu tamtéž.)

Olomouc — Mariánská ulice

Roku 1855 povolal opavské sestry kardinál Fürstenberg do zemské všeobecné nemocnice v Olomouci pro obsluhu nemocných. Nová filiálka v Mariánské ulici povstala téhož roku, když již pro nával nemocných v nemocnici nebylo místa pro sestry. V nemocnici bylo zaměstnáno 50 sester u nemocných, raněných, stížených nakažlivými nemocemi všeho druhu, slabomyslných a jiných. 20 sester chodilo k nemocným po domech; tak bylo až do roku 1896. — Pak byla otevřena nová nemocnice nyní na Nové ulici. Rok nato povolány tam opavské sestry a povstala nová filiálka na Nové ulici v nemocnici.

Chudobinec sv. Martina v Holešově

Vychovávací ústav křížových sester v Napajedlích

Chudobinec ve Valašském Meziříčí

Chovanci chudobince ve Valašském Meziříčí

V Mariánské ulici zůstaly sestry pro obsluhu po domech v počtu asi 30. Za války byly všechny v lazaretech; dostaly vždy ty nejtěžší nemocné, raněné a nakažlivě nemocné.

Sestry neměly často co jísti a musely žebrati po domech, neboť podléhaly únavě a podvýživě; několik zemřelo nákazou.

Za těch smutných časů válečných při vší své bídě podporovaly mnoho chudých, přistěhovalců i vojáků, kteří v houfech večer po šesté hodině přicházeli ku bráně klášterní. Po válce zůstaly 4 sestry ve vojenské nemocnici na Hradisku. Ostatní sestry jsou zaměstnány obsluhou nemocných po domech. Pak jsou 3 sestry v útulku pro kojence a malé dívky každý den od 7 hodin ráno až do 7 hodin večer. Povolala je tam velezasloužilá dobrodějka paní ředitelová Marie Pospíšilová.

Na Mariánskou ulici přichází denně mnoho chudých pro almužnu, která dle možnosti se poskytuje. Sestry opatrují všechny nemocné bez rozdílu vyznání a národnosti.

Paskov

(Viz chudobinec tamtéž.)

Pavlovice u Přerova

(Viz opatrovnu tamtéž.)

Prostějov

„Marta“ sdružení katolických paní a dívek v Prostějově požádalo mateřinec v Choryni o sestry k ošetřování nemocných po domech. Nyní působí tam 3 sestry. Ve zprávě „Pět let činnosti spolku „Marta“ (1921—26)“ jest vyličeeno působení sester takto:

Ctihodné sestry ošetřovatelky po celá léta nemocné ošetřují s neobyčejnou obětavostí, svědomitostí a trpělivostí. Jest jim třeba překonávati často různé nedostatky, neporozumění a nepříjemnosti, ba někdy i zřejmé nepřátelství, a ony přece s velikou obětavostí a láskou stojí u lůžka nemocných a přes všechny překážky plní vzorně povinnosti křesťanské lásky. Ctihodné sestry ošetřovaly 157 nemocných po 760 dní a 885 nocí. Mimo to vykonaly 1265 návštěv u nemocných, při kterých uvedly nemocného do pořádku, umyly, učesaly ho, uklidily a upravily postel a poskytly pomoci, které u nemocného potřeba bylo. Služeb těchto, jakož i ošetřování dostalo se chudým nemocným úplně zdarma, majetnějším za mírný poplatek. Bezplatně ošetřováno bylo celkem 89 nemocných. Celkový příjem za ošetřování činil za pět let 16.885 Kč, vydání na ošetřování oproti tomu 44.388 Kč.

Strážnice

(Viz sirotčinec tamtéž.)

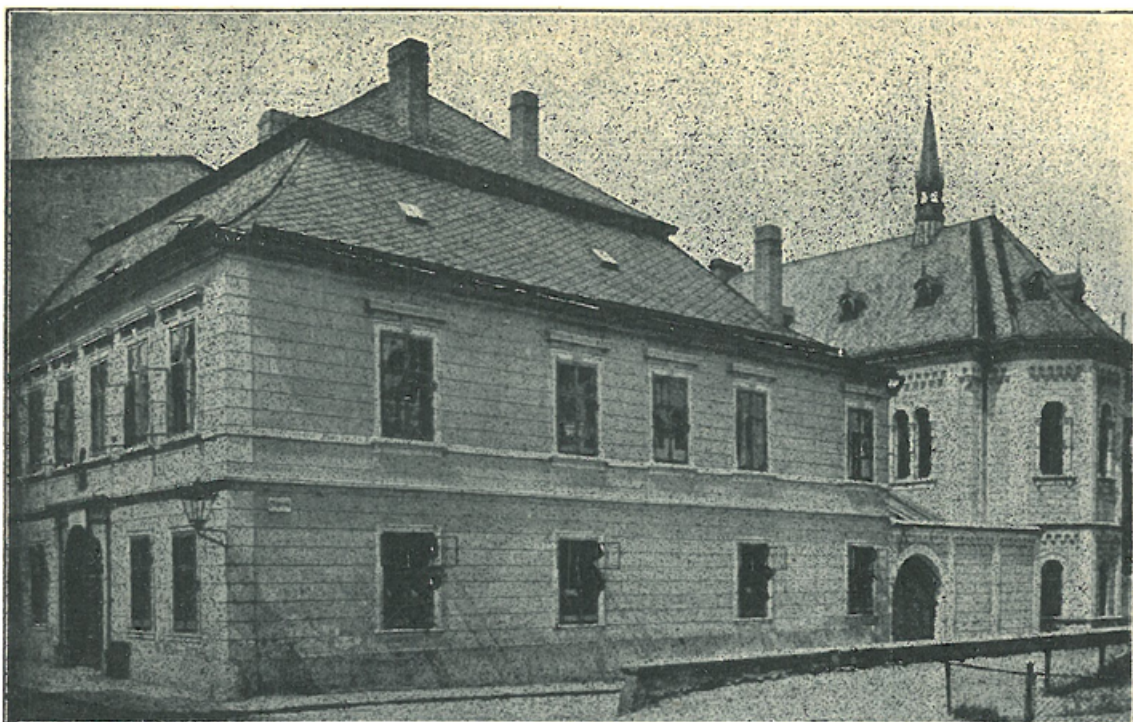
Valašské Meziříčí

Milosrdné sestry sv. Kříže — kromě činnosti výchovné -- ošetřují po domech nemocné. Působí i v městském chudobinci.

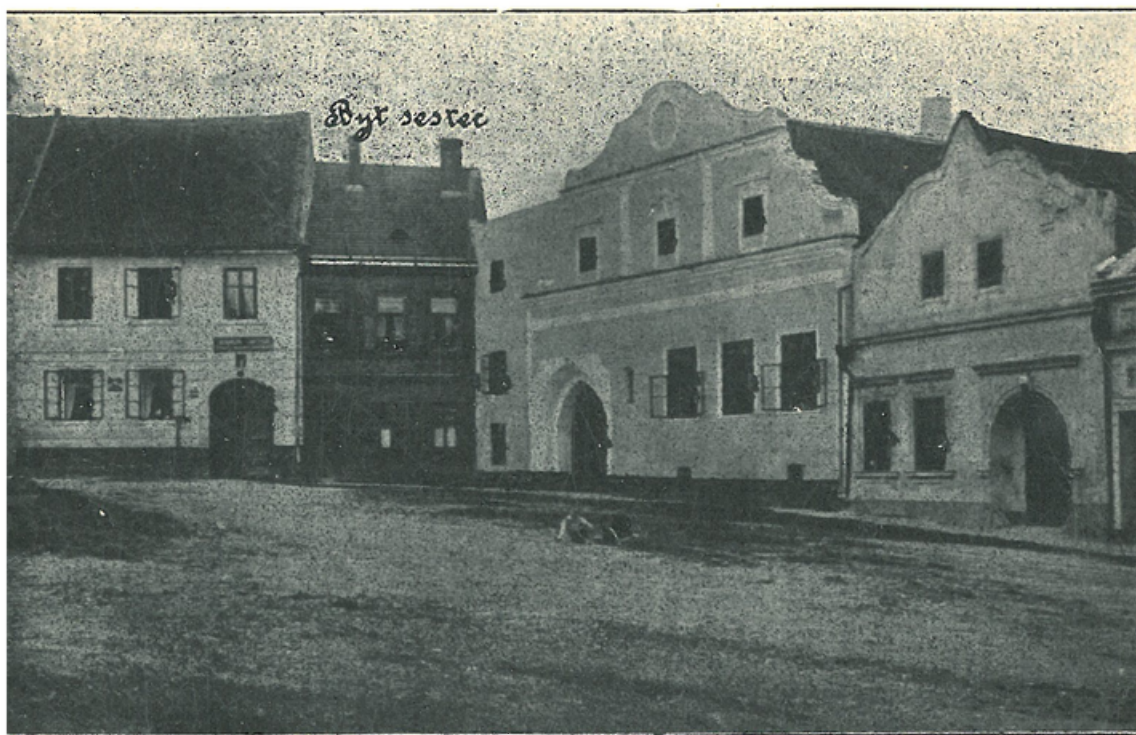
b) DIECÉSE BRNĚNSKÁ

Biskupice

(Viz sirotčinec tamtéž.)

Klášter milosrdných sester sv. Františka v Olomouci, Mariánská ul.

Klášter křížových sester v Jemnici

Dačice

(Viz opatrovnu tamtéž.)

Diváky

(Viz dětskou útulnu tamtéž.)

Jemnice — (Mateřská školka)

Založena roku 1913 markraběnkou Irmou Pallavicini. 1920 převzala vydržování ústavu Mariánská družina paní a dívek v Jemnici. Od založení opatrováno na 500 dětí od 3 - 6 let. Mimo to věnují se sestry podomnímu ošetřování nemocných, jichž ošetřily přes 500.

Luka u Jihlavy

(Viz opatrovnu tamtéž)

Rajhrad. Sestry chudých nemocných (těšitelky)

K povšechným údajům v této kongregaci (viz vpředu!) dodáváme toto: Úkolem sester chudých nemocných jest pečovat o nemocné, které nemohou býti přijaty do nemocnic a ústavů a nejsou s to, zaplatiti si ošetřovatelku.

Takových je mnoho: jsou to ku příkladu nemocné, stížené dlouhotrvající neb nevyléčitelnou nemocí, jako marasmem, souchotinami, rakovinou, které nemocnice nemohou trvale podržeti; jsou to matky rodiny, které ani v nemoci nemohou nechat své malé děti samy, když otec je v práci; jsou to rekonvalescenti po operaci, kteří po návratu z nemocnice ještě potřebují odborné služby; jsou to staří lidé, kteří před smrtí už nechtějí opustiti své obvyklé okolí; jsou to opuštěné, o které se nikdo nestará a které hynou ve své bídě.

Sestry ošetřují své svěřence po domech úplně bezplatně, ano dle možnosti je ještě podporují, neb hledí jim zprostředkovat pomoc odjinud.

Aby neodbočily od svého účelu, sestry nesmí převzít ani nemocnic neb jakýchkoli jiných ústavů, ani ošetřování zámožných nemocných: těm se vypomůže jen v nejnutnějších případech na krátkou dobu, nebo se jim obstará svědomitá privátní ošetřovatelka. Infekční nemoci se zpravidla neošetřují, aby se nákaza neroznesla.

Aby mohly obstarati více nemocných, vykonávají sestry u každého jen to, co je nutně třeba, a to ve dne; noční služby přijímají se jen v naléhavých případech. Tím způsobem může každá sestra ošetřovati několik nemocných současně. Kde je toho třeba, zvláště kde je matka nemocná, vypomáhají sestry i v domácnosti nemocných.

Sestry ošetřují nemocné bez rozdílu náboženství, národnosti, stavu a povolání.

K ocenění činnosti sester stůjž zde:

1. Zpráva o činnosti v Brně a v Praze od 1. ledna 1924 do 31. prosince 1928.

	1924	1925	1926	1927	1928	Dohromady
Počet nemocných začátkem roku . . .	36	41	28	27	36	
Během roku nových nemocných . . .	228	164	139	195	170	
Celkem	259	205	167	222	206	1059

Z těchto nemocných bylo: mužů . . .	33	37	31	35	28	164
žen . . .	223	167	133	182	138	843
dětí . . .	3	1	3	5	4	16
Počet nemocných:						
u nichž se obstarávala domácnost .	58	41	17	46	40	202
kteří byli podporováni	40	25	12	13	23	113

Dům sester těšitelek v Rajhradě

„ se uzdravili	81	51	59	45	29	265
„ přišli do nemocnic a ústavů .	14	14	15	14	29	76
„ zemřeli	99	76	50	69	87	381
Služba se konala: v půldnech	2786	1355	2032	2324	1947	9344
v návštěvách	2993	3879	3464	4291	3505	15132
v nočních hlídkách	182	101	98	199	207	787

Od počátku činnosti roku 1910 až do 31. prosince 1928 bylo ošetřováno celkem 2.031 nemocných.

2. Několik případů účinné pomoci

Sestra se dověděla o jisté nemocné. Šla ji navštívit. Již venku přede dveřmi zaslechla hrozné proklínání a zoufalé výkřiky. Otevřela dveře. Ubohá suchotinářka vidouc ji, vztáhla prosebně ruce k sestře o pomoc, leč její manžel volal: „Nechodte sem! Nepotřebujeme pomoci, ať zhyne! Nevolali jsme vás, nechceme jeptišku do domu!“ Sestra

Dům sester těšitelek v Rajhradě

se rozhlédne po pokoji: Dvě malé děti plazí se po podlaze napolo nahé, třetí nemocné, půl roku staré, bledé jako zeď, pláče, chce, aby je otec choval. Otec má vařit, obsluhovat nemocnou, chovat dítě, opatrovat druhé maličké děti . . . Je obuvníkem, rád by něco vydělal, aby uživil rodinu: při práci vytahují mu nerozumné děti šídla z ruky, přehazují botky, rozmazávají ševcovskou smůlu, mažice si ji po obličeji. Otec, nemaje víry, nemohl snášet déle toto hrozné trápení a proto si umínil, že udělá všemu konec. Sestra se však nedala odstrašiti jeho vyhrůžkami, ani se nedala vyhnati, nýbrž převzala celou jeho domácnost, obstarala děti i nemocnou, připravila pokrmy a vyšla s nemocným

dítětem, jemuž se stala chůvou, častěji na vzduch. Během jednoho týdne stal se veliký převrat: Do rodiny zavítal mír, víra i láska. Otec mohl nyní pohodlně pracovat a celou rodinu vyživit. Za jeden měsíc nemocná blaženě v Pánu skonala.

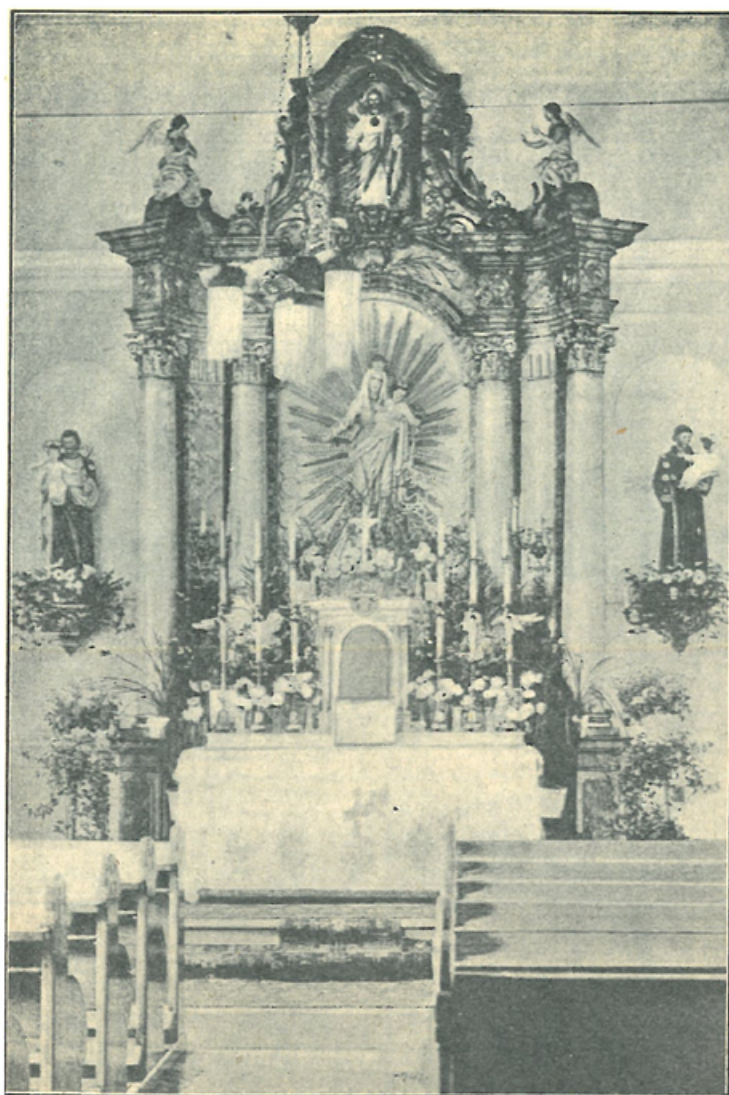
Stařena 82letá vzala sobě zdarma do bytu jistou ženu, která ji měla za to posluhovat. Tato ale stařenku uložila do posledního kouta a vzala si sama do bytu čtyři muže, kteří ji měli z bytu platit. Pro ubohou nemocnou bylo to hrozné, dnem i nocí trávit život mezi takovou společností, jejíž úroveň se nedá ani vyslovit. K nemocné nebyl nikdo připuštěn, byla neustále zamčena, aby nic neprozradila. Sestra se tam ale přece dostala. Nemocná pro Boha prosila, aby byla vysvobozena z tohoto zajetí. Mezi tím ale, co sestra vyjednávala o pomoc pro nemocnou, pochlubil se jeden z oněch čtyřech mužů, jak prý

Klášter sester sv. Františka a opatrovna

pomohl umírající nemocné k rychlejší smrti: Vyházel všechno z postele, dal ji hlavu nazad, natáhl ji silně nohy, a nemocná prý vydechla duši . . Když sestra přišla, nalezla již chladnou mrtvolu.

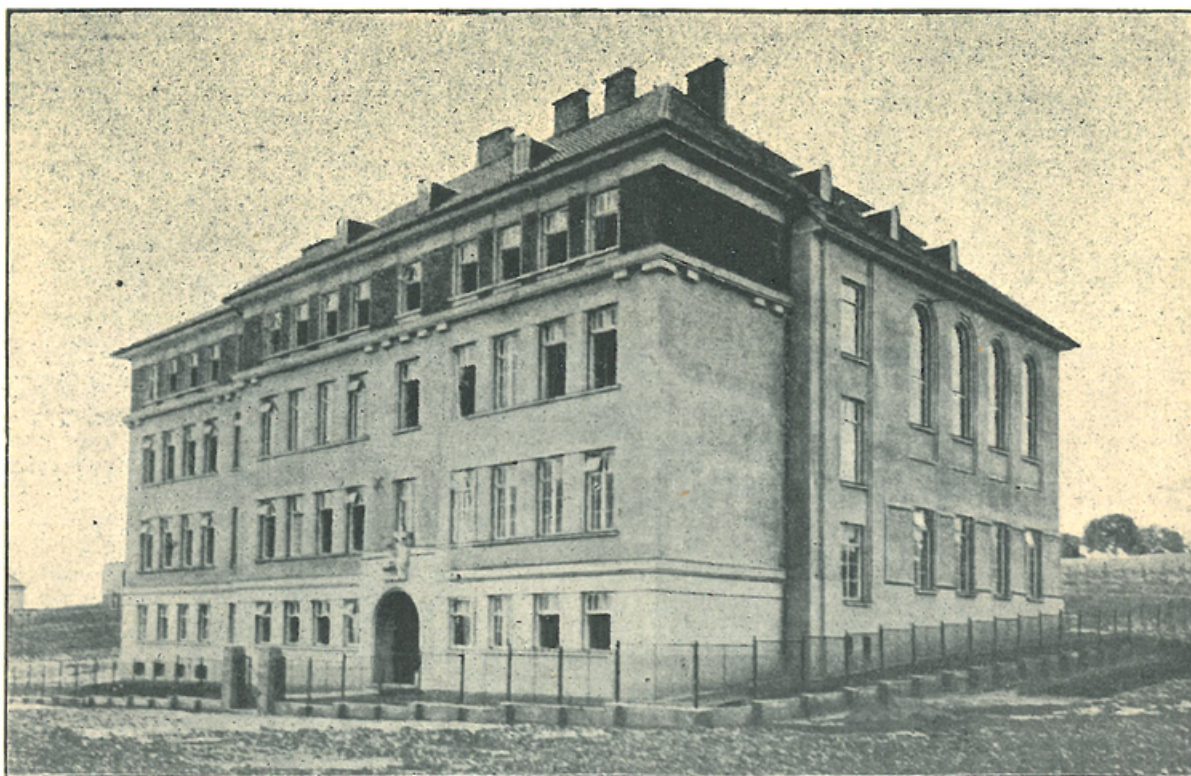
Mladá matka, souchotinářka v nejvyšším stupni, byla odvezena do nemocnice. Její dva malí chlapečkové, tříletý a pětiletý, zůstali sami doma. Otec byl takovým opilcem, že místo týdenní mzdy donesl v neděli dopoledne pouze jeden pomeranč a brzy potom nechal se za plat, (který ihned propil), uvěznit na místo jednoho kamaráda. Starší dítě bylo zdravé, ale mladší ubožáček měl silnou tuberkulosu a černý kašel. Tetička jejich ujala se dle možnosti ubohých dětí, ale chlapečka s tak nakažlivou nemocí nemohla vzít k sobě, protože měla sama několik malých dětí; ležel tudíž sám v opuštěném bytě jako malý Lazar. Tetička zanesla jej do dětské nemocnice, byla ale nemilosrdně odmítnuta, že není tam oddělení pro černý kašel. Tu se ujaly sestry celé té bolestné bídy. Našly tuto rodinu krátce před odjezdem nemocné matky a vymohly prostřednictvím úřadu pro sociální péči, aby nemocné dítě bylo přijato do dětské nemocnice. Též o starší dítě se postaraly.

Sestry sv. Kříže v Holešově: kaple

Srdce Páně — útěcha nemocných. (Pohled do kaple jednoho z našich ústavů)

Budova cyrilometodějského ústavu v Brně

Pracovna cyrilometodějského ústavu v Brně

Pomocná škola pro slabomyslné, Brno, Lerchova ulice

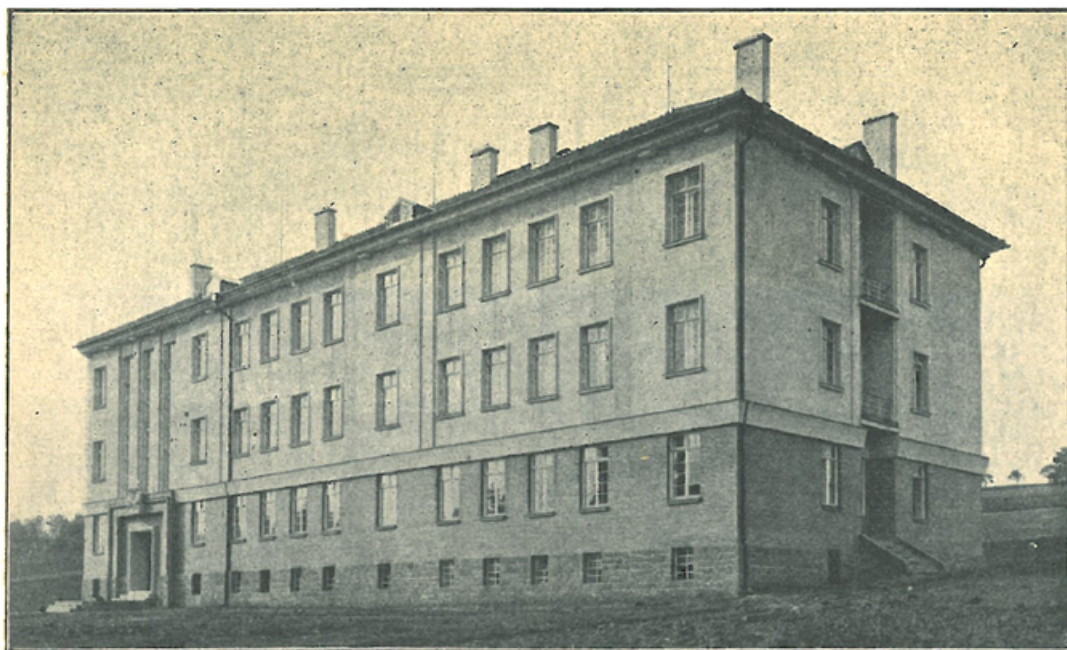
Slavnostní doorana cyrilometodějského ústavu v Brně

Chovanky cyrilometodějského ústavu v Brně

Chovanci cyrilometodějského ústavu v Brně

Ústav pro encephalitiky na Velehradě

Ústav ve Skalčice

Péče o nevidomé

V zemi moravskoslezské provádí účelnou a duchem náboženským prodechnutou péčí o slepce „Spolek pro péči o nevidomé na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku“.

Sídlem tohoto spolku jest Brno a duší jeho obětavý a velezasloužilý kněz, člen řádu sv. Augustina, P. Norbert Doležel. Založil tři ústavy: 1. *Ústav pro staré a choré slepce, muže i ženy v Nových Hvězdlicích*. Roku 1930 otevřena nádherná novostavba v zahradě ústavu. 2. *Ústav pro slepé vzdělavatelné v Chrlicích* a 3. *Sírotčinec pro slepé dívky v Brně-Jundrově*. O tomto posledním ústavě podáváme obšírnější zprávu.

Opatrovna a mateřská škola pro slepé děti v Brně-Jundrově, Masarykova třída čis. 246.

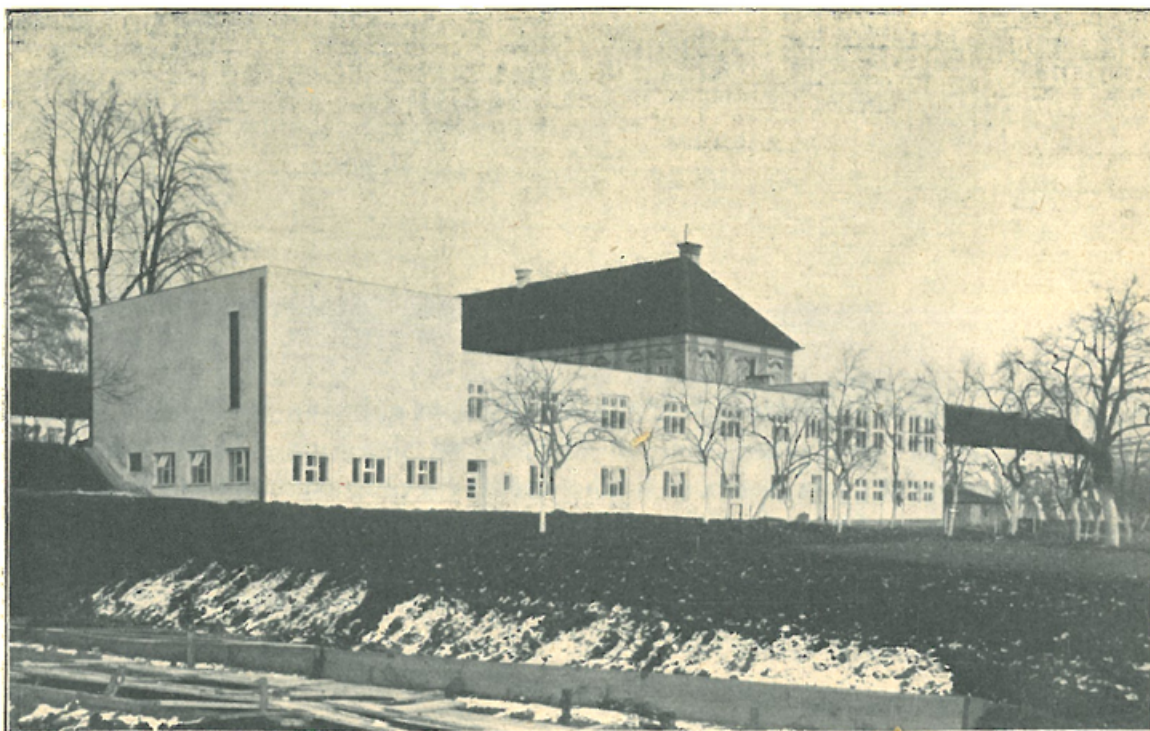
Delší dobu byl spolek „Péče o slepé na Moravě, ve Slezsku a na Slovensku“ upozorňován na blahodárné výsledky Opatrovny a mateřské školy pro slepé děti v Praze, a konečně byl vyzván zřídit podobný ústav na Moravě. Po návštěvě Opatrovny a mateřské školy v Klárově ústavě v Praze, po dokonalém uvážení a prostudování věci, usnesl se spolek zřídit Opatrovnu a mateřskou školu pro slepé děti, jejímž úkolem by bylo napravit nedostatky rodinné výchovy, slepé dítě naučiti prakticky užívat rukou a hmatem nahlédnouti zrak. Dítě, jemuž bude dopřáno odborné výchovy ve školce, kdež se mu dostane včasné, uvědomělé pomoci, dovede se samo obléci, najísti, obstarati si potřeby denního života, když přijde do školy, bude pozornější, chápavější, pořádnější a zvyklejší plniti povinnosti.

Původně zamýšlel spolek zřídit Opatrovnu a mateřskou školu při ústavě v Nových Hvězdlicích, kamž bylo již i několik dětí přijato, než dle nabytých zkušeností ústav tento nutno ponechati pro starobince celý, kdežto zdárný výsledek Opatrovny a mateřské školy vyžaduje blízkost klinik a blízkost ústavu vychovávacího.

Konečně podařilo se v září 1925 zakoupiti výhodně vilu s rozsáhlou zahradou na nejpečnějším místě v Pisárkách po továrníkovi, který zahynul při automobilovém neštěstí. Ujednáno ponechati vilu v rozsahu, jak byla koupena, a provésti jen menší adaptace. Než po mnohých úvahách a studiích těchto ústavů usnesl se spolek vybudovati ústav tak, aby vyhovoval požadavkům na takové ústavy kladeným a rozhodl se budovu podstatně rozšířiti.

V ústavě zřízena opatrovna pro děti od 3 let a mateřská škola pro děti od 4 roků. Výjimečně budou v mateřské škole děti ve věku školou povinném, jsou-li vzdělání schopné, jejichž výchova v rodině byla zanedbána. Dále zřízeno oddělení pro děti slabomyslné neb jinak vadné a konečně oddělení pro výzkum.

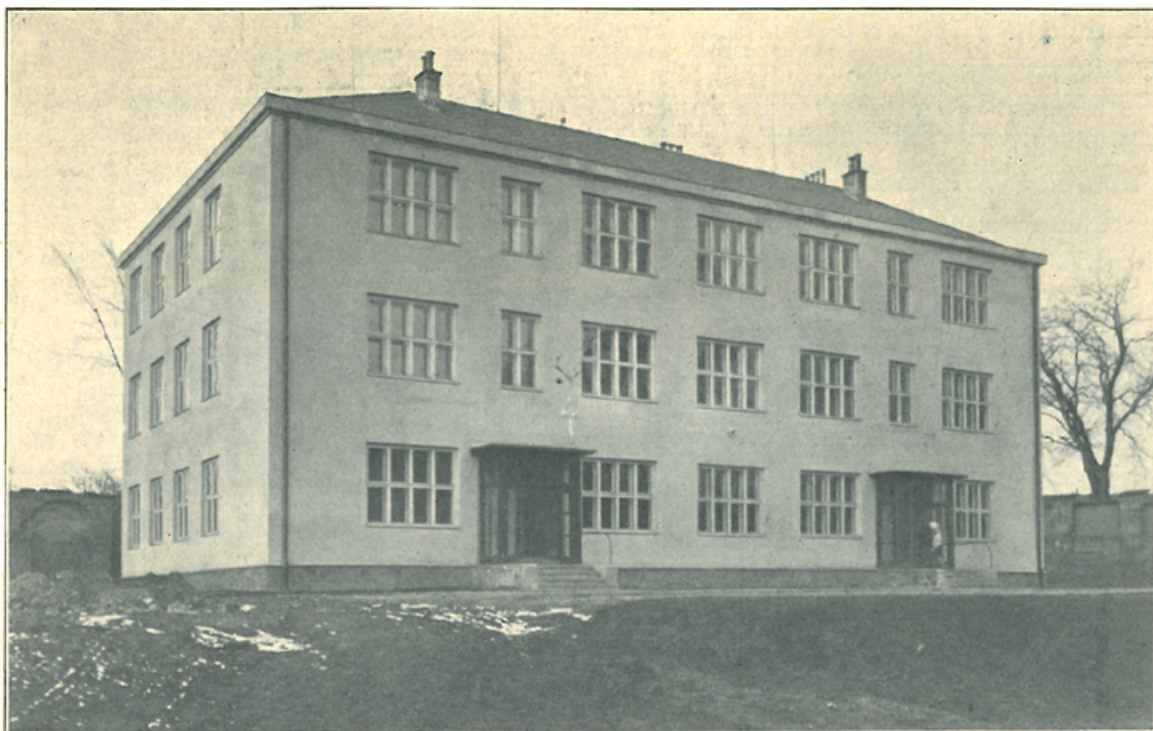
V ústavě zavedeno jest ústřední topení, poněvadž budova jest v lese a děti slepé jsou choulostivé při různých neduzích.

Ústav slepců v Hvezdlicích (nová budova)

Ústav slepců v Hvezdlicích (stará budova)

Nový ústav slepců ve Hvězdlicích

Chovanci ústavu slepců ve Hvězdlicích

Celý ústav působí dojmem velmi pěkným, je v nejlepším prostředí vilovém v lese, je komfortně zařízen a jest skončením činnosti o nevidomé, o něž bude takto postaráno od kolébky až do hrobu.

Děti možno přijímati z celé republiky. Zřízením tohoto ústavu bude mnohé dítě zachráněno.

Adaptace ukončena v druhé polovici října 1926 a 28. téhož měsíce budova slavnostně odevzdána svému účelu.

Správu ústavu vede kuratorium spolkové, ředitelem ústavu jest jeho zakladatel,

Sirotčinec nevidomých dětí v Jundrově

veledůstojný pan P. Norbert Doležel, dozor vede dámský komitét při spolku, obor výchovný sestry dominikánky, zdravotní oddělení vede profesor Dr. Slavík, přednosta oční kliniky při Masarykově universitě, a generál lékař v. v. dr. Stehlík.

Nevidomé děti mateřské školy zaměstnány jsou vyučováním 22 hodiny týdně. Vyučuje se všemu, čím možno vycvičiti jejich zbylé smysly a připravit je co nejlépe pro školu obecnou.

Počáteční zaměstnání nově přijatých nejmladších dětí v opatrovně záleží v tom, že se učí samostatnosti ve vykonávání různých denních potřeb, jako jsou chůze, jídlo, oblékání a podobné. Illedí se též k tomu, aby se dítě zbavilo rozmanitých zlovyků, které si oblíbilo již před přijetím, následkem nedostatečného zaměstnání a dozoru.

V mateřské škole věnuje se pozornost rukodělným pracím, věcnému učení, různým praktickým zvykům, pamětným cvičením — zvláště pěstována jest dramatisace, zpěv a tělocvik. Častěji v zimě a při nepříznivém počasí i v létě jsou zaměstnány děti v učebně, jinak, vzhledem k jejich namnoze porušenému zdraví, prodlévají venku na hřišti

zvláště k tomu upraveném, jež jest pravým dobrodiním pro děti nevidomé.

V létě ozývá se na hřišti často jásot malých naháčků, kteří se koupají ve vaně v sluncem prohráté vodě, v pískovišti si hrají a venku i jedí. Ke štěstí a spokojenosti stačí jim hračky, kbeličky a lopatky, pořízené dámami, někteří dělají si zahrady, kde na malých záhoncích pěstují a zalévají květiny; stačí i stavba malého domku z cihel doma vyrobených, kdy za vedení starostlivé sestry pěstounky děti se hrou učí.

Vyučování nevidomých je spojeno se zvýšenou nutností opalřovati pokud možno dokonalé modely a vycpaniny všeho, o čem se hovoří; jinak pomohou vycházky do

Vánoční stromek slepců v Jundrově

přírody. — Modely pořizuje z větší části poloslepý chovanec zemského ústavu pro výchovu nevidomých v Brně.

Zdravotní stav dětí jest dobrý, k čemuž nemálo přispívá pobyt na čerstvém vzduchu, neboť přes celé léto jsou děti na hřištích při ústavě upravených, kdež se jim i jídlo podává.

Jak v Opatrovně, tak i v mateřské škole, kde slepé děti ve věku školou nepovinném jsou připravovány za vedení sester ke vstupu do obecné školy pro slepé, bylo docíleno nejlepších úspěchů.

V roce 1929 bylo ošetřováno celkem 36 dětí, 22 hochů a 14 děvčat. Koncem roku 1929 zůstalo v ústavě 33 dětí, 21 hochů a 12 děvčat.

PŘEHLED SOCIÁLNĚ ZDRAVOTNÍCH ÚSTAVŮ CHARITY, POČET MÍST PRO CHOVANCE A PODMÍNKY JEJICH PŘIJETÍ

Poznámka: Žádost o přijetí s příslušnými listinami možno podati příslušnému diecésnímu Svazu charity, který přijetí u dotyčného ústavu obstará. Ústavy v arcidiecési olomoucké patří do Svazu charity v Olomouci (Wilsonovo nám. 16); jest u nich poznámka O. Ústavy v diecési brněnské jsou přidruženy ke Svazu charity v Brně (Biskupská 7); jest u nich poznámka B.
Pokud některý spolek vyřizuje žádosti sám, je poznačeno.

Druh ústavu	Název ústavu	Sídlo ústavu	Kolik míst	Ústav je pro chovance		Ústav je pro			
				zdravé	tělesně nebo duševně úchylné	muže	ženy	chlapce	dívky
Dětské jesle	Dětské jesle sester sv. Karla Borromejského	Frýdek O	30	ano	—	—	—	ano	ano
	Jesle a útulek ostravské „Ludmily“	Místek O	12	„	—	—	—	„	„
	Dětské jesle sester sv. Karla Borromejského	Nový Jičín O	—	„	—	—	—	„	„
	Jesle a útulek pro batolata ostrav. „Ludmily“	Háj-Smolkov O	45	„	—	—	—	„	„
	Jesle v Mariánské ochranovně	Diváky u Hustopeče B	27	„	—	—	—	„	„
Opatrovny	Opatrovna sester sv. Vincence	Frýdek, Mariánská ulice 558 O	70	ano	—	—	—	ano	ano
	Opatrovna sester sv. Hedviky	Němčice n. Hanou O	40	„	—	—	—	„	„
	Opatrovna sester sv. Vincence	Pavlovice u Přerova O	50	„	—	—	—	„	„
	Dětská útulna	Prostějov, Tř. legií 20 O	45	„	—	—	—	„	„
	Opatrovna	Přerov, Mar. ústav na Velké Dlážce O	20	„	—	—	—	„	„
	Opatrovna	Slavkov u Opavy O	40	„	—	—	—	„	„
	Opatrovna sester sv. Vavřince	Žadlovice u Loštic O	35	„	—	—	—	„	„
	Opatrovna	Batelov B	85	„	—	—	—	„	„
	Dětská opatrovna sester sv. Kříže	Dačice B	80	„	—	—	—	„	„
	Opatrovna	Jimramov B	65	„	—	—	—	„	„
	Opatrovna	Lednice B	70	„	—	—	—	„	„
	Opatrovna	Líšeň B	130	„	—	—	—	„	„
	Opatrovna	Luka u Jihlavy B	65	„	—	—	—	„	„
	Opatrovna	Nová Říše B	60	„	—	—	—	„	„
	Opatrovna	Slavkov u Brna B	35	„	—	—	—	„	„
	Obecní útulna	Svitávka u Bosk. B	80	„	—	—	—	„	„
	Opatrovna	Třešť B	175	„	—	—	—	„	„
Siroťčince	Siroťčinec sv. Josefa	Dolany u Olomouce O	15	ano	—	—	—	—	ano
	Siroťčinec mil. sester sv. Karla Borrom.	Frýdek O	50	„	—	—	—	ano	„

Ve věku	Jazyka	Měsíční popl. Kč	Nejméně Kč	Výhava při nastoupení	Doklady osobní	V ozdravovnách a prázdninových kolonijních sezona		Ústav má budov	Poznámka
						začíná	končí		
nejmenší	nerozhoduje	150	100	Dětské prádlo	Křestní a dom. list, lékařské vysvědč., revers o placení příspěvků vyživovacích a vzdání se vlivu na výchovu	—	—	1	„Ochrana matek a dětí v M. Ostravě, Střelnická č. 19“ vyřizuje žádosti.
"	"	150	120	"	"	—	—	1	
"	"	—	—	"	"	—	—	1	
"	"	120	120	"	"	—	—	—	
"	"	—	—	"	"	—	—	1	
do 6 let	českého	dobrovolný	—	školní šaty a obuv	Zápis, lékařské a očkovací vysvědčení	—	—	2	
"	"	"	—	"	"	1./VII.	30.-VIII.	1	
"	"	"	—	"	"	—	—	1	
"	"	"	—	"	"	—	—	1	
"	"	"	—	"	"	—	—	1	
"	"	"	"	"	"	—	—	1	
"	"	"	"	"	"	—	—	1	
"	"	"	"	"	"	—	—	1	
"	"	"	"	"	"	—	—	1	
"	"	"	"	"	"	—	—	1	
"	čes.-něm.	"	"	"	"	1./VII.	30.-IX.	1	
"	"	"	"	"	"	—	—	1	
"	"	"	"	"	"	—	—	1	
"	"	"	"	"	"	—	—	1	
"	"	"	"	"	"	—	—	1	
"	"	"	"	"	"	—	—	1	
"	"	"	"	"	"	—	—	1	
"	"	"	"	"	"	—	—	1	
2-14 let	českého	100	75	dvěprádlo, šaty a obuv	Křestní a dom. list, lékař. vysvědčení, revers, podepsaný domovskou obcí o placení a zřeknutí se práv na výchovu, poslední vysvědčení školní	—	—	1	
6-14 let	čes.-něm.	150	100	nejmenší prádlo, šaty a obuv	"	1./VII.	30.-VII.	1	

Druh ústavu	Název ústavu	Sídlo ústavu	Kolik míst	Ústav je pro chovance		Ústav je pro			
				zdravé	tělesně nebo duševně úchylné	muže	ženy	chlapce	dvky
Sirotčince	Sirotčí zátiší „Ludmila“	Háj-Smolkov O	60	ano	—	—	10 míst	25 míst	25 míst
	Nadační sirotčinec manželů Lakomých	Křelov O	20	„	—	—	—	—	ano
	Sirotčinec sester sv. Kříže	Kojetín O	32	„	—	—	—	ano	„
	Sirotčinec a výchovný ústav	Liptál u Vsetína O	110	„	—	—	—	„	„
	Dívčí sirotčinec „Karolinum“	Lukov u Holešova O	38	„	—	—	—	—	„
	Nadační sirotčinec	Místek O	36	„	—	—	—	ano	„
	Sirotčí útulna „Ludmila“	Moravská Ostrava, Střelníční 19 O	40	„	—	—	—	20	20
	Sirotčinec P. J. Churého	Morkovice u Nezamyslic O	30	„	—	—	—	ano	ano
	Sirotčinec sv. Hedviky	Nezamyslice O	80	„	—	—	—	„	„
	Sirotčinec Ad. K. Kobera	Nový Jičín O	80	„	—	—	—	„	„
	Arcibiskupský sirotčinec	Olomouc-Nové Sady O	50	„	—	—	—	—	ano
	Útulek sv. Josefa	Plumlov O	30	„	—	—	—	ano	—
	Sirotčinec Mariánského ústavu	Přerov, Vel. Dlážka O	37	„	—	—	—	—	ano
	Sirotčinec sester sv. Vincence	Strážnice O	80	„	—	—	—	ano	„
	Sirotčinec sester sv. Vincence	Svitavy O	130	„	—	—	—	—	„
	Okresní dětský domov	Uh. Břod O	25	„	—	—	—	ano	„
	Sirotčinec sv. Norberta	Veska u Dolan O	26	„	—	—	—	„	—
	Soukr. sirotčinec a okresní útulna sester sv. Kříže	Vizovice O	20	„	—	—	—	—	ano
	Ústav sv. Josefa	Zašová O	50	„	—	—	—	—	„
	Sirotčinec sv. Josefa	Biskupice u Hrotovic B	20	„	—	—	—	ano	„
	Sirotčinec sester sv. Vincence	Boškovice B	30	„	—	—	—	—	„
	Ochranná mládeže spolku „Zdislava“	Brno, Vídeňská B	70	„	—	—	—	—	„

Ve věku	Jazyka	Městní popl. Kč	Nejméně Kč	Výbava při nastoupení	Doklady osobní	V ozdravovacích a prázdninových koloniích sezóna		Ústav má budov	Poznámka
						začíná	končí		
3-17 let	různého	150	150	průběh a listy tržní, dříve obvy	Křesťan a dom. list, lékař. vysvědčení, revers, podepsaný domovskou obcí o placení a zřeknutí se práv na výchovu, poslední vysvědčení školní	1./VII.	30.-VIII.	1	
3-14 let	českého	100	100	"	"	—	—	1	
3-14 let	"	100	70	"	"	—	—	1	
3-14 let	čes.-něm.	100	80	"	"	—	—	5	
2-15 let	"	150	100	"	"	—	—	1	
3-14 let	českého	150	100	tržnice průběh, listy a obvy	"	—	—	1	
3-14 let	různého	150	120	"	"	—	—	2	
3-14 let	českého	100	80	"	"	—	—	2	
muži 2-14 let dívky 2-16 l.	"	100	100	"	"	—	—	1	
2-14 let	čes.-něm.	100	80	"	"	—	—	1	
2-9 let	"	150	100	"	"	—	—	2	
3-14 let	českého	100	80	"	"	—	—	2	
3-14 let	"	100	80	"	"	1./VII	30.-VIII.	2	
4-14 let	"	100	80	"	"	—	—	2	
3-15 let	čes.-něm.	150	90	"	"	—	—	1	
3-14 let	českého	75-100	30-50	"	"	—	—	3 1/2	
2-14 let	"	100	75	"	"	—	—	1	
3-15 let	"	150	150	"	"	—	—	1	
3-15 let	"	100	80	"	"	—	—	2	
1 1/2-14 let	"	75	75	"	"	—	—	1	
3-14 let	"	150	30	"	"	—	—	1	
3-14 let	"	150	100	"	"	—	—	1	

Druh ústavu	Název ústavu	Sídlo ústavu	Kolik míst	Ústav je pro chovance		Ústav je pro			
				zdravé	tělesně nebo duševně uchýlené	muže	ženy	chlapce	dívky
Sirotčinec	Sirotčinec Mariánského ústavu	Brno, Nová 24 B	30	ano	—	—	—	—	ano
	Dívčí sirotčinec	Brno-Jundrov, Masarykova 230 B	105	"	—	—	—	—	"
	Dívčí sirotčinec	Nová Říše B	16	"	—	—	—	—	"
Ústav pro v. černo dívky	Dívčí domov „Ludmila“	Háj-Smolkov O	10	ano	—	—	—	—	ano
Pro mládež mravně zbloudilou	Útulna Anežky Přemyslovny	Přerov, Štřava O	7	ano	—	—	ano	—	ano
	Dívčí útulek	Brno, Kamenná 29 B	48	"	—	—	"	—	"
Pro mrzáčky	Útulna sv. Ludmily pro těžce zmrzačené hochy	Tršice O	27	—	ano	—	—	ano	—
	Léčebné a ošetrovací ústavy „Marianum“	Opava, Kylešovský okruh 31 a 33 O	—	—	—	—	—	—	—
	Ústav sv. Josefa pro těžce zmrzačené dívky	Zašová O	10	—	—	—	—	—	—
Pro nevidomé	Opatrovna a mateř. škola pro nevidomé	Brno-Jundrov, Masarykova 246 B	—	—	—	—	—	—	—
	Ústav pro nevidomé	Chrlice B	—	—	—	—	—	—	—
	Chorobinec a starobinec pro nevidomé	Nové Hvězdlice B	—	—	—	—	—	—	—
Pro encephalitiky	Ústav Cyrilometodějský pro encephalitiky	Velehrad O	80	—	ano	—	ano	ano	ano
Pro epileptiky	Ústav Cyrilometodějský pro epileptiky	Skalička u Hranic O	70	—	ano	—	—	ano	ano
	Zem. útulna pro epileptiky a slabom. dívky	Litovel O	50	—	"	—	—	—	"
	Zem. útulna pro epileptiky a slabom. hochy	Vizovice O	70	—	"	—	—	ano	—
Pro slabomyslné	Internát pro slabomyslné	Klímkovice O	40	—	ano	—	—	ano	ano
	Opatrovna a chorobinec pro slabomyslné	Olomouc-Nové Sady O	30	—	"	—	ano	—	"
	Léčebné a ošetrovací ústavy „Marianum“	Opava, Kyleš. okruh O	140	—	"	—	—	ano	"
	Ústav pro slabomyslné	Viceměřice O	70	—	"	—	—	"	—

Ve věku	Jazyka	Městční popl. Kč	Nejméně Kč	Výbava při nastoupení	Doklady osobní	V ozdravovnách a prázdninových koloniích sezona		Ústav má budov	Poznámka
						začíná	končí		
6-14 let	čes.-něm.	100	80	trojnásobná, listy a obry	Křesťan a dom. list, lékař. vysvědčení, revers, podepsaný domovskou obcí o placení a zřeknutí se práv na výchovu, poslední vysvědčení školní	—	—	1	
4-16 let	"	100	60	"	"	—	—	2	
1/2-16 let	čes.-kého	150	100	"	"	—	—	1	
14-16 let	čes.-něm.	150	120	průběh, listy, obry trojnásobná	Kř. a dom. list, lék. a posl. školní vysv., revers o plac. a vzdání se vlivu na vých. Revers musí být ověř. dom. obcí neb obcí pobytu.	—	—	1	„Dobroč“ spolek „Ludmila“, M. Ostrava. Střelníční č. 19", vyřizuje žádosti.
6-20 let	čes.-slov.	270	210	"	"	—	—	2	
14-20 let	čes.-něm.	30 výše	30 výše	nejmenší	Závazek na nejméně 2 roční pobyt.	—	—	1	
5-21 let	různého	150	130	dvounásobná, předlo a obry	Jako v před. odstavci a popisný arch od lékaře	—	—	1	Viz ústavy pro slabomyslné Viz sirotčinec tamtéž
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	Jako v předešlém odstavci	—	—	—	Umístování zařídí Spolek pro péči o nevidomé v Brně, klášter Staré Brno
—	—	—	—	—	"	—	—	—	
—	—	—	—	—	"	—	—	—	
Mezi 16 let: ženy duševně nemocné	různého	200	60	Dvoj. listy, předlo, obry (před. a dvoj. školní předlo)	Jako v předešlém odstavci	—	—	1	Encephalitici = nemocní pospavé chřipce
Chlapci 2-16 let, dívky 2 a výše let	různého	100-200	60	Jako v před. odstavci	Jako v předešlém odstavci	—	—	1	Epilepsie = padoucnice
3-20 let	"	—	—	"	"	—	—	—	Příjímá a plat stanoví Zemský úřad v Brně
"	"	—	—	"	"	—	—	—	"
7-14 let	čes.-kého	180-200	150	Jako v před. odstavci	Jako v předešlém odstavci	—	—	1	Příjímá a plat stanoví Zemský úřad v Brně
2-16 i déle	různého	200	200	"	"	—	—	—	
3-16 let	"	300	240	"	"	—	—	3	
6-30 let	"	150-200	100	"	"	—	—	2	

Druh ústavu	Název ústavu	Sídlo ústavu	Kolik míst	Ústav je pro chovance		Ústav je pro			
				zdravé	tělesně nebo duševně uchýlené	muže	ženy	chlapce	dívky
Pro slabomyslné	Cyrlometoděj ústav pro duševně uchýlené	Brno, Lerchova 65 B	100	—	ano	—	—	ano	ano
	Ústav pro výchovu slabomysl. chlapců	Střelice u Brna B	80	—	"	—	—	"	—
Chudobince	Chudobinec milosrd. sester sv. Vincence	Frýdek, Mariánská ulice 558 O	20	ano	—	ano	ano	—	—
	Bedřichův chudobinec	Kroměříž O	10	"	—	—	"	—	—
	Chudob. „Marianum“	Opava O	15	"	—	—	"	—	—
	„Špitál“	Pačlavice u Nezamyslic O	10	"	—	ano	"	—	—
	Chudobinec	Paskov O	10	"	—	"	—	—	—
	Hraběcí špitál	Štípa O	7	"	—	"	ano	—	—
	Chudobinec	Určice O	14	"	—	—	"	—	—
	Asyl pro dámy	Brno, Údolní 39 B	40	"	—	—	"	—	—
Chorobince	Ústav děkana Richtra	Hlučín O	50	—	ano	ano	—	—	—
	Útulna pro neduživé ženy	Lukov u Holešova O	30	—	"	—	ano	—	—
	Zemský chorobinec Milosrdných bratří	Brno, Vídeňská B	180	—	"	ano	—	—	—
	Chorob. „Louisin dům“	Moravec B	20	—	"	"	ano	—	ano
	Nadační chorobinec P. Jana Svobody	Předklášteří u Tišnova B	8	—	"	"	"	—	—
Pro služební, studenty atd.	Přechodný útulek pomocnic v domácnosti	Moravská Ostrava, Sřelnicí O	130	ano	—	—	ano	—	—
	Ženská útulna sv. Jiřefa	Sv. Kopeček u Olomouce O	?	"	—	—	"	—	—
	Mariánský ústav (přechodný útulek)	Brno, Nová 24 B	100	"	—	—	"	—	—
	Nový domov	Brno, Falkensteinerova 43-47 B	60	"	—	—	"	—	—
	Sušilova kolej pro vysokoškolačky	Brno, Údolní 113 B	170-180	"	—	ano	—	—	—
Ozdravovny	Lesní ozdravovna (škola pro děti a ústav pro dospělé)	Rajnochovice O	30-80	ano	—	ano	ano	ano	ano
	Ženská letní ozdravovna	Dalečín B	30	"	—	—	"	—	—
	Sanatorium sv. Rafaela	Moravec B	40	"	—	ano	"	—	—

Do nemocnic přijímán pac. dle dohody a míst. poměrů. Ústavy pro podemní ošelř. nemoc. fungují bezpl. nebo za odměnu dle

Ve věku	Jazyka	Městní popl. Kč	Nejméně Kč	Výbava při nastoupení	Doklady osobní	V ozdravovacích a prázdninových koloniích sezóna		Ústav má budov	Poznámka
						začíná	končí		
1-18 let, ženy dle věku	různého	200	60	Jako v před. odstavci	Jako v předešlém odstavci	—	—	1	
3-14 let	českého	210-240	150	"	"	—	—	2	
—	čes.-něm.	300	300	Nejnulnější	Křestní, domovský list, lékařské vysvědčení	—	—	2	
—	růz.	400	130	"	"	—	—	1	
—	"	400-500	400	"	"	—	—	—	
—	čes.	?	?	"	"	—	—	1	
—	"	—	—	—	"	—	—	1	
—	"	—	—	—	"	—	—	1	
—	"	?	?	?	"	—	—	?	
—	čes.-něm.	400-500	—	Nejnulnější	"	—	—	1	
20 a výše let	různého	120-200	—	Obvyklé a obvy	Jako v předešlém odstavci a revers o placení	—	—	1	
"	"	290	250	"	"	—	—	1	
"	"	—	—	Nejnulnější	"	—	—	—	Místa obsazuje Zem. úřad v Brně
"	čes.	400	150	"	"	—	—	1	
"	"	—	—	"	—	—	—	—	Jen přísluš. obce
14 - dále	růz.	1-2 Kč za měsíc	—	—	Domovský list	—	—	1	
růz.	čes.	?	—	Nejnulnější	Křestní a dom. list	—	—	1	
"	růz.	1-2 Kč za měsíc	—	—	Domovský list	—	—	1	
"	"	"	45-50	Nejnulnější	"	—	—	1	
20-26 let	čes. a slov.	320-400	320	Obvykl.	Studijní vysvědčení o majetkových poměrech, lékař. a dopor. prof. nábož.	—	—	1	
6-15 let a dosp.	čes.	360	—	Obvykl.	Křestní, domovský list, lékařské vysvědčení, že není tbc.	1.-VII.	31 - VIII.	2	Škola po celý rok. — Pro dospělé 45 míst na celý rok.
14 a dále	"	150-300	150	Sezonní	"	15.-V.	30.-IX.	1	
14 a dále	růz.	300 i více	—	"	"	1.-V.	31.-X.	1	

dohody. Inform. o přijetí do soc. zařízení v Bělsku u Litvle (pro muže) a v Brně. Pekařská 6 (pro ženy) podají jejich ředit.

DODATEK I.

Milosrdné sestry v ústavech veřejných

(Ukázky jejich práce)

Městská nemocnice v Bílovci

Nemocnice v Bílovci byla vysvěcena 10. srpna 1900, zároveň bylo tam uvedeno 5 sester františek z Opavy. Byla určena pro 24 obyčejných nemocných a 10 nakažlivou chorobou postižených. Ponenáhlu vzrůstal se jejich počet. Dnes ošetřují sestry až 50 nemocných denně, obstarávají prádlo a vaření, jakož i malé hospodářství. Dnešní doby působí tam 7 sester. Ve válku bylo třeba sil nadlidských. Epidemické oddělení přeplněno až 40 nemocnými, zvláště když vypukly černé neštovice. Avšak i mnoho jiných nakažlivých nemocí bylo zastoupeno, jako tyfus, záškrť, spála, chřipka atd. V hlavní budově bylo do r. 1927 15.820 nemocných. Břišních operací bylo na 800. Kolik slzí usušeno, kolik bolů umenšeno trpělivou, pilnou a tichou prací a dobrým slovem milosrdných sester, o tom ví jen vševědoucí Bůh. Sestry ošetřují podle potřeby nemocné i po domech.

Zemský ústav pro nervově choré v Opavě

Z pohnutek lásky k bližnímu byl zřízen ústav pro duševně choré nejdříve u milosrdných bratří v Brně; pak zřízen chorobinec v Albrechticích ve Slezsku. Teprve v roce 1889 se stavěl léčebný ústav v Opavě pro 400 nemocných, jehož zakladatelem byl dr. Helvig. Ústav byl pak drem Boeckem rozšířen. Stavěla se moderní kuchyně, pak pavilon pro neklidné.

Téhož roku povolány milosrdné sestry z Opavy za ošetřovatelky.

Jejich služba je nad míru těžká.

Na odděleních vstávají sestry ošetřovatelky o 4 hodinách ráno. Po vykonané povinné modlitbě část jich jde na mši svatou. Jiné v 6 hodin probudí nemocné a dohlédají na jejich mytí a oblékání, nebo je-li nutno, myjí a oblékají je samy. Pak se uklidí místnosti denního pobytu, lůžka i ložnice se vyvětrají.

Pokrmy přinášejí ošetřovatelky z ústavní kuchyně v ustanovený čas a to: první snídani o 7. hodině, druhou o 9. hodině, oběd ve 12 hodin, svačinu o 3. hodině a večeři o 6. hodině. Jednotlivá jídla rozdělí mezi nemocné, dohlížíjí, kterak nemocní jí a pečují o klid a pořádek.

K spánku ubírají se nemocní mezi 7. a 8. hodinou večer; svlékání a ukládání nemocných na lůžka děje se zároveň za dozoru, respektive za přispění ošetřovatelek.

Ošetřovanců bylo v ústavě v roce 1926: 582 mužů a 450 žen.

Jelikož se jedná o veřejný léčebný ústav, postupuje se co do přijímání pacientů a při jejich propuštění z léčby dle stávajících lékařských předpisů. Rovněž další starost o propuštěné vymyká se moci sester.

Ošetřování choromyslných vyžaduje značného sebezapření a účinné lásky k bližnímu. Nemocné přijdou většinou v bídném stavu, plné modřin na těle, ve vlasech bývá často plno hmyzu, přijdou bez košile, šaty špinavé a roztrhané. Každá nemocná se má při přijetí podrobiti očistné koupeli; často se stává, že se brání při čištění a svlékání, kouše a plivá po ošetřovatelkách, kope a někdy i strhne závoj i řeholní šat roztrhá; musí být jen pod nátlakem ošetřovatelek okoupána a do postele, opatřené sítí, uzavřena. Zde však útočí dále, často síťoví, které jest zhotoveno již k tomu účelu z velmi pevného motouzu, svými zuby rozkouše, vyběhne z postele a tluč vší silou na dveře uzavřené celý, rozbije okna a zraní se někdy i těžce; musí se pak volati lékař, aby ránu zašil a obvázal. Nad takovými nemocnými se musí vésti pak zvláštní dozor, aby si obvaz nestrhaly a musí se z toho důvodu obléci do tak zvané svěrací kazajky.

Jiný druh nemocných, tak zvané melancholicky, nařiká si ustavičně úzkostlivě; mají strach, že jich čeká něco hrozného, obviňují samy sebe z hrozných hříchů nebo zločinů, chuti k jídlu nemají, v pokrmu a nápoji, který se jim podává, vidí jed a konečně usilují se zbavití svých muk sebevraždou. Nesmí se nechati nikdy bez bedlivého dohledu, protože dovedou klamati, tváří se klidnými, kdežto již pomýšlejí na sebevraždu, kterou by spáchaly při každé příležitosti. Ošetřovatelka musí každý den vše prohlédnutí, neboť se již vyskytly nezdědky případy, že nemocné měly uschovány v šatech šňůry, provazy atd., které si ze svých košil dovedně připravily.

Další pohnutkou k sebevraždě mohou být klamy smyslové vůbec a klamy sluchové zvláště, které mají velikou moc nad nemocnými. Je tudíž třeba u těchto nemocných býti stále na stráži a svědomitě pozorovati každý jejich projev a pohyb.

V posledních letech nachází se zde mnoho nemocných po chřipce. Vědomí mají jasné, ale údy svými nemohou žádný pohyb vykonávati — třesou se na celém těle — ošetřovatelka musí je lžící při jídle krmiti, při chůzi podporovati a při všech ošetrovacích výkonech musí jim pomáhati.

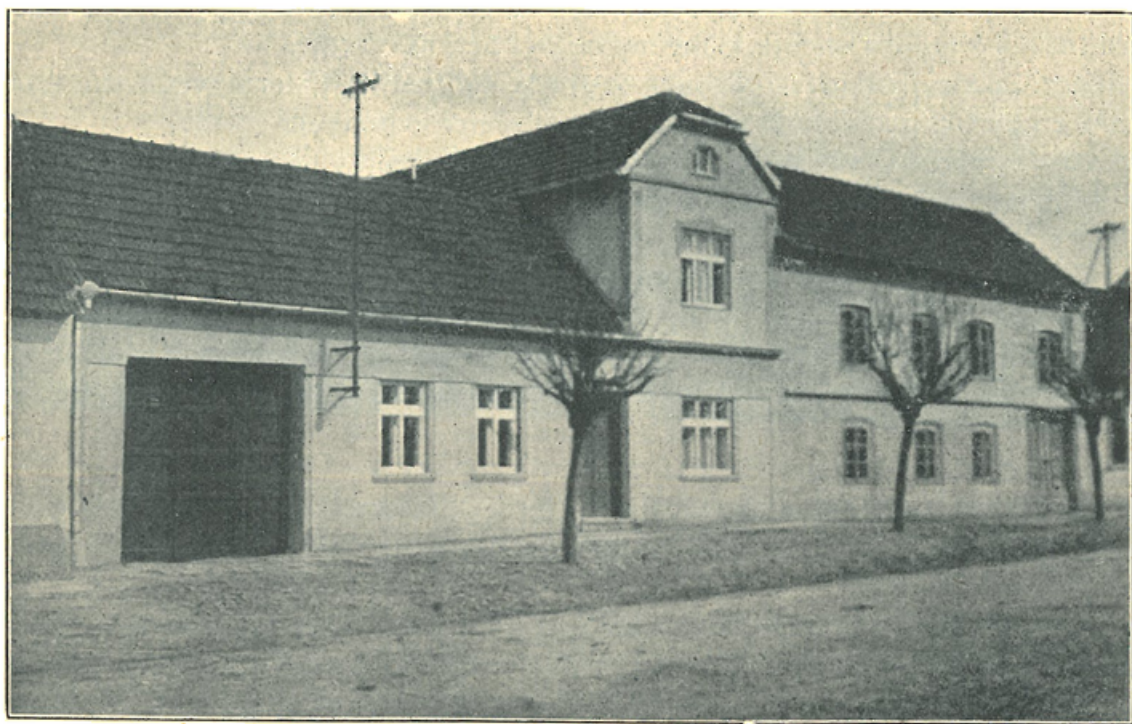
Dále jsou zde idioti, ochrnutí, hysterii trpící a epileptikové. U padoucnice záchvat dostaví se náhle, zpravidla neočekávaně, že ošetřovatelka zřídka může vystihnouti pravý okamžik, aby nemocnou uchránila před pádem. Obyčejně s výkřikem klesne a upadá ve ztrnulost celého svalstva. Ruce i nohy jsou nepoddajně napjaty, ruka v pěst zařata, tluč hlavou, zatíná zuby, při čemž jazyk bývá do krvava zraněn a z úst vytéká pěna, krví zbarvená. Kromě poranění a různých tělesných změn dostaví se někdy i změny duševní. Nemocné po záchvatu zůstávají delší dobu zmatenými nebo duševně tupými nebo jsou rozčilené, anebo se u nich objevují klamy smyslové, hlavně zrakové, neb zmatené představy. Následkem zmatenosti klamů smyslových, představ a změn ve vědomí mohou býti velmi útočivé: každá maličkost, která se epileptika týče, vyvolává u něho rozčilení, ve kterém se bezohledně svého domnělého práva domáhá. Hněvné pohnutí nerozburácí se u žádného nervovou chorobou trpícího nemocného tak mocně a bezohledně jako u epileptika. Nemůže zapomenouti na domnělou urážku a nemůže-li si opatřiti zadostiučinění ihned, čeká trpělivě na vhodnou chvíli, aby s úroky oplácel. Užívá i nejpodlejších prostředků. Funkce ošetřovatelky je tu krajně zodpovědná a spojena s nebezpečím pro vlastní život.

Atentáty nemocných, stížených stihomamem, proti sestřičkám nejsou zjevem mimořádným. Dále přichází též v úvahu zvýšený dohled na nemocné, aby neunikly z ústavu, neboť všem nemocným, pokud jejich stav dovoluje, se dopřává při příznivém počasí co nejvíce volného pobytu na zdravém vzduchu v přikázaných jim zahradách, což vyčerpává značně síly ošetřovatelek. Při nepokojných nemocných mají dvě sestry každou třetí noc noční službu, při klidnějších jedna.

Ošetřovatelek je zde 75 a 3 služby. Kromě ošetřovatelek jsou sestry také v kuchyni, vaří i pro zdejší nemocnici, celkem asi pro 2.000 osob. Přiděleno jest jim 8 služek a několik nemocných k lehčí práci.

V prádelně, kde se pere i pro zemskou nemocnici, jsou zaměstnány 4 sestry, 8 pomocnic a 4 muži, kteří obsluhují stroje a několik nemocných.

Na šicím oddělení jsou 4 sestry a s 8 nemocnými se zabývají opravou prádla. Jedna sestra je ustanovena pro skladiště, vydává potřebný materiál atd. a jedna sestra je v ambulanci.

Útulek sv. Václava v Bojkovicích

Městská nemocnice ve Šternberku

Byla převzata sestrami františkánkami z Opavy roku 1912, kdy nastoupily na místo světských ošetřovatelek. Sestry našly nemocné, většinou staré a chudé lidi, ve stavu velmi zuboženém. Po celé týdny musely čistiti špínu a odstraňovati nepořádek. Ubozí nemocní si brzy zamilovali sestřičky a často si pochvalovali, že se teď mají jako v nebi. Poněvadž dům, kde byla nemocnice, byl velmi starý a nehygienický, pomýšlelo město na stavbu nové nemocnice. Jedna zbožná paní odkázala na ten účel svůj dům i majetek s podmínkou, že za ošetřovatelky budou ponechány dosavadní milosrdné sestry. To byl první základ. Brzo sešlo se mnoho příspěvků a tak roku 1913 otevřena a vysvěcena nová nemocnice.

Nyní působí tam 25 sester a 4 kandidátky. Denně jest ošetřováno na 200 nemocných. Nočních bdění jest ročně 2.190. Sestry pomáhají i při operacích (ročně 700—800), vaří v kuchyni a perou v prádelně. Každodenně jest sloužena mše sv., jíž se mohou účastnit i nemocní. Již po 12 let ji obětavě slouží katecheta P. Alois Dopita, který dochází

ze svého dosti vzdáleného příbytku. Sestrám jest velmi ulehčeno, protože farní kostel jest daleko.

Šternberk — městský chudobinec

V tomto ústavu převzaly milosrdné sestry opavské ošetřování chudých a zestárých roku 1903. Denně ošetřují na 60 chovanců. Jak sdělují ve své zprávě, jsou chudí, kteří do ústavu přicházejí, velikými chudáky, jsou opuštěni, nemocní, bez pomoci, plní špíny a zavšiveni. Sestry se jich obětavě ujmou, je očistí a poskytnou jim pravého domova. Nebožáci cítí se po několika dnech jako znovuzrozeni. Obrodí se i jejich namnoze zatvrzelá duše a s radostí obcují denně nejdražší oběti mše svaté.

Velice se zasloužila o ústav ctihodná sestra M. Editha. Po 13 let jej vedla s neskonale krásnou a vzornou péčí a byla pravou matkou sester i chudých.

Roku 1910 svěčeno sestrám i opatrování sirotků. Za války byli přemístěni do městského sirotčince. Ze sirotčince sester zřízeny dětské jesle, kdež ošetřují dívky dvě dámy.

Zemská nemocnice v Uherském Hradišti

Světová válka zanechala po sobě v Uherském Hradišti kromě špatných následků také jednu pěknou památku — bývalý vystěhovalecký tábor, do něhož po převratu byla přemístěna z Brna zemská vychovatelna pro mravně zanedbanou a ohroženou mládež a zřízena *zemská nemocnice*.

Široké Slovácko nemělo vůbec větší a modernější nemocnice. To, co bylo v jednotlivých městech nazýváno nemocnicemi, byly chorobince a vše možné, jen ne nemocnice v pravém slova smyslu.

Po dlouhém jednání s vládou, kteréž budovy patří, usnesl se zemský moravský výbor přičiněním ministra dra Šrámka a náměstka předsedy zemského výboru, profesora Drobného, roku 1923 zříditi v opuštěných budovách nemocnici a povolati za ošetřovatelky řeholní sestry sv. Kříže z Choryně.

První sestry přišly do Uherského Hradiště v srpnu téhož roku, aby zařídily vše potřebné k otevření. Přišlo jich 5: Představená sestra Archanděla, kuchařky sestry Česlava a Ancila a pro prádelnu sestra Fides s kandidátkou Barborou, nynější sestrou Marcelinou. Za nimi postupně přicházely sestry další, takže je jich nyní 45 a do nově vystavěného pavilonu má jich přijíti ještě asi 20.

Provoz nemocnice byl zahájen 16. ledna 1924. Nemocnice má nyní 270 postelí, mívá však až 350 nemocných. Jest stále přeplněna. Proto byl několikamilionovým nákladem před několika lety postaven a zařízen nový interní pavilon pro 170 postelí. Bude v něm i oční oddělení. Další oddělení mají býti postupně zřizována, takže hradištská nemocnice bude časem patřiti mezi největší nemocnice na Moravě.

O práci sester, jež kromě ošetřování mají na starosti i kuchyni a prádelnu, necháme mluvíti suchá data:

Roku 1924 ošetřeno bylo	5.018 nemocných	(73.155 ošetřovacích dní)
Roku 1925 „ „	5.695 „	(91.231 „ „)
Roku 1926 „ „	6.562 „	(114.025 „ „)
C e l k e m . . .	17.275 nemocných	278.411 ošetřovacích dní)

Velkých operací bylo provedeno roku 1924 1.347, roku 1925 1.456, roku 1926 1.489 a za první pololetí 1927 956. Malých chirurgických zákroků bylo každého roku více než dvakrát tolik, proto ani počtu neuvádíme.

Práce ošetřovatelek byla ztěžována tím, že jich bylo ke stavu nemocných poměrně málo, nemocnice byla stále přeplněna — nemocní leželi i na chodbách a v koupelnách — proto byli poměrně velmi brzy po operaci propouštěni do domácího ošetření, aby udělali místo jiným, takže zůstávali jen těžce nemocní, kteří vyžadovali mnohem více pozornosti než rekonvalescenti.

Svou činnost u nemocných zaplatila životem sestra Protazie, jež v inladém věku 40 let podlehl tyfové nákaze 1. ledna 1926, a několik sester podrytým zdravím.

O všech těch pracích, obětech a leckdy neuznáních ví jen Všemohoucí, od něhož očekáváme všichni spravedlivou odměnu.

Městský chudobinec sv. Martina v Holešově

Městský chudobinec u sv. Martina v Holešově založili roku 1776 manželé Ležatkovi. Vedení ústavu a ošetřování chudých lidí bylo svěřeno světským osobám. Poněvadž bylo pozorováno, že chudobní lidé v ústavě jsou zanedbáváni, požádal P. Eduard Wolf, děkan holešovský, provinciální představenou sester sv. Kříže v Choryni o dvě sestry pro chudobinec. Bylo to v roce 1904.

Jeho žádosti bylo vyhověno a dvě sestry ujal se vedení ústavu a ošetřování chudých lidí úplně zdarma. Na chudobné dostávaly sestry s počátku à 72 h denně. Obec nechtěla dáti více a tu často podal pomocnou ruku děkan P. Eduard Wolf a provinciální představená v Choryni.

Sestry zde přinášely veliké oběti. Pro nedostatek místa spávaly na oratoři a neměly ani na čem spáti; a ještě mnoho jiných nedostatků zde snášely. Každou maličkost si musely na obci velmi pracně vymáhati. Často byly jejich oprávněné žádosti odmrštěny.

Také doba válečná jim připravila mnoho svízelných chvil. Příplatků od obce nemohly dostati. Teprve, když se ujal sester předseda Buchinger, začaly dostávat aprovisaci. Na jeho přímluvu dostávala od roku 1915 sestra představená ročního platu 450 Kč a teprve později byla i druhá sestra placena. Starostové Bolek a Fialka se vpravdě starali o chudobinec a pořídili tam různé opravy. Velkou zásluhu o zlepšení poměrů finančních získal si hlavně předseda Buchinger a radní Vodička s panem Mlodzikem.

Při ústavě jest malá, ale útulná kaple sv. Martina, v níž bývá někdy mše svatá. — Jest pěkně obnovena přičiněním sester a bývá každého dne dosti navštěvována; hlavně Bolestnou Pannu Marii na bočním oltáři uctívají zbožné matky z Holešova a okolí jako milostnou.

Po svízelných začátcích a útrapách válečných pracují sestry tiše a chudí nebo zchudlí lidé prožívají v ústavě spokojeně poslední léta svého života.

Při denním pořádku, který je stanoven a musí býti zachováván, věnují i chvíle Pánu Bohu v modlitbě, aby byli připraveni na hodinu smrti.

Počet lidí zde bydlících byl za všechny roky 7 až 15.

Městská nemocnice v Místku

Městská nemocnice v Místku byla založena nadací tamního rodáka Filipa Habrnala, který byl farářem v Dolních Domaslovicích u Těšína. Na vybudování nemocnice složil hotově 1000 zlatých a na udržování jí určil katastrální výnos svého velikého statku v Dolních Domaslovicích. K této nadaci přidal místecký měšťan a lidumil Rafael Piskoř obnos 8000 zlatých. Proto také se jmenuje nynější nemocnice „Nadace Rafaela Piskoře”.

Do této nemocnice byly vzaty městskou radou místeckou za ošetřovatelky milosrdné sestry sv. Karla Borromejského a nastoupily svoji působnost dnem 1. října 1885.

Nemocnice jest zařízena pro 35 nemocných. Má oddělení infekční a zvláštní místnost pro operace, jež se však zde konají jen v nejjednodušších případech.

V nemocnici jsou zaměstnány čtyři sestry, jež jsou určeny pro ošetřování nemocných a jedna pro kuchyni. Z kuchyně jest stravováno i 18 chovanců městského chudobince. V roce 1926 bylo ošetřováno 112 osob, mezi nimiž bylo 19 s nakažlivou nemocí.

Nynější představená působí v domě již nepřetržitě 37 let jako představená k úplné spokojenosti městské obce místecké, která oceňujíc práci sester, zvýšila jim jejich nepatrnou odměnu, ačkoliv i tak sestry pracují nesrovnatelně laciněji a úsporněji pro obec než by tak mohly činiti ošetřovatelky světské.

DODATEK II.

Nové ústavy charity

Lesní škola v Rajnochovicích

Založena roku 1929. Vydržuje ji Dobročinný spolek sv. Václava v Hulíně. Působí tam učitel, placený z peněz státních, 1 pěstounka, placená spolkem, a kuchyň, prádlo a úklid obstarává personál ozdravovny. Přijímají se hoši a děvčata od 6-15 let. Před prázdninami roku 1929 bylo žáků 37, po prázdninách 26. Škola je jednotřídní, většina žáků byla římskokatolická, asi 4 byli jiného vyznání. Náboženství římskokatolickému bylo vyučováno. Škola je česká.

Náklad na školu činil asi 45.000 Kč, investice činily také asi 45.000 Kč.

Ku zřízení lesní školy došlo takto:

Spolek postavil při ozdravovně v Rajnochovicích budovu pro letní zotavenou dětí. Prázdninové osady se vžily a poslední roky budovy pro děti nestačí. Místo je zdravotně velmi vhodné a dětem užitečné. Bylo proto spolku líto, že budova stojí skoro 10 měsíců prázdná.

Začal proto už v roce 1924 jednati s okresní školní radou v Holešově o povolení a zřízení lesní školy. Jednání nevedlo k ničemu. Roku 1928 měl pro tuto školu všechno porozumění domácí lékař ozdravovny, p. Dr. O. Slanina, okresní lékař v Holešově, který v celém okrese provádí ozdravovací akci. Ten získal okresního inspektora v Holešově, p. Dobiáše, a lesní škola byla společným úsilím jmenovaných činitelů uskutečněna.

Ale narazila na něco, čeho jsme nečekali, na neporozumění rodičů. Ti čekají s léčením slabých dětí, až je už pozdě. A snad by je poslali včas, kdyby někdo cizí za ně platil. Škola je jediná na Moravě a nemůže sehnat dostatečný počet platících žáků. Spolek doplatil ze svého přes 14.000 Kč. Pro zdraví slabých dětí je tato škola nedocenitelná.

Útulek sv. Václava v Bojkovicích

Založen roku 1929. Vede a vydržuje jej kongregace sester dominikánek v Olomouci-Řepčíně. Řeholní síly působí v útulku 3, světské 2. Umístěno jest 6 sirotek (děvčat) římskokatolického náboženství, české národnosti.

Původkyní sirotčince jest Anna Víceníková, která od roku 1887 ve svém domku č. 177 vykonávala skutky milosrdenství ošetřováním a vychováváním sirotek a péčí o nemocné a opuštěné starce a stařeny. Tuto činnost konala až do své smrti roku 1908. Po její smrti pokračovaly v této činnosti dvě její svobodné dcery, členky III. řádu sv. Dominika: Filomena Víceníková a Albína Keprtová a konaly ji až do příchodu ctihodných sester dominikánek (1. ledna 1930), jimž 17. září 1929 dům odkázaly. Do konce roku 1929 bylo v Bojkovicích vychováno a ošetřeno 16 sirotek a 8 opuštěných a neduživých starců a stařen. Dům však byl již sešlý a krutými mrazy v roce 1928 byl tak poškozen,

že bylo nutno v roce 1929 jej přestavěti. Chtěje tento podnik budoucnosti zachovati, podjal se tohoto úkolu P. Stanislav Víceník, převor dominikánů v Uh. Brodě, a pomocí dobrodinců v roce 1929 dům přestavil a rozšířil. K domu náleží 25 měr pole a inventář. Postupem času se rozšíří.

Sirotčinec v Olšanech

Jest rovněž nový; byl vybudován péčí P. Valoucha ze Vsetína.

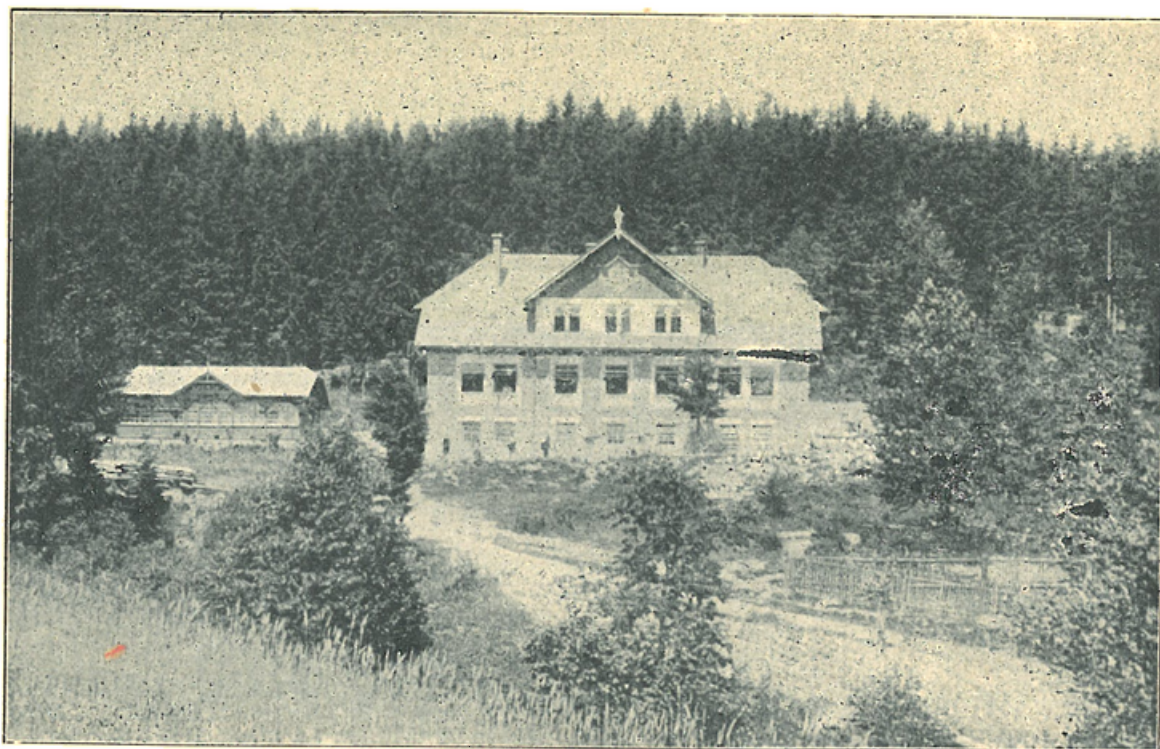
Útulek sv. Václava v Kyjově

Jest to chorobinec „Ludmily“, farního odboru, zbudovaný rovněž roku 1929 péčí dra Žalčíka, profesora náboženství.

Sirotčí útulna sv. Karla Borromejského v Háji ve Slezsku

Byla prvním českým sirotčincem ve Slezsku. Velkopolský pan farář Karel Klimkovský zemřel roku 1911 na odpočinku v Háji, č. d. 86, a ve své poslední vůli odkázal svůj dům ctihodným sestrám sv. Kříže, aby se v něm usadily a věnovaly se ošetřování sirotek. Kromčřížský kanovník a papežský prelát Msgre Dr Josef Bena, rodák z Dolní Lhoty u Vel. Polomi, přispěl na zvětšení domu, aby i v jiném odboru stal se sesterský dům prospěšný českému lidu ve Slezsku a věnoval roku 1914 na zakoupení sousedícího s domem pole a přístavbu domu přes 30.000 K, takže při sirotčinci stojí prostranná učirna pro zimní kurs pro vyučování dívek stříhům a šití prádla i šatů. Kromě každoroční peněžitě podpory zřídil též církevní hodnostář nadaci se jménem 26.000 Kč pro sirotky a jejich ošetřovatelky v sirotčí útulně sv. Karla Borromejského v Háji. Místnosti sirotčince dnes však již nevyhovují a správa sirotčince pomýšlí na přístavbu prvního patra, jež si vyžádá nákladu 150.000 Kč.

V sirotčí útulně umísťují se sirotci z Opavska a Hlučínska a jest jich nyní 20 a to: 12 chlapců a 8 děvčat ve věku od 1—14 roků; náboženství 18 římskokatolického a 2 evangelického. Ústav vydržuje kongregace křížových sester. Řeholních sil je 5, světská 1. Při sirotčinci jest zřízená škola zimní pro stříhy, šití prádla i šatů a pro vaření. Celkový vydržovací náklad za rok 1929 činil 31.389 Kč 20 h.

Ozdranovna v Rajnochovicích

Útulek sv. Václava, chorobinec „Ludmily“ v Kyjově

DODATEK III

Řádová škola pro ošetřovatelky v Opavě

Eliška Horská :

Nová doba, noví lidé, nové požadavky. Před padesáti, třiceti, snad ještě před dvaceti roky postačilo, když si zbožná dívka nesla do kláštera plné srdce lásky k Bohu a k bližnímu. Chtěla-li se věnovati službě nemocných, byla dána na různá oddělení do nemocnic, starším sestrám k ruce, kde v praxi si osvojovala zároveň vědomosti.

Před dvaceti roky řekl jistý kněz ve své přednášce: „Až budu těžce nemocen, chci, aby mne přišla ošetřovat sestra, která nemusí projít žádnou školou, jen když bude mít v srdci velký podíl lásky.“

Dnes od té doby se změnilo mnoho. Svět pokračuje, ba on letí rychlým tempem a jako velká voda bere s sebou vše, co se vyhřívalo na výsluní klidu. Musíme též uznati, že dívka, která nebyla dále, jako na dohled své matky, potřebuje jisté výchovy a vzdělání, má-li se pohybovati ve společnosti lékařů a inteligence. Ba i pro ten prostý, chudý lid je potřeba jistého stupně vzdělání k udržení kázně a vážnosti.

V západoevropských státech byly zřizovány již v devatenáctém století ošetrovatelské školy a v bývalém Rakousku byl to Th. Billroth, jenž se stal svými spisy a ošetrovatelskou školou v Döblingu průkopníkem zdokonalené ošetrovací péče.

Ale teprve roku 1914 upravilo tehdejší ministerstvo vnitra pro osoby, které chtějí z povolání věnovati se ošetrovatelské péči, řád a vyučovací osnovu pro odborné ošetrovatelské školy nařízením ze dne 25. června 1914 č. 139 ř. z., jež v hlavních bodech ustanovuje, že škola taková musí být připojena k nemocnici (par. 2.), která svým rozčleněním zaručuje možnost praktického vzdělání ve všech oborech nemocenské péče a že vedoucí lékař takového ústavu vede a dohlíží na odborné vzdělání kandidátek ve škole (par. 3.). V par. 4. podmiňuje se přijetí absolvováním občanské školy nebo obdobným všeobecným vzděláním a rozhoduje o něm komise, jejímiž členy jsou zemský zdravotní referent resp. jeho zástupce, ředitel a vedoucí školní sestra. Škola trvá dvě léta. První rok je věnován převážně teorii a druhý praktickému výcviku. Diplomovou zkouškou ukončuje se ročník a kandidátky, které při zkoušce obstály s dobrým prospěchem, nabývají titulu „diplomovaná ošetrovatelka“. Tyto ošetrovatelky mají při přijímání do státních služeb přednost před ostatními (par. 15.).

Uvedené ministerské nařízení dovoluje zřizovati školy takové i náboženským korporacím. Jednotlivá biskupství pak hned roku 1914 upozornila řeholní řády na veliký význam ošetrovatelských škol.

V řádě milosrdných sester v Opavě, který jest dnes největším řádem v československé republice, byla tehdy generální představenou matcr Konstancia Lessná, žena velké energie a dlouholetých zkušeností. Ta si umínila zříditi takovou školu hlavně pro svůj řád, jehož členky se většinou věnují ošetrovatelské péči. Válka však zmařila zamýšlené dílo.

Roku 1924 ředitel a primář nemocnice v Opavě, dr. Urbánek, pojal úmysl pořádati vzdělavací kursy pro ošetrovatelky. Tu řád obnovil své staré snahy.

Kongregace milosrdných sester s generální představenou mater Klodesindis Frýsovou v čele, převzala úmysl již v Pánu zesnulé mater Konstancie, zřídit školu pro ošetřovatelky, avšak jen řádové a uvolila se nésti náklad na ni sednimilionový.

Plány vypracoval vrchní zemský stavební ing. K. Gottwald a stavbu převzali čtyři stavitelé. Se stavbou započato v listopadu roku 1928. Stavba skončena roku 1930, a dne 27. května byl dům slavnostně vysvěcen. Dům jest zbudován z nejlepšího materiálu a jest ozdobou města Opavy. Je nazván „Franciskaneum“ a nádherná socha sv. Františka vévodí nad jeho vchodem. Jiný vchod jest umělecky ozdoben čtyřmi různými hlavami ženských řádů, z nichž jedna jest v blahé paměti v Pánu zesnulé mater Konstancie.

Zvláštní péče věnována kapličce. Tři oltáře z bílého mramoru budou po věky hlásat lásku řeholnic k Bohu. Hlavní oltář, nad nímž se pne do výšky z mramoru vytesaný kříž, jest zasvěcen Kristu Králi. Věru, kapli tu s hýřivou nádherou, která nezná mezí v lásce a obětech, možno přidružit k světoznámé řeholní kapličce v Paray le Monial, v níž ukázal Kristus Pán světu své milující Srdce. Jestliže svět buduje pro sebe nádherné paláce, spravedlivo jest, aby z pěkných ten nejkrásnější zbudován byl Bohu.

Francie nás zajisté předčí. Krásné varhany na kůře zvětšují slávu Božího Majestátu a povznášejí klid hledající duše svými sladkými zvuky k nebesům.

Ve školním křídle jest zařízen vedle internátu rozsáhlý přednáškový sál s oddělenou šatnou a s 48 sedadly stupňovitě se zvyšujícími a s projekčním přístrojem. Okna síně té jsou opatřena zatemňovacím zařízením. S učirnou souvisí přípravná se skříněmi pro vyučovací pomůcky, ředitelna, místnost pro vedoucí sestru školy, jídelna pro kandidátky, opakovací místnosti s knihovnou. Do zdí na chodbě zapuštěny jsou skříně pro pathologicko-anatomické preparáty. Otevřené verandy umožňují kandidátkám studium na volném vzduchu. Velká květnatá zahrada po letech se promění v háje a příbytky zpěvného ptactva, jest již nyní ozdobou domu.

Vyučování je převážně názorné a kandidátkám se nepředvádějí jen obrazy, nýbrž předkládají se jim orgány normální i chorobně změněné a dovoluje se jim přístup k pitvám. Již v prvním roce teoretickém uváděny jsou k lůžku nemocného a upozorňovány na příznaky, jichž si musí ošetřovatelka všimati a čeho při ošetřování dbát. Seznamovány jsou i se zařízením a činností sociálních institucí.

Velká váha se klade na etický moment. Proto tak značný počet hodin etiky, který je v druhém ročníku ještě rozšířen na 25 hodin. Etikou má být ve škole všúpen její vlastní ráz a duch.

Aby si české kandidátky osvojily dostatečnou praktickou znalost jazyka německého a německé naopak českého, přednášejí se některé předměty v obou řečích zároveň.

Do internátu přijímají se výhradně jen kandidátky řeholní. Ovšem i z řádů jiných, za mírných Serafínských podmínek.

Splněny jsou veliké úkoly a stojíme ještě před novými! Kéž si škola ta duchem svým získá jméno, jaké měl v minulých desítiletích ústav, k němuž je připojena. Kéž ty velkodušné dívky, které chtějí celý svůj život zasvětit Bohu a bližnímu, spojí tam vědu s láskou za vzorem velikého Mistra a po stopách Kristových jdouce, sejí dobro a lásku. Pak ústav splní veliké své poslání a bude k Boží slávě a lidstvu trpícímu ku pomoci.

OPRAVY TISKOVÝCH CHYB

Strana 21.: (Nápis pod obrázkem) místo: *Kancelář charity v Brně r. 1922* čti: *Kancelář charity v Olomouci r. 1922*.

Str. 25. (odst. 5., poslední věta): místo *přirůstek* čti *přirůstek*.

Str. 27. (15. řádek shora): místo *práci* čti *práci*, (8. řádek zdola) místo *České zemské péče . . .* čti *Česká zemská péče*.

Strana 54. (5. řádek shora): za *jméno* má být čárka, (v odstavci a) poslední řádek) místo *Svazem charity v Brně* čti *Svazem charity v Brně a Olomouci*.

Strana 80.: Nad nápisem *Jubileum ostravské „Ludmily“* vynechán autor toho článku *Prof. Msgre Dr Rudolf Nejezchleba*.

Strana 99.: (8. řádek zdola): místo *k vydržování* čti *vydržování*.

Strana 104.: (15. řádek zdola) místo *skole* čti *škole*.

Strana 114.: (4. řádek shora) před *pensionát* čti *nemocnice*.

Strana 122.: (5. řádek zdola) místo *Družniá* čti *Družina*, (1. řádek zdola) místo *chodobinci* čti *chudobinci*.

Strana 160.: (10. řádek shora) místo *!* má být *tečka*.

Strana 182.: (21. řádek shora) místo *zvýseném* čti *zvýšeném*.

Strana 225.: (dolejší obrázek) místo *děti při hrách* čti *děti při hospodářství*.

Strana 261.: (nadpis statě) místo *Chorobince* čti *Chudobince*.

Strana 276.: (dolejší obrázek) místo *Cohovanci* čti *Chovanci*.

Strana 355.: (3. řádek shora) místo *zmáhal* čti *vzmáhal*.

Obsah

DĚJINY A STATISTIKA ÚSTŘEDÍ: SVAZŮ CHARITY V OLOMOUCI A BRNĚ

<i>Dějiny a vývoj práce ústředí charity na Moravě</i>	14
<i>Svaz v Olomouci</i>	22
<i>Svaz v Brně</i>	22
<i>Činnost v r. 1929</i>	26

CHARITATIVNÍ ČINNOST KATOLICKÝCH FARNOSTÍ A KATOL. SPOLKŮ

<i>Farní chudinské fondy</i>	52
<i>„Ludmily“ (přehled)</i>	54
<i>Zprávy: Ústavy založené z chudinských nadací</i>	72
<i>Dobročinné spolky</i>	75
<i>Náboženské a jiné spolky katolické</i>	78
<i>„Ludmily“ (zprávy)</i>	80

KATOLICKÉ SOCIÁLNĚ-ZDRAVOTNÍ ÚSTAVY

<i>Dějinný přehled řádů a kongregací</i>	99
<i>Přehled (statistický) katol. řádů, kongregací a ústavů soc.-char.</i>	
<i>podrobný</i>	125
<i>přehledný</i>	154
<i>Přehled českých soc.-zdrav. ústavů (finanční)</i>	157

POPIS ÚSTAVŮ

<i>Ústavy pro péči o nemluvnátka a batolátka</i>	149
<i>Dětské opatrovny</i>	155
<i>Sírotčince</i>	175
<i>Péče o mládež mravně ohroženou</i>	229
<i>Ústavy pro mrzáčky</i>	237
<i>Ústavy pro epileptiky a slabomyslné</i>	245
<i>Chudobince</i>	261
<i>Chorobince</i>	271

<i>Útulky pro pomocnice v domácnosti a studenty ; stravovny . . .</i>	<i>279</i>
<i>Sanatoria</i>	<i>287</i>
<i>Nemocnice</i>	<i>299</i>
<i>Ústavy pro ošetřování nemocných po domech</i>	<i>317</i>
<i>Péče o nevidomé</i>	<i>335</i>
<i>Přehled ústavů, počet míst pro chovance a podmínky jejich přijetí</i>	<i>345</i>

DODATEK PRVÝ:

<i>Milosrdné sestry v ústavech veřejných</i>	<i>353</i>
--	------------

DODATEK DRUHÝ:

<i>Nové ústavy charity</i>	<i>361</i>
--------------------------------------	------------

DODATEK TŘETÍ:

<i>Řádová škola pro ošetřovatelky v Opavě</i>	<i>367</i>
<i>Opravy tiskových chyb</i>	<i>371</i>

PAMĚTNÍ SPIS
O KATOLICKÉ CHARITĚ (MILOSRDNÉ LÁSCE)
V ZEMI MORAVSKOSLEZSKÉ

)(

SESTAVIL
P. LEANDER BREJCHA O. F. M.,
ŘEDITEL CHARITY

)(

NÁKLADEM
DIECÉSNÍCH SVAZŮ CHARITY
V BRNĚ A V OLOMOUCI

1930

)(

VYTISKLA
SPOLEČENSKÁ KNIHTISKÁRNA V PŘEROVĚ,
MASARYKOVO 16

)(